ΓΙΑΝΝΗ ΧΡ. ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΥ ΑΓΙΑΣΟΥ

Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

1894 – 1975

ΑΘΗΝΑ 1975

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το Αναγνωστήριο Αγιάσου «η Ανάπτυξις» ιδρύθηκε το 1894, όταν ακόμα ή Λέσβος στέναζε κάτω από το πέλμα του Τούρκου υποδουλωτή. Τα ιδρυτικά του μέλη ήταν άνθρωποι απλοϊκοί κι ολιγογράμματοι. Διψούσαν όμως για μάθηση, γι' αυτό και ρίχτηκαν με πείσμα στο σκληρό αγώνα τής πνευματικής και καλλιτεχνικής ανατάσεως, αψηφώντας κάθε δυσκολία και κάθε αντιξοότητα .

Το Αναγνωστήριο Αγιάσου «η Ανάπτυξις» στα χρόνια τής Τουρκοκρατίας στάθηκε πνευματική εστία και συγχρόνως εθνικό προπύργιο τής Λέσβου. Εδώ κατέφευγαν κι εξακολουθούν να καταφεύγουν, όσοι αισθάνονται επιτακτική την ανάγκη τής παιδείας και τής αισθητικής καλλιέργειας. Εδώ φωτίζεται ό νους, εδώ ζεσταίνεται ή καρδιά και χαλυβδώνεται η θέληση. Εδώ υπάρχουν πάντα σκυταλοδρόμοι τής προόδου, που θέτουν ως σκοπό τους την προβολή και το πολιτιστικό ανέβασμα όχι μόνο τής Αγιάσου, αλλά κι όλης τής Λέσβου. Ιδιαίτερα τα τελευταία είκοσι χρόνια η ακτινοβολία του Σωματείου έγινε μεγαλύτερη και ξεπέρασε τα στενά τοπικά όρια. Δεν είναι επομένως υπερβολικά τα ευμενή σχόλια του τύπου, του ραδιοφώνου και τής τηλεοράσεως, τα οποία αναφέρονται στη δράση και στα επιτεύγματα του Σωματείου.

εργασία που έχετε στα χέρια σας είναι μια μικρή συμβολή στην πνευματική ιστορία τής Λέσβου. Συγχρόνως είναι ένα μικρό δείγμα τιμής κι ευγνωμοσύνης στους ιδρυτές και σ' όλους εκείνους, που από το 1894 μέχρι σήμερα έχουν θέσει τον εαυτό τους στην υπηρεσία του Αναγνωστηρίου. Ο συγγραφέας της θέλησε να παρουσιάσει με ακρίβεια κι αμεροληψία την ιστορία τής ογδοντάχρονης πολιτιστικής κι εθνικής πορείας του Σωματείου.

Για τη συγκέντρωση του υλικού χρειάστηκε αρκετός χρόνος. Χρησιμοποιήθηκε αρχικά το Αρχείο του Σωματείου, το όποιο όμως σ' ορισμένα σημεία παρουσιάζει κενά και δε δίνει πληροφορίες στον ερευνητή. Άφθονο υλικό παρέχει μόνο για ΤΟ χρονικό διάστημα από το 1952 μέχρι σήμερα.

Για τη συγγραφή τής «Ιστορίας του Αναγνωστηρίου Αγιάσου» με παρότρυναν αρκετοί αναγνωστηριακοί, οι οποίοι μάλιστα έθεσαν στη διάθεσή μου και ποικίλο ιστορικό υλικό. Ιδιαίτερο όμως στάθηκε το ενδιαφέρον του προηγουμένου και του τωρινού Διοικητικού Συμβουλίου και προπάντων του προέδρου Πάνου Πράτσου.

Αισθάνομαι την υποχρέωση να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες σ' όλους, όσοι με βοήθησαν στο έργο μου, που μου το υπαγόρευσε, εκτός των άλλων, και η ηθική υποχρέωση που έχω απέναντι στον πνευματικό φάρο της Αγιάσου, στο Αναγνωστήριο.

Αθήνα. Μάιος 1975

ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
καθηγητής

Η ΑΓΙΑΣΟΣ

Η Αγιάσος είναι χτισμένη σε μια ρεματιά τής βορειοανατολικής πλευράς του λεσβιακού Ολύμπου. Έχει πλούσια βλάστηση, άφθονα κρύα νερά και θαυμάσιο ορεινό κλίμα. Είναι ελαιοπαραγωγικό και φρουτοπαραγωγικό κέντρο. Φημίζεται ακόμα για τα εκλεκτά είδη βιοτεχνίας και Ιδιαίτερα για τα αγγειοπλαστικά της, τα οποία έχουν γίνει γνωστά κι έξω από τα όρια τής Λέσβου.

Η ιστορία της είναι στενά δεμένη με τον ιερό ναό τής Κοιμήσεως τής Θεοτόκου, όπου φυλάγεται η θαυματουργή εικόνα τής Παναγίας, την Οποία έφερε στη Λέσβο από τα Ιεροσόλυμα, κατά τούς χρόνους τής Εικονομαχίας, ό ευσεβής Ιερομόναχος Αγάθων ό Εφέσιος. Η μικρή σκήτη του, ή όποια βρισκόταν στην περιοχή τής γνωστής και σήμερα «Καρυάς», με το πέρασμα του χρόνου εξελίχθηκε σέ μοναστήρι. Το 1170 άρχισε να χτίζεται ο ναός της Υπεραγίας Θεοτόκου στη σημερινή του θέση. Η ανοικοδόμησή του τέλειωσε ύστερα από μια τριετία. Ο ναός αυτός στάθηκε ό πυρήνας τής σημερινής κωμοπόλεως. Γύρω του ήρθαν και κατοίκησαν ευσεβείς χριστιανοί γειτονικών χωριών, τα οποία σήμερα δεν υφίστανται, και σχημάτισαν συνοικισμό, ό Οποίος σιγά σιγά εξελίχθηκε στη σημερινή κωμόπολη. Πρέπει να σημειωθεί πως ο σημερινός ναός δεν είναι ο πρωταρχικός. Χτίστηκε το 1815 στην ίδια θέση, όπου ή ευσέβεια των χριστιανών είχε ανεγείρει ναούς το 1170 και το 1806.

Σήμερα η Αγιάσος κατέχει μια σημαντική θέση ως πνευματική και καλλιτεχνική εστία. Οι φυσικές της ομορφιές, το ορεινό της κλίμα, οι επιτυχημένες καρναβαλικές εκδηλώσεις, τα λαμπρά πνευματικά και καλλιτεχνικά επιτεύγματα του Αναγνωστηρίου κι η θαυματουργή εικόνα τής Υπεραγίας Θεοτόκου την έχουν καταστήσει γνωστή στο πανελλήνιο.

Η ΑΓΙΑΣΟΣ ΩΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΣΤΙΑ

Η Αγιάσος έχει μεγάλη πνευματική και καλλιτεχνική παράδοση. Οι κάτοικοί της πρωτοστατούν πάντα σ' έργα πολιτισμού. Οι επιστήμονές της διαπρέπουν σ' όλους τούς τομείς. Αρκετοί είναι αυτοί πού μέχρι σήμερα διακρίθηκαν στο στίβο του πνεύματος. Από τούς παλιούς αξίζει να μνημονεύσουμε τον πατριάρχη Ιεροσολύμων Προκόπιο Κουζέλλη (1872 - 1875) , τους αρχιερείς Κασσανδρείας Ιερεμία, Λήμνου Νεκτάριο και Περιστεράς Παρθένιο, τον αρχιμανδρίτη Γρηγόριο Καλαγάνη, το μουσικό Καλλίνικο και το μαθητή του φιλικό Γεώργιο τον Λέσβιο, εφευρέτη της λεσβιακής λεγομένης γραφής της εκκλησιαστικής μουσικής, τον Βασίλειο Βράνη, τον πρωθιερέα Μεθόδιο Κουρκουλή, τον Δημήτριο Χατζησπύρου, το δημοσιογράφο Αλκιβιάδη Μαριγλή, τον Γρηγόριο Παπαμιχαήλ, ο όποιος διετέλεσε καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών και Ακαδημαϊκός, το δημοσιογράφο Μιλτιάδη Χριστοφίδη, τον Ευστράτιο Κολαξιζέλλη ή Κακκάβη, τον Ευστράτιο Χριστοφαρή, τον Πάνο Παπασταύρου και τον Ευστράτιο Καλαντζή. Αξίζει να μνημονεύσουμε ακόμα τον Τζάνο Γουγουτά, τον Στρατή Αναστασέλλη, τον Θεόφραστο Γέρου, το μουσουργό Γιάννη Ανδρ. Παπαϊωάννου και τον καθηγητή του πανεπιστημίου του Χάρβαρντ Ιάκωβο Γουγουτά.

Αποδεικτικό στοιχείο των πνευματικών αναζητήσεων των Αγιασωτών είναι, έκτος των άλλων, και ο μεγάλος αριθμός εφημερίδων και περιοδικών, πού κυκλοφόρησαν παλιότερα στην Αγιάσο. Τυπώνονταν στην Αγιάσο η στη Μυτιλήνη, όπου τα μέσα ήταν πιο σύγχρονα. Αναφέρουμε τις εφημερίδες και τα περιοδικά, πού έβγαιναν κάθε εβδομάδα η κάθε δεκαπενθήμερο, καθώς και τη χρονολογική τους αφετηρία: «Αγιάσος» (εβδομαδιαία, 1931), «Η Φωνή του συνεταίρου» (δεκαπενθήμερο συνεταιριστικό και οικονομικό περιοδικό, 1932), «Φουρτουτήρα» (εβδομαδιαία, 1933), «Παρατηρητής» (εβδομαδιαία 1934), «Λαϊκή Φωνή» (εβδομαδιαία, 1934), «Αγροτοεργατική Φωνή Λέσβου» (εβδομαδιαία, 1935), «Επαρχιακή» (εβδομαδιαία, 1935), «Ηχώ της Αγιάσου» (εβδομαδιαία, 1936) και «Νέα της Αγιάσου» (εβδομαδιαία, 1939). Τόσο μεγάλος ήταν ο πόθος για τη δημοσιογραφία, ώστε και μαθητές του γυμνασίου έθεταν σε κυκλοφορία χειρογραφημένα περιοδικά, όπως τα «Λέων» (σατιρικό, 1924), «Διάβολος» (ευθυμογραφικό, 1924) και «Ράπισμα» (περιοδικό που δεν λέγει ψέματα, 1925). Ιδιαίτερη στάθηκε η συμβολή του μηνιαίου δελτίου του Ιερού Προσκυνήματος της Θεοτόκου «Αγία Σιών» (1937 - 1941), που διεύθυνε ο διαπρεπής θεολόγος και αρχιερατικός επίτροπος Εμμανουήλ Μυτιληναίος.

ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΑΓΙΑΣΟΥ (1879 - 1888)

Η σφραγίδα της Φιλοπτώχου Αδελφότητος Αγιάσου

Τον Αύγουστο του 1877 η Αγιάσος αποτεφρώθηκε κατά το μεγαλύτερο μέρος της από μεγάλη πυρκαγιά. Το 1879, με τη σύσταση της Φιλοπτώχου Αδελφότητος, δόθηκε βοήθεια στους φτωχούς και στους πολυάριθμους πυροπαθείς. Οι πόροι της Φιλοπτώχου Αδελφότητος προέρχονταν κυρίως από τις συνδρομές των μελών και από την ενίσχυση της εκκλησίας. Ο ιστορικός της Αγιάσου Στρατής Κολαξιζέλλης αναφέρει πως η Φιλόπτωχος Αδελφότης, για να βρει κι άλλους πόρους, έδωσε στην αίθουσα του αλληλοδιδακτικού σχολείου του 1848 την πρώτη θεατρική παράσταση με το έργο του Δημητρίου Βυζαντίου «Βαβυλωνία», αφού επιστράτευσε ως ηθοποιούς τους πρώτους ερασιτέχνες της Αγιάσου. Ακόμα αναφέρει πως η παράσταση είχε μεγάλη επιτυχία, πως επαναλήφθηκε και πως η Φιλόπτωχος Αδελφότης έδωσε κι άλλες παραστάσεις με έργα άλλων θεατρικών συγγραφέων, αν και δεν έβρισκε γυναίκες για γυναικεία πρόσωπα. Εδώ πρέπει ν’ αναφέρουμε πως το έργο του Δημητρίου Βυζαντίου ανεβάστηκε στη σκηνή και πολύ αργότερα, το 1930, από το «Φιλοτεχνικό Όμιλο» Μυτιλήνης.

Η Φιλόπτωχος Αδελφότης διαλύθηκε το 1888. Το 1928 όμως έχουμε σύσταση νέας Φιλοπτώχου Αδελφότητος. Το Διοικητικό Συμβούλιό της μάλιστα ζήτησε το 1935 να συστεγασθεί η Αδελφότης στην αίθουσα του Αναγνωστηρίου. Η συστέγαση όμως αυτή δεν πραγματοποιήθηκε και γιατί δεν υπήρχε χώρος και γιατί την αυτή επιθυμία συστεγάσεως είχε εκδηλώσει κι ο Ερασιτεχνικός Όμιλος, Σωματείο άμεσα συνδεδεμένο με το Αναγνωστήριο και μάλιστα παράρτημά του. Αξίζει ακόμα να μνημονευθεί πως λίγα χρόνια αργότερα, το 1939, η Φιλόπτωχος Αδελφότης παραχώρησε στο Αναγνωστήριο ορισμένα είδη για τον πλουτισμό του λαογραφικού του τμήματος.

ΦΙΛΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΑΓΙΑΣΟΥ (1888 - 1894)

Το 1888, σύμφωνα με τις πληροφορίες τις όποιες μας δίνει ο Στρατής Κολαξιζέλλης, διαλύθηκε η Φιλόπτωχος Αδελφότης και Ιδρύθηκε από τους φίλους των γραμμάτων η Φιλεκπαιδευτική Αδελφότης. Κύριος σκοπός της ήταν η προαγωγή της παιδείας και η

Η σφραγίδα της Φιλεκπαιδευτικής Αδελφότητος Αγιάσου

οικονομική ενίσχυση των άπορων και επιμελών μαθητών του ημιγυμνασίου των Αρρένων Αγιάσου, για να φοιτούν στις ανώτερες τάξεις του γυμνασίου της Μυτιλήνης. Ας σημειωθεί πως το ημιγυμνάσιο Αρρένων Αγιάσου λειτούργησε το 1885 με την πρώτη τάξη και το επόμενο έτος και με τη δεύτερη.

Και η Φιλεκπαιδευτική Αδελφότης δεν είχε πάγιους πόρους κι αναγκαζόταν να δίνη θεατρικές παραστάσεις, όπως και η Φιλόπτωχος Αδελφότης. Και οι δυο αυτές Αδελφότητες ανέπτυξαν σημαντική δράση, την οποία συνέχισε αργότερα το Αναγνωστήριο.

ΤΟ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟ ΑΓΙΑΣΟΥ «Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ». ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ

Ο Στρατής Κολαξιζέλλης αναφέρει πως το 1894 διαλύθηκε η Φιλεκπαιδευτική Αδελφότης και πως αντ' αυτής ιδρύθηκε από δασκάλους και εν γένει από φίλους της προόδου το Αναγνωστήριο «η Ανάπτυξις». Ο Ευστράτιος Χριστοφαρής αναφέρει πως η Φιλόπτωχος Αδελφότης μετονομάστηκε Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία, έπειτα Φιλόμουσος Αδελφότης, και πως από το έτος 1894 λειτουργεί με το όνομα Αναγνωστήριον Αγιάσου «η Ανάπτυξις». Ο Σταύρος Τάξης, αναφερόμενος στην Αγιάσο του 1909, γράφει, εκτός των άλλων, πως «*διατηρεί από πολλών ήδη ετών σχολείον ελληνικόν μετά δύο γυμνασιακών τάξεων, και δημοτικά σχολεία αρρένων και θηλέων, ως και αναγνωστήριον «η Ανάπτυξις» από δεκαπενταετίας νυν υφιστάμενον και καλώς κατά το δυνατόν τον προορισμόν αυτού εκπληρούν*».

Σε αντίθεση, ως προς την ονομασία του Σωματείου, έρχονται τα πρακτικά των ετών 1894 και 1895, στα οποία αναφέρεται η Φιλόμουσος Αδελφότης «η Ανάπτυξις». Για πρώτη φορά αναφέρεται Αναγνωστήριον «η Ανάπτυξις» στο με αρ. 8 Πρακτικό της 11 Μαΐου του 1895. Ας σημειωθεί συμπληρωματικά πως δεν υπάρχουν στο Αρχείο τα με αρ. 11, 12, 13 και 14 Πρακτικά του 1895, από τα οποία ενδεχομένως ν' αντλούσε πληροφορίες ο ερευνητής.

Η ίδρυση του Αναγνωστηρίου το 1894 αποτελεί γεγονός ιδιαίτερης σημασίας για την Αγιάσο. Το ίδιο έτος, λίγο αργότερα, στις 4 Δεκεμβρίου, ιδρύθηκε στη Μυτιλήνη ο Μουσικός Όμιλος «Αρίων».

Ιδρυτής του Αναγνωστηρίου, σύμφωνα με τις πληροφορίες που μάς δίνει ο Στρατής Κολαξιζέλλης, υπήρξε ο οπλοποιός Ηρακλής Νταρέλλης και πρώτη στέγη αυτού το οπλοποιείο του, το οποίο βρισκόταν τότε στη συνοικία της Αγιάσου «Απέσος». Εδώ μαζεύονταν οι φίλοι του, ο σιδηρουργός Νικόλαος Δεμιργκέλλης, ο μαχαιροποιός και χρυσοχόος Γρηγόριος Πάλιου, οι υποδηματοποιοί Προκόπιος Κουτσουμπής και Ευστράτιος Τραγέλλης, ο βυρσοδέψης Γρηγόριος Ταμβάκης, ο πεδιλοποιός Ιωάννης Παραμυθέλλης, ο παντοπώλης Σωκράτης Βάλεσης, ο Ιωάννης Βασιλάκης και ο Γεώργιος Ιωάννου Σκλεπάρης, και διάβαζαν βιβλία, εφημερίδες και περιοδικά. Έτσι το οπλοποιείο εξελίχτηκε σε μια πνευματική εστία, σ' ένα καταφύγιο ολιγογραμμάτων βιοτεχνών, επαγγελματιών και αγροτών της Αγιάσου, οι οποίοι είχαν νιώσει βαθιά των γραμμάτων και της παιδείας την ακατάλυτη δύναμη. Εδώ πρέπει να σημειωθεί πως η ονομασία Αναγνωστήριο «η Ανάπτυξις», ενώ παλιότερα ήταν σύμφωνη με τους σκοπούς και την αποστολή του Σωματείου, σήμερα δεν υποδηλώνει τις πολιτιστικές επιδιώξεις αυτού, αλλά διατηρείται από σεβασμό προς την παράδοση.

Πρώτα μέλη του Αναγνωστηρίου υπήρξαν οι δάσκαλοι κι οι φιλοπρόοδοι κάτοικοι της Αγιάσου. Οι πρώτοι ανέλαβαν μάλιστα να συντάξουν και τον Κανονισμό του Σωματείου, για να μπορέσει να λειτουργήσει εύρυθμα και να συντελέσει, όσο γίνεται περισσότερο, στην πνευματική ανύψωση του τόπου. Ο πρώτος αυτός Κανονισμός τυπώθηκε το 1923.

Στις 18 Σεπτεμβρίου 1894 έγινε εκλογή του Διοικητικού Συμβουλίου της Φιλομούσου Αδελφότητος «η Ανάπτυξις». Για την εκλογή αυτή γίνεται λόγος στο πρώτο Πρακτικό, το οποίο και παραθέτουμε:

Συνελθούσα εν απαρτία η Φιλόμουσος Αδελφότης «η Ανάπτυξις», τη 18η Σεπτεμβρίου 1894 σωτηρίου έτους, δια νομίμου ψηφοφορίας εξελέξατο τους πλείονας ψήφους λαβόντας κύριον Μιχαήλ Σουσαμλήν πρόεδρον, κ.

Θεόφιλον Νουλέλλην αντιπρόεδρον, κ. Ηρακλήν Νταρέλλην ταμίαν, κ. Ιωάννην Καραφύλλην γραμματέα, κ. Θεόφιλον Παπάνην βιβλιοφύλακα. Όθεν και εγένετο το παρόν πρακτικόν υπογεγραμμένον υπό των μελών της επιτροπής.

Η Επιτροπή
Μιχαήλος Σουσαμλής
Θεόφιλος Νουλέλλης
Ηρακλής Νταρέλλης
Ιωάννης Καραφύλλης

Εδώ πρέπει να σημειωθεί πως ο πρώτος πρόεδρος του Σωματείου Μιχαήλ Σουσαμλής ήταν πρακτικός αρχιτέκτονας. Με το όνομά του είναι συνδεδεμένη και η πρώτη χάραξη της ρυμοτομίας της Αγιάσου, η οποία έγινε πριν από την απελευθέρωση της Λέσβου.

ΗΡΑΚΛΗΣ ΝΤΑΡΕΛΛΗΣ Ιδρυτής του Αναγνωστηρίου

ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΥΣΑΜΛΗΣ Πρόεδρος της Φιλοπτώχου Αδελφότητος «η Ανάπτυξις»

Στις 19 Σεπτεμβρίου του ιδίου έτους νοικιάστηκε ένα δωμάτιο που βρισκόταν στην Άνω Αγορά κι εκεί οργανώθηκε η πρώτη μικρή βιβλιοθήκη, με βιβλία τα οποία προσέφεραν τα μέλη. Κατά το πρώτο έτος, αλλά κι αργότερα δεν υπήρχαν επαρκείς πόροι κι έτσι η αγορά βιβλίων γινόταν σε περιορισμένη κλίμακα, όπως εύκολα μπορεί να το διαπιστώση κανένας από το «Βιβλίον εξόδων και εσόδων» του Αναγνωστηρίου. Κυρίως το Σωματείο αγόραζε εφημερίδες και περιοδικά. Τούτο το συμπεραίνουμε κυρίως από τα Πρακτικά, από το «Βιβλίον εξόδων και εσόδων» και από τις διάφορες αποδείξεις εξοφλήσεως συνδρομών, που υπάρχουν στο Αρχείο. Οι εφημερίδες αυτές και τα περιοδικά ήταν της Κωνσταντινουπόλεως, της Σμύρνης, της Μυτιλήνης και άλλων περιοχών του ελληνισμού. Αξίζει ν' αναφέρουμε τις εφημερίδες «Αμάλθεια» και «Αρμονία» της Σμύρνης, «Κωνσταντινούπολις» και «Νεολόγος» της Κωνσταντινουπόλεως, «Καιροί» και «Εφημερίς» των Αθηνών, «Νέα Ημέρα» της Τεργέστης, «Πατρίς» του Βουκουρεστίου, «Ρωμηός» του Γεωργίου Σουρή, «Σάλπιγξ», «Λαϊκός αγών», «Λέσβος» και «Τηλέγραφος» της Μυτιλήνης, και τα περιοδικά «Ελληνισμός» και «Δελτίον της Εμπορικής και Βιομηχανικής Ακαδημίας» των Αθηνών, «Έρευνα» της Οξφόρδης και «Ανατολή» του ομωνύμου Συλλόγου των Μικρασιατών στην Αθήνα.

Αρ. 10379

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΑΜΑΛΘΕΙΑ

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

Απόδειξη εξοφλήσεως συνδρομής (1899)

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ (1894- 1912)

Στα πρώτα του βήματα το Αναγνωστήριο Αγιάσου «η Ανάπτυξις», όπως ήταν φυσικό, συνάντησε αρκετές δυσκολίες. Παρ' όλα αυτά μπόρεσε να διατηρηθεί και να δράση στον κοινωνικό, στον εθνικό και στον πνευματοκαλλιτεχνικό τομέα. Τα Διοικητικά Συμβούλια και τα μέλη, που στα πρώτα χρόνια ονομάζονταν «αδελφοί», είχαν ν' αντιμετωπίσουν, εκτός των άλλων, τα δυο βασικά προβλήματα, της εξευρέσεως των πόρων και της στεγάσεως του Σωματείου σε κατάλληλο οίκημα.

Στις 11 Μαΐου 1895 συνήλθε η επιτροπή του Αναγνωστηρίου κι έγινε στον Κήπο της Παναγίας η εκκύβευση του πρώτου λαχείου, συνολικού ποσού κερδών 150 γροσίων. Κέρδισε ο Αριστείδης Ν. Πολυπάθου, ο οποίος, σύμφωνα με τον κανονισμό του λαχείου, πήρε μόνο 100 γρόσια, για να μείνουν τα υπόλοιπα στο ταμείο του Σωματείου.

Οι ιδρυτές και τα πρώτα μέλη του Αναγνωστηρίου

Στις 17 Αυγούστου 1895 στεγάστηκε το Σωματείο στο τότε καφενείο της Άνω Αγοράς, που κατά το μεγαλύτερο μέρος ανήκε στην εκκλησία της Παναγίας, κι όρισε «καφεψό» (καφετζή) τον Ευστράτιο Τραγέλλη. Για τη νέα αυτή στέγη γίνεται λόγος στο με αρ. 9 Πρακτικό της 17 Αυγούστου 1895, στο οποίο το Σωματείο αναφέρεται με δυο ονομασίες, Φιλόμουσος Αδελφότης «η Ανάπτυξις» και Αναγνωστήριο. Πρέπει να σημειωθεί πως στο καφενείο-στέγη του Αναγνωστηρίου απαγορευόταν η χρήση οινοπνευματωδών ποτών.

Η νέα αυτή στέγη παραχωρήθηκε στο Σωματείο από την εκκλησιαστική επιτροπή με μικρό ενοίκιο. Σ' αυτό συνετέλεσε το εξής γεγονός: Στις 11 Αυγούστου 1895 απεβίωσε σ' ένα κελί της εκκλησίας της Παναγίας η πλούσια αφιερώτρια Ευτυχία Νικολαΐδου (το γένος Σταθοπούλου) από τη Μυτιλήνη, της οποίας ο μαρμάρινος τάφος βρίσκεται στο νεκροταφείο της Αγιάσου. Οι επίτροποι της εκκλησίας, επειδή αισθάνονταν υποχρεωμένοι και απέναντι στη νεκρή κι απέναντι στο σύζυγό της, ο οποίος εξυπηρετούσε και τα κοινοτικά και τα εκκλησιαστικά συμφέροντα της Αγιάσου, θέλησαν να κάνουν μια επιβλητική κηδεία. Έκριναν μάλιστα σκόπιμο να καλέσουν και το Αναγνωστήριο. Πράγματι παρακολούθησαν την κηδεία όλα τα μέλη του Σωματείου, η Διοικούσα Επιτροπή βάσταξε για πρώτη φορά τον πένθιμο πέπλο κι έγινε εκφώνηση επικήδειων λόγων. Έτσι, για πρώτη φορά, εμφανίστηκε επίσημα στην κοινωνία της Αγιάσου

το νεοσύστατο Σωματείο. Από τότε άρχισε να παρακολουθεί τις κηδείες επίλεκτων πολιτών της Αγιάσου. Όρισε μάλιστα ως κατώτατο ποσό για τη συμμετοχή δυο μετζήτια. Ήταν κι αυτός ένας τρόπος εξευρέσεως πόρων. Εδώ αξίζει να μνημονεύσουμε ευκαιριακά, πως το Αναγνωστήριο πήρε μέρος μέχρι σήμερα και σε πολλές τελετές, όπως της μετακομιδής των λειψάνων του Ιγνατίου Ουγγροβλαχίας, του Γρηγορίου Παπαμιχαήλ, του Αργύρη Εφταλιώτη και της συζύγου του Ελισάβετ (18-6-1974), τιμώντας μ' αυτό τον τρόπο προσωπικότητες της Λέσβου.

Την 1 Ιανουαρίου 1896 έγινε στο Αναγνωστήριο δεύτερη εκκύβευση λαχείου και πολλοί απ' αυτούς που κέρδισαν έδωσαν τα κέρδη τους στο Σωματείο, για να το ενισχύσουν οικονομικά. Στο σχετικό με την εκκύβευση του λαχείου αυτού Πρακτικό, αναγράφεται μεταξύ των μελών της επιτροπής κι ο υπότροφος του Καλαγανείου κληροδοτήματος στη Ριζάρειο Εκκλησιαστική Σχολή και τότε καθηγητής Θεολογίας στο Γυμνάσιο της Μυτιλήνης Ευστράτιος Καρατζάς, ο όποιος μάλιστα ήταν ομιλητής και της πρώτης διαλέξεως που οργάνωσε το Σωματείο.

Η είδηση της καταλήψεως της Κρήτης το 1897 αναπτέρωσε, όπως ήταν φυσικό, το φρόνημα των υπόδουλων Λεσβίων. «*Το Αναγνωστήριον μετετράπη εις «φλογερό καμίνι», το οποίον με τις εθνικές μυσταγωγίες του έστειλεν εις τας Αθήνας εξήκοντα εθελοντάς*». Για την εθνική αυτή δράση δεν υπάρχουν στοιχεία στο Αρχείο του Σωματείου, γιατί υπήρχε κίνδυνος η τουρκική αστυνομία να κάνη έρευνα και να προβεί σε κυρώσεις.

Μετά τον ατυχή πόλεμο του 1897 ήταν φυσικό η απολυταρχία κι η σκληρότητα του Αβδούλ Χαμήτ Β' να περιορίσει τη δράση των Ελλήνων των τουρκοκρατούμενων περιοχών. Το Αναγνωστήριο αυτή την εποχή, όπως μπορεί να συμπεράνει κανένας από τα Πρακτικά, δεν μπόρεσε ν' αναπτύξει σημαντική δράση.

Στις 18 Μαρτίου 1901 η Επιτροπή του Αναγνωστηρίου αποφάσισε να καταχωρίσει στον Κατάλογο των Δωρητών τα ονόματα της Μαριάνθης Πράτσου, συζύγου Παναγιώτη Δουκάρου, και της Σοφούλας Πασιούρα, συζύγου Γρηγορίου Νυδρέλλη,

Ο Μυτιλήνης ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΜΟΥΜΤΖΗΣ Επίτιμος πρόεδρος του Αναγνωστηρίου

επειδή οι συγγενείς των προσέφεραν στο Σωματείο χρηματικά ποσά. Εδώ πρέπει να σημειωθεί πως παλιότερα υπήρχαν πίνακες μεγάλων ευεργετών, ευεργετών, δωρητών και αφιερωτών. Σήμερα αυτοί οι πίνακες δεν υφίστανται, γι' αυτό και καταρτίστηκαν νέοι, με βάση τις πληροφορίες που μας παρέχει το Αρχείο.

Κατά τη διάρκεια του Μακεδονικού Αγώνα (1904 - 1908) το Αναγνωστήριο έκανε εράνους για την ενίσχυση των ανταρτικών σωμάτων. Τα χρήματα που συγκέντρωνε τα παρέδιδε στο τότε ελληνικό προξενείο και στη Μητρόπολη Μυτιλήνης. Μητροπολίτης αυτή την εποχή ήταν ο Κύριλλος Μουμτζής, ο όποιος μάλιστα το 1907 ανακηρύχθηκε επίτιμος πρόεδρος του Αναγνωστηρίου. Ακόμα πρέπει να σημειωθεί πως το Σωματείο είχε γίνει πραγματικό πρακτορείο πωλήσει του «*Λαχείου Στόλου και Αρχαιοτήτων της Ελλάδος*».

Το 1908, με την ανακήρυξη του νεοτουρκικού συντάγματος, το Αναγνωστήριο έγινε πολιτικό κέντρο της περιφερείας και φρόντιζε για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των υπόδουλων Ελλήνων. «*Οι Αναγνωστηριακοί, γράφει ο Στρατής Κολαξιζέλλης, προς στιγμήν επίστευσαν, ότι οι εν τη Τουρκία ζώντες Έλληνες, ως ευρισκόμενοι εις ανώτερον επίπεδον μορφώσεως, πολιτισμού και ικανότητος, θα ανήρχοντο εις μεγάλα αξιώματα, και θα εξελλήνιζον με την πάροδον του χρόνου την Τουρκίαν*».

Το 1909 το Σωματείο διενήργησε την απογραφή του πληθυσμού της Αγιάσου, καθώς και την εκλογή των εκλεκτόρων, οι οποίοι μαζί με τους εκλέκτορες και των άλλων δήμων εξέλεξαν δυο χριστιανούς βουλευτές.

Τρία χρόνια αργότερα, στις 8 Νοεμβρίου 1912, η Λέσβος απελευθερώθηκε, ύστερα από δουλεία 450 χρόνων. Για το Αναγνωστήριο άρχισε μια νέα περίοδος, κατά την οποία έγιναν μεγάλες προσπάθειες για την αντιμετώπιση των πολλαπλών αντιξοοτήτων και για την πνευματοκαλλιτεχνική δράση, για την οποία θα γίνει λόγος σε ειδικά κεφάλαια στη συνέχεια.

ΤΟ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟ ΑΓΙΑΣΟΥ «Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ» ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ (1912- 1946)

Από το 1912 - 1922 η δράση του Αναγνωστηρίου Αγιάσου «η Ανάπτυξις» είναι περιορισμένη και αυτό οφείλεται, έκτος των άλλων, στους πολέμους και στη στρατολόγηση πολλών μελών του. Τα Διοικητικά Συμβούλια διαδέχονται το ένα το άλλο, χωρίς να μπορούν να παρουσιάσουν αξιόλογη δράση.

Το 1914 το Αναγνωστήριο αναγνωρίστηκε ως Σωματείο, με απόφαση του Πρωτοδικείου Μυτιλήνης. Το 1923 τυπώθηκε ο Κανονισμός του, ο οποίος είχε συνταχθεί το 1894, όπως αναφέραμε προηγουμένως.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΑΣΣΩ, ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΥ «Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ»

Άρθρον 1ον

Εν Αγιάσσω της Λέσβου συνίσταται Σωματείον υπό την επωνυμίαν «*ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΝ ΑΓΙΑΣΣΟΥ Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ*», ου σκοπός είναι να υποστηρίξη κάθε προοδευτικήν εκδήλωσιν της ψυχής του Έθνους μας, ιδιαιτέρως δε τα γράμματα και την καλλιτεχνίαν.

Προς τούτο το Αναγνωστήριον θα συντηρή ιδιαιτέραν αίθουσαν, όπου θα συχνάζουν τα μέλη του, θα διοργανώνη διαλέξεις, θα ιδρύση κατάλληλον βιβλιοθήκην, και εν γένει θα θέση εις εφαρμογήν παν μέσον, το οποίον ήθελε κρίνει συντελεστικόν προς επιτυχίαν του σκοπού τούτου.

Άρθρον 2ον

Επέτειος εορτή του Σωματείου ορίζεται η Κυριακή των Μυροφόρων, τελουμένης και ιδιαιτέρας επί τούτω ιεροτελεστίας εν τω επί του λόφου «*Καστέλλι*» παρεκκλησίω.

Άρθρον 3ον

Το Αναγνωστήριον έχει σφραγίδα στρογγύλην, φέρουσαν εν τω μέσω την εικόνα της Αθηνάς και περί αυτήν τας λέξεις «*ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΝ ΑΓΙΑΣΣΟΥ Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ*» 1894.

Άρθρον 4ον

Το Σωματείον αποτελείται από τακτικά και επίτιμα μέλη. Τακτικά μέλη είναι οι καταβάλλοντες συνδρομήν ετησίαν δραχμάς τέσσαρας (αριθμ. 4). Επίτιμα μέλη είναι οι μη καταβάλλοντες συνδρομήν, αλλ' εγκρινόμενοι ως μέλη του Σωματείου υπό του Δ. Συμβουλίου, σύμφωνα με το άρθρον 5ον.

Τα τακτικά και επίτιμα μέλη οφείλουν να σέβωνται τον κανονισμόν και τας εκάστοτε διατάξεις του Δ. Συμβουλίου.

Άρθρον 5ον

Ο επιθυμών να εγγραφή τακτικόν μέλος του Σωματείου, δέον να προταθή υπό δύο τακτικών μελών και να υπογράψη την εξής αίτησιν, απευθυνομένην προς τον Πρόεδρον του Σωματείου: «Επιθυμώ να εγγραφώ τακτικόν μέλος του Αναγνωστηρίου «η Ανάπτυξις», αν δε ψηφισθώ, δηλώ δια της παρούσης ότι αποδέχομαι το Καταστατικόν και οφείλω να τηρώ πάσας τας διατάξεις του».

Την ως άνω αίτησιν το Δ. Συμβούλιον θέτει εις μυστικήν ψηφοφορίαν μεταξύ εννέα οιωνδήποτε τακτικών μελών του Σωματείου τη συμμετοχή του, δια να γίνη δε αποδεκτή, ανάγκη ο υποψήφιος να έχη υπέρ αυτού τα δύο τρίτα τουλάχιστον των ψήφων. Το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας ταύτης αναγγέλλεται υφ' ενός των μελών του Δ. Συμβουλίου.

Άρθρον 6ον

Τα επίτιμα μέλη υποδεικνύονται μόνον υπό του Δ. Συμβουλίου, μεταξύ των εξεχόντων προσώπων ή των παρασχόντων εκτάκτους υπηρεσίας εις το Σωματείον.

Ίνα εγκριθή η εκλογή αύτη του επιτίμου μέλους, ανάγκη το Δ. Συμβούλιον να καλέση εννέα (9) εκ των τακτικών μελών, προς τα οποία να εκθέση τους λόγους δια τους οποίους εγκρίνει τον προτεινόμενον ως επίτιμον μέλος, και μετά ταύτα θέτει εις μυστικήν ψηφοφορίαν τη συμμετοχή του την πρότασιν ταύτην.

Άρθρον 7ον

Το Δ. Συμβούλιον έχει το δικαίωμα να διαγράφη του Καταλόγου των μελών πάντα εναντίον του οποίου ήθελεν υποβληθή εγγράφως δικαιολογημένη αίτησις αποβολής υπό δέκα (10) τακτικών μελών του Σωματείου, των οποίων τα ονόματα δεν οφείλει να ανακοινώση το Δ. Συμβούλιον, εάν εύρη βασίμους τας δικαιολογίας της αποβολής του, ανακοινώνει την απόφασίν του εις τον αποβαλλόμενον, χωρίς να υποχρεούται να δηλώση εις αυτόν τα αίτια της αποβολής του. Το Δ. Συμβούλιον θα έχη το δικαίωμα να διαγράψη επίσης του καταλόγου των μελών πάντα, του όποιου η εν τω Σωματείω συμπεριφορά ή η εξωτερική διαγωγή ήθελε θεωρηθή ως απάδουσα προς την αξιοπρέπειάν του, χωρίς να υποχρεούται να δηλώση εις αυτόν τα αίτια της αποβολής του.

Άρθρον 8ον

Παν μέλος παραιτούμενον ή αποβαλλόμενον δεν δικαιούται την απόδοσιν της συνδρομής του ή άλλης οιασδήποτε εισφοράς.

Άρθρον 9ον

Έκαστον νεοεκλεγέν μέλος εφοδιάζεται με αντίγραφον του Καταστατικού και οφείλει να καταβάλλη το ταχύτερον την συνδρομήν του.

Άρθρον 10ον

Το Αναγνωστήριον διοικείται υπό επταμελούς Δ. Συμβουλίου, εκλεγομένου κατ᾽ έτος την δευτέραν Κυριακήν της επετείου του Σωματείου μετά την ακρόασιν της ετησίας λογοδοσίας, δια μυστικής ψηφοφορίας μεταξύ των τακτικών μελών αυτού, αποτελείται δε από τον Πρόεδρον, Αντιπρόεδρον, Γραμματέα, Ταμίαν και τρεις συμβούλους.

Ο Πρόεδρος, ο Αντιπρόεδρος, ο Γραμματεύς και ο Ταμίας εκλέγονται μεταξύ των μελών του Δ. Συμβουλίου κατά την πρώτην συνεδρίαν.

Άρθρον 11ον

Το Δ. Συμβούλιον οφείλει να επιτηρή την πλήρη και ανελλιπή εφαρμογήν του Κανονισμού, έχει δε το δικαίωμα, καθ᾽ οιανδήποτε περίστασιν ήθελε κρίνει αναγκαίον, να εκδίδη διατάξεις σύμφωνα πάντα με το πνεύμα του Καταστατικού, οφείλει να τηρή τακτικόν βιβλίον πρακτικών των συνεδριάσεών του, ως και των γενικών συνελεύσεων των μελών, όπου να καταχωρώνται αι αποφάσεις των, οφείλει να τηρή βιβλίον των εσόδων και εξόδων του Σωματείου, βιβλίον αντιγραφής των επιστολών και εγγράφων εν γένει, να φροντίζη την είσπραξιν των συνδρομών, δυνάμει ηριθμημένων και εσφραγισμένων αποδείξεων, αι οποίαι πρέπει να φέρουν την υπογραφήν του Προέδρου και του Ταμίου. Παν έγγραφον αφορών τα οικονομικά του Σωματείου θα υπογράφεται από τον Πρόεδρον και τον Ταμίαν, πάντα δε τα λοιπά έγγραφα υπογράφονται υπό του Προέδρου και του Γραμματέως.

Άρθρον 12ον

Επί σοβαρών ζητημάτων το Δ. Συμβούλιον έχει το δικαίωμα να καλή τα μέλη εις γενικάς συνελεύσεις. Προς σύγκλησιν γενικής συνελεύσεως πρέπει το Δ. Συμβούλιον να αναρτήση εις την αίθουσαν του Αναγνωστηρίου την σχετικήν ειδοποίησιν προ οκτώ ημερών.

Η συνέλευσις αυτή θεωρείται εν απαρτία, όταν κατά την πρώτην σύγκλησιν παρίστανται περισσότερα των ημισέων μελών. Μη επιτυγχανομένης δε της απαρτίας κατά την πρώτην σύγκλησιν, προσκαλούνται έκ δευτέρου τα μέλη μετά μίαν εβδομάδα και θεωρείται η συνέλευσις αυτή εν απαρτία, οσαδήποτε μέλη και αν παρίστανται.

Άρθρον 13ον

Το Δ. Συμβούλιον υποδεικνύει μεταξύ των μελών του ένα έφορον, του οποίου τα καθήκοντα είναι να επαγρυπνή εις την ακριβή τήρησιν του Καταστατικού και των εσωτερικών διατάξεων του Σωματείου, υπενθυμίζων αυτόν εις τα μέλη, οσάκις παραστή ανάγκη να ανακαλή εις την τάξιν τους τυχόν παρεκτρεπομένους, να διακανονίζη τας μεταξύ των μελών αναφυομένας μικροδιαφοράς και οσάκις παρουσιάζεται σοβαρόν τι ζήτημα μεταξύ των μελών να φέρη αυτό προ του Δ. Συμβουλίου. Να υποδεικνύη εις το Δ. Συμβούλιον τας καταλλήλους εφημερίδας, περιοδικά και βιβλία, δια των οποίων θα πλουτίζεται η Βιβλιοθήκη του Αναγνωστηρίου.

Θα συντάσση Κανονισμόν της Βιβλιοθήκης, ον θα υποβάλλη εις την έγκρισιν του Δ. Συμβουλίου, εις το οποίον θα αναφέρεται δια πάσαν παράβασίν του.

Άρθρον 14ον

Κάθε τακτικόν μέλος δύναται να παρουσιάση εις το Δ. Συμβούλιον ξένον προσωρινώς διαμένοντα εν Αγιάσσω, εις τον οποίον τη εγκρίσει του θέλει δοθή εισιτήριον ονομαστικόν, ισχύον δια δέκα πέντε (15) ήμέρας. Το Δ. Συμβούλιον δύναται να ανανεώση το εισιτήριον δια μίαν ακόμη δεκαπενθημερίαν, μετά την οποίαν επιτρέπεται εις τους παρεπιδήμους να εξακολουθήσουν φοιτώντες εις το Αναγνωστήριον επί προκαταβολή δραχμών τεσσάρων (4) κατά μήνα.

Ουδείς παρεπίδημος επιτρέπεται να εισάγεται, κατά τας διατάξεις του παρόντος άρθρου, εις το Σωματείον περισσότερον από δύο φοράς εντός του αυτού έτους. Οιαδήποτε υλική ή ηθική ζημία, προσγινομένη εις το Αναγνωστήριον παρά του παρεπιδήμου, επιβαρύνει τον παρουσιάσαντα αυτόν.

Άρθρον15ον

Εις ουδένα, πλην των εν τοις άρθροις 3 και 13 αναφερομένων, επιτρέπεται η είσοδος εις το Αναγνωστήριον.

Άρθρον 16ον

Εάν τα μέλη ελαττούμενα κατέλθωσι μέχρι του αριθμού δώδεκα, το Σωματείον αναστέλλει τας εργασίας αυτού, μέχρις ου καταστή δυνατή η λειτουργία αυτού δια της αυξήσεως και πάλιν των μελών πέραν του αριθμού τούτου. Θεωρείται δε ως νομίμως υφισταμένη και διευθύνουσα η τελευταία Δ. Επιτροπή του Σωματείου.

Άρθρον 17ον

Η διάλυσις του Σωματείου επέρχεται εν η περιπτώσει καταδειχθή ότι το Σωματείον δεν είναι βιώσιμον πλέον μεθ' όλας τας καταβληθείσας προς τούτο προσπαθείας υπό της τελευταίας Δ. Επιτροπής. Πάντως όμως η διάλυσις του Σωματείου επέρχεται μετά παρέλευσιν διετίας από της αναστολής των εργασιών

του.

Άρθρον 18ον

Εν περιπτώσει διαλύσεως του Σωματείου περιέρχεται τούτο εις κατάστασιν εκκαθαρίσεως. Ως εκκαθαρισταί διορίζονται τρία έκ των ενόντων μελών δια πλειονοψηφίας των μελών, υποχρεούμενοι εντός δεκαημερίας να φέρωσιν εις πέρας το έργον της εκκαθαρίσεως και να υποβάλωσι την περί τούτου έκθεσιν εις την εποπτικήν αρχήν.

Άρθρον 19ον

Μετά την επικύρωσιν της εκθέσεως των εκκαθαριστών υπό της ανωτέρας αρχής, η ευρεθησομένη περιουσία καταγραφείσα εν τω βιβλίω των πρακτικών κατατίθεται εις την Εκκλησίαν, μέχρις ότου ιδρυθή νέον Σωματείον, έχον τον αυτόν σκοπόν και παραλάβη αυτήν.

Άρθρον 20όν

Ο παρών Κανονισμός, συζητηθείς και ψηφισθείς εν γενική συνελεύσει των μελών τίθεται εις εφαρμογήν από σήμερον.

Είναι δε υποχρεωτικός δι' άπαντα ανεξαιρέτως τα μέλη και τα παρόντα και τα μέλλοντα επί πληρωμή λεπτών πεντήκοντα (50).

Αγιάσσος τη 20 Σεπτεμβρίου 1894

Ο αριθμός των μελών κατά τα πρώτα έτη ήταν πολύ περιορισμένος. Το 1923 αναφέρονται 35 μέλη, τα ονόματα των οποίων και παραθέτουμε: Βασ. Τζανετής, Νικ. Δεμιργκέλλης, Γρηγ. Ι. Πατρικάς, Ευστρ. Β. Χατζηεμμανουήλ, Ηρακλ. Νταρέλλης, Βασ. Γαλετσέλλης, Μιλτ. Νουλέλλης, Δ. Χ. Δούκαρος, Π. Χ. Δούκαρος, Π. Ευστρ. Χατζηεμμανουήλ, Ευρ. Μαριγλής, Π. Αναστασέλλης, Θεμ. Μαριγλής, Παν. Μωυσόγλους, Χρ. Μ. Στεφάνου, Αναστ. Δεμιργκέλλης, Αντ. Β. Χατζηεμμανουήλ, Θεόδ. Τσάτσος, Ευστρ. Π. Κολαξιζέλλης, Μιχ. Π. Κολαξιζέλλης, Σοφ. Πολιτάκης, Θεόφ. Νουλέλλης, Αλκ. Αντ. Μαριγλής, Θρασ. Καμπέρης, Δημ. Γ. Κουντουρέλλης, Ευστ. Καραφύλλης, Παν. Καβαδάς, Νικ. Β. Παπουτσέλλης, Παν. Πρ. Τζίνης, Θεόδ. Γ. Μαλακέλλης, Παν. Σκλεπάρης, Ιωάν. Καναρούδης, Χ. Ιωάν. Κουρβανιός, Ιωάν. Δ. Ηλιογραμμένος και Μιχ. Σκλεπάρης.

ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ ΜΑΡΙΓΛΗΣ

Δημοσιογράφος Πρόεδρος του Αναγνωστηρίου (1924 - 1926)

Το 1925 ιδρύθηκε ο Γυμναστικός Σύλλογος Αγιάσου, ο οποίος αρχικά λειτούργησε ως παράρτημα του Αναγνωστηρίου κι αργότερα ως αυτοτελής οργανισμός. Ένα έτος αργότερα ιδρύθηκε ο «Ερασιτεχνικός Όμιλος Αγιάσου». Και τα δυο αυτά Σωματεία, που ανέπτυξαν σημαντική δράση, πήραν το ξεκίνημα

από το Αναγνωστήριο. Δεν έπαψαν ποτέ να συνεργάζονται μ’ αυτό στους τομείς του πνεύματος και της καλλιτεχνίας.

Το 1928 έχουμε σύσταση νέας Φιλοπτώχου Αδελφότητος, η οποία λίγο αργότερα ζήτησε να συστεγασθεί στην αίθουσα του Αναγνωστηρίου. Λίγα χρόνια αργότερα, το Μάρτιο του 1935, το τότε Διοικητικό Συμβούλιο, με πρόεδρο τον Ιωάν. Χατζηλεωνίδα, προσπάθησε ν’ αναδιοργανώσει το Αναγνωστήριο, το οποίο είχε μείνει κλειστό περισσότερο από δυο χρόνια, γεγονός που πιστοποιείται κι από την έλλειψη Πρακτικών κατά το διάστημα από 6-5-1932 μέχρι 21-3-1935. Το ίδιο έτος ανακηρύχθηκε επίτιμος πρόεδρος του Σωματείου ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών και μετέπειτα Ακαδημαϊκός Γρηγόριος Παπαμιχαήλ, επίτιμο μέλος από το 1924.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Χ. ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ (1874 - 1956)

Καθηγητής Πανεπιστημίου και Ακαδημαϊκός

Επίτιμος πρόεδρος του Αναγνωστηρίου

Το 1936 επισκέφθηκε την Αγιάσο και το Αναγνωστήριο η Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, η οποία ενίσχυσε με βιβλία, κυρίως καθηγητών της, τη βιβλιοθήκη του Σωματείου. Δυο χρόνια αργότερα, το 1938, η βιβλιοθήκη του Σωματείου ενισχύθηκε με 452 βιβλία της βιβλιοθήκης του Δημητρίου Χατζησπύρου, ο οποίος το 1927 είχε ανακηρυχθεί επίτιμος πρόεδρος και το 1930 μεγάλος ευεργέτης του Σωματείου.

Το 1939 ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών και υποδιευθυντής της Ζωσιμαίας Ακαδημίας Ιωαννίνων Βασίλειος Έξαρχος επιθεώρησε, εκτός των άλλων, και τη βιβλιοθήκη του Αναγνωστηρίου και συνέταξε την παρακάτω έκθεση, η οποία κοινοποιήθηκε στο Σωματείο:

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ — Εν Αθήναις 6-11-1939
Υπουργείον Θρησκευμάτων και Εθνικής Παιδείας
Διεύθυνσις Γραμμάτων — Προς
Αριθμ. πρωτ. 110146 — το Αναγνωστήριον «η Ανάπτυξις»

Αγιάσον

Έχομεν την τιμήν να διαβιβάσωμεν υμίν συνημμένως έκθεσιν περί της γενομένης επιθεωρήσεως εν Λέσβω βιβλιοθηκών του καθηγητού του Πανεπιστημίου Αθηνών και Υπ/ντού της Ζωσιμαίας Παιδαγωγικής Ακαδημίας Ιωαννίνων κ. Βασιλείου Εξάρχου, ίνα λάβητε γνώσιν.

Εντολή Υπουργού
Ο Δ/ντής Καλών Τεχνών
Π. Πρεβελάκης

Εις εκτέλεσιν της υπ' αριθμ. 68146)10-8-1938 Δ/γής του Σου Υπουργείου Θρησκευμάτων και Εθνικής Παιδείας, μετέβην εις Λέσβον την 11ην Αυγούστου έ. έ. Κατ' αρχάς επεσκέφθην την Αγιάσον, είτα την Καλλονήν και την παρ' αυτή Μονήν Λειμώνος, την παρά την Άντισσαν Μονήν Υψηλού, τελευταίαν δε την πόλιν Μυτιλήνης. Εκ της Μυτιλήνης ανεχώρησα την 24ην Αύγουστου.

ΕΚΘΕΣΙΣ

1) Το Αναγνωστήριον «η Ανάπτυξις» είναι Σύλλογος τοπικός, έχων σκοπούς γενικωτέρους πνευματικούς δια την κωμόπολιν. Ιδρυθείς το 1893, ανέπτυξεν αρκετά σπουδαίαν δράσιν. Εκεί ησκήθησαν και εδοκιμάσθησαν εν τη κοινωνική ζωή των οι κάτοικοι της Αγιάσου ως επί το πλείστον, κατά δε τους χρόνους της δουλείας υπήρξε κέντρον εθνικής ζωής και πατριωτικής δράσεως υπέρ της ελευθέρας Ελλάδος. Και σήμερον αποτελεί εν είδος ΜΙΚΡΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ και διοργανώνει δεξιώσεις υπέρ των έπισήμων επισκεπτών π. χ. της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, της Α. Β. Υ. του διαδόχου Παύλου, του κ. Υπουργού Έθνικής Παιδείας και Μακαριωτάτου Επισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κτλ.

2) Κέντρον δράσεως είναι το Αναγνωστήριον μετά της βιβλιοθήκης. Στεγάζεται εις τον ξενώνα του προσκυνήματος εν ημιανωγείω δωματίω. Μέχρι προ έτους κατεβάλλοντο έντονοι προσπάθειαι όπως αποκτηθή ιδιόκτητον οίκημα, ανταποκρινόμενον εις τας ανάγκας του Συλλόγου. Άφ' ότου όμως τη ένεργεία του αίδ)του κ. Μυτιληναίου εγένετο ανακαίνισις του δωματίου (πατώματος κτλ.), εχαλαρώθησαν αι προσπάθειαι. Εν τούτοις εις τας εκκλήσεις του έλαβον την καθησυχαστικήν απάντησιν έκ μέρους του Προέδρου τής
Κοινότητος, τέως Προέδρου του Συλλόγου, ότι θα καταβάλη σύντονον πλέον την προσπάθειαν λύσεως ικανοποιητικής του προβλήματος της στεγάσεως.

Έχει οικόπεδον εις το άνω μέρος της πόλεως (Φάλκα) προς οικοδόμησιν καταλλήλου οικοδομής δια βιβλιοθήκην και δια γραφεία της Κοινότητος. Αντιρρήσεις υπάρχουν λόγω της μακράν της αγοράς θέσεως του οικοπέδου, ώστε να αναβάλλεται η λύσις.

Έχομεν την γνώμην ότι το Σον Υπουργείον θα ηδύνατο να προκαλέση οριστικήν απάντησιν του Προέδρου της Κοινότητος και να επιταχύνη την λύσιν του. Ουδέποτε εις τας μικράς Κοινότητας — αφού ούτε εις τας μεγάλας πόλεις γίνεται — θα υπάρξη συμφωνία περί της θέσεως εις ην δέον ν' ανεγερθώσι δημόσια κτήρια.

Η ανέγερσις της οικοδομής θα υποβοηθήση τα μέγιστα εις την εκπλήρωσιν και επαύξησιν των έκ του Συλλόγου «ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΝ Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ» αναφερομένων πνευματικών υπηρεσιών εις την Αγιάσον. Ιδία δε δια την πνευματικήν διαπαιδαγώγηση της Τοπικής Οργανώσεως νέων θα ήτο πολύ μεγάλης σπουδαιότητος η ανέγερσις της οικοδομής. Και προς εξυπηρέτησιν δε του σκοπού τούτου θα ηδύνατο να γίνη συνδυασμένη ενέργεια.

3) Τα βιβλία, ανερχόμενο εις 3. 000 περίπου τόμους, είναι τοποθετημένα εις 5 υελοφράκτους θήκας, εις το άνω μόνον μέρος, ενώ το κάτω είναι με φύλλα ξύλινα,

οίτινες κατέχουν τας δύο πλευράς του δωματίου κυρίως. Εν τώ μέσω υπάρχει τράπεζα Αναγνωστηρίου δια 10 έως 12 άτομα. Τα βιβλία είναι κυρίως νεώτερα με πολλά μυθιστορήματα. Αντί άλλου καταλόγου χρησιμεύει στέλεχος (μπλοκ), εν ω είναι κατά κλάδους χονδροειδώς πως ταξινομημένα τα βιβλία, ώστε και να ευρίσκωνται κατά το μάλλον η ήττον ευκόλως. Έδωκα τας δεούσας οδηγίας δι' εγγραφήν εις βιβλίον και αποδελτίωσιν, αλλά δεν δύναται τις να ελπίζη ταχείαν την τακτοποίησιν.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Τας βιβλιοθήκας των Σχολείων της Αγιάσου δεν ηδυνήθην να επισκεφθώ λόγω των σχολικών διακοπών. Ως ήκουσα, υπάρχουν και εις αυτάς παλαιά πως βιβλία και νεώτερα, θα ήτο δε σκόπιμον να ζητηθή κατάλογος παρά του Δ/ντού των Σχολείων ως και πληροφορίαι περί της καταστάσεως των βιβλίων.

Νομίζω ότι δια την Αγιάσον θα ήτο σκόπιμον, αν πάσαι αι βιβλιοθήκαι, του Προσκυνήματος, του Αναγνωστηρίου «η Ανάπτυξις» και των λοιπών, συνεκεντρούντο εις το αυτό μέρος δια κοινήν και εύκολον χρήσιν. Διότι είναι τόσον συγκεντρωμένη η κωμόπολις, ώστε, οπουδήποτε και αν είναι η βιβλιοθήκη εκτισμένη, θα είναι και πλησίον. Περί του κτηρίου είπομεν ήδη ανωτέρω.

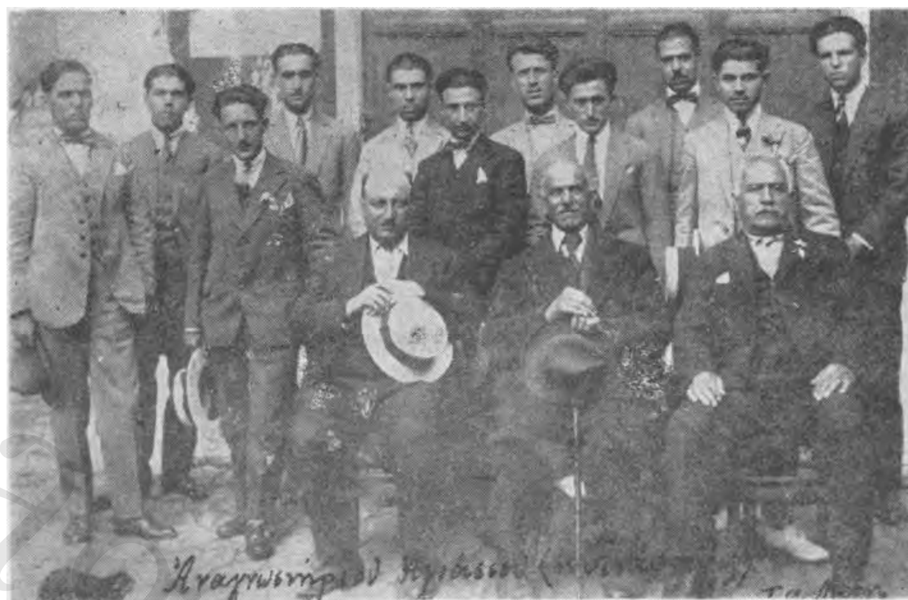
Εάν εστέλλοντο βιβλία εισαγωγής και δελτία εις τας ως άνω βιβλιοθήκας, θα προωθείτο το έργον της τακτοποιήσεως των βιβλίων, διότι θα εγίνετο τακτική καταγραφή και αποδελτίωσις.

Το σχεδιαζόμενον οικοδόμημα θα ηδύνατο να γίνη ούτως, ώστε να στεγάση πλην της βιβλιοθήκης και το τοπικόν αρχείον της κωμοπόλεως, ήτις τόσην δράσιν ανέπτυξε και αναπτύσσει.

Οι προτάσεις του Βασιλείου Εξάρχου είχαν ιδιαίτερη σημασία, αλλ' έμειναν μόνο ως θεωρία. Έπρεπε να περάσουν αρκετά χρόνια, για να στεγασθεί το Σωματείο σε κατάλληλο οίκημα και για να γίνη ταξινόμηση της βιβλιοθήκης του.

Κατά τη διάρκεια της δικτατορίας του Ιωάν. Μεταξά, το Σωματείο, όπως ήταν φυσικό, συνάντησε και αρκετές δυσκολίες στην εκπολιτιστική του πορεία. Τοπικοί παράγοντες διέβαλαν τους αναγνωστηριακούς για ανατρεπτική δράση. Έγιναν ανακρίσεις, αλλά βγήκε απαλλακτικό βούλευμα. Την εποχή αυτή αφαιρέθηκαν από τη βιβλιοθήκη αρκετά βιβλία, μερικά από τα οποία και κάηκαν.

Κατά τη διάρκεια της Γερμανικής Κατοχής, το Αναγνωστήριο εξακολούθησε τη δράση του. Υπήρξε εστία αντιστάσεως. Τα μέλη του κατέβαλαν κάθε προσπάθεια, για να κρατήσουν ακμαίο το φρόνημα όχι μόνο των Αγιασωτών, αλλά και των κατοίκων των γύρω χωριών.

Αναμνηστική φωτογραφία μελών του Αναγνωστηρίου (1928)

Στις 25 Μαρτίου 1944, ημέρα της εθνικής επετείου, το Αναγνωστήριο οργάνωσε εορταστική εκδήλωση μέσα στην Καφενταρία, για πρώτη φορά κατά τη διάρκεια της Κατοχής. Η εκδήλωση αυτή περιελάμβανε λόγους, απαγγελίες ποιημάτων και τραγούδια εθνικά. Ο ενθουσιασμός ήταν τόσο μεγάλος κι ο εθνικός παλμός τόσο έντονος, ώστε ο έλεγχος να ξεφύγει από την οργανωτική επιτροπή και τα πλήθη να προβούν σε διαδήλωση στους δρόμους της Αγιάσου, τραγουδώντας εθνικά κι αντιστασιακά τραγούδια και φωνάζοντας συνθήματα αντιγερμανικά. Όταν μάλιστα οι διαδηλωτές έφθασαν στο Σταυρί, ο νεαρός τότε Μιχαήλ Συναδινός, μακαρίτης σήμερα, μίλησε και καταφέρθηκε φανερά εναντίον των δυνάμεων της Κατοχής.

Οι Γερμανοί πληροφορήθηκαν όσα έγιναν στην Αγιάσο και περίμεναν την κατάλληλη στιγμή για εκδίκηση. Τρεις μέρες αργότερα, στις 28 Μαρτίου, όταν είχε πέσει πολύ χιόνι κι όλοι οι κάτοικοι ήταν στα σπίτια τους, ήρθαν και κύκλωσαν την Αγιάσο, με σκοπό, όπως είχε διαδοθεί, να την κάψουν. Σκότωσαν δυο άτομα, τραυμάτισαν τρία, συνέλαβαν ομήρους κι αναζήτησαν ως πρωταίτιους τον Σωκρ. Φραντζή, τον Ευστρ. Ηρακλ. Αναστασέλλη, τον Όμ. Κοντούλη, τον Βασ. Νουλέλλη, την Μαρ. Κοντούλη, τον Παν. Τζανετή και τον Ευστρ. Καβαδέλλη, που όλοι ήταν μέλη του Σωματείου.

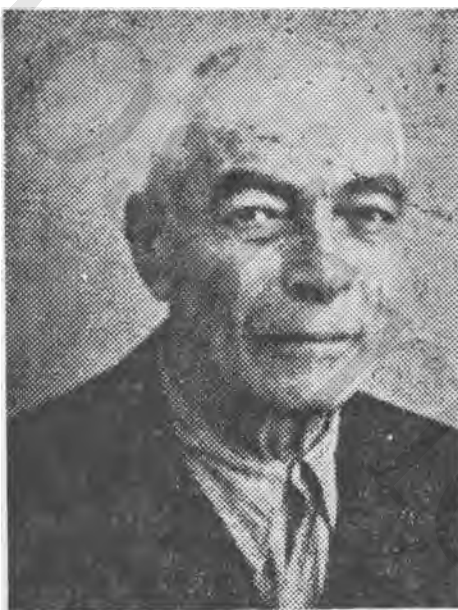
Μετά το 1944, όταν πια είχαν αποχωρήσει οι Γερμανοί, το Αναγνωστήριο ήταν φυσικό να υποστεί τις συνέπειες των πολιτικών παθών. Ορισμένοι τοπικοί παράγοντες προσπάθησαν να το κλείσουν, με τη δικαιολογία ότι ξέφυγε από τον πραγματικό προορισμό του και ότι κατάντησε πολιτικό κέντρο.

Το 1945 το Διοικητικό Συμβούλιο του Αναγνωστηρίου, με πρόεδρο την Μαρ. Κοντούλη, προσπάθησε να αντιμετωπίσει τις αντιξοότητες και να υπερασπίσει το Σωματείο, το οποίο κινδύνευε να διαλυθεί. Αποτέλεσμα των ενεργειών του ήταν να διορισθεί από τη Γενική Διοίκηση Νήσων Αιγαίου προσωρινό διακομματικό Διοικητικό Συμβούλιο με πρόεδρο τον Μιλτ. Σκλεπάρη, αντιπρόεδρο τον Γρηγ. Κουνέλλη, γεν. γραμματέα την Μαρ. Κοντούλη, ταμία τον Παν. Τσόκαρο και συμβούλους τον Βασ. Νουλέλλη, τον Ευστρ. Ξενέλλη και τον Ιωάν. Βέτσικα. Το Διοικητικό αυτό Συμβούλιο ήταν υποχρεωμένο να διενεργήσει εκλογές για ανάδειξη νέου Διοικητικού Συμβουλίου την 1 Μαρτίου 1946. Μέχρι της διενεργείας των εκλογών η βιβλιοθήκη θα παρέμενε κλειστή και θα άνοιγε

από το νέο Διοικητικό Συμβούλιο. Επίσης, για να μη γίνεται πολιτική εκμετάλλευση είτε από τους δεξιούς είτε από τους αριστερούς, έπρεπε ν' αποκλειστούν από μέλη του Συλλόγου άνθρωποι αγράμματοι κι άσχετοι με τα βιβλία.

Το προσωρινό αυτό Διοικητικό Συμβούλιο, εξαιτίας πολλών αντιδράσεων, δεν κατόρθωσε ούτε μέλη να εγγράψει ούτε εκλογές να διενεργήσει για την ανάδειξη νέου Διοικητικού Συμβουλίου. Το αποτέλεσμα ήταν το Αναγνωστήριο, ύστερα από μακρόχρονη δράση, να διαλυθεί με απόφαση του Πρωτοδικείου Μυτιλήνης, εναντίον της οποίας ασκήθηκε από το τελευταίο Διοικητικό Συμβούλιο έφεση, η οποία όμως έμεινε ανεκδίκαστη.

Σύμφωνα με απόφαση της Γενικής Διοικήσεως Νήσων Αιγαίου, συγκροτήθηκε Επιτροπή, που την απετέλεσαν ο ειρηνοδίκης Αγιάσου, ο πρόεδρος της Κοινότητος, ο πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Αναγνωστηρίου, ο πρόεδρος του Εκκλησιαστικού Συμβουλίου του Ιερού Ναού της Κοιμήσεως της Θεοτόκου κι ο διοικητής της Υποδιοικήσεως Χωροφυλακής Αγιάσου, για την καταγραφή και παράδοση της περιουσίας του Σωματείου στον Ιερό Ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου και τη διαφύλαξή της σε κατάλληλο οίκημα.

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΚΟΛΑΞΙΖΕΛΛΗΣ

Ιστορικός της Αγιάσου και ευεργέτης του Αναγνωστηρίου

Η καταγραφή ανατέθηκε από τη Νομαρχία Λέσβου στους δασκάλους Ιωάν. Ευαγγελινό, Ευστρ. Λιάκατο, Χριστόφα Χατζηπαναγιώτη, Παν. Τσόκαρο, Ευστρ. Σκλεπάρη και Ευστρ. Χατζησταύρου. Ως τόπος κατάλληλος κρίθηκε το καφενείο του Παλιού Ξενώνα (Χάνι), όπου και μεταφέρθηκε η περιουσία από το κατάστημα του Ηρακλ. Πουδαρά. Στο χώρο αυτό στεγάστηκε το Σωματείο και μετά την επανίδρυσή του (1952- 1966).

ΕΠΑΝΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΥ

Το 1952, ύστερα από την ομαλοποίηση της πολιτικής καταστάσεως της χώρας μας, έγινε προσπάθεια για την επανίδρυσή του Αναγνωστηρίου. Συγκεκριμένα το Μάρτιο του 1952, όταν δήμαρχος Αγιάσου ήταν ο Ευστρ. Τραγάκης, με εισήγηση του Μιλτ. Σκλεπάρη, προέδρου του Δημοτικού Συμβουλίου, έγινε σύσκεψη στο δημαρχιακό κατάστημα διαφόρων τοπικών παραγόντων για την επανίδρυσή. Το τελευταίο Διοικητικό Συμβούλιο του Αναγνωστηρίου, με δήλωσή του στις 8-4-1952, παραιτήθηκε από το δικόγραφο της εφέσεώς του κατά της με αριθμ. 183/1946 αποφάσεως του Πρωτοδικείου Μυτιλήνης. Η παραπάνω έφεση παρέμενε ανεκδίκαστη από τις 21-10-1946. Με τη δήλωσή του το Διοικητικό Συμβούλιο αναγνώρισε ως τελεσίδικο την παραπάνω απόφαση, με την οποία διατάχθηκε η διάλυση του Αναγνωστηρίου.

Στις 19 Απριλίου 1952 έγινε τακτική συνεδρίαση, στην οποία πήραν μέρος 21 μέλη, τα οποία προέβησαν στην ανασύσταση του Αναγνωστηρίου, στην εκπόνηση και ψήφιση του Καταστατικού του και στην εκλογή προσωρινής Διοικούσης Επιτροπής.

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ

ιδρύσεως του εν Αγιάσω εδρεύοντος Σωματείου υπό την επωνυμίαν «Αναγνωστήριον Αγιάσου η Ανάπτυξις».

Τα κάτωθι υπογραφόμενα 21 μέλη του εν Αγιάσω εδρεύοντας Σωματείου υπό την επωνυμίαν «Αναγνωστήριον Αγιάσου η Ανάπτυξις», συνελθόντα σήμερον εν Αγιάσω, όπου κατοικούμεν άπαντες, και εν τώ Δημαρχιακώ καταστήματι, εις τακτικήν συνεδρίασιν, προέβημεν εις την σύστασιν του ανωτέρω Σωματείου υπό την ανωτέρω επωνυμίαν, του σκοπούντος εις την δια της αλληλοβοηθείας και κοινής συνεργασίας διανοητικήν και ηθικήν μόρφωσιν των μελών αυτού και την καλλιέργειαν ωραίων τινών τεχνών κατά τα ειδικώτερον εν τω καταστατικώ αναφερόμενα. Και ακολούθως προέβημεν εις την εκπόνησιν και ψήφισιν του καταστατικού, αποτελουμένου εξ άρθρων 62.

Μετά την ψήφισιν του καταστατικού προέβημεν εις την εκλογήν της προσωρινής διοικούσης επιτροπής, αποτελεσθείσης εκ των:

1) Ευστρατίου Γρηγ. Χατζησταύρου (προσωρινού προέδρου)
2) Παναγιώτου Κ. Νουλέλλη (ταμίου)
3) Μιλτιάδου Γ. Σκλεπάρη (γενικού γραμματέως)
4) Ευστρατίου Ιω. Χατζηβασιλείου (συμβούλου)
5) Ιωάννου Σταμ. Ευαγγελινού »
6) Σταύρου Ευστρ. Σταυρακέλλη »
7) Ευστρατίου Ιω. Παρρή »

εις ην αναθέτομεν την ενέργειαν πάσης περαιτέρω πράξεως δια την αναγνώρισιν του Σωματείου και την διενέργειαν εκλογών προς ανάδειξιν Διοικητικού Συμβουλίου.

Εν Αγιάσω τη 19 Απριλίου 1952 Οι ιδρυταί

1) Ευστράτιος Γρηγ. Χατζησταύρος
2) Παναγιώτης Κων. Νουλέλλης
3) Μιλτιάδης Γ. Σκλεπάρης
4) Ευστράτιος Ιω. Χατζηβασιλείου
5) Ιωάννης Σταμ. Ευαγγελινός
6) Σταύρος Ευστρ. Σταυρακέλλης

7) Ευστράτιος Ιω. Παρρής
8) Αριστείδης Προκ. Τζανετής
9) Πάνος Αριστ. Πολυπάθου
10) Χαρίλαος Μιχ. Κορομηλάς
11) Χαρίλαος Δημ. Ευαγγελινός
12) Βασίλειος Ε. Πιπερίτης
13) Νικόλαος Γεωργ. Καρετέλλης
14) Μιχαήλ Πάνου Γαλετσέλλης
15) Απόστολος Ευστρ. Μουτζουρέλλης
16) Δημήτριος Ευστρ. Καραμάνης
17) Ευστράτιος Μ. Χατζηπροκοπίου (ιατρός)
18) Σταύρος Βασ. Παπουτσέλλης
19) Μενέλαος Ευστρ. Ηλιογραμμένος
20) Ευστράτιος Παναγ. Τζίνης
21) Ευστράτιος Μιχ. Τραγάκης

Βεβαιούται ότι άπαντες οι ανωτέρω είναι πολίται Έλληνες, ενήλικες, ασκούντες ελευθέρως τα πολιτικά των δικαιώματα και έχουσιν ελευθέραν διαχείρισιν της περιουσίας των, οι δε εξ αυτών πρώτοι επτά, αποτελούντες την προσωρινήν διοίκησιν του Σωματείου των, δεν συνδέονται μεταξύ των δια συγγενείας μέχρι τετάρτου βαθμού.

Εν Αγιάσω τη 19 Απριλίου 1952
Ο Δήμαρχος Αγιάσου
Ε. Τραγάκης

Στις 24 Απριλίου 1952 η Διοικούσα Επιτροπή υπέβαλε αίτηση στο Πρωτοδικείο Μυτιλήνης και ζήτησε ν' αναγνωρισθεί το Σωματείο, να γίνει η έγγραφή του στο τηρούμενο δημόσιο βιβλίο των Σωματείων και εν γένει να διαταχθούν τα νόμιμα. Το Πρωτοδικείο Μυτιλήνης ενέκρινε το Σωματείο στις 9 Μαΐου 1952. Η εγκριτική απόφασή του με αρ. 305) 9-5-1952 δημοσιεύτηκε και στο με αρ. 242/21-5-1952 φύλλο της εφ. «Ταχυδρόμος» Μυτιλήνης.

Λίγο αργότερα έγινε παράδοση της περιουσίας, η οποία είχε διαφυλαχθεί από το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο του Ιερού Ναού της Κοιμήσεως της Θεοτόκου στο καφενείο του Παλιού Ξενώνα (Χάνι).

Το πρώτο Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο διαδέχθηκε την προσωρινή Διοικούσα Επιτροπή, αποτελέστηκε από τον Παν. Δόγκα (πρόεδρο), τον Ιωάν. Ευαγγελινό (αντιπρόεδρο), τον Ευστρ. Χριστόφα Χατζηπαναγιώτη (γεν. γραμματέα), τον Μιλτ. Σκλεπάρη (ταμία), τον Βενιζέλο Αναστασέλλη (κοσμήτορα βιβλιοθήκης), τον Προκ. Στεφάνου (επιμελητή) και τον Χαρίλ. Κορομηλά (σύμβουλο).

Από το 1952 άρχισε μια νέα περίοδος για το Σωματείο. Η φήμη του πέρασε τα τοπικά όρια. Οι πνευματικές, καλλιτεχνικές και λαογραφικές εκδηλώσεις του, για τις όποιες θα γίνει ειδικός λόγος στη συνέχεια, αποσπούν τα πιο κολακευτικά σχόλια. Αναρίθμητα είναι τα άρθρα, που έχουν γραφή μέχρι σήμερα στον ημερήσιο και περιοδικό τύπο από ανθρώπους του πνεύματος για την πολύπλευρη δράση του Αναγνωστηρίου.

Η ΣΤΕΓΑΣΗ ΤΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΥ ΑΓΙΑΣΟΥ «Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ»

Η στέγαση στάθηκε ο μεγαλύτερος στόχος των Διοικητικών Συμβουλίων του Σωματείου. Οι φιλότιμες προσπάθειες δεν έλειψαν ποτέ, όπως εύκολα μπορεί να το διαπιστώσει κανένας από τα Πρακτικά και τη σχετική αλληλογραφία. Έπρεπε όμως να περάσει αρκετός χρόνος, να συντονισθούν οι προσπάθειες των υπευθύνων παραγόντων, ν' αντιμετωπισθούν οι πολλαπλές δυσκολίες, για να γίνει το παλιό όνειρο των Αγιασωτών πραγματικότητα.

Πρώτη στέγη του Αναγνωστηρίου ήταν το οπλοποιείο του Ηρακλή Νταρέλλη, στη συνοικία Απέσος. Στις 19 Σεπτεμβρίου 1894 νοικιάστηκε ένα δωμάτιο στην Άνω Αγορά κι εκεί οργανώθηκε η πρώτη μικρή βιβλιοθήκη με βιβλία, τα οποία προσέφεραν τα μέλη. Στις 17 Αυγούστου 1895 η Φιλόμουσος Αδελφότης «η Ανάπτυξις» νοίκιασε ένα καφενείο της Άνω Αγοράς, που κατά το μεγαλύτερο μέρος ανήκε στην εκκλησία της Παναγίας, κι όρισε καφεπώλη τον Ευστρ. Τραγέλλη. Για τη νέα αυτή στέγη γίνεται λόγος στο με αρ. 9 Πρακτικό της 17 Αυγούστου 1895, όπου αναφέρονται οι ονομασίες Φιλόμουσος Αδελφότης «η Ανάπτυξις» και Αναγνωστήριο. Αργότερα, πιθανώς το 1922, μεταφέρθηκε από το καφενείο της Άνω Αγοράς στο καφενείο του Παλαιού Ξενώνα της Εκκλησίας της Παναγίας.

Στις 30 Δεκεμβρίου 1935, προκειμένου να στεγασθεί το Σωματείο σε κατάλληλο οίκημα, ζητήθηκε από το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο του Ιερού Ναού της Κοιμήσεως της Θεοτόκου ο πρώτος όροφος του Νέου Ξενώνα. Το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο με έγγραφό του γνώρισε στο Διοικητικό Συμβούλιο του Αναγνωστηρίου ότι αποφάσισε να παραχωρήσει τον όροφο. Παρ' όλα αυτά η στέγαση στο Νέο Ξενώνα δεν πραγματοποιήθηκε. Το Σωματείο παρέμεινε στην ίδια στέγη, η οποία όμως λίγο αργότερα, τον Απρίλιο του 1938, επιδιορθώθηκε με δαπάνη του Ιερού Ναού της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, στον οποίο ανήκε κι αυτή.

Μετά την απελευθέρωση, 10 Σεπτεμβρίου 1944, το Αναγνωστήριο στεγάστηκε στην Καφενταρία. Μετά στεγάστηκε στο εξοχικό κέντρο «Φαμάκα». Αργότερα στο κατάστημα Ηρακλ. Πουδαρά, που βρισκόταν απέναντι από το τότε φαρμακείο Πάνου Ευαγγελινού - Ιωάν. Χατζηλεωνίδα και ήταν κλειστό. Στο κατάστημα αυτό στεγαζόταν παλιότερα το φαρμακείο του Χαριλ. Γρηγ. Τζανετή.

Το 1946 το Αναγνωστήριο διαλύθηκε και σύμφωνα με το καταστατικό του η περιουσία του περιήλθε στον Ιερό Ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου και διαφυλάχθηκε μέχρι το 1952, όποτε το Σωματείο επανιδρύθηκε.

Από το 1952 άρχισε πάλι το Αναγνωστήριο να στεγάζεται στον Παλαιό Ξενώνα της Παναγίας. Η ανάγκη εξευρέσεως καταλλήλου χώρου για τη στέγαση του Σωματείου γινόταν όλο και πιο επιτακτική. Οι προσπάθειες, μετά την επανίδρυσή, έγιναν πιο σοβαρές και τελικά απέδωσαν αυτό που οι Αγιασώτες ονειρεύονταν από τα πρώτα χρόνια της Ιδρύσεως του Σωματείου.

Την 1 Μαΐου 1961 το Διοικητικό Συμβούλιο του Αναγνωστηρίου δεξιώθηκε τον υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Γεώργιο Βογιατζή κι έξι Ιεράρχες, στους όποιους μίλησε ο Ευστρ. Χριστοφαρής για την Ιστορία και τη δράση του Αναγνωστηρίου κι αναφέρθηκε στο πρόβλημα της στεγάσεως, το οποίο από πολλά χρόνια απασχολούσε το Σωματείο. Ο υπουργός εξέφρασε το θαυμασμό του κι υποσχέθηκε βοήθεια για το Σωματείο.

Στις 29 Μαΐου 1961 συνήλθαν σε σύσκεψη η Διοικούσα Επιτροπή του Ταμείου Ανεγέρσεως Διδακτηρίων Αγιάσου (Τ. Α. Δ.) και το Διοικητικό Συμβούλιο του Αναγνωστηρίου, υπό την προεδρία του σεβ. μητροπολίτη

Μυτιλήνης Ιακώβου, ενθέρμου φίλου και συμπαραστάτη του Σωματείου, κι αποφασίστηκε να γίνει τροποποίηση του Ταμείου σε ευρύτερο οργανισμό, για να καταστεί δυνατή η οικονομική ενίσχυση κι άλλων ιδρυμάτων εκτός από τα διδακτήρια.

Στις 3 Ιουνίου 1961 το Διοικητικό Συμβούλιο του Αναγνωστηρίου ζήτησε από τη Διοικούσα Επιτροπή του Ταμείου Ανεγέρσεως Διδακτηρίων Αγιάσου να μετατρέψει το Ταμείο σε ευρύτερο οργανισμό, για να καταστεί δυνατή η οικονομική ενίσχυση απ' αυτό και του Αναγνωστηρίου.

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΧΡΙΣΤΟΦΑΡΗΣ

Επίτιμος πρόεδρος του Αναγνωστηρίου (1959 - 1967)

Η Διοικούσα Επιτροπή του Ταμείου Ανεγέρσεως Διδακτηρίων Αγιάσου κοινοποίησε στο Αναγνωστήριο την με αρ. 14/10-6-1961 πράξη της και κατέστησε γνωστό ότι επί του παρόντος ψήφισε για ενίσχυση του Σωματείου το ποσό των 150. 000 δρχ. κι ότι με τη διεύρυνση κι επέκταση των σκοπών του Ταμείου θα ασχοληθεί αργότερα.

Στις 16 Ιουλίου 1961 με έγγραφό του το Διοικητικό Συμβούλιο του Αναγνωστηρίου ζήτησε από τη Διοικούσα Επιτροπή του Ιερού Ναού της Κοιμήσεως της Θεοτόκου την ανταλλαγή του ευρισκομένου στη θέση Ζωοδόχος Πηγή οικοπέδου, του κληροδοτήματος Στεφάνου Βρανίδη, με δυο ακίνητα του Αναγνωστηρίου, 1/2 εξ αδιαιρέτου οικοπέδου στη θέση Αγία Βαρβάρα και ενός ελαιοκτήματος στη θέση Πασπαλάς, τα οποία είχε δωρίσει στο Σωματείο το 1937 ο Θεόδωρος Κουκουβάλας.

Η Διοικούσα Επιτροπή του Ιερού Ναού της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, η οποία διαχειριζόταν το κληροδότημα του Στεφάνου Βρανίδη, γνώρισε στο Διοικητικό Συμβούλιο του Αναγνωστηρίου τις αποφάσεις της, σχετικά με το θέμα της ανταλλαγής των ακινήτων . Πρέπει να σημειωθεί πως όλοι προθυμοποιήθηκαν να ικανοποιήσουν το αίτημα του Διοικητικού Συμβουλίου του Αναγνωστηρίου.

Ο μητροπολίτης Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

Η απόφαση, την οποία υπέβαλε η Διοικούσα Επιτροπή του Ιερού Ναού της Κοιμήσεως της Θεοτόκου Αγιάσου στη Διεύθυνση Εθνικών Κληροδοτημάτων του Υπουργείου των Οικονομικών, εγκρίθηκε κι έτσι μπόρεσε το Αναγνωστήριο ν' αποκτήσει το οικόπεδο, στο οποίο σήμερα έχει ανεγερθεί το νέο του κτήριο. Πρέπει να σημειωθεί πως για την απόκτηση του οικοπέδου τούτου κατέβαλαν μεγάλες προσπάθειες πολλοί παράγοντες κι ιδιαίτερα ο σεβ. μητροπολίτης Μυτιλήνης Ιάκωβος, γιατί ήταν αναπαλλοτρίωτο, σύμφωνα με τη θέληση του αειμνήστου Στεφάνου Βρανίδη.

Μετά την απόκτηση του καταλλήλου οικοπέδου, το Διοικητικό Συμβούλιο του Αναγνωστηρίου, με πρόεδρο τον Πάνο Πράτσο, κατέβαλε μεγάλες προσπάθειες για την εξεύρεση πόρων. Το Τ. Α. Δ. περιέλαβε στον προϋπολογισμό του το ποσό των 200. 000 δρχ., για την έγκριση του οποίου απαιτήθηκαν μεγάλες προσπάθειες. Επίσης ο υφυπουργός των Οικονομικών Δημήτριος Αλιπράντης, υστέρα από επίσκεψή του στο Αναγνωστήριο, ενέκρινε το ποσό των 25. 000 δρχ. για την έναρξη των εργασιών της ανεγέρσεως του νέου κτηρίου.

Η ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΚΤΗΡΙΟΥ ΤΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΥ

Οι εορταστικές εκδηλώσεις για τη Θεμελίωση του νέου κτηρίου του Αναγνωστηρίου άρχισαν από την 6 Σεπτεμβρίου 1962, κατά την οποία έγινε λειτουργία στο Καστέλι, καθώς και μνημόσυνο των ιδρυτών και των ευεργετών του Σωματείου.

Στις 14 Σεπτεμβρίου, μεγάλη μέρα του Χριστιανισμού, ο σεβ. μητροπολίτης Μυτιλήνης Ιάκωβος κατέθεσε το θεμέλιο λίθο, τόνισε την υψηλή αποστολή του Αναγνωστηρίου κι επικαλέστηκε τη βοήθεια όλων για την αποπεράτωση του έργου.

Όλοι είχαν νιώσει τη σημασία του μεγάλου έργου, που ανελάμβανε να φέρει σε πέρας το Διοικητικό Συμβούλιο του Αναγνωστηρίου, που το αποτελούσαν ο Πάνος Πράτσος (πρόεδρος), ο Πάνος Ευαγγελινός (αντιπρόεδρος), ο Ευστρ. Χατζηβασιλείου - Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης (γεν. γραμματέας), ο Ιωάν. Αλεντάς (ταμίας) κι οι σύμβουλοι Προκ. Στεφάνου, Ιωάν. Χατζηλεωνίδας κι Ευστρ. Ξενέλλης, καθώς κι ο επίτιμος πρόεδρος Ευστρ. Χριστοφαρής. Ακόμα είχαν κατανοήσει τις μεγάλες θυσίες, τους μεγάλους αγώνες που χρειάστηκαν για ν' αρχίσει το έργο. Ο απόηχος όλων αυτών βρίσκεται στους στίχους του Αγιασώτη στιχουργού-καρναβάλου Γεωργίου Παπάνη, που γράφτηκαν το 1963.

Τ᾽Αναγνουστήριου θα πω, πιδιά, για να τιλειώσου,
πουλλά συγχαρητήρια σν ιπιτρουπή θα δώσου.
Σν ιπιτρουπή χρειγιάζιτι μιτάλλια να δώσιν,
γιατί είνι μιγάλη δλεια του έργου να τιλειώσιν.
Χρόνια του μιλιτούσατι, μα τώρα πια θα γέν(ι),
σα φάρους μέσα στου χουριό για πάντα πια θα μέν(ι).
Έργα γινήκαν στου χουριό, μα τούτου νι μιγάλου,
άμα τιλειώσ(ι) πιο ομουρφου έ πστεύγου να νι άλλου.
Ούλ(ι) να του βουηθήσιτι του έργου να τιλειώσ(ι),
τσι στα πιδιά μας, χουριανοί, πουλλά καλά θα δώσ(ι).
Τσ᾽απ᾽ένα μιρουκάματου μπουρούν γοι νιοι να δλέψιν,
άμα τιλειώσ(ι) τσι δούσι ντου, ούλ(ι) πάλι θα μας ζλέψιν.
Δώτι παράδις, χουριανοί, τσι ας είνι για τη γειά σας,
Πανιπιστήμιου θα γέν(ι) να το χιν τα πιδιά σας.

Η εκπόνηση των σχεδίων και της μελέτης για την ανέγερση του Αναγνωστηρίου έγινε από τον αρχιτέκτονα Γεώργιο Γιαννουλέλλη, ενώ των στατικών μελετών από τον πολιτικό μηχανικό Δημήτριο Ράπτη. Τις εργασίες της καλής εκτελέσεως του κτηρίου, το οποίο, ας σημειωθεί, είναι αντισεισμικό, παρακολούθησε εκ μέρους του Αναγνωστηρίου ο Ευστράτιος Γεωργίου Γραμμέλλης η Ψυρούκης. Εργολάβος κατασκευής ήταν ο Αντώνιος Ολυμπίτης. Την αποπεράτωση και την επίπλωση της αίθουσας του Αναγνωστηρίου ανέλαβε το 1965 ο μεγάλος ευεργέτης του Σωματείου Ξενοφών Καραπαναγιώτης, για τον οποίο γίνεται λόγος στη συνέχεια. Τα επιχρίσματα, οι υδραυλικές κι οι θερμαντικές εγκαταστάσεις έγιναν από το Αναγνωστήριο είτε με εργολαβίες είτε με ημερομίσθια.

ΕΞΕΥΡΕΣΗ ΠΟΡΩΝ

Οι πόροι του Αναγνωστηρίου ήταν πάντοτε περιορισμένοι. Προέρχονταν βασικά από τις συνδρομές των μελών, από τις θεατρικές παραστάσεις, από την ακίνητη περιουσία, από την περιφορά του πέπλου κατά τις κηδείες και από δωρεές. Παλιότερα το Σωματείο είχε μερικούς πόρους και από λαχεία, καθώς και από τα κάλαντα. Οι οικονομικές δυσχέρειες αντιμετωπίζονταν και με επιχορηγήσεις της Κοινότητας (Δήμου) Αγιάσου, της Εκκλησίας κι αρχικά του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Από το 1962 όμως, μετά τη θεμελίωση του νέου κτηρίου, μέχρι σήμερα το Αναγνωστήριο κατόρθωσε, χάρη στη δραστηριότητα των Διοικητικών Συμβουλίων και στη συμπαράσταση ενθέρμων φίλων του, ν' αποσπάσει σεβαστά χρηματικά ποσά από το Υπουργείο Πολιτισμού και Επιστημών, από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, από το Υπουργείο Προεδρίας Κυβερνήσεως, από το Υπουργείο των Εσωτερικών, από το Υπουργείο του Εμπορίου, από τη Διεύθυνση Κρατικών Λαχείων, από τη Νομαρχία Λέσβου, από το Δήμο και από το Τ. Α. Δ. Αγιάσου.

Ιδιαίτερη σημασία παρουσιάζουν αυτή την εποχή κι οι δωρεές, όπως του μεγάλου ευεργέτη Ξενοφώντα Καραπαναγιώτη, της Βασιλικής Βαλασοπούλου (εκποίηση παλιάς δωρεάς), της Κλάρας Χ. Κάλας (Clara H. Calas), του Γρηγορίου Σκορδά (από την επιτροπή της διαχειρίσεως του κληροδοτήματος του), του Γεωργίου Δ. Χριστοφίδη, των Αγιασωτών της Αυστραλίας, του Ευστρατίου Χριστοφαρή, του Συνεταιρισμού Οπωροπωλών Αγιάσου και πολλών άλλων, φίλων και υποστηρικτών του Σωματείου, Αγιασωτών και ξένων.

Η ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΘΕΑΤΡΟ

Στις 7 Μαΐου 1963 το Διοικητικό Συμβούλιο του Αναγνωστηρίου αποφάσισε να οικοδομήσει κι αίθουσα πνευματικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων - θέατρο, ως συνέχεια της αίθουσας των μελετών, η οποία κιόλας είχε οικοδομηθεί. Για το σκοπό αυτό ζήτησε από το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο του Ιερού Ναού της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, που διαχειριζόταν το κληροδότημα του Στεφάνου Βρανίδη, την παραχώρηση των κελιών, για να εξοικονομηθεί ο απαραίτητος για την οικοδόμηση μιας ευρύχωρης και συγχρονισμένης αίθουσας χώρος. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ευκαιριακά πως ο Στέφανος Βρανίδης ήταν άνθρωπος φιλόμουσος κι αφιέρωσε πριν από αρκετά χρόνια μια οικοδομή του, που βρισκόταν κοντά στον Κήπο της Παναγίας, για να χρησιμοποιηθεί ως θέατρο. Η επιθυμία του αυτή εκπληρώθηκε και δημιουργήθηκε το κινηματοθέατρο «Όλυμπος». Με τη νέα παραχώρηση, που έκανε το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο του Ιερού Ναού της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, εκπληρώθηκε η θέλησή του για δημιουργία θεάτρου με τον πιο ιδανικό τρόπο.

Η αίθουσα των πνευματικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων - θέατρο δεν άργησε να τελειώσει, χάρη στις προσπάθειες των Διοικητικών Συμβουλίων και των ενθέρμων φίλων του Αναγνωστηρίου. Περιλαμβάνει σκηνή με πολλά σύγχρονα μέσα, μεγάλη πλατεία θεάτρου και πολλούς βοηθητικούς χώρους, όπως γραφείο θεάτρου, καμαρίνια και άλλα. Επίσης έχει κεντρική θέρμανση. Τώρα τελευταία έγινε αγορά και τοποθέτηση μονίμων καθισμάτων.

Η εκπόνηση των σχεδίων και της μελέτης για την ανέγερση της αίθουσας των πνευματικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων-θεάτρου έγινε επίσης από τον αρχιτέκτονα Γεώργιο Γιαννουλέλλη, ενώ των στατικών μελετών από τον πολιτικό μηχανικό Δημήτριο Ράπτη. Εργολάβος κατασκευής ήταν ο Παναγιώτης Ευστρ. Παπάνης. Τις εργασίες της καλής εκτελέσεως παρακολούθησε εκ μέρους του Αναγνωστηρίου επίσης ο Ευστράτιος Γεωργίου Γραμμέλλης ή Ψυρούκης. Τα ηλεκτρομηχανολογικά ανέλαβε ο ηλεκτρολόγος - μηχανολόγος Αλέξανδρος Βασιλείου. Η σκεπή κατασκευάστηκε από την εταιρεία «Ντέξιον».

Η πρόσοψη του κτηριακού συγκροτήματος του Αναγνωστηρίου Αγιάσου «η Ανάπτυξις»

Ύστερα από σκληρούς αγώνες και μεγάλες θυσίες έφθασε η 23 Αυγούστου 1966, κατά την οποία έγιναν με κάθε μεγαλοπρέπεια τα εγκαίνια του μεγάλου κι επιβλητικού κτηριακού συγκροτήματος του Αναγνωστηρίου «η Ανάπτυξις», που δεσπόζει στην είσοδο της Αγιάσου και δίνει τις προϋποθέσεις πνευματοκαλλιτεχνικών αλμάτων.

ΞΕΝΟΦΩΝ ΚΑΡΑΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Το 1965 ο μεγάλος ευεργέτης της Λέσβου Ξενοφών Καραπαναγιώτης, εγκατεστημένος στο Λονδίνο, ανταποκρίθηκε σε έκκληση του Αναγνωστηρίου κι ανέλαβε με προθυμία ν' αποπερατώσει τη μεγάλη αίθουσα που χρησιμεύει ως αναγνωστήριο. Έτσι έδεσε το όνομά του και με το πνευματικό Ίδρυμα της Αγιάσου, όπως και με τόσα άλλα.

ΞΕΝΟΦΩΝ ΚΑΡΑΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Ο μεγαλύτερος ευεργέτης του Αναγνωστηρίου

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Αναγνωστηρίου για να τον τιμήσει, τον ανακήρυξε επίτιμο μέλος, μεγαλύτερο απ' όλους τους ευεργέτες του Σωματείου, και ονόμασε τη μεγάλη αίθουσα-αναγνωστήριο «Αίθουσα Ξενοφώντος Καραπαναγιώτη»[1]. Εδώ δεν πρέπει να παραλείψουμε τον αδελφό του μεγάλου ευεργέτη Γεώργιο, ο οποίος στάθηκε εισηγητής της πραγματοποιήσεως έργων πολιτισμού στο νησί μας και λαμπρός συμπαραστάτης του Αναγνωστηρίου.

ΕΚΚΛΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΥ

Η έλλειψη επαρκών πόρων για την απρόσκοπτη λειτουργία και για την πραγμάτωση υψηλών στόχων εξανάγκαζε τα Διοικητικά Συμβούλια του Αναγνωστηρίου να κάνουν εκκλήσεις και να ζητούν βοήθεια απ' όλους τους Αγιασώτες και κυρίως απ' αυτούς που ήταν εγκατεστημένοι στην Αμερική. Όριζαν μάλιστα ως αντιπροσώπους στην Αμερική, για τη διενέργεια εράνων υπέρ του Αναγνωστηρίου, ανθρώπους που ένιωθαν την αποστολή του Σωματείου, όπως ήταν ο πρωθιερέας Μεθόδιος Κουρκουλής, ο Προκόπιος Χατζηπροκοπίου, ο Αιμίλιος Χριστοφίδης, ο όποιος ανακηρύχθηκε επίτιμο μέλος του Αναγνωστηρίου το 1935, κι ο μεγάλος ευεργέτης Θεόδωρος Κουκουβάλας.

Σύμφωνα με τις πληροφορίες που έχουμε, μια έκκληση έγινε το 1926, όταν πρόεδρος του Αναγνωστηρίου ήταν ο φαρμακοποιός Πάνος Ευαγγελινός, από τα πιο δραστήρια στελέχη του Σωματείου μέχρι σήμερα. Μια άλλη έγινε κατά τα έτη 1929 - 1930, όταν πρόεδρος ήταν ο επίσης φαρμακοποιός Ιωάννης Χατζηλεωνίδας, που κι αυτός μέχρι σήμερα εξακολουθεί να θέτει τον εαυτό του στην υπηρεσία του Σωματείου. Η έκκληση αυτή, που μπορέσαμε να βρούμε στο Αρχείο, γράφει τα εξής:

ΕΚΚΛΗΣΙΣ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΥ ΑΓΙΑΣΟΥ

Το διοικητικόν συμβούλιον του Αναγνωστηρίου Αγιάσου η «Ανάπτυξις», κατανοόν (sic) το ύψος της αποστολής του Σωματείου, το οποίον προώρισται να συντέλεση εις την ηθικήν εξύψωσιν και προαγωγήν της Κοινωνίας, δι᾽ ων διαθέτει μέσων, δια της παροχής δηλονότι χρησίμων και ωφελίμων βιβλίων προς ανάγνωσιν, δια διαλέξεων επί θεμάτων κοινής ωφελείας, δια διδασκαλίας κ.τ.λ., εμφορούμενον εν άλλοις λέξεσιν υπό του ιερού ζήλου να καταστήση το Αναγνωστήριον εστίαν φωτός και κολυμβήθραν Αναγεννήσεως, βλέπον δε αφ᾽ ετέρου πόσον πενιχροί είναι οι πόροι του προς τούτο, ποιείται έκκλησιν προς τα αισθήματα των απανταχού ομογενών, επικαλούμενον την αρωγήν αυτών προς επίτευξιν του ιερού τούτου σκοπού. Το Δ. Συμβούλιον, ευγνωμόνως αποδεχόμενον τον τε οβολόν της χήρας και το τάλαντον του πλουσίου, επιφυλάσσεται επί τη βάσει των υπ᾽ αυτού τηρουμένων επισήμων βιβλίων να δώση πλήρη και ακριβή λ/σμόν.

Τα χρηματικά εμβάσματα αποστέλλονται επ᾽ ονόματι του Προέδρου του Αναγνωστηρίου κ. Ιωάν. Β. Χατζηλεωνίδου, εκδιδομένης αμέσως της σχετικής διπλοτύπου αποδείξεως εισπράξεως εις τον αποστολέα.

Επίσης χρηματικά εμβάσματα αποστέλλονται επ᾽ ονόματι του Αναγνωστηρίου Αγιάσσου και εις το εντaύθα Πρακτορείον της Ιονικής Τραπέζης.

Τα ονόματα των αποστελλόντων θα καταχωρώνται εις τας εν τη αιθούση του Αναγνωστηρίου ανηρτημένας στήλας Ευεργετών και Δωρητών, αναλόγως του αποστελλομένου ποσού και θα δημοσιεύωνται δια του Μυτιληναϊκού Τύπου.

Εν Αγιάσσω (Μυτιλήνης) τη .... 192(9)

Ο Πρόεδρος — *Ο Γεν. Γραμματεύς*
Ιωάν. Β. Χατζηλεωνίδας — *Χριστ. Μούχαλος*

Το Διοικ. Συμβούλιον
Αντ. Πάλιος, Νικ. Παπουτσέλλης, Αλκ. Χατζηπροκοπίου, Ευστρ. Φωτεινέλλης, Παν. Πολυπάθου

Μια άλλη έκκληση έγινε στις 28 Φεβρουαρίου 1936, όταν πρόεδρος ήταν ο

Ηλίας Κουφέλλης, ικανό στέλεχος του Αναγνωστηρίου, που έκτος των άλλων ήταν και φιλολογικά καταρτισμένος.

Οι εκκλήσεις συνεχίστηκαν κι αργότερα. Το 1938, όταν πρόεδρος του Αναγνωστηρίου ήταν ο Ευστράτιος Καβαδέλλης, άνθρωπος φιλοπρόοδος και δραστήριος, έγινε μια νέα έκκληση, σύμφωνα με τις πληροφορίες που μας δίνει η τοπική εφημερίδα «Αγιάσος». Μετά την κατάθεση του θεμελίου λίθου στις 14 Σεπτεμβρίου 1962 το Διοικητικό Συμβούλιο του Αναγνωστηρίου έκρινε σκόπιμο ν' αποταθεί σ' όλους τους Αγιασώτες, ώστε να βοηθήσουν το μεγάλο έργο που ανέλαβε. Εδώ δεν πρέπει να παραλείψουμε και τις εκκλήσεις που έγιναν για την ανέγερση του νέου ναΐσκου στο Καστέλι και για την αξιοποίηση του λόφου.

ΔΩΡΕΕΣ ΚΑΙ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ

Α΄

ΔΩΡΕΑ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΚΟΥΚΟΥΒΑΛΑ

Το 1937 ο Θεόδωρος Γεωργίου Κουκουβάλας ή Ντουγραματζής, Αγιασώτης εγκατεστημένος στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, κατέστησε γνωστό με επιστολή του στο τότε Διοικητικό Συμβούλιο τού Αναγνωστηρίου ότι δωρίζει στο Σωματείο ορισμένα περιουσιακά του στοιχεία, που βρίσκονται στην Αγιάσο. Το Διοικητικό Συμβούλιο τότε εξουσιοδότησε τον πρόεδρό του Ιωάν. Χατζηλεωνίδα, φαρμακοποιό, ο οποίος ήρθε σ' επαφή με τον πληρεξούσιο τού δωρητή Ευστρ. Ιωάν. Καραγεωργίου κι ύστερα από τις απαραίτητες συμβολαιογραφικές πράξεις τα ακίνητα περιουσιακά στοιχεία περιήλθαν στο Αναγνωστήριο. Τα περιουσιακά αυτά στοιχεία ήταν 1/2 εξ αδιαιρέτου μιας μονώροφης οικίας στη συνοικία Αγία Βαρβάρα, η οποία είχε κιόλας μετατραπεί σε οικόπεδο, και 1/2 εξ αδιαιρέτου ενός ελαιοκτήματος 10 περίπου στρεμμάτων, που περιείχε 400 ελαιόδεντρα περίπου και βρισκόταν στη θέση Πασπαλάς, περιφερείας Λάμπου Μύλων. Το κτήμα αυτό ανταλλάχτηκε αργότερα με το οικόπεδο, το οποίο είχε δωρίσει στο ναΐσκο της Ζωοδόχου Πηγής ο Στέφανος Βρανίδης. Στο οικόπεδο αυτό χτίστηκε το σημερινό επιβλητικό κτήριο του Αναγνωστηρίου.

Η παράδοση του ελαιοκτήματος του Θεοδώρου Κουκουβάλα

Η Διοίκηση του Αναγνωστηρίου, για να γιορτάσει το γεγονός της μεγάλης για την εποχή εκείνη δωρεάς, Οργάνωσε εκδρομή για το κτήμα στις 21 Μαρτίου 1937, ανακήρυξε το δωρητή μεγάλο ευεργέτη κι αποφάσισε να προκηρύσσει κάθε χρόνο, κατά τις Αποκριές, Διαγωνισμό και να βραβεύει τον καλύτερο καρνάβαλο με έπαθλο, που θα ονομαζόταν Βάλειο. Ακόμα αποφάσισε να ζητήσει από το δωρητή μια φωτογραφία, για ν' αναρτηθεί στην αίθουσα του Αναγνωστηρίου, και να δημοσιεύσει την επιστολή, με την οποία έγινε γνωστή η δωρεά, στην τοπική εφημερίδα «Αγιάσος».

Β'

ΔΩΡΕΑ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΑΓΙΑΣΟΥ ΟΙΚΟΠΕΔΟ «ΦΑΛΚΑ»

Στις 25 Οκτωβρίου 1937 η Διοίκηση του Αναγνωστηρίου ζήτησε από την Κοινότητα της Αγιάσου να παραχωρήσει στο Σωματείο το οικόπεδό της, που βρισκόταν στη συνοικία Σταυρί και ήταν γνωστό με το όνομα «Φάλκα», με σκοπό ν' ανεγείρει οίκημα κατάλληλο για τη στέγασή του. Στις 31 Οκτωβρίου του ιδίου έτους το Κοινοτικό Συμβούλιο παραχώρησε το κοινοτικό οικόπεδο, θέλοντας να βοηθήσει το Αναγνωστήριο στην εκπολιτιστική του προσπάθεια και ακόμα να δημιουργήσει αξιόλογη κοινοτική βιβλιοθήκη και κοινοτικό θέατρο. Η παραχώρηση επικυρώθηκε με Βασιλικό Διάταγμα, το οποίο δημοσιεύτηκε στο με αρ. 91 ΦΕΚ της 8-3-1938. Η δωρεά αυτή αργότερα ανακλήθηκε με το από 23-3-1948 Βασιλικό Διάταγμα, που δημοσιεύτηκε στο με αρ. 94 ΦΕΚ της 19-4-1948, κι έγινε νέα μεταγραφή υπέρ της δωρήτριας. Αιτία της ανακλήσεως ήταν η διάλυση του Σωματείου το 1946, ύστερα από απόφαση του Πρωτοδικείου Μυτιλήνης.

Γ'

ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΩΝΣΤ. ΣΚΟΥΝΙΟΓΛΟΥ

Το 1939 πέθανε ο ελληνοδιδάσκαλος Παναγιώτης Κωνστ. Σκούνιογλου, κάτοικος Αγιάσου, καταγόμενος από το Αμπελικό. Με τη δημόσια διαθήκη του (αρ. 2746/7-3-1939), η οποία συντάχθηκε ενώπιον του συμβολαιογράφου Μυτιλήνης Ανδρ. Κανάραχου και δημοσιεύτηκε από το Πρωτοδικείο Μυτιλήνης κατά τη συνεδρίαση αυτού της 8 Μαρτίου 1939, κατέλιπε στο Αναγνωστήριο για την ανέγερση κτηρίου α) τις απαιτήσεις του από δυο γραμμάτια συνολικού κεφαλαίου 30. 000 δρχ. κατά του Θεμ. και Αντ. Χατζηεμμανουήλ, και β) την από 37. 387 δρχ. απαίτησή του από γραμμάτιο κατά του Παν. Ε. Βαμβουρέλλη.

Το Αναγνωστήριο ανακήρυξε τον Παν. Σκούνιογλου μεγάλο ευεργέτη. Το δυστύχημα είναι ότι το κληροδότημα αυτό εκμηδενίστηκε, εξαιτίας της πτώσεως της αξίας της δραχμής.

Δ'

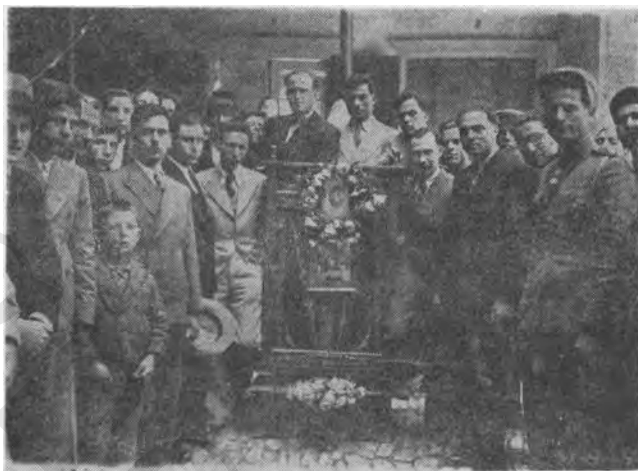
ΔΩΡΕΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΒΑΛΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

Η Βασιλική Παν. Βαλασοπούλου, το γένος Μιχαήλ Ασπρομάτη, με τη δημόσια διαθήκη της (αρ. 19630)5-5-1939), η οποία συντάχθηκε και δημοσιεύτηκε στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου, όπου κατοικούσε κι απεβίωσε στις 4-2-1952, κληροδότησε στο Αναγνωστήριο μια διώροφη νεόκτιστη οικία με δυο ισόγεια καταστήματα, στη θέση Καλαθά Βρύση η Σταυρί, στην Αγιάσο, με τον όρο να μένη αναπαλλοτρίωτη. Επίσης κληροδότησε στο Σωματείο 100 λίρες Αιγύπτου, με την εντολή να δοθούν, εάν χρειαστούν για ανοικοδόμηση νέου κτηρίου.

Η κατά το 1952 προσωρινή Διοικούσα Επιτροπή του Αναγνωστηρίου, πρόεδρος της Οποίας ήταν ο Ευστρ. Χατζησταύρος, αποδέχθηκε την κληρονομιά, ανακήρυξε την Βασιλική Βαλασοπούλου και το σύζυγό της Παναγιώτη, ο οποίος καταγόταν από τη Σπάρτη, μεγάλους ευεργέτες και καθιέρωσε να τελείται στις 4 Φεβρουαρίου, ημερομηνία θανάτου της Βασιλικής Βαλασοπούλου, ετήσιο

μνημόσυνο.

Δέκα χρόνια αργότερα, στις 6 Αυγούστου 1962, το Διοικητικό Συμβούλιο του Αναγνωστηρίου έλαβε την απόφαση να εκποιήσει την οικία της Βασιλικής Βαλασοπούλου για την κάλυψη μέρους της δαπάνης τής στεγάσεως. Η εκποίηση αυτή, η οποία απέδωσε στο Αναγνωστήριο το ποσό των 80.100 δρχ., πραγματοποιήθηκε ύστερα από πολλές προσπάθειες, γιατί η οικία ήταν αναπαλλοτρίωτη, σύμφωνα με τη θέληση της δωρήτριας.

Παλιά αναμνηστική φωτογραφία από τη γιορτή του Αναγνωστηρίου

Ε'

ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑ ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΝΟΥΛΕΛΛΗ

Το 1961 πέθανε ο φιλόλογος καθηγητής Θεόφιλος Νουλέλλης, ένα από τα αρχαιότερα στελέχη του Αναγνωστηρίου και πρώτος αντιπρόεδρος αυτού (από 18-9-1894 μέχρι 20-3-1895)[3]. Κληροδότησε στο Σωματείο ένα δασύλλιο στη θέση Καλαθού.

ΣΤ'

ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΣΚΟΡΔΑ

Το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο του Ιερού Ναού της Αγίας Τριάδας, το οποίο διαχειριζόταν το 1963 το κληροδότημα του αειμνήστου Γρηγορίου Σκορδά, ο όποιος το 1924 είχε ανακηρυχθεί επίτιμο μέλος του Σωματείου, ενέγραψε στον προϋπολογισμό του για το Αναγνωστήριο το ποσό των 50.000 δρχ., το όποιο και εγκρίθηκε από το Υπουργείο των Οικονομικών και περιήλθε στο Σωματείο.

Εκτός από τούς παραπάνω κι άλλοι διέθεσαν χρηματικά ποσά για την ενίσχυση του Σωματείου. Το 1966 περιήλθε στο Αναγνωστήριο το ποσό των 1000 δολαρίων, προερχόμενο από την Κλάρα Χ. Κάλας (Clara H. Calas). Από το 1970 ο Γεώργιος Δ. Χριστοφίδης άρχισε να διαθέτη για την ενίσχυση του Σωματείου τον τόκο, από κεφάλαιό του ύψους 150000 δρχ.. Εδώ πρέπει να σημειωθεί πως ο Γεώργιος Δ. Χριστοφίδης ευεργέτησε με πολλούς τρόπους τη γενέτειρά του και το Αναγνωστήριο, το όποιο τον ανακήρυξε το 1957 επίτιμο μέλος και το 1972 μεγάλο ευεργέτη. Επίσης τον Ιανουάριο του 1971 περιήλθε στο Αναγνωστήριο ποσό 290 χάρτινων λιρών Αγγλίας, 19 σελλινίων και 4 πεννών, δηλ. 20.964,15 δρχ., της «Ενώσεως Ελλήνων Αγιασωτών Λέσβου» του

Σύδνεϋ, η οποία είχε διαλυθεί. Για την απόδοση του χρηματικού αυτού ποσού στο Σωματείο κατέβαλε προσπάθειες ο Ασημάκης Σπ. Σκλεπάρης, ο οποίος ήταν γενικός γραμματέας της ενώσεως.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΝΟΥΛΕΛΛΗΣ

Πρώτος αντιπρόεδρος του Αναγνωστηρίου

Εδώ δεν πρέπει να παραλείψουμε ακόμα πως το Σωματείο ενισχύθηκε οικονομικά κι από διάφορα Υπουργεία, από τη Διεύθυνση Κρατικών Λαχείων, από τη Νομαρχία Λέσβου, από το Δήμο κι από το Τ.Α.Δ. Αγιάσου.

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΥ

Οι προσπάθειες για βιβλιοθήκη άρχισαν από το έτος της ιδρύσεως. Κατά τα πρώτα έτη το Σωματείο, επειδή δεν είχε πόρους, αδυνατούσε ν' αγοράσει βιβλία και να πλουτίσει τη βιβλιοθήκη του. Συνήθως αγόραζε περιοδικά και εφημερίδες, όπως αναφέραμε σε προηγούμενο κεφάλαιο.

Την αδυναμία αυτή του Σωματείου για αγορά βιβλίων προσπάθησαν να την καλύψουν αρκετοί φιλογενείς άνδρες, συγγραφείς και φιλόμουσοι Ιδιώτες, δωρίζοντας παντός είδους βιβλία.

Το 1905 ο Γρηγόριος Μαρασλής (1831 - 1907), μεγάλος Έλληνας ευεργέτης, ανταποκρίθηκε πρόθυμα σε αίτηση του Αναγνωστήριου και δώρισε σ' αυτό τα περισπούδαστα βιβλία της βιβλιοθήκης, που φέρει το όνομά του.

Το 1923 τυπώθηκε από το Αναγνωστήριο ένας ολιγοσέλιδος κατάλογος των δεμένων και των άδετων βιβλίων της βιβλιοθήκης του, των επίπλων και των σκευών, καθώς και του θεατρικού σκηνικού εξοπλισμού. Αναγράφονται 189 δεμένα βιβλία και 70 άδετα, μερικά από τα οποία είχαν περισσότερους από ένα τόμους.

Τον Αύγουστο του 1939 ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών κι υποδιευθυντής της Ζωσιμαίας Παιδαγωγικής Ακαδημίας Ιωαννίνων Βασίλειος Έξαρχος, εκτελώντας διαταγή του Υπουργείου Θρησκευμάτων και Εθνικής Παιδείας, ήρθε στη Λέσβο κι επιθεώρησε, εκτός των άλλων, και τη βιβλιοθήκη του Αναγνωστηρίου, η οποία είχε πλουτισθεί με πολλά κι αξιόλογα βιβλία. Στην έκθεσή του, για την οποία έγινε λόγος σε προηγούμενο κεφάλαιο, έγραψε ότι το Αναγνωστήριο αποτελεί ένα είδος «μικρού Παρνασσού».

Ο αριθμός των πάσης φύσεως εντύπων του Αναγνωστηρίου δεν είναι ακόμα γνωστός, γιατί το έργο της καταλογογραφήσεως δεν έχει περατωθεί. Μέχρι στιγμής έχουν καταλογογραφηθή 4. 242 έντυπα, στα οποία δεν έχουν προστεθεί τα πολλαπλά αντίτυπα. Πάντως ο αριθμός των πάσης φύσεως εντύπων πρέπει να ξεπερνά τις 10000.

Τα βιβλία του Αναγνωστηρίου καλύπτουν όλους τούς κλάδους του επιστητού, είναι παλαιά και νέα, ελληνικά και ξενόγλωσσα. Υπάρχουν πάρα πολλά βιβλία, που αναφέρονται στην αρχαία ελληνική και λατινική φιλολογία. Τα περισσότερα απ' αυτά προέρχονται από τις βιβλιοθήκες των Αγιασωτών φιλολόγων Δημητρίου Κυπρίου και Δημητρίου Χατζησπύρου. Επίσης μεγάλος είναι ο αριθμός των γλωσσολογικών, των λογοτεχνικών (πρωτοτύπων και μεταφρασμένων), των θεατρικών, των μουσικοθεατρικών, των ιστορικών, των λαογραφικών, των φιλοσοφικών, των κοινωνιολογικών, των παιδαγωγικών, των θεολογικών, των νομικών, που τα περισσότερα προέρχονται από τη βιβλιοθήκη του Πάνου Παπασταύρου, των γεωπονικών, των Ιατρικών και των φυσικομαθηματικών. Αξιόλογα είναι και τα λεξικά, καθώς και οι εγκυκλοπαίδειες (Brockhaus (1892 - 1897) τόμοι 17. Νεώτερον εγκυκλοπαιδικόν Λεξικόν (έκδοση της Εγκυκλοπαιδικής Επιθεωρήσεως «Ήλιος» τόμοι 18. Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια (έκδοση του εκδοτικού τμήματος της Α. Ε. Β. Ε. Π. Γ. Μακρής και Σία) τόμοι 24. Η Μεγάλη Αμερικανική Εγκυκλοπαίδεια (Αθήναι 1970) τόμοι 20 κ. ά.). Ακόμα υπάρχει μεγάλος αριθμός ημερολογίων και περιοδικών, καθώς και εφημερίδες. Ιδιαίτερη σημασία παρουσιάζουν οι παλιές εκδόσεις, τα λίγα χειρόγραφα και τα βιβλία που αναφέρονται στη Λέσβο η έχουν γραφή από Λέσβιους η έχουν τυπωθεί στη Μυτιλήνη.

Στη βιβλιοθήκη του Αναγνωστηρίου υπήρχαν παλιότερα και πολλά άλλα

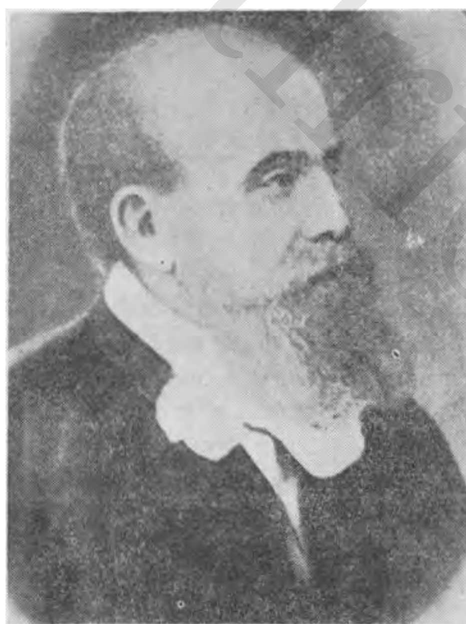
σπουδαία βιβλία, τα οποία όμως κατά την περίοδο της δικτατορίας του Ιωάν. Μεταξά αφαιρέθηκαν ή κάηκαν. Πολλά ακόμα χάθηκαν η καταστράφηκαν κατά τις συχνές μετακομίσεις από τη μια στέγη στην άλλη.

Το Αναγνωστήριο Αγιάσου έχει μεγάλη αίθουσα αναγνώσεως. Έχει παράλληλα δανειστικό τμήμα, το οποίο εξυπηρετεί όλους τους κατοίκους της Αγιάσου, αλλά κυρίως τους νέους που φοιτούν στα σχολεία. Λειτουργεί όλο το έτος. Ο αριθμός των αναγνωστών είναι πολύ μεγάλος, Ιδίως κατά τους χειμερινούς μήνες, κατά τούς οποίους λειτουργούν τα σχολεία.

Τα βιβλία είναι ταξινομημένα κατά κλάδους επιστημών και είναι τοποθετημένα σε ειδικές υαλόφρακτες βιβλιοθήκες και σε μεταλλικά ράφια. Εδώ αξίζει ευκαιριακά να σημειωθεί πως σε μια παλιά βιβλιοθήκη (έπιπλο) υπάρχει ένα είδος στεγάστρου με τρία σκαλιστά βιβλία, πάνω στα οποία υπάρχουν οι τίτλοι «ΟΜΗΡΟΥ ΗΛΙΑΣ (sic)», «ΛΕΣΒΙΑΚΑ ΦΥΛΛΑ» και «ΝΟΥΜΑΣ». Ο δημοτικισμός και η εκπαιδευτική μεταρρυθμιστική κίνηση, όργανο των οποίων ήταν το πολιτικό, φιλολογικό και κοινωνικό περιοδικό «Νουμάς», που ιδρύθηκε το 1903 από τον Δημήτριο Ταγκόπουλο, είχαν οπαδούς και στη Λέσβο. Το 1925 μάλιστα ο Γιάννης Ψυχάρης επισκέφθηκε τη Μυτιλήνη. Τρία χρόνια αργότερα, το Μάρτιο του 1928, κυκλοφόρησαν στη Μυτιλήνη τα «Λεσβιακά φύλλα», μ’ επιμέλεια Σ. Γ. Παρασκευαΐδη.

Καθήκοντα βιβλιοθηκονόμου και βιβλιοθηκάριου εκτελούσε παλιότερα ο επιστάτης Ιωάννης Κούμουλας. Σήμερα καθήκοντα βιβλιοθηκονόμου - βιβλιοθηκάριου εκτελεί ο επιστάτης Γρηγόριος Κουρβανιός, ο όποιος με ζήλο εργάζεται και στο καλλιτεχνικό τμήμα.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΜΑΡΑΣΛΗ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΜΑΡΑΣΛΗΣ (1831 - 1907)

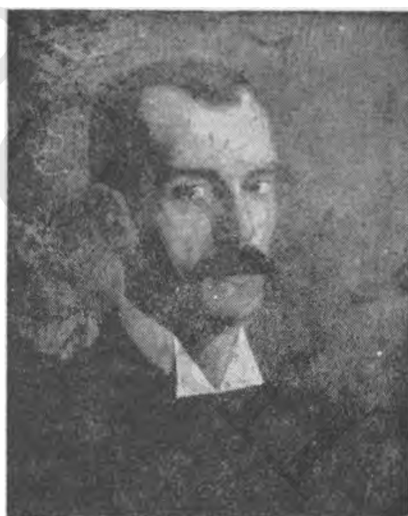
Πρώτος επίτιμος πρόεδρος του Αναγνωστηρίου

Το 1905 η Διοίκηση του Αναγνωστηρίου Αγιάσου έστειλε επιστολή στο Γρηγόριο Μαρασλή, στην Οδησσό, και ζήτησε να βοηθήσει στο εκπολιτιστικό έργο του Σωματείου και ν’ αποστείλει δωρεάν σ’ αυτό τα περισπούδαστα βιβλία

της βιβλιοθήκης που φέρει το όνομά του. Συγχρόνως τον ανακήρυξε επίτιμο πρόεδρο του Σωματείου κι αργότερα τον συγκατέλεξε μεταξύ των ευεργετών του. Ο Γρηγόριος Μαρασλής ανταποκρίθηκε στην αίτηση του Αναγνωστηρίου κι έστειλε πρόθυμα τα επιστημονικά και φιλολογικά έργα της βιβλιοθήκης του, την οποία είχε συστήσει με δωρεά του, για να τονώσει την εκδοτική κίνηση και να συντελέσει στην πνευματική ανάταση του ελληνικού έθνους.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΧΑΤΖΗΣΠΥΡΟΥ

Ο Δημήτριος Χατζησπύρου, γιος του Χατζησπύρου Χατζηδημητρίου, σπούδασε φιλολογία στην Αθήνα και στη Γερμανία και διετέλεσε γυμνασιάρχης του Γυμνασίου της Μυτιλήνης. Διετέλεσε ακόμα πρόεδρος του Αναγνωστηρίου από 19-9-1912 μέχρι 18-11-1913, αντιπρόεδρος από 12-4-1917 μέχρι 21 -1 - 1918 και από 20-5-1921 μέχρι 10-8-1924, και σύμβουλος από 18-11-1913 μέχρι 12-4-1917. Το 1927 ανακηρύχθηκε επίτιμος πρόεδρος του Σωματείου και το 1930 μεγάλος ευεργέτης αυτού.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΧΑΤΖΗΣΠΥΡΟΥ

Επίτιμος πρόεδρος του Αναγνωστηρίου

(Η προσωπογραφία είναι έργο του Σπ. Βικάτου)

Η βιβλιοθήκη του περιλάμβανε κυρίως βιβλία σχετικά με την αρχαία ελληνική και λατινική φιλολογία, ελληνικά και ξενόγλωσσα, κυρίως γερμανικά (λεξικά, γραμματολογικά, στερεότυπες εκδόσεις, μεταφράσεις κ.ά.).

Τρία χρόνια μετά το θάνατό του, το 1938, η Διοίκηση του Αναγνωστηρίου ζήτησε με έγγραφό της από την Εφορεία του Νοσοκομείου και την εκτελεστική επιτροπή της διαθήκης του Δημητρίου Χατζησπύρου την προσωρινή παραχώρηση και τοποθέτηση των βιβλίων του στην αίθουσα του Αναγνωστηρίου, μέχρις ότου ιδρυθεί και λειτουργήσει το νέο νοσοκομείο. Η αίτηση αυτή έγινε δεκτή κι έτσι έλαβε το Σωματείο, με πρωτόκολλο που συντάχθηκε στις 5 Ιουνίου 1938, ένα μέρος των βιβλίων, 452, τα οποία και σήμερα εξακολουθούν να κοσμούν τη βιβλιοθήκη του.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΝΟΥ ΠΑΠΑΣΤΑΥΡΟΥ

Το 1967 η οικογένεια του αειμνήστου Πάνου Παπασταύρου, ειδικού συμβούλου του Υπουργείου Εργασίας, δώρισε στο Αναγνωστήριο την πλούσια βιβλιοθήκη του μακαρίτη. Η βιβλιοθήκη αυτή αριθμεί πάρα πολλούς τόμους και καλύπτει όλους σχεδόν τους κλάδους του δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου. Τα βιβλία αυτά είναι παλαιά και νέα, ελληνικά και ξενόγλωσσα. Δυστυχώς, αν και έχει γίνει ταξινόμησή τους κατά κλάδους δικαίου από το 1968, δεν έχουν ακόμα καταλογογραφηθεί.

ΔΩΡΗΤΕΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

Τα περισσότερα βιβλία του Αναγνωστηρίου προέρχονται από δωρεές συγγραφέων, ιδιωτών, υπηρεσιών και ιδρυμάτων. Αξιόλογες υπήρξαν μέχρι σήμερα οι δωρεές βιβλίων των παρακάτω: Γρηγορίου Μαρασλή, Θωμά Παπακωνσταντίνου ή Βινικίου, Γεωργίου Ξενάκη, Παναγιώτη Καβαδά, Αιμίλιου Χριστοφίδη, Πάνου Κολαξιζέλλη, Δημητρίου Χατζησπύρου, Γρηγορίου Παπαμιχαήλ, Βασιλείου Νουλέλλη, Ομήρου Κοντούλη, Δημητρίου Κυπρίου, Εμμανουήλ Μυτιληναίου, Αλεξάνδρου Κολαξιζέλλη, Στρατή Κολαξιζέλλη, Ευστρατίου Χριστοφαρή, Μιλτιάδη Μαρκοπούλου, Ιγνατίου Αντωνίου, Σωκράτη Φραντζή, Προκοπίου Μαντοπούλου, Μιλτιάδη Σκλεπάρη, Ευστρατίου Στεφ. Χατζηεμμανουήλ, Σταύρου Σταυρακέλλη, Πάνου Παπασταύρου, Ευστρατίου Κουκουσά, Βρανιάδη Αναστασίου Πατράκη, κληρονόμων γιατρού Ανδρέα Παπαϊωάννου και Τζάνου Γουγουτά, ο οποίος τακτικά πλουτίζει τη βιβλιοθήκη με σημαντικά βιβλία και βοηθά με ποικίλους τρόπους το Σωματείο.

Επίσης πρέπει να σημειωθούν οι δωρεές βιβλίων των καθηγητών της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών (1936), του Υπουργείου Εξωτερικών, του Υπουργείου Προεδρίας Κυβερνήσεως, της Αμερικανικής Υπηρεσίας Πληροφοριών (1956), της Ιεράς Μητροπόλεως Μυτιλήνης, της Βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων, του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, του Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης και της Νομαρχίας Λέσβου.

Αιδ. ΤΖΑΝΟΣ ΓΟΥΓΟΥΤΑΣ

Μεγάλος ευεργέτης του Αναγνωστηρίου

ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

Το 1936 ο Ηλίας Κουφέλλης ταξινόμησε τα τότε υπάρχοντα βιβλία της βιβλιοθήκης του Αναγνωστηρίου, των οποίων ο αριθμός ήταν μικρός. Αργότερα, στο χρονικό διάστημα από τον Οκτώβριο του 1960 μέχρι τον Ιούνιο του 1961, έγινε μια δεύτερη προσπάθεια ταξινομήσεως από το φιλόλογο καθηγητή Νικόλαο Στεφανάκο, που τότε υπηρετούσε στο Γυμνάσιο Αγιάσου.

Στο χρονικό διάστημα 1968 - 1970 ο φιλόλογος καθηγητής Γιάννης Χατζηβασιλείου, βοηθούμενος από τους δασκάλους Αριστοτέλη Πλωμαριτέλλη και Ιωάννη Δουκάκη, ανέλαβε το επίπονο έργο της ταξινομήσεως της βιβλιοθήκης, ακολουθώντας τις αρχές και τους κανόνες της βιβλιοθηκονομίας. Έγινε ταξινόμηση όλων των βιβλίων, των περιοδικών και των εφημερίδων και καταλογογράφηση μεγάλου αριθμού αυτών. Ο αλφαβητικός ή ονομαστικός κατάλογος, ο σπουδαιότερος κάθε βιβλιοθήκης, έχει συνταχθεί πάνω σε δελτία μέσου πάχους, ελαφρώς κίτρινου χρώματος, σχήματος $12^{1}/_{2}$ X $7^{1}/_{2}$ εκ., τα οποία έχουν ταξιθετηθεί με αλφαβητική σειρά σε ειδικά κατασκευασμένη ξύλινη αρχειοθήκη. Η συμπλήρωση του αλφαβητικού ή ονομαστικού καταλόγου, ο σχηματισμός επιστημονικού ή ιδεολογικού ή συστηματικού καταλόγου με βάση τον πρώτο και η ταξινόμηση των νέων βιβλίων, που εισέρχονται στη βιβλιοθήκη, αποτελούν βασικούς παράγοντες της καλής λειτουργίας της. Καθήκοντα βιβλιοθηκονόμου-βιβλιοθηκάριου σήμερα εκτελεί ο επιστάτης του Σωματείου Γρηγόριος Κουρβανιός.

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ

1. **Patologia generale**.

15x21. Σελ. 2 άγρ. +458. Είναι γραμμένο σε Ιταλική γλώσσα. Από τη γραφή φαίνεται ότι είναι παλιό. Δερματοχαρτόδετο.

2. **Αριθμητική. Γεωμετρίας Ευκλείδου στοιχεία**.

$16^{1}/_{2}$x23. Σελ. 8 άγρ. +105+7 άγρ. (Αριθμητική). Σελ. 73+ 7 άγρ. +83+8 άγρ. + 1 (Γεωμετρίας Ευκλείδου στοιχεία). Χωρίς αρίθμηση. Από τη γραφή φαίνεται ότι είναι παλιό. Καλλιτεχνική ολοδέρματη βιβλιοδεσία.

3. **Λόγοι**.

$14^{1}/_{2}$x20. Σελ. 337 (η αρίθμηση φθάνει μέχρι τη σελίδα αυτή)+38+2 άγρ. + 1+1 άγρ. + 11+4 άγρ. + 1 (κατάλογος των εμπεριεχομένων)+2 άγρ. + 1. Ο τίτλος είναι γραμμένος στη ράχη. Περιλαμβάνει λόγους θρησκευτικού περιεχομένου. Του περασμένου αιώνα (1863;). Δερματοχαρτόδετο.

4. **Σημειώσεις Θουκυδίδου**.

15x20. Φύλλα 254, από τα οποία 32 άγραφα. Αρίθμηση υπάρχει μέχρι τη σελίδα 65. Ο τίτλος είναι γραμμένος στη ράχη. Του περασμένου αιώνα (1870;). Δερματοχαρτόδετο.

5. **Μερόπη**. Τραγωδία εις πράξεις πέντε, υπό Δ. Ν. Βερναρδάκη. Διδαχθείσα το πρώτον από της εν Αθήναις σκηνής τη 12 Μαρτίου 1866. Ιωάννης Β. Κυριάκου Ολύμπιος. Εν Μυτιλήνη Ιανουάριος 25 1881. 14x20. Σελ. ιβ'+92. Δερματοχαρτόδετο. Έχουν δεθεί μαζί και άλλα έργα, τα εξής:

α) Το τυπωμένο δράμα του Δημητρίου Βερναρδάκη, η «**Ευφροσύνη**» (Εν Αθήναις 1882).

β) **Ωδαί Κάλβου του Ζακυνθίου** (αντιγραφείσαι εκ της εν Αθήναις ανατυπώσεως της Παρισιανής εκδόσεως του 1826). Ιωάννης Β. Κυριακού Ολύμπιος.

Φύλλα 16. Χωρίς αρίθμηση.

γ) **Προλεγόμενα περί του Εθνικού Ελληνικού δράματος και ιδίως του παρόντος**.

Φύλλα 22. Χωρίς αρίθμηση.

δ) **Μαρία Δοξαπατρή**.

Φύλλα 59. Χωρίς αρίθμηση.

6. **α) Στοιχεία Μεταφυσικής** του σοφωτάτου και αρίστου διδασκάλου κυρού **Βενιαμίν Λεσβίου**. Εκ των του Μιχαήλου Χρυσαφολιού.

Φύλλα 116. Χωρίς αρίθμηση.

β) **Στοιχεία Ηθικής**.

Φύλλα 112. Χωρίς αρίθμηση.

17x23. Δεμένα μαζί. Ολοδέρματη βιβλιοδεσία. Από τη γραφή φαίνεται ότι είναι παλιό.

7. **Βενιαμήν (sic) Λεσβίου, Μεταφυσική**.

17x20 $^{1}/_{2}$ Φύλλα 395+3 άγραφα. Περιέχονται στο χειρόγραφο: 1) Βίος του συγγραφέως Βενιαμήν και β) Στοιχεία Μεταφυσικής, συνταχθέντα παρά Βενιαμήν του Λεσβίου, αντιγραφέντα δε παρά του Χ''Σπύρου Χ''Δημητρίου, κατά το έτος 1892. Ο τίτλος «Μεταφυσική» είναι γραμμένος στη ράχη. Χωρίς αρίθμηση. Δερματοπανόδετο.

8. **Στοιχεία Ηθηκής** (sic), συνταχθέντα παρά του σοφού Βενιαμήν (sic) εκ Πλωμαρίου της Λέσβου, αντιγραφέντα δέ κατά το έτος 1896 παρά του Χ''Σπύρου Χ''Δημητρίου εξ Αγιάσου. 19x23. Φύλλα 202. Χωρίς αρίθμηση. Πρώτο φύλλο άγραφο, στο δεύτερο τα στοιχεία του τίτλου, στα επόμενα πέντε «Βίος

του συγγραφέως Βενιαμήν (sic)» και «Προς τον αναγινώσκοντα». Από το όγδοο φύλλο αρχίζουν τα Στοιχεία Ηθικής. Δερματοπανόδετο. Το χειρόγραφο αυτό περιήλθε στο Αναγνωστήριο το 1938, με την παράδοση σ’ αυτό 452 βιβλίων της βιβλιοθήκης του Δημητρίου Χατζησπύρου από την εφορεία του Νοσοκομείου Αγιάσου.

ΠΑΛΑΙΑ ΕΝΤΥΠΑ

Εκτός από τα χειρόγραφα που προαναφέραμε, υπάρχουν στη Βιβλιοθήκη του Αναγνωστηρίου Αγιάσου «η Ανάπτυξις» και αρκετά παλαιά έντυπα, από τα οποία σημειώνουμε τα παρακάτω:

1. **Pausanias ou Voyage historique de la Grece**, traduit en Francois, avec des remarques, par M. l'Abbe Gedoyn, Chanoine de la Saint Chapelle, et Abbe de Baugenci de l' Academie Francoise, et de l' Academie Royale des Inscriptions et Belles - Lettres. Tome premier. A Paris. Chez Didot, Quay des Augustins, pres le Pont Saint Michel, a la Bible d'Or. MDCCXXXI.
2. **Pausanias ou Voyage historique de la Grece**. Tome second. A Paris. MDCCXXXI.
3. Histoire de l' empire Ottoman, traduite de l' Italien de Sagredo. Par Monsieur Laurent. Tome septieme. A Paris. MDCCXXXII. Avec Approbation et Privilege du Roi.
4. Storia di Francesco Eugenio principe di Savoja. In Ferrara MDCC XXXVII. Nella Stamperia di Giuseppe Barbieri. Con licenza de' Superiori.
5. Histoire des revolutions arrivees dans le gouvernement de la republique Romaine; Par Mr. l' Abbe De Vertot. Cinquieme edition, augmentee de la vie de l' Auteur. Tome premier. A la Haye. Chez Antoine van Dole. MDCC XXXVII.
6. **Σταχυολογία** τεχνολογική κατ' ερωταπόκρισιν της **Γραμματικής Τέχνης**, εκδοθείσα παρά Βησσαρίωνος Ιερομονάχου Μακρή του εξ Ιωαννίνων· Ενετίησιν 1747. Παρά Νικολάω Γλυκεί τω εξ Ιωαννίνων.
7. Histoire de Ciceron, tiree de ses ecrits et des monuments de son siecle; Tome quatrieme. A Paris. MDCCXLIX.
8. **Histoire generale, civile, naturelle**, politique et religieuse de tous les peuples du monde. Par M. l' Abbe Lambert. Tome 1. Premiere Partie. A. Paris. Chez Prault fils, Quay de Conty, a la Charite. MDCCL. Avec Approbation et Privilege du Roi.
9. **Histoire generale, civile, naturelle**, politique et religieuse de tous les peuples du monde. Tome 1. Seconde Partie. A Paris. MDCCL.
10. **Histoire generale, civile, naturelle**, politique et religieuse de tous les peuples du monde. Tome III. A Paris MDCCL.
11. **Histoire generale, civile, naturelle**, politique et religieuse de tous les peuples du monde. Tome IV. A Paris MDCCL.
12. **Histoire generale, civile, naturelle**, politique et religieuse de tous les peuples du monde. Tome V. A Paris. MDCCL.
13. **Histoire generale, civile, naturelle**, politique et religieuse de tous les peuples du monde. Tome VI. A Paris. MDCCL.
14. **Histoire generale, civile, naturelle**, politique et religieuse de tous les peuples du monde. Tome X. A Paris MDCCL.
15. **Annales politiques de feu** monsieur Charles-Irenee Castel, Abbe de Saint Pierre, de l' Academie Francoise. Premiere partie. Londres. MDCCLVIII.
16. Βίβλος χρονική περιέχουσα την ιστορίαν της Βυζαντίδος, μεταφρασθείσα εκ του ελληνικού εις το Κοινόν ημέτερον Ιδίωμα, παρά Ιωάννου Στάνου, του εξ Ιωαννίνων. Νυν δε πρώτον τύποις εκδοθείσα, και επιμελώς διορθωθείσα παρά του εν ιερεύσι Κύ Κύ Αγαπίου Λοβέρδου Ιεροδιδασκάλου εν τω Φλαγγινιανώ Ελληνομουσείω. Τόμος πρώτος. Ενετίησι,, αψξζ'. 1767. Παρά Δημητρίω Θεοδοσίου τω εξ Ιωαννίνων. Con licenza de' Superiori, e privilegio.

17. Lecons de Physique experimentale. Par M. Sigaud de la Fond, Demonstrateur de Physique Experimentale, et Maitre de Mathematiques. Tome I. A Paris. MDCCLXVH

18. Legons de physique experimentale. Par M. Sigaud de la Fond, Demonstrateur de Physique Experimentale, et Maitre de Mathematiques. Tome II. A Paris. MDCCLXVII.

19. Le Voyageur Francois, ou la connaissance de l'ancien et du nouveau monde. Mis au jour par M. l' Abbe Delaporte. Tome IV. A Paris. Chez L. Cellot, Imprimeur-Libraire rue Dauphine. MDCCLXVIII. Avec Approbation, e Privilege du Roi.

20. **Dictionnaire raisonne universel d'histoire naturelle**; Par M. Valmont de Bomare. Tome quatrieme. A Paris. MDCCLXVIII.

21. Recherches philosophiques sur les Egyptiens et les Chinois. Par Mr. de P*** Tome I. A Berlin. Chez G. J. Decker, imprimeur du Roi. MDCCLXXIII.

22. **Voyage** de M. Niebuhr en **Arabie** et en d'autres pays de l'Orient, avec l'extrait de sa description de l'Arabie et des observations de Mr. Forskal. Tome II. Avec des figures en taille-douce et des cartes geographiques. En Suisse, chez les Libraires associes. 1780.

23. **Εκκλησιαστική Ιστορία Μελετίου μητροπολίτου Αθηνών**. Τόμος Β' αψπγ'. Εν Βιέννη της Αουστρίας. 1783. Παρά Ιωσήπω Βαουμειστέρω, Νομοδιδασκάλω και Τυπογράφω.

24. Του εν Αγίοις πατρός ημών **Ιωάννου** αρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως του **Χρυσοστόμου**, τόμος πρώτος **Χρυσοπηγή** καλούμενος αψπς'. Ενετίησιν. 1786. Παρά Δημητρίω Θεοδοσίου τω εξ Ιωαννίνων.

25. Τύποι επιστολών Θεοφίλου Κορυδαλέως. 1786. Ενετίησιν. αψπς'. Παρά Νικολάω Γλυκεί τω εξ Ιωαννίνων.

26. Euripidis Hecuba. Selecta varietate lectionis et continua adnotatione illustravit Christophor. Frider. Ammon philos. doct. et prof. in literarum univers. Erlangensi. Erlangae. Sumtibus Wolfgangi Waltheri. CCCCCLXXXIX.

27. Του μακαρίου **Συμεών** αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τα **Άπαντα**. 1791. Εν Λειψία της Σαξονίας, αψσα'.

28. Grandor ossia l'eroe d'Abissinia. Storia eroico-politica. Tomo sesto. Traduzione dal Francese. Venezia. MDCCXCII. Presso Antonio Zatta e Figli. Con Approvazione.

29. Clarorum virorum **epistolae**, quae inter Ciceronis epistolas servatae exstant in unum volumen redactae et duplici commentario illustratae a Beniamin Weiske A. M. scholae portensis coll. III. Lipsiae 1792. Sumtibus Siegfried Lebrecht Crusii.

30. **Βιβλίον ονομαζόμενον Νέος Θησαυρός**. αψσγ'. Ενετίησιν. 1793. Παρά Νικολάω Γλυκεί τώ εξ Ιωαννίνων. Con Licenza de' Superiori.

31. Στοιχείων μαθηματικών εκ παλαιών και νεωτέρων συνερανισθέντων υπό του πανιερωτάτου Αρχιεπισκόπου πρώην Αστραχανίου Κυρίου Νικηφόρου, φιλοτίμω δε δαπάνη εκδοθέντων, όπως δωρεάν διανέμωνται τοις εν τοις ελληνομουσείοις φοιτώσιν, υπό των τιμιωτάτων και φιλογενών αυταδέλφων Ζωσιμά. Τόμος τρίτος, περιέχων τα περί την Άλγεβραν. Εν Μόσχα. Εν τω της Κοινότητος Τυπογραφείω παρά Ρηδηγέρω και Κλαουδίνω (;). Έτει 1799.

32. **Χειραγωγία** εις την **καλοκαγαθίαν**, ήτοι **εγχειρίδιον ηθικόν** προς διακόσμηση των ηθών των Νέων, και εις πλήρωσιν των καθηκόντων πάνυ

λυσιτελές. Νυν εκ δευτέρου αναθεωρηθέν και μετ' ακριβείας διορθωθέν υπό **Δημητρίου Νικολάου του Δαρβάρεως** εις χρήσιν των κοινών Σχολείων του Γένους, τύποις δ' εκδοθέν δαπάνη των τιμιωτάτων Αυταδέλφων Δαρβάρεων. Εν Βιέννη της Αουστρίας. Εν τη Ελληνική Τυπογραφία Γεωργίου Βενδότη. 1802.

33. Galeries des antiques. Par Aug. Legrand. A Paris. Chez Ant. Aug. Penouard. XI. — 1803.

34. Σειράς στοιχειώδους των μαθηματικών και φυσικών πραγματειών, εκ διαφόρων συγγραφέων συλλεχθεισών υπό Κ. Μ. Κούμα Λαρισσαίου. Τόμος τέταρτος. Εν Βιέννη της Αυστρίας. Εκ της τυπογραφίας Γεωργίου Βενδώτου. ΑΩΖ.

35. **Ιστορία Σουλίου και Πάργας**, περιέχουσα την Χρονολογίαν και τους ηρωικούς αυτής Πολέμους, εξαιρέτως τους των Σουλιωτών μετά του Αλή Πασιά, Ηγεμόνος της Ελλάδος, συγγραφείσα παρά ΒΥΚ ΨΟ ΨΞΗ ΛΑ ΑΩΚΑ. Τόμος πρώτος. Εν Βενετία. Παρά Νικολάω Γλυκεί τω εξ Ιωαννίνων. 1815.

36. Nuova collezione piacevole e istruttiva di tutte le opere classiche italiane, francesi, inglesi, tedesche, e spagnuole No. 6. Racconti istorici di Vario Genere. Tom. III. Firenze. Tipografia e libreria Balatresi. Sabato 10 Febbrajo 1821.

37. **Παιδαγωγικά μαθήματα**, συντεθέντα παρά Στεφάνου Κομμητά του εκ Φθίας, εκ χωραρχίας μεν Κοκοσίου, κώμης δέ Κωφών. Αναγνωστικά. Ονομαστικόν. Εν Πέστη, παρά τω ευγενεί Ματθαίω Τράττνερ τώ εκ Πετρόζας. αωκζ'. 1827.

38. Στοιχεία Αριθμητικής υπό του κυρίου Βουρδώνος, μεταφρασθέντα εκ του Γαλλικού εκ της τρίτης αυτών εκδόσεως υπό του Δόκτορος Ιωάννου Καρανδηνού Κεφαλλήνος. Εν Βιέννη της Αυστρίας. 1828. Εκ της τυπογραφίας Αντωνίου Αυκοίλου (Anton v. Haykul.).

39. Περιγραφή της εν Ναυαρίνω Ναυμαχίας και των αμέσως προηγησαμένων Περιστάσεων, μεταφρασθείσα εκ της Γερμανικής Γλώσσης, και εκδοθείσα δαπάνη του Κυρίου Ζήση Σωτήρη του Έλληνος, έρωτι προς το Γένος. Εν Πέστη. 1829. Παρά τώ ευγενεί Ματθαίω Τράττνερ τώ εκ Πετρόζας.

40. **Λεξικόν της Ελληνικής Γλώσσης τρίτομον**. Εκδοθέν μεν το πρώτον υπό Αρχιμανδρίτου **Ανθίμου Γαζή**, νυν δέ το δεύτερον εκ διαφόρων νεωτέρων Ελληνικογερμανικών και ετέρων λεξικών επεξεργασθέν, διασκευασθέν, έτι δέ πλείστοις σημαινομένοις, φράσεσι, παραδείγμασι, και εικοσιτέσσαρσι περίπου χιλιάσι λέξεων προσεπαυξηθέν, και τη δηλώσει του μακρού και βραχέος, εν δέ τώ τέλει του τρίτου τόμου και Λεξικώ Μυθολογικώ, Γεωγραφικώ και Ιστορικώ απαρτισθέν, **αφιερωθέν** εις την αυτού μεγαλειότητα τον βασιλέα της Ελλάδος **Όθωνα τον Α'**. και εκδοθέν επιστασία, επιμελεία και δαπάνη Κωνσταντίνου Γκαρμπολά του Ολυμπίου και Χριστοδούλου Ματακίδου του Σαμίου. Τόμος πρώτος. Α - Ε. Εν Βιέννη της Αυστρίας. Εκ της τυπογραφίας Αντωνίου Χαϋκουλ. 1835.

41. **Λεξικόν της Ελληνικής Γλώσσης τρίτομον**. Τόμος δεύτερος. Ζ - Π. Εν Βιέννη της Αυστρίας. Εκ της τυπογραφίας Αντωνίου Μπένκο (πρότερον Χαϋκουλ.). 1836.

42. **Λεξικόν της Ελληνικής Γλώσσης τρίτομον**. Τόμος τρίτος. Ρ - Ω. Εν Βιέννη της Αυστρίας. Εκ της τυπογραφίας Αντωνίου Μπένκο (πρότερον Χαϋκουλ.). 1837.

43. Απλούν **Αλφαβητάριον** δια τα παιδία. Έκδοσις έκτη, βελτιωμένη. Εν Σμύρνη. Εκ της Αμερικανικής Τυπογραφίας, διευθυνομένης παρά του Αιδεσίμου Δανιήλ Τέμπλου. 1836.

44. Poesie di Vincenzo Monti. Seconda edizione. Milano. Per Antonio Fontana. MDCCCXXXVII.

45. **Γενικός Σχολαστικός Άτλας εκ νεωτάτων γεωγραφικών πινάκων των Ευρωπαίων σχεδιασθείς**, προς χρήσιν τε και μελέτην πάσης γεωγραφικής πραγματείας του νέου κόσμου. Νυν το πρώτον εκδοθείς επιστασία και αναλώμασι **Γκαρμπολά** και **Ρεφερενδάρη**. Εν Βιέννη της Αυστρίας. 1837.

46. **Εγκυκλοπαίδεια φιλολογική** εις τέσσαρας τόμους διηρημένη, πάλαι μεν συνταχθείσα υπό **Ιωάννου Πατούσα του εξ Αθηνών**, πολλάκις δε εκδοθείσα, νυν δέ επιμελέστερον μετατυπωθείσα, πλείονος ένεκα των της Ελληννικής Γλώττης φιλομαθών ωφελείας, ακριβεστέρα διορθώσει **Πολυχρονίου Φιλιππίδου. Τόμος πρώτος. Εν Βενετία**. Εκ της Ελληνικής Τυπογραφίας του Φοίνικος. 1839.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΥ ΑΓΙΑΣΟΥ «Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ»

Το Αναγνωστήριο Αγιάσου «η Ανάπτυξις» από το έτος της Ιδρύσεως ως σήμερα, εξαιτίας των οικονομικών δυσχερειών, δεν κατόρθωσε ν' αναλάβει και να ενισχύσει σοβαρά εκδόσεις βιβλίων λεσβολογικού περιεχομένου. Παρακάτω παραθέτουμε βιβλιογραφικά στοιχεία των εκδόσεων που πραγματοποιήθηκαν.

1. **Κανονισμός** του εν Αγιάσσω Αναγνωστηρίου «η Ανάπτυξις». Τύποις «Σάλπιγγος». Μυτιλήνη 1923.
2. **Βιβλιοθήκη** του εν Αγιάσσω Αναγνωστηρίου «η Ανάπτυξις». Τύποις «Σάλπιγγος». Μυτιλήνη 1923.
3. Αναγνωστήριον Αγιάσου η Ανάπτυξις. Έτος Ιδρύσεως 1894.
   Α) **Κανονισμός**. Β) **Συνοπτική ιστορία του Αναγνωστηρίου Αγιάσου η «Ανάπτυξις»**. Αγιάσος 1937. Το δεύτερο μέρος έχει γραφή από τον ιστορικό της Αγιάσου Στρατή Κολαξιζέλλη.
4. **Ο εορτασμός της επετείου εορτής του Αναγνωστηρίου Αγιάσου «η Ανάπτυξις»**. Τυπο-Φραντζή - Μυτιλήνη. 17 Μαΐου 1959.
5. **Ευστρατίου Γ. Χριστοφαρή**, επιτίμου προέδρου του Αναγνωστηρίου η «Ανάπτυξις». **Πανηγυρικόν τεύχος επί τω εορτασμώ των εξήκοντα πέντε ετών δράσεως του πνευματικού φάρου της Αγιάσου του Αναγνωστηρίου «η Ανάπτυξις» 1894-1960. Εις μνήμην Γαλατείας Ευστρατίου Χριστοφαρή**. Αγιάσος 1961.
6. **Ευστρατίου Γ. Χριστοφαρή**, επιτίμου προέδρου του Αναγνωστηρίου Αγιάσου «η Ανάπτυξις», τέως επιμελητού του Πανεπιστημίου Αθηνών, **Σύντομος ιστορία της ανεγέρσεως του οικοδομικού συγκροτήματος του «Αναγνωστηρίου Αγιάσου η Ανάπτυξις»**, α. τ. Σεπτέμβριος 1963.
7. **Ευστρατίου Γ. Χριστοφαρή**, τ. Επιμελητού Πανεπιστημίου, επιτίμου προέδρου του Αναγνωστηρίου Αγιάσου η «Ανάπτυξις», **Μνημόσυνον Ευστρατίου Κολαξιζέλλη ή Κακκάβη**. Αγιάσος 1965.
8. **Αναγνωστήριον Αγιάσου «η Ανάπτυξις». Έτος Ιδρύσεως 1894. Τα εγκαίνια του πνευματικού φάρου της Αγιάσου του Αναγνωστηρίου «η Ανάπτυξις»**. Εκδίδεται επιμελεία του κ. **Ευστρατίου Χριστοφαρή**, επιτίμου προέδρου του Αναγνωστηρίου, α. τ. 1966.
9. **Αναγνωστήριον Αγιάσου «η Ανάπτυξις». Φιλολογικόν μνημόσυνον Στρατή Μυριβήλη**. (Ετελέσθη τη 24η Αυγούστου 1969 εν τη αιθούση των πνευματικών εκδηλώσεων του Αναγνωστηρίου Αγιάσου). Αγιάσος 1969.
10. **Γιάννη Χρ. Χατζηβασιλείου, Ιστορία του Αναγνωστηρίου Αγιάσου «η Ανάπτυξις» 1894-1975**. Αθήνα 1975.

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Το Αναγνωστήριο, σύμφωνα με το πρώτο άρθρο του Κανονισμού του 1894, είχε καθιερώσει να πραγματοποιούνται διαλέξεις. Δυστυχώς, για το χρονικό διάστημα από το 1894 μέχρι το 1935, στο Αρχείο του Σωματείου δεν υπάρχουν πληροφορίες. Αυτό όμως δε σημαίνει, πως στο Αναγνωστήριο ή από αναγνωστηριακούς δε γίνονταν ομιλίες. Τα Πρακτικά των παλαιοτέρων ετών δίνουν πολύ λίγες πληροφορίες για την πνευματική και καλλιτεχνική κίνηση.

Σύμφωνα με πληροφορία που μάς δίνει ο Στρατής Κολαξιζέλλης, η πρώτη ομιλία πραγματοποιήθηκε τον περασμένο αιώνα. Ομιλητής ήταν ο θεολόγος Ευστράτιος Καρατζάς.

Σήμερα στο Αναγνωστήριο πραγματοποιούνται αρκετές διαλέξεις είτε με πρωτοβουλία αυτού είτε με πρωτοβουλία άλλων φιλοπροόδων τοπικών παραγόντων. Παρακάτω, στηριζόμενοι σε συγκεκριμένες γραπτές πληροφορίες, παραθέτουμε το χρόνο της πραγματοποιήσεως των ομιλιών, τα ονόματα των ομιλητών, καθώς και τα θέματα που πραγματεύθηκαν.

Από 17-10-1935 μέχρι 10-12-1935	Εμμανουήλ Αυγουστινάκης, ιεροκήρυκας	«Περί πίστεως και ευαγγελικής αληθείας»
	Όθων Ιωάννου	«Περί λιπασμάτων και βελτιώσεως καλλιέργειας»
	Ευστράτιος Κολαξιζέλλης	«Ιστορία της Αγιάσου. Έδαφος - Βουνά» και «Ιστορία της Αγιάσου. Φυτά-κλίμα»
22-12-1935	Πάνος Προκ. Τζανετής	«Η υγιεινή του στόματος και των οδόντων»
29-12-1935	Ευστράτιος Κολαξιζέλλης	«Εισαγωγή εις την ιστορίαν της Αγιάσου»
4-1-1936	Βασίλειος Θεμ. Νουλέλλης	«Η αμπελουργία»
5-1-1936	Ευστράτιος Αντωνίου, φυματιολόγος	«Η Αγιάσος και η φυματίωσις» (μέρος α')
1936	Εμμανουήλ Αυγουστινάκης	«Περί χριστιανικής αληθείας»
24-2-1936	Εμμανουήλ Αυγουστινάκης	«Επιστημονική συζήτησις επί του θρυλουμένου κινδύνου να πάθουν εκ λύσσης δύο χιλιάδες (αρ. 2000) άτομα της κωμοπόλεως, επειδή έφαγον από κρέας χοίρου, όστις είχε δηχθή εκ λυσσώντος κυνός»
25-4-1936	Ευστράτιος Αντωνίου	«Περί φυματιώσεως»
30-5-1936	Ευστράτιος Ξενέλλης, γιατρός	«Περί προστασίας αμάχου πληθυσμού»
21-6-1936	Εμμανουήλ Μυτιληναίος	«Η σημερινή κοινωνία και ο Χριστιανισμός»
28-6-1936	Ευστράτιος Χατζησταύρου, δάσκαλος	«Η εκπαίδευσις από των αρχαιοτάτων χρόνων»
5-7-1936	Ευστράτιος Κολαξιζέλλης	«Πηγές της Ιστορίας της Αγιάσου και η παλιά της ιστορία»

Σεπτέμβριος 1936	Αριστοτέλης Τσάγαλος, φυσιοθεραπευτής	«Περί διαίτης» και «Περί εξελίξεως του ανθρώπου»
	Ευστράτιος Κολαξιζέλλης	«Τα πρώτα χρόνια της Αγιάσου και το φιρμάνι της»
14-12-1952	Ευστράτιος Χατζησταύρου	«Το Αναγνωστήριον». Η ομιλία αυτή έγινε στη «Λέσχη των Εθνικοφρόνων»
1-2-1953	Ευστράτιος Κολαξιζέλλης	«Η Ιστορία της Αγιάσου και η ετυμολογία του ονόματος αυτής»
14-6-1958	Ευστράτιος Χριστοφαρής	«Ο Φλέμινγκ και η πενικιλλίνη»
21-6-1958	Ευστράτιος Χριστοφαρής	«Η ιατρική από αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον»
Πάσχα 1961	Ευστράτιος Χριστοφαρής	«Η θρησκεία και η πατρίδα ήσαν πάντοτε ηνωμένα εις την ελληνικήν ψυχήν»
1962	Αντώνιος Οικονόμου, Επιθεωρητής Νομαρχιών, επίτιμο μέλος του Αναγνωστηρίου	«Η αυτοκράτειρα Ελισάβετ της Αυστρίας ως βασίλισσα και ως άνθρωπος»
4-9-1963	Τζάνος Γουγουτάς	«Τα καλά και τα κακά της μεταναστεύσεως»
1966	Ηλίας Κουρτζής	«Τα σπουδαιότερα στάδια επεξεργασίας ενός θεατρικού έργου»
17-10-1971	Παναγιώτης Παπάνης	«Η τέχνη εκφράζουσα το ιδεώδες του καλού»
14- 4-1972	Χρίστος Σολομωνίδης, επίτιμο μέλος του Αναγνωστηρίου	«Μέρες εθνικής δόξας, μέρες εθνικού πένθους στην Πόλη και την Σμύρνη»
1- 7-1972	Επιτροπή Ν.Ε.Λ.	(Ομιλίες για τη σημασία της Ναυτιλιακής Εταιρείας Λέσβου)
16- 7-1972	Τζάνος Γουγουτάς	«Γράμματα και παιδεία»
26-12-1972	Ιωάννης Πάλλης, Νομάρχης Λέσβου	«Περί έθνους»
15- 4-1973	Ιωάννης Κορδορούμπας, τμηματάρχης της Νομαρχίας Λέσβου	«Ο λόγος του Θεού και ο άνθρωπος»
10- 3-1974	Ιωάννης Κορδορούμπας	«Ο Ν. Καζαντζάκης ως διανοούμενος και ως συγγραφεύς»
31- 3-1974	Αλφόνσος Δελής	«Λεσβιακά ακρογιάλια»
19- 5-1974	Δημήτριος Τσάκωνας	«Τι είναι Νέος Ελληνισμός»
27-10-1974	Δημήτριος Νιάνιας, καθηγητής της Φιλοσοφίας στο ΕΜΠ	«Πνευματικές αναζητήσεις της σύγχρονης εποχής και πολιτισμού»
25- 3-1975	Στρατής Τυραδέλλης	«Η Ελληνική Επανάσταση»
9- 5-1975	Γεώργιος Βαλέτας	«Κώστας Βάρναλης»

ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

Στις 5 Ιουλίου 1936, οι Ριζαρείτες της Αγιάσου Νικόλαος Πατσέλλης, Παναγιώτης Στόικος, Ευστράτιος Λιάκατος, Ιωάννης Χατζηνικολάου, Ευστράτιος Χατζηπαναγιώτης και Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης, θέλοντας να τιμήσουν τη μνήμη του ευεργέτη τους αρχιμανδρίτη και λογίου Γρηγορίου Καλαγάνη, πρωτοστάτησαν στην τέλεση μνημοσύνου, κατά το οποίο μίλησε εκ μέρους των και εκ μέρους του Αναγνωστηρίου ο θεολόγος καθηγητής, γυμνασιάρχης σήμερα, Ευστράτιος Χατζηαποστόλου.

Παλιά αναμνηστική φωτογραφία από τη γιορτή του Αναγνωστηρίου

Από το 1952, δηλαδή από το έτος της επανιδρύσεως του Αναγνωστηρίου, καθιερώθηκε ως ημέρα μνημοσύνου των ιδρυτών και ευεργετών η 4 Φεβρουαρίου κάθε έτους. Η 4 Φεβρουαρίου είναι ημερομηνία θανάτου της Βασιλικής Βαλασοπούλου (4-2-1952), η οποία μαζί με το σύζυγό της Παναγιώτη ανήκει στους μεγάλους ευεργέτες του Σωματείου.

Από το 1961 ως ημέρα μνημοσύνου των Ιδρυτών και ευεργετών ορίστηκε η 6 Σεπτεμβρίου, κατά την οποία γίνεται και λειτουργία στο Καστέλι προς ανάμνηση του θαύματος του Αρχαγγέλου Μιχαήλ στις Χώνες της Φρυγίας.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

Α'

ΣΤΡΑΤΗ ΜΥΡΙΒΗΛΗ

Το Αναγνωστήριο, θέλοντας να τιμήσει τον εκλεκτό Λέσβιο λογοτέχνη και Ακαδημαϊκό Στρατή Μυριβήλη, οργάνωσε φιλολογικό μνημόσυνο στις 24 Αυγούστου 1969. Η εκδήλωση αυτή περιελάμβανε έκθεση των βιβλίων του τιμωμένου, ομιλία του φιλολόγου Γιάννη Χατζηβασιλείου για τη ζωή και το έργο του, καθώς και ανάγνωση εκλεκτών κειμένων από το όλο πνευματικό του έργο.

Παρακάτω σημειώνουμε τα στελέχη του Αναγνωστηρίου που πήραν μέρος στην εκδήλωση και τα κείμενα που απέδωσαν:

α) «Εκ βαθέων» (απόσπασμα από το έργο «Η ζωή εν τάφω». Ολυμπία Ταλέλλη (φοιτήτρια).

β) «Μία σελίς κοσμογονίας». Παναγιώτης Κουνής (φοιτητής). γ) «Ο Βασίλης ο Αρβανίτης» (απόσπασμα). Στέλλα Δαρέλλη (φοιτήτρια).

δ) «Το άγιο πάθος της Ελλάδος» (απόσπασμα εκπομπής των παραμονών του πικρού Πάσχα του 1941). Γεώργιος Σεβαστέλης (δάσκαλος).

ε) «Το πιο ειδυλλιακό χωριό» (απόσπασμα από το έργο «Απ’ την Ελλάδα». Στρατούλα Μουτζουρέλλη (δασκάλα).

στ) «Οι κάλπηδες» (απόσπασμα από το έργο «Το κόκκινο βιβλίο». Κλεάνθης Κορομηλάς (φοιτητής).

ζ) «Κατάδικος χλωμός» (ποίημα). Εριφύλη Αργύρα (φοιτήτρια).

Β'

ΗΛΙΑ ΒΕΝΕΖΗ

Στις 5 Αυγούστου 1973 ο πρόεδρος του Αναγνωστηρίου Αγιάσου Πάνος Πράτσος και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου αντιπροσώπευσαν το Σωματείο κατά την κηδεία του Ακαδημαϊκού Ηλία Βενέζη στο Μόλυβο. Λίγες μέρες αργότερα, στις 18 Αύγουστου, πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα των διαλέξεων του Αναγνωστηρίου φιλολογικό μνημόσυνο με κύριο ομιλητή το φιλόλογο Βασίλη Κωμαΐτη. Κατά την εκδήλωση αυτή έγινε ακόμα έκθεση βιβλίων του τιμωμένου συγγραφέα και ανάγνωση εκλεκτών αποσπασμάτων από τα έργα του.

Γ'

ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ

Στις 25 Αυγούστου 1973 στην αίθουσα των διαλέξεων του Αναγνωστηρίου πραγματοποιήθηκε φιλολογικό μνημόσυνο για τον Αργύρη Εφταλιώτη, με την ευκαιρία της συμπληρώσεως 50 χρόνων από το θάνατό του. Η εκδήλωση αυτή περιελάμβανε ομιλία του φιλολόγου Γιάννη Χατζηβασιλείου και κείμενα, πεζά και ποιητικά, που απέδωσαν εκλεκτά στελέχη του Σωματείου.

«Ο ΘΡΗΝΟΣ ΤΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ» ΕΝΑ ΕΘΝΙΚΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ

Στις 23 Σεπτεμβρίου 1972, το Αναγνωστήριο, συμμετέχοντας στο πανελλήνιο πένθος, με την ευκαιρία της συμπληρώσεως 50 χρόνων από τη

Μικρασιατική καταστροφή, οργάνωσε στην αίθουσα των διαλέξεων ένα εθνικό μνημόσυνο, με ομιλητή τον Χρίστο Σολομωνίδη και θέμα «Ο θρήνος της Σμύρνης».

ΑΛΛΕΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Στις 25 Δεκεμβρίου 1935 οργανώθηκε μουσικοφιλολογική βραδιά στην Καφενταρία για τα μέλη του Αναγνωστηρίου Αγιάσου. Το πρόγραμμα ήταν ποικίλο. Περιελάμβανε λόγο του τότε προέδρου του Αναγνωστηρίου Ηλία Κουφέλλη, άσματα χορωδίας, μουσικές εκτελέσεις με βιολί και κιθάρα από τους Πάνο Πράτσο και Πάνο Παγωτέλλη, απαγγελίες ποιημάτων, αναγνώσεις πεζών λογοτεχνικών κειμένων, καθώς και ποιήματα, σε αγιασώτικο γλωσσικό ιδίωμα, του Στρατή Αναστασέλλη.

Στις 26 Ιουλίου 1936 ορίστηκε επιτροπή οργανώσεως μουσικοφιλολογικής βραδιάς και χοροεσπερίδας. Το πρόγραμμα της μουσικοφιλολογικής αυτής βραδιάς, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 6 Αυγούστου στον Κήπο της Παναγίας, περιελάμβανε λόγο του τότε προέδρου του Αναγνωστηρίου Ιωάν. Χατζηλεωνίδα, άσματα χορωδίας, μουσική, χορούς, απαγγελίες ποιημάτων και αναγνώσεις πεζογραφημάτων, ποιήματα σε αγιασώτικο γλωσσικό ιδίωμα και άλλα. Ιδιαίτερη εντύπωση προκάλεσε και η χορωδία, κάτω από τη διεύθυνση του θεολόγου Ευστρατίου Χατζηαποστόλου.

Την παραμονή των Χριστουγέννων του 1936 οργανώθηκε στην Καφενταρία κι άλλη μουσικοφιλολογική βραδιά. Κι αυτής το πρόγραμμα ήταν πλούσιο, όπως και των προηγουμένων.

Στις 21 Αυγούστου 1939, όταν πρόεδρος του Αναγνωστηρίου ήταν ο Ευστράτιος Καβαδέλλης, Οργανώθηκε μουσικοφιλολογική βραδιά προς τιμήν του σεβασμιωτάτου μητροπολίτη Μυτιλήνης Ιακώβου του από Δυρραχίου και των φιλοξενουμένων επισήμων. Το πρόγραμμα ήταν πλούσιο και άρχισε με μια ομιλία του δασκάλου Ευστρατίου Κολαξιζέλλη για τη δράση και την ιστορία του Σωματείου, η οποία και δημοσιεύτηκε στο περιοδικό «Αγία Σιών», μηνιαίο δελτίο του Ιερού Προσκυνήματος της Θεοτόκου «Αγία Σιών». Εδώ πρέπει ευκαιριακά ν' αναφερθεί πως ο Ευστράτιος Κολαξιζέλλης είναι ο πρώτος που έγραψε μια συνοπτική λιγοσέλιδη ιστορία του Αναγνωστηρίου, η οποία κυκλοφόρησε το 1937 μαζί με τον Κανονισμό. Η χορωδία, κάτω από τη διεύθυνση του Χριστόφα Χατζηπαναγιώτη, και η μουσική τριάδα Πάνου Πράτσου, Χαριλάου και Ευστρατίου Ροδάνου, προκάλεσαν εξαιρετική εντύπωση.

Στις 23 Νοεμβρίου 1969 οργανώθηκε από τον Πάνο Πράτσο, τον Κλεάνθη Κορομηλά, τον Παναγιώτη Κουνή και τον Ιωάννη Κορομηλά, μουσικοφιλολογική βραδιά και γιορτάστηκαν τα 75 χρόνια από την ίδρυση του Αναγνωστηρίου (1894 - 1969). Το πρόγραμμα, πλούσιο και ενδιαφέρον, περιελάμβανε, εκτός των άλλων, ομιλία του προέδρου του Αναγνωστηρίου Πάνου Πράτσου «Περί της νέας πνευματικής προσπαθείας του Αναγνωστηρίου», ομιλία του Κλεάνθη Κορομηλά «Περί νεοελληνικής λογοτεχνίας», απαγγελίες κι αναγνώσεις διαφόρων λογοτεχνικών κειμένων, μουσική και τραγούδια αγιασώτικα.

Στις 29 Αυγούστου 1971 οργανώθηκε στην αίθουσα των διαλέξεων του Αναγνωστηρίου πνευματική εκδήλωση για το ερασιτεχνικό θέατρο της Αγιάσου και ειδικά για τις θεατρικές προσπάθειες του Αναγνωστηρίου. Σκοπός της εκδηλώσεως ήταν να παρακινηθούν οι Αγιασώτες ερασιτέχνες, ιδίως οι παλιοί, και να βοηθήσουν στο έργο της συγγραφής της ιστορίας του ερασιτεχνικού θεάτρου της Αγιάσου. Η εκδήλωση περιελάμβανε έκθεση υλικού σχετικού με το ερασιτεχνικό θέατρο Αγιάσου, ομιλία του φιλολόγου Γιάννη Χατζηβασιλείου, με θέμα «Ιστορία του ερασιτεχνικού θεάτρου του Αναγνωστηρίου», και τα παρακάτω θεατρικά κείμενα, που απέδωσαν στελέχη του Αναγνωστηρίου:

1) Γιάννη Χατζηνικολάου, «Αγιασώτικη Βαβυλωνία» (πράξη Γ'). Βασιλική

Κουρβανιού (φοιτήτρια).
2) Στρατή Αναστασέλλη, «Γοι ψόφ» (σκηνή 1 της Γ' πράξεως). Γιάννης Δουκάκης (δάσκαλος).
3) Χριστόφα Κανιμά, «Τι να τα κάνω τα καλά» (σκηνή 5 της Α' πράξεως). Γεώργιος Σεβαστέλλης (δάσκαλος).
4) Ιακώβου Ρίζου Νερουλού, «Κορακιστικά» (σκηνή 2 της Β' πράξεως). Παναγιώτης Κουνής (φιλόλογος).
5) Στρατή Αναστασέλλη, «Ζαμπνιές» (απόσπασμα). Μαρία Καραδούκα (δασκάλα).

Στις 3 Ιανουαρίου 1973, επιτροπή, αποτελούμενη από τον Πάνο Πράτσο, τη Στέλλα Δαρέλλη, τον Σωτήρη Βουνάτσο, τον Χριστόφα Μαϊστρέλλη και τον Παναγιώτη Αλτιπαρμάκη, οργάνωσε φιλολογική βραδιά, με θέμα «Λέσβιοι στον χώρο των νεοελληνικών γραμμάτων». Το πρόγραμμα της εκδηλώσεως αυτής ήταν το εξής:

1) Πρόλογος, από τον πρόεδρο του Αναγνωστηρίου Πάνο Πράτσο.
2) «Η Λέσβος στην πορεία της πνευματικής Ελλάδας κατά τα νεώτερα χρόνια» (ομιλία), από τη φιλόλογο Στέλλα Δαρέλλη.
3) «Λέσβος» (ποίημα Στρατή Αναστασέλλη), από τη Μυρσίνη Λιγέλλη.
4) «Η μυστική παπαρούνα» (από το μυθιστόρημα του Στράτη Μυριβήλη «Η ζωή εν τάφω»), από τον Παναγιώτη Αλτιπαρμάκη.
5) Μουσική παρένθεση (μ' επιμέλεια Πάνου Πράτσου).
6) «Νούμερο 31328» (απόσπασμα), από τη Μαρία Τζανετή.
7) «Του μαύρου κ'τί» (διήγημα Στρατή Αναστασέλλη), από τον Παναγιώτη Σουσαμλή.
8) Μουσική παρένθεση (μ' επιμέλειά Πάνου Πράτσου).
9) «Η βασιλόπιττα του Βαγγέλη» (Αργύρη Εφταλιώτη), από τον Ηλία Καράβολα.
10) «Όνειρο» (ποίημα Αργύρη Εφταλιώτη), από τον Δημήτριο Πράτσο.
11) Μουσική παρένθεση (μ' επιμέλεια Πάνου Πράτσου).
12) «Γρηγόρης ο αντιήρωας» (Θεοδώρου Τέμπου), από τον Χριστόφα Μαϊστρέλλη.
13) «Άσμα ηρωικό και πένθιμο για τον χαμένο ανθυπολοχαγό της Αλβανίας» (Οδυσσέα Ελύτη), από την Καλλιόπη Μαλακέλλη.
14) «Νταη-Παναγιώτης» (Κλεάνθη Παλαιολόγου, απόσπασμα), από τον Γεώργιο Σεβαστέλλη.
15) «Καμπάνες» (Τάκη Χατζηαναγνώστη, απόσπασμα), από την Ολυμπία Ταλέλλη.

Στις, 2 Ιανουαρίου 1975 ο Πάνος Πράτσος, ο Σωτήρης Βουνάτσος, ο Δημήτριος Πράτσος κι ο Παναγιώτης Αλτιπαρμάκης οργάνωσαν φιλολογική εκδήλωση, αφιερωμένη στη δημοτική ποίηση. Η εκδήλωση αυτή περιελάμβανε, εκτός των άλλων, ομιλία του Σωτήρη Βουνάτσου, φοιτητή της Νομικής, με θέμα «Η δημοτική μας ποίηση», εισηγήσεις Παναγιώτη Αλτιπαρμάκη και Χρίστου Κωμαΐτη, σχετικές με τις κατηγορίες των δημοτικών τραγουδιών, και απαγγελίες δημοτικών ποιημάτων από στελέχη του Αναγνωστηρίου. Άξια μνείας και η μουσική επένδυση της εκδηλώσεως από τον Πάνο Πράτσο (βιολί), Γιάννη Κακούργο (σαντούρι) και Ευριπίδη Ζαφειρίου (κλαρίνο).

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Αναγνωστηρίου Πάνος Ευαγγελινός (ταμίας), Πάνος Πράτσος (πρόεδρος), Ευστράτιος Ξενέλλης (μέλος) (καθήμενοι). — Ιωάννης Χατζηλεωνίδας (αντιπρόεδρος), Ευστράτιος Αναστασέλλης (γεν. γραμματέας), Παναγιώτης Δόγκας (μέλος) (όρθιοι)

Στις 16 Μαρτίου 1975 ο Πάνος Πράτσος, ο Σωτήρης Βουνάτσος, ο Πάνος Ευαγγελινός, ο Ευστράτιος Ηρακλ. Αναστασέλλης, ο Μιχαήλ Πασχαλιάς, ο Δημ. Χατζηδούκας κι ο Μιχαήλ Πράτσος, οργάνωσαν και πραγματοποίησαν, στην αίθουσα των πνευματικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων του Αναγνωστηρίου, μια λαογραφική εκδήλωση, αφιερωμένη στο αγιασώτικο καρναβάλι. Η εκδήλωση αυτή παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, γιατί έδωσε την ευκαιρία στο κοινό να παρακολουθήσει την πορεία του αγιασώτικου καρναβαλιού, το οποίο τελευταία άρχισε να ξεμακραίνει και να χάνει τον πηγαίο λαϊκότροπο χαρακτήρα του. Το πρόγραμμα της εκδηλώσεως αυτής, στην οποία πήραν μέρος και στιχουργοί, ήταν το εξής:

1) Πρόλογος, από τον πρόεδρο του Αναγνωστηρίου Πάνο Πράτσο.
2) «Προέλευση - εξέλιξη του αγιασώτικου καρναβαλιού». Ομιλία Σωτήρη Βουνάτσου.
3) Σάτιρα 1944 (Κατοχής). Εισήγηση.
   Εκφώνηση Βασίλη Χατζηπαναγιώτη.
4) Παλιοί στίχοι με θέμα τους γέρους και τις γριές. Σάτιρα 1938 - 1940. Εισήγηση.
   Εκφώνηση Μιχαήλ Πασχαλιά.
5) Σατιρικοί στίχοι 1938 - 1940 για τη γυναίκα. Εισήγηση.
   Εκφώνηση Μιχαήλ Βίγλατζη.
6) Στίχοι για πολιτικά και διεθνή θέματα. Σάτιρες 1957, 1966, 1967, 1968. Εισήγηση.
   Εκφώνηση Παναγιώτη Καλατζή - Φωτίου Παπάνη.
7) Σάτιρα συγχρόνων πολιτικών θεμάτων. Εισήγηση.
   Εκφώνηση Παναγιώτη Σουσαμλή.

Τα κείμενα της εκδηλώσεως αυτής σταχυολόγησε από το Αρχείο των καρναβαλικών σατιρών της Αγιάσου ο φοιτητής της Νομικής Σωτήρης Βουνάτσος, ένα από τα δραστήρια στελέχη του Αναγνωστηρίου Αγιάσου.

ΧΟΡΟΕΣΠΕΡΙΔΕΣ

Στις 11 Αυγούστου 1935 οργανώθηκε από το Αναγνωστήριο Αγιάσου, στον Κήπο της Παναγίας, η πρώτη χοροεσπερίδα και σημείωσε μεγάλη επιτυχία. Σκοπός της ήταν η οικονομική ενίσχυση του Σωματείου κι η τόνωση της τουριστικής κινήσεως.

Στις 6 Αυγούστου 1937 οργανώθηκε κι άλλη χοροεσπερίδα, επίσης στον Κήπο της Παναγίας, κι οι εισπράξεις της κατατέθηκαν στην Εθνική Τράπεζα για την ενίσχυση της Βασιλικής Αεροπορίας. Στις 12 Αυγούστου του ιδίου έτους η Διοίκηση του Αναγνωστηρίου έστειλε επιστολή στον Ιωάν. Μεταξά και του γνώρισε τις προσπάθειες του Σωματείου. Στις 31 Αυγούστου του ιδίου έτους ο Ιωάν. Μεταξάς έστειλε την παρακάτω ευχαριστήρια επιστολή:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ Αθήναι τη 31-8-1937

Αξιότιμοι Κύριοι,

Έλαβον την από 19 Αυγούστου επιστολήν του Αναγνωστηρίου Αγιάσου «η Ανάπτυξις» και σας ευχαριστώ πολύ διά την εμπιστοσύνην με την οποίαν ο Σύλλογος υμών και γενικώς η Αγιάσος περιβάλλει εμέ και το έργον μου.

Συγχαίρω ωσαύτως υμάς και άπαντα τα μέλη του πνευματικού Συλλόγου Αναγνωστήριον «η Ανάπτυξις» διά την πατριωτικήν σας σκέψιν της διοργανώσεως συναυλίας υπέρ της Βασιλικής Αεροπορίας, ης το προϊόν, ανερχόμενον εις δρχ. 2.450, 20, κατεθέσατε, καθ’ α μοι αναγγέλλετε, εις το εν Μυτιλήνη Υπ/μα της Εθνικής Τραπέζης.

Ευχαριστώ και πάλιν υμάς
Μετά φιλικών χαιρετισμών
Ιωάννης Μεταξάς

ΜΟΥΣΙΚΗ

Για τη μουσική, φωνητική κι ενόργανη, το Αναγνωστήριο Αγιάσου δεν έπαυσε ποτέ να φροντίζει με ιδιαίτερο ζήλο. Από παλιά ανέθετε σε μουσικούς να διδάσκουν τη μουσική σ’ όσους είχαν έφεση και καλλιτεχνική διάθεση.

Το 1936 ανέθεσε στο μουσικό Αχιλλέα Σουσαμλή την παράδοση μαθημάτων ευρωπαϊκής μουσικής στα μέλη του Αναγνωστηρίου, κάτω από την εποπτεία του Πάνου Πράτσου. Αρκετά χρόνια αργότερα, το 1954, καταρτίστηκε μαντολινάτα και προκρίθηκε μουσικοδιδάσκαλος ο Βασίλειος Βασιλάκης. Ένα μέρος της αμοιβής του το κατέβαλλαν όσοι παρακολουθούσαν τα μαθήματα και τα υπόλοιπα το Αναγνωστήριο, το οποίο, πρέπει να σημειωθεί, δεν είχε την εποχή αυτή, αλλά και προηγουμένως, πολλούς πόρους, για να προχωρεί απρόσκοπτα στο έργο του.

Σπουδαία στάθηκε μέχρι σήμερα στον τομέα της μουσικής η συμβολή του προέδρου του Αναγνωστηρίου Πάνου Πράτσου, ο οποίος τυχαίνει να είναι ερασιτέχνης μουσικός. Ας σημειωθεί ότι παίζει βιολί, πιάνο και μαντολίνο. Σ’ αυτόν οφείλονται όλες οι μουσικές εκδηλώσεις του Αναγνωστηρίου που έχουν αφήσει εποχή. Χάρη στο ζήλο του ανεβάστηκαν μέχρι σήμερα έργα που απαιτούν μουσική, όπως είναι π.χ. οι οπερέτες, για τις οποίες θα γίνει εκτενής λόγος στο οικείο κεφάλαιο.

ΠΑΝΟΣ ΠΡΑΤΣΟΣ

πρόεδρος του Αναγνωστηρίου

(Έργο Γ. Κακαδέλλη)

Ο Πάνος Πράτσος, εξουσιοδοτημένος το 1964 από το Διοικητικό Συμβούλιο του Αναγνωστηρίου, ανέλαβε να φροντίσει για τη συλλογή του μουσικολαογραφικού υλικού της Αγιάσου, το οποίο χάνεται με την πάροδο του χρόνου. Η εργασία αυτή κρίθηκε κεφαλαιώδους σημασίας. Για τη συγκέντρωση επιστρατεύθηκαν, εκτός από τον Πάνο Πράτσο (βιολί), ο Ευστράτιος Ψύρρας (σαντούρι) και ο Σταύρος Ρόδανος (κιθάρα), καθώς και τα στελέχη του

καλλιτεχνικού τμήματος του Αναγνωστηρίου, Ελένη Λαλαδέλλη, Στρατούλα Παπασταματίου, Ηλέκτρα Κορομηλά, Άννα Κουμλέλλη και Βασιλική Καρέτου. Σήμερα το μουσικολαογραφικό αυτό υλικό βρίσκεται στο Αρχείο του Αναγνωστηρίου κι αποτελεί πολύτιμο απόκτημα. Πρέπει να σημειωθεί πως οι μαγνητοταινίες τακτικά χρησιμοποιούνται από την ελληνική ραδιοφωνία και από άλλα Σωματεία. Το υλικό που έχει ηχογραφηθεί περιλαμβάνει:

1) 36 παλιούς συρτούς (Της νύφης. Ποταμιώτικος. Γεραγώτικος. Της Μυτιλήνης. Η Εγγλεζίτσα. «Κλήμα» κ.ά.).
2) Ζεϊμπέκικα (Αϊβαλιώτικο. Περγαμηνό. Αδραμυττιανό. Φωκιανό κ.ά.).
3) Καρσιλαμάδες (Μυτιληνιός. Αγιασώτικος. Αϊδίνικοι. Τής Αγίας Παρασκευής. Γιουρούκικος, «Στούν Πουταμό τούν Τρίγουνα... » κ.ά.).
4) Με χορωδία έχουν ηχογραφηθή αρκετά τραγουδιστά (Νυφιάτικο. Η Μαριορή. «Κνίσ'του κνίσ'του κουματέλ(ι), του κνηκάτου σ' του βρακέλ(ι)... » (μπάλος). «Στο Σταυρί, στο μονοπάτι, βάρσανα πόχ' η αγάπη... » κ.ά.).

«ΒΡΑΔΙΑ ΛΕΣΒΙΑΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ»

Στις Αιολικές εκδηλώσεις του 1970, από 5-12 Ιουλίου, στάθηκε μεγάλη η συμβολή του Αναγνωστηρίου Αγιάσου. Αποδεχόμενο το Σωματείο την πρόσκληση της οργανωτικής επιτροπής των Αιολικών εκδηλώσεων και θέλοντας να συμβάλει στην προβολή του νησιού, πήρε μέρος σ' αυτές, με τη λεσβιακή ηθογραφία του Στρατή Παπανικόλα «Λιουλόγους», με λεσβιακά δημοτικά τραγούδια, με λαϊκή μουσική και λαϊκούς χορούς.

Το συγκρότημα του Αναγνωστηρίου, της «βραδιάς Λεσβιακής Μουσικής και τραγουδιού», παρουσιάστηκε στη Μυτιλήνη στις 6 Ιούλιου, στο θερινό θέατρο «Πάρκου». Τραγούδησαν και χόρεψαν κοπέλες και παλικάρια της Αγιάσου, φορώντας τοπικές ενδυμασίες της ιματιοθήκης του Αναγνωστηρίου, και πρόβαλαν την παλιά καλή εποχή.

Η εκδήλωση αυτή, της όποιας την οργάνωση κι επιμέλειά είχε αναλάβει ο πρόεδρος του Αναγνωστηρίου Πάνος Πράτσος, άρεσε υπερβολικά. «*Οι Αγιασώτες μάς έβαλαν κάτω, εμάς τους Μυτιληνιούς, προχθές στο θερινό θέατρο του Πάρκου με τη «Βραδιά Λεσβιακής Μουσικής και Τραγουδιού*». Οι λεβέντες και οι ομορφονιές της «Αναπτύξεως» του Αναγνωστηρίου Αγιάσου, με διδασκαλία του προέδρου των Παν. Πράτσου, παρουσίασαν ένα πρωτοφανές εις πρωτοτυπίαν, γραφικότητα, λαϊκό λεσβιακό χρώμα και ποίηση πρόγραμμα, που εξέπληξεν όλους». «*Ήταν αμύθητης αξίας θησαυροί, έγραψε ο Κλεάνθης Παλαιολόγου, που μάς τους παρουσίασεν ο κ. Π. Πράτσος και οι λαμπροί συνεργάτες του, όλοι άξιοι και αξεπέραστοι, ο καθένας στο ρόλο του*». Τα επαινετικά
σχόλια κατέκλυσαν κυριολεκτικά τον τύπο. Η εκδήλωση αυτή επαναλήφθηκε εκτός προγράμματος, στις 9 Ιουλίου. Επίσης επαναλήφθηκε στις Αιολικές εκδηλώσεις Πλωμαρίου, στις 19 Ιουλίου.

Στιγμιότυπο χασάπικου με μαχαίρι, από τις Αιολικές εκδηλώσεις (1970)

Πίνακας Αναγνωστηρίου. ARNIEN 1971

(Δωρεά αιδ. Τζάνου Γουγουτά)

Η ΧΟΡΩΔΙΑ ΤΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΥ

Το Αναγνωστήριο Αγιάσου από παλιά ενδιαφέρθηκε για την κατάρτιση χορωδίας. Οι χοροεσπερίδες, οι μουσικοφιλολογικές βραδιές κι οι θεατρικές παραστάσεις δεν μπορούσαν παρά να προβάλλουν όλο και περισσότερο την ανάγκη ενός χορωδιακού συγκροτήματος. Παρ' όλες όμως τις προσπάθειες η χορωδία δεν μπόρεσε ν' αποδώσει πολλούς καρπούς. Αυτό οφείλεται κυρίως στην έλλειψη πεπειραμένων χορωδιαρχών, εύκαιρων και προθύμων να βοηθήσουν το Αναγνωστήριο στον τομέα αυτό της καλλιτεχνικής δραστηριότητας. Ο καταρτισμός ενός αξιολόγου χορωδιακού συγκροτήματος, όπως είναι γνωστό, απαιτεί πολλούς κόπους και μεγάλες προσπάθειες.

Σήμα των μελών της χορωδίας

Οι πληροφορίες, που μάς δίνει το Αρχείο του Αναγνωστηρίου για τη χορωδία, είναι πενιχρές κι έτσι δεν μπορούμε ν' αξιολογήσουμε, όπως πρέπει, το έργο της. Το Μάρτιο του 1936 ο δάσκαλος Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης ανέλαβε τη διεύθυνση της χορωδίας του Αναγνωστηρίου. Στις 26 Ιουλίου 1936 πληροφορούμαστε ότι προκάλεσε ιδιαίτερη εντύπωση η χορωδία, κάτω από τη διεύθυνση του Ευστρατίου Χατζηαποστόλου, κατά τη μουσικοφιλολογική βραδιά και χοροεσπερίδα, που πραγματοποιήθηκε στον Κήπο της Παναγίας. Λίγο αργότερα, στις 9 Ιανουαρίου 1937, η Διοίκηση του Αναγνωστηρίου ανέθεσε στο δάσκαλο Χριστόφα Χατζηπαναγιώτη τον καταρτισμό τμήματος εκκλησιαστικής χορωδίας, η οποία έψαλλε στην εκκλησία μόνο κατά τις επίσημες γιορτές.

Η χορωδία του Αναγνωστηρίου (1936)

Πρέπει να σημειωθεί πως και σήμερα υπάρχει χορωδιακό και χορευτικό συγκρότημα, το οποίο περιπτωσιακά παρουσιάζει αξιόλογη δράση. Στις 17 Ιουνίου 1973 μάλιστα ήρθε στο Αναγνωστήριο επιτροπή από το Υπουργείο Πολιτισμού και Επιστημών για την αξιολόγηση αυτού του χορωδιακού και χορευτικού συγκροτήματος.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΥ ΑΓΙΑΣΟΥ

Η Αγιάσος δεν είναι μόνο ένα ειδυλλιακό χωριό, ένα πνευματικό κέντρο, μια καλλιτεχνική κυψέλη, ένα ξακουσμένο προσκύνημα, αλλ' είναι συγχρόνως κι ένας τόπος με ανεξάντλητο λαογραφικό πλούτο.

Από παλιά, σκυταλοδρόμοι της προκοπής της Αγιάσου κατενόησαν την αξία της λαογραφίας και θέλησαν να περιφρουρήσουν και να διασώσουν τον πλούτο της. Συνέλαβαν μάλιστα την ιδέα της ιδρύσεως ενός λαογραφικού μουσείου.

Το 1926 ιδρύθηκε ο «Ερασιτεχνικός Όμιλος Αγιάσου». Ένας από τους στόχους του ήταν και η ίδρυση λαογραφικού μουσείου, όπως πληροφορούμαστε από το πρώτο άρθρο του σωζόμενου Καταστατικού. Αργότερα, στις 22 Νοεμβρίου 1937, όταν πρόεδρος του Αναγνωστηρίου ήταν ο φαρμακοποιός Ιωάννης Χατζηλεωνίδας, υποβλήθηκε στη Νομαρχία Λέσβου έκθεση της δράσεως του Σωματείου, στην οποία αναγράφεται ως σκοπός του Αναγνωστηρίου και η ίδρυση λαογραφικού μουσείου. Το 1939 η «Φιλόπτωχος Αδελφότης» παραχώρησε στο Αναγνωστήριο ορισμένα είδη για τον πλουτισμό του λαογραφικού του τμήματος[4]. Από τότε μέχρι σήμερα πέρασαν πολλά χρόνια. Το Ίδρυμα δοκιμάστηκε, κλείστηκε, επαναλειτούργησε, απέκτησε θαυμάσια στέγη, έκανε άλματα πνευματοκαλλιτεχνικά, κι εξακολουθεί την ανοδική του πορεία, ακτινοβολώντας και πέρα από τα στενά όρια του νησιού μας.

Η μη πραγματοποίηση του ονείρου της ιδρύσεως λαογραφικού μουσείου δεν ήταν δυνατό να ελαττώσει την αγάπη για όλες τις μορφές, για όλες τις κατηγορίες του λαϊκού μας πολιτισμού. Συγκεντρώθηκε αρκετό υλικό, που κινδύνευε ν' αλλοιωθεί και να χαθεί, έγιναν εκδηλώσεις λαογραφικές, διδάχτηκαν έργα ιδιωματικής λογοτεχνίας κι έγιναν εκθέσεις έργων λαϊκής τέχνης.

Από το 1960 έχουμε μια τόνωση των λαογραφικών αναζητήσεων σ' ολόκληρο το νησί. Η με αρ. 351/9 Φεβρουαρίου 1960 εγκύκλιος του Γενικού Επιθεωρητή Μέσης Εκπαιδεύσεως ΙΘ' Περιφερείας Κ. Παπανικολάου, σχετική με την ίδρυση του Εθνικού Λαϊκού Μουσείου Λέσβου, κινητοποίησε όλες τις εκπαιδευτικές δυνάμεις και τα αποτελέσματα ήταν πολύ Ικανοποιητικά.

Το 1964 ο πρόεδρος του Αναγνωστηρίου Πάνος Πράτσος, ο οποίος τυχαίνει να είναι κι ερασιτέχνης μουσικός, φρόντισε για τη συλλογή του μουσικολαογραφικού υλικού της Αγιάσου, το όποιο μέρα με τη μέρα χάνεται. Έγινε συστηματική ηχογράφησή του, κατατέθηκε στο Αρχείο του Σωματείου κι αποτελεί απόκτημα κεφαλαιώδους σημασίας. Πρέπει να σημειωθεί πως χρήση του υλικού αυτού, όπως προαναφέραμε, έκανε πολλές φορές μέχρι σήμερα η ελληνική ραδιοφωνία.

Το 1970, στις Αιολικές εκδηλώσεις, το Αναγνωστήριο με τη «Βραδιά Λεσβιακής Μουσικής και Τραγουδιού» έδειξε ακόμα μια φορά τους στενούς δεσμούς του με το λαϊκό πολιτισμό. Το 1971, στο διάστημα από 17 - 24 Οκτωβρίου, το Διοικητικό Συμβούλιο του Αναγνωστηρίου, σε συνεργασία με το Δήμο Αγιάσου, οργάνωσε στην αίθουσά του Έκθεση Λαϊκής Τέχνης, στα πλαίσια των εκδηλώσεων του εορτασμού της «Διεθνούς Εβδομάδος Τέχνης». Κατά τα εγκαίνια μίλησε ο φιλόλογος καθηγητής Παναγιώτης Παπάνης, με θέμα «Η τέχνη εκφράζουσα το ιδεώδες του καλού».

Ανεξάρτητα από το Αναγνωστήριο, έγινε στην Αγιάσο μια προσπάθεια μουσειακής εκθέσεως ειδών κυρίως της τοπικής βιοτεχνίας από τον τέως δήμαρχο Ευστράτιο Τζίνη. Επίσης για λόγους ιστορικούς, για πληρέστερη γνώση της μουσειακής δραστηριότητας της Αγιάσου, πρέπει να σημειωθεί πως από τις

13 Αυγούστου 1972 άρχισε να λειτουργεί το Εκκλησιαστικό Μουσείο, το όποιο είναι στεγασμένο σε αίθουσα της εκκλησίας της Παναγίας.

Η σημερινή διοίκηση του Αναγνωστηρίου καταβάλλει προσπάθειες για την υλοποίηση του παλιού ονείρου της ιδρύσεως λαογραφικού μουσείου. Η χορήγηση 200. 000 δραχμών από το Υπουργείο Πολιτισμού και Επιστημών για το σκοπό αυτό δίνει τις προϋποθέσεις μιας καλής αφετηρίας. Είναι καιρός πια ν' αποκτήσει η Αγιάσος αυτό που χρόνια ποθούσε. Ο λαογραφικός της πλούτος διατρέχει σοβαρό κίνδυνο σε μια εποχή πυρετώδους πολιτιστικής εξελίξεως. Εννοώ τα δείγματα του λαϊκού πολιτισμού, τα οποία μπορούν να εκτεθούν σε μουσείο, όπως τοπικές ενδυμασίες, υφαντά, κεντήματα, έργα πηλοπλαστικής, ξυλογλυπτικής και ξυλοτεχνίας, μεταλλουργίας, ζωγραφικής, σκεύη και αντικείμενα οικιακής, αγροτικής και ποιμενικής χρήσεως, φωτογραφικό υλικό σχετικό με το χωριό, με τα έθιμά του, με τις εκδηλώσεις του κ.α. Χρειάζεται να γίνει μια διαφωτιστική εκστρατεία, να τονισθεί η μεγάλη σημασία του λαογραφικού μουσείου για τον τόπο και να περιορισθεί η εξαγωγή ανεκτίμητων θησαυρών λαϊκού πολιτισμού έξω από το νησί μας. Έτσι θα περισώσουμε δείγματα του λαϊκού μας πολιτισμού, που μάς δένουν με το παρελθόν, που μάς κρικελώνουν με την παλιότερη εθνική ζωή.

Πολλά βέβαια είναι τα προβλήματα και οι δυσκολίες που δημιουργεί η ίδρυση ενός λαογραφικού μουσείου, όπως της στεγάσεως, της συγκεντρώσεως υλικού, της καταγραφής, της ταξινομήσεως και της εκθέσεως, της λειτουργίας, της συντηρήσεως κ.α. Μπροστά όμως στη θέληση και στο ζήλο καμιά δυσκολία δεν είναι ανυπέρβλητη.

ΤΟ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟ ΚΑΙ Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Το Αναγνωστήριο Αγιάσου «*η Ανάπτυξις*» δεν έπαυσε ποτέ να παρακολουθεί με ιδιαίτερο ενδιαφέρον τα εκπαιδευτικά προβλήματα της Αγιάσου, όπως φαίνεται από τα Πρακτικά των Διοικητικών Συμβουλίων. Το Αναγνωστήριο συμπλήρωνε κι εξακολουθεί να συμπληρώνει με τον καλύτερο τρόπο το έργο των εκπαιδευτηρίων της Αγιάσου.

Στις 11 Δεκεμβρίου του 1904 τα μέλη του Αναγνωστηρίου αποφάσισαν, «*όπως συστηθεί Εσπερινή Σχολή προς ωφέλειαν των βουλομένων πολιτών, μελών του Αναγνωστηρίου η μη, επί τω όρω όμως του να μένη ανέπαφος η τε κινητή και η ακίνητος περιουσία του Αναγνωστηρίου*». Διορίστηκε μάλιστα και τετραμελής επιτροπή, που την απετέλεσαν ο Ιωάννης Αμμανίτης, ο Δημήτριος Κύπριος, ο Νικόλαος Δεμιργκέλλης και ο Ευστράτιος Ευαγγελινού. Η σχολή αυτή δε φαίνεται να κράτησε πολύ. Πολύ αργότερα, το 1935, καθιερώθηκαν και μαθήματα πρακτικών μαθηματικών, με δάσκαλο τον Παναγιώτη Καβαδά.

Με Ν. Διάταγμα της 10-3-1936, που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 127/11-3- 1936 (τ. Α'), καταργήθηκε το Ημιγυμνάσιο Αγιάσου και επρόκειτο από το προσεχές έτος (1937) να μετατραπεί σε Αστικό Σχολείο Αρρένων. Εκτός από την Κοινότητα της Αγιάσου, την Εφορεία του Ημιγυμνασίου, τις Εφορείες Α' και Β' μεικτών δημοτικών σχολείων, κατέβαλε μεγάλες προσπάθειες και το Αναγνωστήριο για τη διατήρηση του Ημιγυμνασίου, την επανίδρυση της Γ' τάξεως και τη συμπλήρωση του διδακτικού προσωπικού. Το αποτέλεσμα των προσπαθειών ήταν η αναστολή της καταργήσεως.

Σήμερα το Αναγνωστήριο είναι για τη νεολαία της Αγιάσου ένα δεύτερο σχολείο. Ακόμα είναι ένας χώρος, όπου πραγματοποιούνται εκδηλώσεις και διαλέξεις, που οργανώνουν τα σχολεία.

Εδώ πρέπει ν’ αναφέρουμε, πως το Αναγνωστήριο ίδρυσε το 1970 και Σκακιστικό Τμήμα, ύστερα από αίτηση του δασκάλου Παναγιώτη Μακρέλλη. Μ’ αυτή του την ενέργεια θέλησε ν’ αποτρέψει κυρίως τους νέους της Αγιάσου από τα ψυχοφθόρα παιχνίδια. Το τμήμα αυτό έχει αναγνωρισθεί κι από την «Ελληνική Σκακιστική Ομοσπονδία».

ΤΟ ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Α'

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ

Καθώς γράφει ο ιστορικός του νεοελληνικού θεάτρου Γιάννης Σιδέρης, «η αντίθεση των λοβίων προς το επαγγελματικό θέατρο ήτανε φυσικό να γεννήσει μια κίνηση ερασιτεχνική, που δε θα γίνεται ως αγώνας εναντίον του, αλλά ως διασκέδαση κοσμική, ενισχυμένη από το γενικό πόθο της «καλής» κοινωνίας να κάνη Τέχνη, αφού οι όροι της ζωής τούς επιτρέπανε να έχουν ήσυχο το κεφάλι τους και τον απαιτούμενο καιρό στη διάθεσή τους». Στην Αγιάσο άρχισαν οι ερασιτεχνικές θεατρικές παραστάσεις από τον περασμένο αιώνα, σύμφωνα με τις πληροφορίες που μάς παρέχει το Αρχείο του Αναγνωστηρίου και ο ιστορικός της Αγιάσου Στρατής Κολαξιζέλλης.

Ο Στρατής Κολαξιζέλλης αναφέρει πώς η πρώτη θεατρική προσπάθεια στην Αγιάσο έγινε το έτος 1879. «*Ως επακολούθημα, γράφει, της πυρκαγιάς, το ίδιον έτος 1879, συνεστήθη και η πρώτη Φιλόπτωχος Αδελφότης, με τον σκοπόν να περιθάλπει τους πτωχούς και βοηθή τους εκ της πυρκαγιάς πυροπαθείς. Επειδή παγίους πόρους είχε μόνον τις συνδρομές των μελών και την οικονομικήν ενίσχυσιν της εκκλησίας, δια να εξεύρει και άλλους, έδωσεν εις την μεγάλην αίθουσαν του Αλληλοδιδακτικού σχολείου του 1848 την πρώτην θεατρικήν παράστασιν με την «Βαβυλωνίαν» του Δ. Βυζαντίου, επιστρατεύσασα ως ηθοποιούς τους πρώτους ερασιτέχνας της Αγιάσου. Ο ενθουσιασμός των κατοίκων που προεκλήθη από τις παρεξηγήσεις των προσώπων αυτού του έργου, οι οποίες προέρχονται από τις κατά τόπους γλωσσικές διαφορές, παρεκίνησαν την Αδελφότητα να επαναλάβει την παράστασιν, να δώσει και άλλας παραστάσεις με έργα άλλων θεατρικών συγγραφέων, αν και δεν εύρισκε γυναίκας δια τα γυναικεία πρόσωπα, διότι η σκηνή του Θεάτρου κατά την εποχήν εκείνη δια τας γυναίκας ήτο απηγορευμένος καρπός, και τα γυναικεία πρόσωπα υπεκρίνοντο οι άνδρες. Από τότε οι θεατρικές παραστάσεις εις την Αγιάσον έγιναν παράδοσις, η οποία εσυνεχίσθη μέχρι της κατοχής των Γερμανών*».

Το 1888 διαλύθηκε η Φιλόπτωχος Αδελφότης και ιδρύθηκε από τους φίλους των γραμμάτων η Φιλεκπαιδευτική Αδελφότης, της οποίας κύριος σκοπός ήταν η οικονομική ενίσχυση των άπορων και επιμελών μαθητών του Ημιγυμνασίου των αρρένων, για να φοιτούν στις ανώτερες τάξεις του Γυμνασίου Μυτιλήνης. «*Και αυτή η Αδελφότης, γράφει ο Κολαξιζέλλης, δια να εξευρίσκει πόρους, έδιδε θεατρικές παραστάσεις, κατά τις οποίες ούτε τώρα οι γυναίκες δεν υπεκρίνοντο τα γυναικεία πρόσωπα*».

Το 1894 διαλύθηκε και η Φιλεκπαιδευτική Αδελφότης και ιδρύθηκε το Αναγνωστήριο «η Ανάπτυξις», το οποίο για την ενίσχυση του ταμείου του «έδιδε και αυτό θεατρικές παραστάσεις με ηθοποιούς αναγνωστηριακούς».

Η πρώτη πληροφορία, που μάς δίνει το Αρχείο του Αναγνωστηρίου, βρίσκεται στο «*Βιβλίον εξόδων και εσόδων*». Υπάρχει εγγραφή δαπάνης «*εις χαρτί δια Βοσκοπούλαν γρ. 1,50*» με ημερομηνία 6 Δεκεμβρίου 1897. Το χαρτί αυτό πρέπει να χρησιμοποιήθηκε για την παράσταση του έργου.

Σημαντικές πληροφορίες για το ερασιτεχνικό θέατρο της Αγιάσου αρχίζουμε να βρίσκουμε από τις αρχές του αιώνα μας. Από Πρακτικό του Ι902 μαθαίνουμε πως τα μέλη του Αναγνωστηρίου αποφάσισαν να δώσουν δυο τουλάχιστο θεατρικές παραστάσεις για το Σωματείο. Γι' αυτό το σκοπό μάλιστα συγκροτήθηκε επιτροπή κι ορίστηκαν ως πρόσωπα του θιάσου οι Ιωάν. Αμμανίτης, Νικ. Δεμιργκέλλης, Στ. Βύτινας, Παν. Ζαχαρία, Θεόφρ. Παπανικολάου, Μιχ. Σκλεπάρης, Χριστόφ. Χριστοφίδης, Μιλτ. Χριστοφίδης, Ευρ. Μαριγλής και Μιχ. Σουσαμλής. Η επιτροπή αποτελέστηκε από τους Χριστόφα Στεφάνου, Ευστρ. Μανδαμά, Ευστρ. Ηλιογραμμένο, Νικ. Δεμιργκέλλη, Σοφ. Πολιτάκη, Δημ. Κύπριο, Βασ. Τζανετή, Αλκ. Χατζηπροκοπίου και Στ. Βύτινα.

Στο παραπάνω Πρακτικό κυρίως στηρίχτηκαν αυτοί που προσπάθησαν να βρουν την αφετηρία της θεατρικής καλλιτεχνικής κινήσεως στην Αγιάσο. Μεταξύ αυτών σημειώνουμε τη Μύρτα Αμμανίτου, η οποία αναφέρει ως εμπνευστή των ερασιτεχνικών

θεατρικών παραστάσεων τον πατέρα της Ιωάν. Αμμανίτη, φοιτητή το 1902 της ιατρικής. «*Κύλισαν από τότε 30 περίπου χρόνια, έγραψε το 1932 στην τοπική εφημερίδα «Αγιάσος», που ένας φοιτητής της Ιατρικής διάβασε μια κριτική για τη σημασία και την επίδραση του θεάτρου επί των ατόμων από την εποχή που πρώτος ο Φρύνιχος το 498 π. Χ. εισήγαγε τα γυναικεία πρόσωπα στο δράμα ως την τότε τελευταία εξέλιξη του θεάτρου και των θεατρικών συγγραφέων. Σκέφτηκε πως δε θα 'ταν άσκοπο, αν έκανε και στο χωριό του ένα συγκρότημα ερασιτεχνών ηθοποιών. Την ιδέα του την εκοινοποίησε σε μερικούς φίλους του, την επεκρότησαν κι άρχισαν να μελετούν αμέσως την «Μαρία Δοξαπατρή» του Βερναρδάκη, τα ωδικά μέρη της οποίας εμελοποίησε μουσική ιδιοφυία της Αγιάσου, που η ιδιοτροπία τον άφησε στην αφάνεια. Από τότε ετέθη ο θεμέλιος λίθος να πούμε του Ε. Ο. Α., ο οποίος κατόρθωσε να δώσει κάποια θεατρική μόρφωση και στον πιο άξεστο εκεί χωριάτη και τον έκανε να νιώσει τον υψηλό προορισμό του θεάτρου*».

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΜΝ. ΑΜΜΑΝΙΤΗΣ
Πρόεδρος του Αναγνωστηρίου

Αξίζει να σημειώσουμε εδώ πως ο γιατρός Ιωάννης Αμμανίτης χρημάτισε έξι φορές πρόεδρος του Αναγνωστηρίου, πριν και μετά την απελευθέρωση της Λέσβου. Πέθανε στις 21 Φεβρουαρίου 1947 στη Θερμή, όπου είχε παντρευτεί τη Σαπφώ Τσαμπάζη, από την οικογένεια των μεγάλων ευεργετών - αδελφών Τσαμπάζη. Ήταν γιος του Κομνηνού Αμμανίτη, ο οποίος φοίτησε στη Μεγάλη του Γένους Σχολή και ήταν μια μουσική ιδιοφυία, η οποία έμεινε στην αφάνεια. Ιστορικά αναφέρουμε πως η πατριαρχική επιτροπή, η οποία συγκροτήθηκε το 1881 από τον Οικουμενικό Πατριάρχη Ιωακείμ τον Γ', για να καθορίσει επιστημονικά τα διαστήματα των διαφόρων κλιμάκων των ήχων της βυζαντινής μουσικής και για ν' αποκρυσταλλώσει αυτά πάνω σε όργανο, έκρινε πιο κατάλληλη την επιστημονική μελέτη του Κομνηνού Αμμανίτη, ο οποίος έστειλε και μονόχορδο, πάνω στο οποίο είχε αποκρυσταλλώσει τα διαστήματα των κλιμάκων. Στη μελέτη αυτή του Κομνηνού Αμμανίτη στηρίχθηκε κυρίως η επιτροπή και κατασκεύασε το «*Ιωακείμειον ψαλτήριον*», στο οποίο αποκρυσταλλώθηκαν τα τονιαία διαστήματα. Ο Κομνηνός Αμμανίτης πέθανε το 1914. Εγγονός του είναι ο γνωστός Έλληνας μουσουργός Γιάννης Παπαϊωάννου, γιος του Αγιασώτη γιατρού Ανδρέα Παπαϊωάννου.

Ιδιαίτερη σημασία έχει και ένα άλλο Πρακτικό του I902, στο οποίο αναφέρεται ότι ορίστηκε ειδική επιτροπή, αποτελουμένη από τον Σταύρο Νουλέλλη, τον Ευστράτιο Ηλιογραμμένο και τον Ευστράτιο Τραγέλλη, για την καλύτερη λειτουργία του θεάτρου, κι ότι αποφασίστηκε η παράσταση της «Γκόλφως» του Σπ. Περεσιάδη.

Αξιοπρόσεκτες είναι και οι σποραδικές πληροφορίες, που μάς παρέχει το «Βιβλίον εξόδων και εσόδων», το οποίο προαναφέραμε. Στις 18 Απριλίου 1902 σημειώνεται δαπάνη 8 γροσίων για τρία θεατρικά βιβλία: «Γκόλφω», «Ψυχοκόρη» και «Ζητείται υπηρέτης». Την 1 Σεπτεμβρίου του ιδίου έτους σημειώνεται έλλειμμα θεάτρου 113,20 γροσίων, στις 16 Μαρτίου 1903 δαπάνη αγοράς λάμπας για το θέατρο 5 γροσίων, στις 15 Σεπτεμβρίου 1903 δαπάνη 3,20 γροσίων «δια μεταφοράν ξυλικής θεάτρου», στις 10 Ιουλίου 1907 «*καθαρόν περίσσευμα ευεργετικής παραστάσεως υπέρ του*

Αναγνωστηρίου, δοθείσης υπό του θιάσου του εξ Αθηνών ηθοποιού κ. Ανδρέου Φιλιππίδου», 188 γροσίων, στις 15 Οκτωβρίου του ιδίου έτους «*έξοδα κατά την ευεργετικήν υπέρ του Συλλόγου παράστασιν, ωσαύτως παροραθέντα*» 2, 20 γροσίων, στις 11 Αυγούστου 1908 «από περίσσευμα θεάτρου» 1ης παραστάσεως 130 γρ. και «από περίσσευμα θεάτρου» 2ας παραστάσεως 135, 30 γρ. και στις 28 Αυγούστου του ιδίου έτους «*Εις μεταφορικά σανίδων της σκηνής του θεάτρου*» δαπάνη 6 γροσίων.

Ο Ανδρέας Φιλιππίδης, κάνοντας περιοδεία στα τουρκοκρατούμενα μέρη, παρουσίασε και στην Αγιάσο το έργο η «Λύρα του Γερο-Νικόλα» του Δημ. Κόκκου, σύμφωνα με τις πληροφορίες των παλαιών. Αναφέρεται μάλιστα πως βοήθησε με τη λαϊκή του ορχήστρα κι ο Αγιασώτης μουσικός Αχιλλέας Σουσαμλής.

Το Αναγνωστήριο της Αγιάσου, όπως είναι φυσικό, παρακολούθησε την εξέλιξη του νεοελληνικού θεάτρου. Προσαρμοζόταν στο πνεύμα της εποχής κι ανέβαζε έργα φουστανέλας, ειδυλλιακά δράματα, εθνικές τραγωδίες, μονόπρακτες κωμωδίες κι άλλα παρόμοια, στα πρώτα του βήματα. Σύμφωνα με πληροφορίες παίχτηκαν τα εξής έργα: Σπ. Περεσιάδη «η Γκόλφω», «η Σκλάβα», «η Εσμέ», Νικ. Καρά «Οι έρωτες ενός γέροντος», Ι. Βότσαρη «Η ψυχοκόρη και ο λήσταρχος Κρικέλας», Βακαλβάση «Νεκρός χωρίς κερί», Μπάμπη Άννινου «Ζητείται υπηρέτης», Α. Πίστη «Βέβαια - βέβαια», «Αθανάσιος Διάκος»[1], Δ. Μισιτζή «Φιάκας», Νικ. Λάσκαρη «Το κοκκαλάκι της νυχτερίδας», Κ. Πέρβελη «Γιαννούλα» και πιθανώς «η Μαρία Δοξαπατρή» του Δημητρίου Βερναρδάκη, που αναφέρει η Μύρτα Αμμανίτου.

Β'

ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΙΚΕΣ ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ

Μετά το 1912 εξακολούθησαν να δίνονται ερασιτεχνικές θεατρικές παραστάσεις. Και γι' αυτές όμως οι πληροφορίες μας είναι περιορισμένες. Δεν υπάρχουν πολλά και συγκεκριμένα στοιχεία ούτε για τα έργα, ούτε για το χρόνο των παραστάσεων ούτε για τους ερασιτέχνες.

Σύμφωνα με πληροφορίες, το καλοκαίρι του 1916 δόθηκε παράσταση για πρώτη φορά στον ξέσκεπο χώρο του καφενείου του Δημητρίου Βερβέρη, που βρισκόταν στον Κάτω Κάμπο, με το μυθιστορηματικό δράμα του Baudoin Daubigny «Οι δύο λοχίαι». Στο χώρο αυτό δόθηκαν αργότερα κι άλλες παραστάσεις, από τις οποίες το καφενείο πήρε το όνομα «θέατρο».

Το 1917 έγινε έλεγχος της περιουσίας του Αναγνωστηρίου και καταγραφή του θεατρικού εξοπλισμού, τον οποίο και σημειώνουμε παρακάτω

α) Εφτά φουστανέλες, εφτά βλάχικα γυναικεία επανωφόρια, ένα επανωφόρι κωμικού, ένα γιλέκο, μια ζώνη, δυο βλάχικα υποκάμισα, ένα μάλλινο εσώβρακο, ένας σκούφος, ένας πίλος κωμικού, δυο γυναικείες περούκες και μερικά άλλα μικροπράγματα.

β) «Η Βοσκοπούλα», «Η Βασίλισσα των ανθέων», «Ο φακός», «Οι παλμοί», «Χορός και κηδεία», «Βέβαια - βέβαια», «Οι έρωτες ενός γέροντος» (βιβλία θεατρικά).

γ) Σκηνικά που παριστάνουν τα ψηλά Βαρδούσια, την καλύβα της Γκόλφως, αίθουσα, βρύση εξοχική, σκηνικό κατασκευασμένο από το Σκοπελιανό ζωγράφο Ευστράτιο Γαβαλά, αυλαία που παριστάνει την Ακρόπολη των Αθηνών, τρεις σημαίες (αγγλική, ιταλική και ελληνική), δυο τεμάχια υφάσματος, έξι παρασκήνια και μεγάλη ελληνική σημαία, χρησιμεύουσα ως παρασκήνιο.

Το 1924 παρουσιάστηκε το πολυπαιγμένο έργο του Δημ. Κορομηλά «ο Αγαπητικός της Βοσκοπούλας». Στην παράσταση αυτή πήραν μέρος και γυναίκες για πρώτη φορά. Τα πρόσωπα του έργου υποδύθηκαν οι ερασιτέχνες Ιωάν. Αμμανίτης, Μιχ. Σκλεπάρης, Νικ. Δεμιργκέλλης, Γρηγ. Αγγελής, Μιλτ. Σουσαμλής, Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης, Νικ. Κουρτζής, Αλ. Κολαξιζέλλης, Ιωάν. Χατζηνικολάου, Μύρτα Αμμανίτου, Έλλη Σκλεπάρη, Ευστρ. Αγγελή, Αγγ. Κουρτζή, Ηλέκτρα Κολαξιζέλλη, Μαρ. Κοντούλη, Έλλη Κοντούλη και

Μερόπη Παπαγεωργίου. Για τη μουσική χρησιμοποιήθηκε η λαϊκή ορχήστρα Ρόδανου και Σουσαμλήδων, από τους οποίους διακρινόταν ο Παναγιώτης Σουσαμλής, ο γνωστός με το παρατσούκλι Κακούργος. Από την παράσταση αυτή υπάρχει και αναμνηστική φωτογραφία, που είναι η παλιότερη που έχουμε βρει.

Τον Αύγουστο του 1926 παρουσιάστηκε το έργο του Γρηγ. Ξενοπούλου «Ραχήλ», καθώς πληροφορούμαστε από τον έλεγχο της θεατρικής παραστάσεως, ο οποίος υπάρχει στο Αρχείο του Αναγνωστηρίου.

Το 1928 το Αναγνωστήριο, επιθυμώντας να βρει πόρους για να πλουτίσει τη βιβλιοθήκη του, ανέβασε στη σκηνή το τρίπρακτο δράμα του Γρηγ. Ξενοπούλου «Φωτεινή Σάντρη», που, ως γνωστό, είναι δραματοποίηση του μυθιστορήματος «Κόκκινος βράχος».

Αναμνηστική φωτογραφία από την παράσταση του έργου «ο Αγαπητικός της Βοσκοπούλας»

Το 1929 οι ερασιτέχνες του Αναγνωστηρίου ανέβασαν στη σκηνή το έργο του Αυστριακού ποιητή και θεατρικού συγγραφέα Φραγκίσκου Γκρίλλπαρτσερ (1791 - 1872) «Το στοιχειό του Πύργου», έργο με αρκετές δυσκολίες. Από Πρακτικό μαθαίνουμε τα έσοδα και τα έξοδα της παραστάσεως. Ακόμα μαθαίνουμε πως κατασκευάστηκαν πέντε μεσαιωνικές στολές, μια χλαίνη μεσαιωνική, καθώς και καινούργια κόκκινη αυλαία, χωρισμένη σε δυο μέρη.

Στις 12 Ιουλίου 1936 παρουσιάστηκε από τη σκηνή του Κήπου της Παναγίας το δράμα του Σπ. Μελά «Το χαλασμένο σπίτι», σκηνοθετημένο από τον Χριστόφα Χατζηπαναγιώτη. Πήραν μέρος οι ερασιτέχνες Ευτυχία Ευθυμάκη, Δέσποινα Κανιμά, Μύρτα Νιγδέλλη, Μαρ. Αλκ. Χατζηπροκοπίου, Ευστρ. Πολυδ. Αναστασέλλης, Βασ. Ιακώβου και Ευστρ. Μαριγλής. Μαζί με το δράμα παίχτηκε και κωμωδία, σύμφωνα με τη συνήθεια της εποχής·

Στις 29 Αυγούστου 1937 δόθηκε στον Κήπο της Παναγίας θεατρική παράσταση, για την ενίσχυση της Βασιλικής Αεροπορίας, κάτω από την αιγίδα του Αναγνωστηρίου. Την οργάνωσαν ερασιτέχνες, μέλη του Αναγνωστηρίου, παρακινημένοι από εθνικό παλμό. Παρουσιάστηκε το γνωστό έργο του Baudoin Daubigny «Οι δύο λοχίαι» και η κωμωδία «Ανησυχίαι πενθερού». Τη διδασκαλία είχε αναλάβει ο Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης. Πήραν μέρος οι ερασιτέχνες Μιλτ. Σκλεπάρης, Δημ. Μουτζουρέλλης, Ευστρ. Πολυδ. Αναστασέλλης, Βασ. Νουλέλλης, Παν. Τσόκαρος, Θεόφρ. Γέρου, Αντ. Καζάκος, Ευστρ. Χατζηπροκοπίου, Παν. Πολυπάθου, Σαράντος Μαλλιάκας, Ευστρ. Σεντουκάς, Βασ. Βασιλάκης, Παν. Μουτζουρέλλης, Παν. Νουλέλλης, Μύρτα Τζανετή, Ελ. Κολαξιζέλλη και Μαρ. Κανιμά.

Αναμνηστική φωτογραφία από την παράσταση του έργου «Οι δύο λοχίαι»

Το προϊόν της παραστάσεως αυτής 6.330,30 κατατέθηκε στην Εθνική Τράπεζα για την ενίσχυση της Βασιλικής Αεροπορίας. Ο τότε πρόεδρος της Κυβερνήσεως Ιωάννης Μεταξάς απέστειλε στις 4-9-1937 την παρακάτω ευχαριστήρια επιστολή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ *Αθήναι τη 4-9-1937*

Αγαπητοί φίλοι,
Έλαβον την επιστολήν σας ως και απόδειξίν σας καταθέσεως παρά τη Εθνική Τραπέζη δρχ. 6. 330, 30, προϊόν ερασιτεχνικής παραστάσεως σας υπέρ της Βασιλικής Αεροπορίας μας, και σάς συγχαίρω θερμώς.
Χαίρω πάρα πολύ που βλέπω την Ελληνικήν Νεολαίαν πρωτοπόρον του συντελουμένου έργου της Εθνικής Αναγεννήσεως.
Η 4η Αυγούστου 1936 ξαναζωντάνεψε τα ωραία μας ιδανικά κι έτσι γοργώς η πατρίς μας οδηγείται εις τον δρόμον που οι ένδοξοι πρόγονοί μας εχάραξαν.
Υμέτερος
Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ

Τον Αύγουστο του 1938 το Αναγνωστήριο ανέβασε στη σκηνή του Κήπου της Παναγίας το έργο του Δημ. Κορομηλά «ο Αγαπητικός της Βοσκοπούλας», για την ενίσχυση της Ε.Ο.Ν. Αγιάσου και του Συλλόγου Κυριών και Δεσποινίδων «η Ευποιία».
Το ίδιο έτος, όπως μαθαίνουμε από την τοπική εφημερίδα «Αγιάσος», σημείωσε επιτυχία κι η παράσταση που δόθηκε για την ενίσχυση του Γυμναστικού Συλλόγου «Όλυμπος», με το δράμα του Φραγκίσκου Γκρίλλπαρτσερ «Το στοιχειό του Πύργου» και την κωμωδία «Δάνεισε μου τη γυναίκα σου». Την παράσταση αυτή οργάνωσε ο Τάσος Σαρηγιάννης, υποδιοικητής Ε.Ο.Ν. Αγιάσου. Κατά τα τέλη Οκτωβρίου το ερασιτεχνικό τμήμα της Ε.Ο.Ν. Αγιάσου παρουσίασε το παραπάνω δράμα με επιτυχία στη Λέσχη Αγίας Παρασκευής. Στην παράσταση αυτή πήραν μέρος οι ερασιτέχνες Ηλίας Ψυρκούδης, ο οποίος είχε αναλάβει και τη σκηνοθεσία, η Ευτυχία Χατζηπαυλή, η Αμερισούδα Σπύρογλου, η Καλλιόπη Πιτιά, ο Πάνος Παγωτέλλης, ο Ευστρ. Ηρακλ. Αναστασέλλης, ο Ευστρ. Παπαγεωργίου, ο Λέσβανδρος Κωμαΐτης, ο Νικ. Πιτιάς και ο Ευστρ. Σεντουκάς.

Αναμνηστική φωτογραφία από την παράσταση του έργου «Το στοιχειό του Πύργου» στην Αγία Παρασκευή

Στη Λεσβιακή έκθεση του 1939 (16 - 28 Ιουλίου) παίχτηκε, με διδασκαλία Χριστόφα Κανιμά, η λεσβιακή ηθογραφία του Στρατή Παπανικόλα «Λιουλόγους». Το έργο μάς δίνει μια εικόνα ενός χειμωνιάτικου πρωινού στην Αγιάσο κατά την εποχή του λιομαζώματος. Η παράσταση σημείωσε επιτυχία. Η τοπική εφημερίδα «Νέα της Αγιάσου» γράφει: «*Υπό πλήρους επιτυχίας εστέφθη η Λεσβιακή Έκθεσις του 1939... Παρεστάθησαν επιτυχέστατα λαϊκά ήθη και έθιμα. Ο Λιολόγος ιδίως, το ηθογραφικό αυτό κομμάτι της πατρίδας μας, έσχε καταπληκτικήν επιτυχίαν, ούτε και ηθοποιοί εξ επαγγέλματος θα ηδύναντο να το αποδώσουν καλύτερον*». Πήραν μέρος οι ερασιτέχνες Ευστρ. Πολυδ. Αναστασέλλης, Χρυσώ Αβαγιανού, Ευτυχία Νιγδέλλη, Μύρτα Νιγδέλλη και Παν. Παγωτέλλης.

Στις 23 Αυγούστου 1939Γ από ερασιτέχνες του Αναγνωστηρίου παρουσιάστηκε στον Κήπο της Παναγίας για την Ε.Ο.Ν. Αγιάσου, ως συμπλήρωμα του δράματος του Βασ. Ρώτα «Να ζη το Μεσολόγγι», η τρίπρακτη κωμωδία του Μολιέρου «Αγαθόπουλος ο Ξηροχωρίτης». Ιστορικά αναφέρουμε πως ο τίτλος «Αγαθόπουλος ο Ξηροχωρίτης» είναι ελληνική απόδοση του γαλλικού τίτλου «Monsieur de Pourceaugnac» (Κύριος Ντε Πουρσωνιάκ) και πως το έργο δεινοπάθησε κυριολεκτικά στα χέρια των Ελλήνων μεταφραστών και κατάντησε αγνώριστο. Στην παράσταση αυτή πήραν μέρος οι ερασιτέχνες Μιχ. Κονδανέλλης, που είχε αναλάβει και τη σκηνοθεσία του έργου, Μιχ. Σκλεπάρης, Πάνος Χατζησάββας, Πάνος Βλασταρης, Μύρτα Τσάτσου, Βενιζέλος Αναστασέλλης, Μαρ. Κανιμά, Παν. Στεφανής, Γεώργ. Χατζησάββας, Τάκης Χατζηκομνηνός, Χαρίκλεια Δαγέλλη, Μιλτ. Παυλιδάκης, Πόπη Μυτιληναίου, Γεώργ. Μυτιληναίος, Μιχ. Συναδινός, Μαρ. Μαριγλή και Μαρ. Κονδανέλλη.

Γ'

ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΜΙΧ. ΣΟΥΣΑΜΛΗΣ (ΧΡΟΝΗΣ)

Ο φανοποιός Μιλτιάδης Σουσαμλής αγάπησε με πάθος το Αναγνωστήριο και το θέατρο και στάθηκε από τους σπουδαιότερους ερμηνευτές των έργων του Δημ. Κορομηλά και του Σπ. Περεσιάδη. Αν και ήταν ολιγογράμματος, όμως είχε μεγάλη επιτυχία στις θεατρικές παραστάσεις και ιδιαίτερα στο έργο του Δημ. Κορομηλά «ο Αγαπητικός της Βοσκοπούλας», στο ρόλο του Χρόνη. Αυτό στάθηκε αιτία να του μείνει το παρατσούκλι «Χρόνης». Το 1923 απονεμήθηκε ο τίτλος του ερασιτέχνη στο Μιλτ. Σουσαμλή, στον Αντ. Αναστασέλλη, στο Δημ. Μουτζουρέλλη, στον Ιωάν. Χατζηνικολάου, στο Χριστόφα Χατζηπαναγιώτη, στο Σπ. Σκλεπάρη, στον Ευστρ. Κουκουσά, στο Βασ.

Σταυρακέλλη, στον Ηλ. Ψυρκούδη, στον Περ. Τζανετή, στον Ηλ. Κουφέλλη, στο Νικ. Κουρτζή και στον Ευστρ. Χατζηπροκοπίου, επειδή δίδαξαν ερασιτεχνικά και προς όφελος του Αναγνωστηρίου τα έργα του Σπ. Περεσιάδη «η Γκόλφω» και «η Σκλάβα».

ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΣΟΥΣΑΜΛΗΣ (ΧΡΟΝΗΣ)

Το 1930, όταν ήρθε στην Αγιάσο ο σκηνοθέτης Ορέστης Λάσκος, για να γυρίσει σκηνές της ταινίας «Δάφνις και Χλόη» (Λόγγου), ανέθεσε στο Χρόνη το ρόλο του Φιλητά. Για τελευταία φορά ανέβηκε στη σκηνή το 1939, στην ηθογραφία του Χριστόφα Κανιμά «Τι να τα κάνω τα καλά». Πέθανε στις 3 Δεκεμβρίου 1941. Του αποδόθηκαν τότε από το Αναγνωστήριο τιμές μεγάλου ευεργέτη κι ο δάσκαλος Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης, εκ μέρους του Σωματείου, εξεφώνησε επικήδειο λόγο. Αργότερα ανακηρύχθηκε μεγάλος ευεργέτης του Αναγνωστηρίου.

Δ'

ΧΡΙΣΤΟΦΑΣ Χ. ΧΑΤΖΗΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ (1905 - 1974)

Ο Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης στάθηκε ένας φωτισμένος δάσκαλος της Αγιάσου, ένας ακάματος εργάτης και σκυταλοδρόμος της προκοπής του Αναγνωστηρίου. Είχε πνευματικές ανησυχίες κι αγαπούσε με πάθος το θέατρο.

Από παιδί παρακολούθησε τη θεατρική ερασιτεχνική κίνηση της Αγιάσου. Το 1915, δέκα χρονών, ανέβηκε για πρώτη φορά στη σκηνή, την οποία από τότε αγάπησε κι υπηρέτησε με πάθος. Έπαιξε στο πολύ γνωστό την εποχή εκείνη έργο του Κ. Πέρβελη «Γιαννούλα», στο οποίο είχε λάβει μέρος κι ο επίσης μακαρίτης Στρατής Ιωσηφέλλης, ένα από τα πιο δυναμικά στελέχη του ερασιτεχνικού θεάτρου της Μυτιλήνης. Η μεγάλη του αγάπη για το θέατρο τον έφερνε συχνά στο κατάστημα του φανοποιού Μιλτιάδη Μιχ. Σουσαμλή, του γνωστού με το παρατσούκλι Χρόνης, μέσα στο Χάνι της εκκλησίας της Παναγίας, όπου γίνονταν συζητήσεις πάνω σε θέματα θεάτρου και «μαγειρεύονταν» ερασιτεχνικές θεατρικές παραστάσεις.

ΧΡΙΣΤΟΦΑΣ ΧΑΤΖΗΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ (Σκίτσο Χαραλάμπου Πανταζή - 1931)

Το πυρετικό ενδιαφέρον του Χριστόφα Χατζηπαναγιώτη για το Αναγνωστήριο κι η αυτοκατάρτισή του σε θέματα θεάτρου δεν άργησαν να εκτιμηθούν. Το 1923 απονεμήθηκε από το Αναγνωστήριο σ’ αυτόν και σ’ άλλους ο τίτλος του ερασιτέχνη, επειδή δίδαξαν ερασιτεχνικά και προς όφελος του Σωματείου τα έργα του Σπ. Περεσιάδη «η Γκόλφω» και «η Σκλάβα». Το 1924 πήρε μέρος στην παράσταση του έργου του Δημ. Κορομηλά «Ο Αγαπητικός της Βοσκοπούλας». Από το 1925 πήρε το προβάδισμα κι ανέλαβε τη σκηνοθετική φροντίδα των ερασιτεχνικών θεατρικών παραστάσεων του Αναγνωστηρίου.

Ο Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης έδωσε όλο του το είναι στην υπόθεση του ερασιτεχνικού θεάτρου. Με συνεχή προσπάθεια κατόρθωσε ν’ ανυψώσει τη σκηνοθεσία και να εξασφαλίσει λαμπρές παραστάσεις. Παρακολουθούσε τη θεατρική κίνηση, έβρισκε τους ικανούς συνεργάτες, διέκρινε τους ταλαντούχους ερασιτέχνες, έδινε στον καθένα το μέρος του έργου που θα μπορούσε να το αποδώσει με φυσικότητα κι επιτυχία, άρχιζε κοπιαστικές δοκιμές κι έδινε ό, τι καλύτερο μπορούσε.

Προπολεμικά σκηνοθέτησε αρκετά έργα, που ανέβασε στη σκηνή το Αναγνωστήριο κι ο «Ερασιτεχνικός Όμιλος Αγιάσου». Απ’ αυτά σημειώνουμε μόνο εκείνα, για τα όποια έχουμε συγκεκριμένες πληροφορίες από τον ίδιο ή από άλλες πηγές.

1) Φραγκίσκου Γκρίλλπαρτσερ «Το στοιχειό του Πύργου» (δράμα), 1929.
2) Γρηγορίου Ξενοπούλου «Ραχήλ» (δράμα), 1931.
3) Αλεξάνδρου Μπισσόν «η Άγνωστος» (δράμα), 1931.
4) Αδόλφου Ντεννερύ «Αι δύο Ορφαναί» (δράμα), 1932(;).
5) Σπύρου Μελά «Το χαλασμένο σπίτι» (δράμα), 1936.
6) Baudoin Daubigny «Οι δύο λοχίαι» (δράμα), 1937.
7) «Ανησυχίαι πενθερού» (κωμωδία), 1937.
8) Τίμου Μωραϊτίνη «Δακτυλογράφος ζητεί θέσιν» (κωμωδία).

Μεταπολεμικά ο Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης σκηνοθέτησε πάρα πολλά έργα. Συνεργάστηκε στενά ιδιαίτερα με τον Πάνο Πράτσο, πρόεδρο σήμερα του Αναγνωστηρίου. Για τα έργα που σκηνοθέτησε μετά την επανίδρυση του Αναγνωστηρίου υπάρχουν πολλές πληροφορίες στα Πρακτικά του Διοικητικού Συμβουλίου, στα Προγράμματα, στον ημερήσιο και περιοδικό τύπο και αλλού.

Ο Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης όμως έχει πρωτοστατήσει και σε πολλές άλλες εκδηλώσεις. Το Μάρτιο του 1936 ανέλαβε τη διεύθυνση της χορωδίας του Αναγνωστηρίου. Λίγο αργότερα, στις 9 Ιανουαρίου 1937 κατάρτισε τμήμα εκκλησιαστικής χορωδίας. Ακόμα διετέλεσε γενικός γραμματέας του Σωματείου για πρώτη φορά το 1935, για ένα μικρό χρονικό διάστημα, κι αργότερα σ’ όλα τα

Διοικητικά Συμβούλια κατά το διάστημα από 6 Αυγούστου 1962 μέχρι 8 Σεπτεμβρίου 1974, και σύμβουλος από 8 Σεπτεμβρίου 1974 μέχρι του θανάτου του.

Η δράση του κι η συμβολή του στην ανύψωση του Αναγνωστηρίου εκτιμήθηκαν πάρα πολύ απ' όλους κι ιδιαίτερα από το φιλόμουσο κοινό κι από τους αναγνωστηριακούς. Από το 1937 κιόλας ο Στρατής Κολαξιζέλλης τον συγκαταριθμεί μεταξύ εκείνων, που εργάστηκαν πολύ για το ίδρυμα. Κατά τη συνεδρίαση της 31ης Μαΐου 1936 εκτιμήθηκε η μέχρι τότε συνεισφορά του κι ανακηρύχτηκε παμψηφεί επίτιμο μέλος του Σωματείου.

Ο Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης υπήρξε ένας πραγματικός πνευματικός άνθρωπος της Αγιάσου. Η εργατικότητα, η απλότητα των τρόπων, η ειλικρίνεια, η καλοκαγαθία, η ευσυνειδησία κι η μετριοφροσύνη σημάδευαν τη ζωή του, η οποία υπήρξε μια συνέχεια προσφοράς στην παιδεία, στο Αναγνωστήριο, στην κοινωνία.

Ε'

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΥ

BAUDOIN DAUBIGNY «ΟΙ ΔΥΟ ΛΟΧΙΑΙ»

Μετά την επανίδρυση του Αναγνωστηρίου παρουσιάστηκε το γνωστό δράμα του Baudoin Daubigny «Οι δύο λοχίαι». Η παράσταση δόθηκε στις 21 Φεβρουαρίου 1954, στο κινηματοθέατρο «Όλυμπος». Τη σκηνοθεσία είχε αναλάβει ο παλαίμαχος ερασιτέχνης Ηλίας Μακρέλλης ή Ψυρκούδης. Πήραν μέρος οι ερασιτέχνες Ιωάν. Αλεντάς (Άγνωστος), Βενιζέλος Αναστασέλλης, Ευστρ. Χατζηδούκας, Ευστρ. Οικονόμου, Νικ. Αλτιπαρμάκης, Μιλτ. Παπάνης, Παν. Πασχαλιάς, Δημ. Στεφανής, Βασ. Χρ. Χατζηπαναγιώτης, Γρηγ. Συναδινός, Γρηγ. Σιμέλλης, Ιάκ. Μουτζουρέλλης, Μιχ. Κορομηλάς, Ευστρ. Χατζηεμμανουήλ, Χριστόφας Μαϊστρέλλης, Ιωάν. Πιπερίτης, Δημ. Κουντουρέλλης, Ιωάν. Τσάγαλος, Παν. Σιάχος, Ευστρ. Μπούρας, Μαρ. Στεφάνου κι Ελ. Συναδινού.

Η παράσταση αυτή αποτελεί αφετηρία της νέας πνευματικής και καλλιτεχνικής εξορμήσεως του Αναγνωστηρίου. Πρέπει να σημειωθεί πως την εποχή αυτή έγινε ένα πρώτο βήμα για το θεατρικό εξοπλισμό, με την αντικατάσταση των παλιών σκηνικών, τα οποία εξαιτίας της χρήσεως είχαν καταστραφεί. Αργότερα έγιναν κι άλλες προσπάθειες για το θεατρικό εξοπλισμό και για τη συμπλήρωση του βεστιαρίου. Το 1970 κατασκευάστηκαν και 8 γυναικείες ενδυμασίες παλιάς εποχής, καθώς και 6 ανδρικές, με τα σχετικά εσώρουχα.

Αναμνηστική φωτογραφία από την παράσταση του έργου «Οι δύο λοχίαι»

ΔΗΜ. ΜΠΟΓΡΗ «ΑΡΡΑΒΩΝΙΑΣΜΑΤΑ»

Στις 21 και 23 Μαΐου 1954 το Αναγνωστήριο παρουσίασε το τρίπρακτο ηθογραφικό δράμα του Δημ. Μπόγρη «Αρραβωνιάσματα» και την κωμωδία του Νικ. Λάσκαρη «Το κοκκαλάκι της νυχτερίδας», με σκηνοθεσία Χριστόφα Χατζηπαναγιώτη. Πήραν μέρος οι ερασιτέχνες Ελ. Συναδινού, Μαρ. Στεφάνου, Τούλα Παπάνη, Κατίνα Γέρου, Ιωάν. Αλεντάς, Βενιζέλος Αναστασέλλης, Δημ. Αλυκάρης, Πάνος Πασχαλιάς, Μιλτ. Παπάνης, Ευστρ. Χατζηεμμανουήλ, Γρηγ. Συναδινός, Βασ. Χρ. Χατζηπαναγιώτης, Ιωάν. Πιπερίτης, Χριστόφας Σωσώνης, Δημ. Καμαρός, Γρηγ. Μαρίνος, Βασ. Καραγιάννης, Ιωάν. Πουδαράς, Ευστρ. Χατζηπαναγιώτης και Γεώργ. Λιάκατος. Τις σκηνογραφίες φιλοτέχνησε ο Πάνος Πασχαλιάς. Το μουσικό μέρος ανέλαβαν ο Βασ. Βασιλάκης (βιολί) και ο Πάνος Τζιτζίνας (κιθάρα).

γ'

ΔΗΜ. ΚΟΡΟΜΗΛΑ «Ο ΑΓΑΠΗΤΙΚΟΣ ΤΗΣ ΒΟΣΚΟΠΟΥΛΑΣ»

Στις 18 και 19 Δεκεμβρίου 1955 παρουσιάστηκε για μια ακόμα φορά από τη σκηνή του κινηματοθεάτρου «Όλυμπος» το δραματικό ειδύλλιο του Δημ. Κορομηλά «ο Αγαπητικός της Βοσκοπούλας», με σκηνοθεσία Χριστόφα Χατζηπαναγιώτη. Πήραν μέρος οι ερασιτέχνες Ευστρ. Πανανής, Γεώργ. Ιακώβου - Ευστρ. Χατζηπαναγιώτης, Ευστρ. Χατζηχρυσάφης, Προκ. Κουτσκουδής, Ευστρ. Παν. Χατζηπαναγιώτης, Χαρ. Χρυσάφης - Νίκος Αλτιπαρμάκης, Χριστόφας Σωσώνης - Γεώργ. Λιάκατος, Βασ. Καραγιάννης, Μιλτ. Π. Σουσαμλής, Μαρ. Πετεινού, Τούλα Χατζηνικολάου, Ειρ. Παραμυθέλλη, Μαρ. Δεμιργκέλλη, Αφρ. Βουλβούλη, Μαριάνθη Κολομόνδου, Μαριάνθη Αϊβαλιώτου - Ειρ. Καζαντζή, Ευστρατία Παπασταματίου, Ελ. Παπάνη και Μαρ. Ευαγγελινού. Η παράσταση αυτή επαναλήφθηκε σχεδόν με τα αυτά πρόσωπα και το επόμενο έτος, στις 11 Αυγούστου, στο δημοτικό κέντρο της Καρυάς.

δ'

ΔΗΜ. ΚΟΡΟΜΗΛΑ «Η ΤΥΧΗ ΤΗΣ ΜΑΡΟΥΛΑΣ»

Για πρώτη φορά το 1956 τόλμησε το καλλιτεχνικό τμήμα του Αναγνωστηρίου ν' ανεβάσει στη σκηνή μουσικό έργο, το τρίπρακτο κωμειδύλλιο του Δημ. Κορομηλά «Η τύχη της Μαρούλας», το οποίο, ως γνωστό, αποτελεί σταθμό στην εξέλιξη του νεοελληνικού θεάτρου. Πραγματικός άθλος θεωρήθηκε το ανέβασμά του στις 11 Μαρτίου 1956.

Από την παράσταση του έργου «Η τύχη της Μαρούλας»

Τη σκηνοθεσία είχε αναλάβει ο Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης κι ο Ιωάν. Αλεντάς, τα σκηνικά ο Πάνος Πασχαλιάς, τη μουσική διδασκαλία κι επιμέλεια ο Πάνος Πράτσος και τη μουσική εκτέλεση η λαϊκή ορχήστρα Χαριλ. Ρόδανου - Ευστρ. Ψύρρα. Πήραν μέρος οι

ερασιτέχνες Ευστρ. Χατζηχρυσάφης, Μιλτ. Σουσαμλής, Χρ. Κοντόπουλος - Χαρ. Χρυσάφης, Νίτσα Καζαντζή (Μαρούλα), Μαρ. Σκλεπάρη - Μαρ. Πετεινέλλη, Ειρ. Καζαντζή, Ελ. Παπάνη, Γεώργ. Ιακώβου - Γεώργ. Λιάκατος, Γρηγ. Γλεζέλλης - Παν. Ρ. Σουσαμλής, Ευστρ. Πανανής, Προκ. Κουτσκουδής, Χριστόφας Σωσώνης, Ευστρ. Χατζηπαναγιώτης κι Αντ. Μηνάς. Η παράσταση επαναλήφθηκε λίγο αργότερα, στις 29 Ιουλίου 1956, στο δημοτικό κέντρο της Καρυάς.

ε'

ΕΡΡΙΚΟΥ ΙΨΕΝ «ΟΙ ΒΡΥΚΟΛΑΚΕΣ»

Στις 26 Ιανουαρίου 1958 το καλλιτεχνικό τμήμα του Αναγνωστηρίου πέτυχε ένα πραγματικό άθλο, με το ανέβασμα στη σκηνή του κινηματοθεάτρου «Όλυμπος» του περιφήμου τριπράκτου δράματος του Ερρίκου Ίψεν «Οι βρυκόλακες». Το βάρος της σοβαρής αυτής προσπάθειας ανέλαβαν εκλεκτοί ερασιτέχνες του Αναγνωστηρίου, που βοηθήθηκαν σε βασικό ρόλο από την καθηγήτρια της φιλολογίας του τότε Γυμνασιακού Παραρτήματος Αγιάσου Ειρ. Πλυτά. Τη σκηνοθεσία είχε αναλάβει ο Ιωάν. Αλεντάς και τα σκηνικά ο Χαρ. Πανταζής. Ας σημειωθεί ευκαιριακά πως το έργο αυτό παρουσιάστηκε παλιότερα και στη Μυτιλήνη, από το Φιλοτεχνικό Όμιλο της πόλεως. Τα πρόσωπα του έργου υποδύθηκαν οι ερασιτέχνες Ειρ. Πλυτά (κυρία Άλβιγκ[3], Προκ. Κουτσκουδής (Όσβαλντ), Ευστρ. Χατζηχρυσάφης (πάστωρ Μάντερς), Παν. Σουσαμλής (Έγκστραντ) και Γιαννούλα Αναστασέλλη (Ρεγγίνα).

στ'

FRANCES GOODRICH - ALRERT HACKETT «ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΑΝΝΑΣ ΦΡΑΝΚ»

Το 1960 το Αναγνωστήριο ανέβασε στη σκηνή το περίφημο έργο του FRANCES GOODRICH - ALBERT HACKETT «Το ημερολόγιο της Άννας Φρανκ», μεταφρασμένο από το Μάριο Πλωρίτη. Τη διδασκαλία του έργου είχαν αναλάβει ο Ιωάν. Αλεντάς κι ο Γεώργ. Χαμχούμης, επίτιμο μέλος του Αναγνωστηρίου, και τα σκηνικά ο Χαρ. Πανταζής. Πήραν μέρος οι ερασιτέχνες Ιωάν. Αλεντάς, Γιαννούλα Αναστασέλλη, Τούλα Δεμιργκέλλη, Βανούλα Καραμάνη (Άννα Φρανκ), Νικ. Αλτιπαρμάκης, Δανάη Χατζηλεωνίδα, Μιχ. Κορομηλάς, Προκ. Κουτσκουδής, Τούλα Παπάνη και Παν. Σουσαμλής.

Η πρώτη παράσταση δόθηκε στην Αγιάσο στις 24 Ιανουαρίου 1960. Επακολούθησε επανάληψη στη Μυτιλήνη, στο κινηματοθέατρο «Αρίων», στις 12 Φεβρουαρίου 1960 και στις 21 Νοεμβρίου 1960, στα πλαίσια του πανελληνίου εορτασμού της «Εβδομάδος του θεάτρου», προς ενίσχυση του Ταμείου Κρατικών Υποτροφιών Λέσβου. Τη βραδινή παράσταση, εκτός των άλλων, παρακολούθησε η ηθοποιός Έλσα Βεργή ως εκπρόσωπος, την οποία παρουσίασε στο κοινό μετά την ομιλία του ο τότε επίτιμος πρόεδρος του Αναγνωστηρίου Ευστράτιος Χριστοφαρής.

Η επιτυχία των παραστάσεων υπήρξε μεγάλη, παρά τις δυσκολίες που παρουσιάζει το έργο. Οι ερασιτέχνες απέδωσαν πολύ καλά τους ρόλους των κι απέσπασαν θερμά συγχαρητήρια. Ο τύπος έγραψε πολύ κολακευτικά σχόλια. Ιδιαίτερα άρεσε η Βανούλα Καραμάνη, η οποία απέδωσε θαυμάσια την Άννα Φρανκ. «*Είναι, έγραψε ο Μίμης Ελευθεριάδης, ένα ταλέντο της σκηνής αναμφισβήτητα. Δροσερή η ίδια, ένιωσε κι αφομοίωσε τον ψυχικό κόσμο της ηρωίδας και μάς τον έδωσε με τέτοια πληρότητα, που μονάχα μια ηθοποιός του επαγγέλματος και της καριέρας, με καλλιτεχνική ωριμότητα, θα μπορούσε να τον δώσει*». Ιστορικά αναφέρουμε πως στα πλαίσια των εκδηλώσεων της «Εβδομάδος του Θεάτρου» ο Ε.Φ.Ο. «το Μπουρίνι» παρουσίασε το έργο του Γρηγ. Ξενοπούλου «Φοιτηταί».

ζ'

ΛΑΝΤΙΣΛΑΟΥΣ ΦΟΝΤΟΡ «ΤΟΠΟ ΣΤΑ ΝΙΑΤΑ»

Αξιόλογη στάθηκε και η επιτυχία, την οποία σημείωσε το καλλιτεχνικό τμήμα του Αναγνωστηρίου με το περίφημο τρίπρακτο έργο του Ούγγρου συγγραφέα Λαντισλάους Φοντόρ «Τόπο στα νιάτα», που ανέβασε στη σκηνή στις 15 Μαΐου 1960, για την ενίσχυση του έργου της ανακαινίσεως του ναΐσκου Αρχαγγέλου Μιχαήλ στο Καστέλι. Τη σκηνοθεσία του έργου είχε αναλάβει ο Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης και τα σκηνικά ο Χαρ. Πανταζής. Πήραν μέρος οι ερασιτέχνες Γεώργ. Λιάκατος, Τούλα Παπάνη, Νίτσα Γλεζέλλη, Προκ. Κουτσκουδής, Βενιζέλος Αναστασέλλης, Βικτωρία Χατζηκωνσταντή, Μαρ. Λαδιέλλη, Ιωάν. Δουκάκης, Όμ. Σουσαμλής, Παν. Οικονόμου, Μιχ. Πράτσος, Δανάη Χατζηλεωνίδα, Τούλα Δεμιργκέλλη, Ελ. Ιατρού και Ευστρ. Χατζηκομνηνός.

Το έργο παίχτηκε και στις 4 Ιουνίου, στο κινηματοθέατρο Μυτιλήνης «Αρίων», και σημείωσε μεγάλη επιτυχία. Παίρνοντας αφορμή από την παράσταση ο δημοσιογράφος Τέρπανδρος Αναστασιάδης, έγραψε τα εξής κολακευτικά για την καλλιτεχνική δραστηριότητα των Αγιασωτών: «*Εκείνο που έχει μεγάλη σημασία είναι ότι η Αγιάσος φαίνεται είναι ανεξάντλητη σε ταλέντα θεατρικά. Φυτρώνουν και ξεπετιόνται καθημερινά, σαν τις ανεμώνες από το έδαφος της. Πρόκειται για ράτσα καλλιτεχνών, που απλώνει τις ρίζες της σ' όλα τα κοινωνικά στρώματα. Κανένας φόβος να εξαντληθούν τα ριζώματα. Δυσκολία δε θα παρουσιασθεί ποτέ από την έλλειψη ταλέντων, αλλά από την επιλογή των καλυτέρων, ανάμεσα στα πολλά και καλά*». Και λίγο παρακάτω «*η λεσβιακή Ιερουσαλήμ του Ιερού προσκυνήματος θα γίνει Ιερουσαλήμ και του θεατρικού προσκυνήματος... Ράτσα ξέχωρη είναι οι Αγιασώτες πάνω στο νησί...* ».

η'

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΣΟΝΑ «ΤΑ ΔΕΝΤΡΑ ΠΕΘΑΙΝΟΥΝ ΟΡΘΙΑ»

Στις 12, 13 και 14 Ιουλίου 1964 το καλλιτεχνικό τμήμα του Αναγνωστηρίου παρουσίασε από τη σκηνή του νέου κτηρίου του το πασίγνωστο τρίπρακτο έργο του Αλεξάνδρου Κασόνα «Τα δέντρα πεθαίνουν όρθια», κατά μετάφραση Ιουλίας Ιατρίδη. Τη σκηνοθεσία είχε αναλάβει ο Ιωάν. Αλεντάς και τα σκηνικά ο Χαρ. Πανταζής. Τα πρόσωπα του έργου υποδύθηκαν οι ερασιτέχνες Μαρ. Πράτσου, Ασπ. Παν. Τζανετή, Ευστρ. Λιακατέλλης, Μιχ. Καμπουρέλλης, Στέλλα Μακρέλλη, Βενιζέλος Αναστασέλλης, Αντ. Λαμπρινός, Παν. Σουσαμλής, Μιχ. Πράτσος, Ηλέκτρα Κορομηλά, Ελ. Ιατρού, Μύρτα Αμμανίτου κι Αντ. Μηνάς.

Η παράσταση σημείωσε εξαιρετική επιτυχία κι επαναλήφθηκε στο Σανατόριο Αγιάσου «η Υγεία», στη Μυτιλήνη και στη Θερμή. Αξίζει στην παράσταση αυτή να τονίσομε τη συμβολή της Μύρτας Αμμανίτου, παλιού στελέχους του Αναγνωστηρίου, η οποία ήρθε από τη Θερμή για να λάβει μέρος στο έργο. «*Είναι, έγραψε ο Ευστρ. Χριστοφαρής, προικισμένη με εξαιρετικόν καλλιτεχνικόν τάλαντον και δύναται να σταθεί παραπλεύρως μεγάλων ηθοποιών*».

θ'

ΔΗΜ. ΚΟΡΟΜΗΛΑ «Ο ΑΓΑΠΗΤΙΚΟΣ ΤΗΣ ΒΟΣΚΟΠΟΥΛΑΣ»

Για τελευταία φορά «ο Αγαπητικός της Βοσκοπούλας» παρουσιάστηκε, προς τιμήν του Ξεν. Καραπαναγιώτη, στις 6, 7 και 9 Αυγούστου 1967, στην αίθουσα του νέου κτηρίου του Αναγνωστηρίου και σημείωσε μεγάλη καλλιτεχνική και ταμιακή επιτυχία. Η παράσταση επαναλήφθηκε στο Σανατόριο Αγιάσου «η Υγεία» στις 10-8-1967. Επίσης, εκτός από την Αγιάσο, παίχτηκε και στη θεατρόφιλη Θερμή στις 27Αυγούστου. Τη σκηνοθεσία είχε αναλάβει ο Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης και τα σκηνικά ο Χαρ. Πανταζής. Πήραν μέρος οι ερασιτέχνες Ευστρ. Λιακατέλλης, Χρύσανθος Χατζηπαναγιώτης, Βασ. Χατζηπαναγιώτης (Χρόνης), Παν. Σουσαμλής, Γεώργ.

Σεβαστέλλης, Βασ. Χατζηλεωνίδας, Μιχ. Καμπουρέλλης, Στ. Πλωμαριτέλλης, Μιχ. Πράτσος, Ντίνα Κουρτζέλλη, Στρατούλα Μουτζουρέλλη, Ολυμπία Ταλέλλη, Ρούλα Κουρβανιού, Φιλίτσα Σκλεπάρη, Αγγ. Αναστασέλλη, Καλλιόπη Μαλακέλλη και Ειρ. Καβαδέλλη. Όλες οι παραστάσεις δόθηκαν για την ενίσχυση των σεισμοπλήκτων Θεσσαλίας και Ηπείρου.

ι'

ΣΤΡΑΤΗ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑ «ΛΙΟΥΛΟΓΟΥΣ»

Μεγάλη επιτυχία σημείωσε για μια ακόμη φορά στις 7, 8 και 12 Ιουλίου 1970, όταν παρουσιάστηκε στο θερινό θέατρο του Δημοτικού Πάρκου Αγ. Ειρήνης Μυτιλήνης, στα πλαίσια των Αιολικών εκδηλώσεων, η λεσβιακή ηθογραφία του Στρατή Παπανικόλα «Λιουλόγους». Τη σκηνοθεσία του έργου, καθώς και τη μουσική επιμέλεια, είχε αναλάβει ο Πάνος Πράτσος και τις σκηνογραφίες ο Γεώργ. Κακαδέλλης. Πήραν μέρος οι ερασιτέχνες Ιωάν. Πουδαράς, Αφρ. Χτενέλλη, Μαριάνθη Πουδαρά, Ευστρατία Χατζησάββα και Παν. Σουσαμλής. Ιστορικά αναφέρουμε πως την ίδια εποχή, στα πλαίσια των Αιολικών εκδηλώσεων, παρουσιάστηκε από τον Ε.Φ.Ο. «το Μπουρίνι» και μια άλλη λεσβιακή ηθογραφία , «ο Μιχάλης ο Λιόντας» του Τάκη Χατζηαναγνώστου.

Αναμνηστική φωτογραφία από την παράσταση του έργου «ο Αγαπητικός της Βοσκοπούλας»

ια'

ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝ «ΤΟ ΦΙΝΤΑΝΑΚΙ»

Την 1 και 2 Ιανουαρίου 1972 παρουσιάστηκε η υπέροχη ηθογραφία του Παντελή Χορν «Το Φιντανάκι», με σκηνοθεσία Χριστόφα Χατζηπαναγιώτη και με σκηνογραφίες Χαρ. Πανταζή και Γρηγ. Κουρβανιού. Πήραν μέρος οι ερασιτέχνες Βενιζέλος Αναστασέλλης, Ηλέκτρα Κορομηλά, Φιλίτσα Σκλεπάρη, Φωφώ Σλαφτσάκη, Αντ. Μηνάς, Παν. Σουσαμλής, Μιχ. Καμπουρέλλης, Ελευθ. Καμπιρέλλης, Ευστρ. Παπαπορφυρίου και Ρούλα Σωσώνη. Το έργο παρουσιάστηκε και στον Παλαιόκηπο στις 8 Ιανουαρίου και στο Σκόπελο στις 2 Φεβρουαρίου.

Μια σκηνή από την παράσταση του έργου «Το φιντανάκι»

ΣΤ'

ΑΓΙΑΣΩΤΙΚΕΣ ΗΘΟΓΡΑΦΙΕΣ

Οι Αγιασώτες από παλιά αισθάνθηκαν την ανάγκη να γράψουν θεατρικά έργα, τα όποια, ανεξάρτητα από την ποιότητά τους, δείχνουν τον καλλιτεχνικό οργασμό του τόπου. Στην εφημερίδα «Αγιάσος» αναφέρονται, εκτός από τη γνωστή ηθογραφία του Χριστόφα Κανιμά «*Τι να τα κάνω τα καλά*», και δυο άλλα θεατρογραφήματα με υπόθεση αγιασώτικη, γραμμένα στο τοπικό διαλεκτικό ιδίωμα. Το ένα είναι «Τα εγγλέζικα βαπόρια», του Δημ. Σπηλιαδή, με υπόθεση, πώς βλέπουν τα ξένα πολεμικά δυο απλοϊκοί Αγιασώτες. Το άλλο είναι «Το ταξίδι» του Κώστα Σπηλιαδή, αδελφού του προηγουμένου, το όποιο, καθώς με πληροφόρησε ο ίδιος, τυπώθηκε στο τυπογραφείο του «Ταχυδρόμου». Αντίτυπο δεν μπόρεσα να βρω. Θέμα του θεατρογραφήματος αυτού ήταν οι ανυπέρβλητες δυσκολίες που συναντά ο αγρότης γονιός, που λαχταρά να μορφώσει τα παιδιά του και που τελικά δεν το κατορθώνει. Από την ίδια εφημερίδα μαθαίνουμε πως ο δάσκαλος Ιωάν. Χατζηνικολάου έγραψε «Το ταξίδι αναβάλλεται», που παίχτηκε στον κινηματογράφο «Πάνθεον» Μυτιλήνης, από μαθητές της έβδομης τάξεως της Νυκτερινής Σχολής, τον Ιούνιο του 1938. Ιστορικά πρέπει ν' αναφέρουμε πως ο Ιωάν. Χατζηνικολάου έγραψε και την τρίπρακτη ηθογραφική κωμωδία «Αγιασώτικη Βαβυλωνία», η οποία παρουσιάστηκε τον Αύγουστο του 1954 από τον Ε.Φ.Ο. «το Μπουρίνι», στα πλαίσια των εκδηλώσεων της Γ' Λεσβιακής Εκθέσεως. Παίχθηκε και τον Ιανουάριο του 1957 από σπουδαστές της Παιδαγωγικής Ακαδημίας Μυτιλήνης, στις 12 στο Λουτρά και στις 15 στην Αγιάσο. Περιλαμβάνει, εκτός των άλλων, σκηνές από το Ειρηνοδικείο Αγιάσου, λίγα χρόνια μετά την απελευθέρωση της Λέσβου. Παρουσιάζονται στο Ειρηνοδικείο Αγιασώτες κι Αγιασώτισσες, που αγνοούν όλα όσα σχετίζονται με τη λειτουργία των δικαστηρίων. Μιλούν το τοπικό ιδίωμα κι ο ειρηνοδίκης, που είναι ξένος και δεν τους καταλαβαίνει, αδυνατεί να εκδικάσει τις υποθέσεις.

Ιδιαίτερη σημασία παρουσιάζουν και τα έργα του Στρατή Αναστασέλλη, του Γεωργίου Μουτζουρέλλη και του Αντωνίου Μηνά, για τα οποία θα γίνει λόγος στη συνέχεια.

α'

ΧΡΙΣΤΟΦΑ ΚΑΝΙΜΑ «ΤΙ ΝΑ ΤΑ ΚΑΝΩ ΤΑ ΚΑΛΑ»

Η τετράπρακτη δραματική ηθογραφία του Χριστόφα Κανιμά παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στις 17 Ιουλίου 1933 στη Μυτιλήνη, στα πλαίσια των καλλιτεχνικών εκδηλώσεων της Β' Αγροτικής Εορτής (Εκθέσεως), από τον Ερασιτεχνικό Όμιλο Αγιάσου. Αργότερα, στις 3-9-1933, η παράσταση επαναλήφθηκε στην Αγιάσο, στον

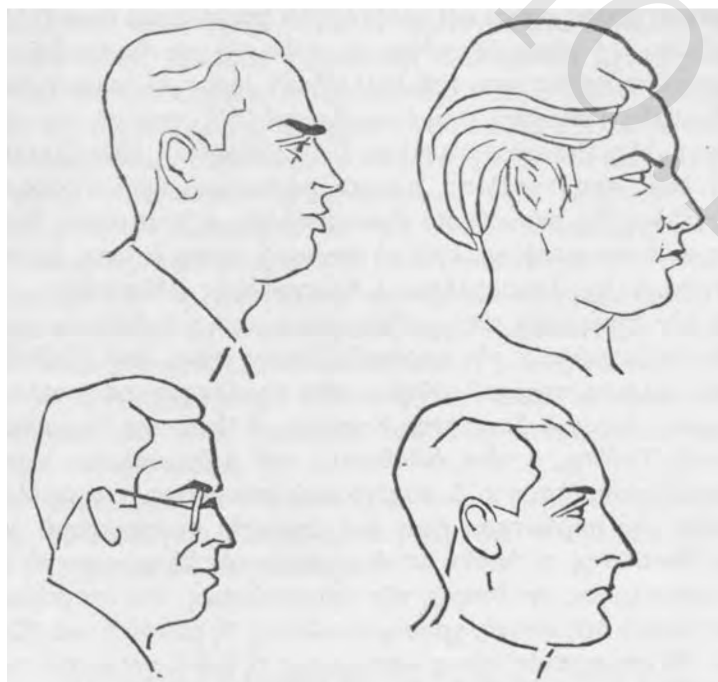
Κήπο της Παναγίας. Ας σημειωθεί πως τότε ο Χριστόφας Κανιμάς ήταν κοσμικός. Στοιχεία για τη ζωή και το λογοτεχνικό έργο του μάς έδωσε τελευταία σε μια εργασία του ο Βαγγέλης Καραγιάννης.

Η υπόθεση της ηθογραφίας είναι απλή. Παρουσιάζει τους γονείς, οι οποίοι θέλουν να παντρέψουν την κόρη τους μ' έναν άξεστο πλούσιο, ενώ η ίδια δεν τον θέλει και προσπαθεί ν' αποφύγει. Στο τέλος ο υποψήφιος γαμπρός αποδείχνεται και κλέφτης. Το αποτέλεσμα είναι η διάλυση του αρραβώνα κι ο γάμος της κόρης με το φτωχό νέο της καρδιάς της.

Στην πρώτη παράσταση του 1933 πήραν μέρος οι ερασιτέχνες Χριστόφας Κανιμάς (Γιαννάτς), Διαμάντω Κανιμά (σύζυγος του συγγραφέα), Μιλτ. Σουσαμλής, Πελαγία Νταγέλλη, Στέλλα Μαριγλή, Μιλτ. Σκλεπάρης, Ευστρ. Πολυδ. Αναστασέλλης, Χρυσώ Αβαγιανού, Παν. Τσόκαρος και Νικ. Νταγέλλης. Τη σκηνοθεσία είχαν αναλάβει ο Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης κι ο συγγραφέας, ενώ το μουσικό μέρος ο Παν. Σουσαμλής (Κακούργος), ο Αχ. Σουσαμλής κι ο Χριστοφαρής ή Καμπάς.

Από τον επαρχιακό τύπο μαθαίνουμε πως η παράσταση σημείωσε μεγάλη επιτυχία και πως την παρακολούθησαν πάνω από 3.000 θεατές. Εκτός των άλλων, παρακολούθησαν την παράσταση και πολλοί ξένοι διανοούμενοι, όπως ο Σωκράτης Κουγέας, ο Ιωάννης Γεωργιάδης, ο μουσουργός Σπάθης, ο τότε Διευθυντής του Διδασκαλείου Μυτιλήνης Ευάγγελος Παπανούτσος κ. ά. Εκείνο που στενοχώρησε τους Αγιασώτες σ' αυτή την παράσταση ήταν η ανάρμοστη συμπεριφορά μερικών νέων της Μυτιλήνης, οι οποίοι αποδοκίμασαν τον Ερασιτεχνικό Όμιλο, επειδή καθυστέρησε την έναρξη της παραστάσεως, και επεχείρησαν να χορέψουν κοντά στη σκηνή, χρησιμοποιώντας τη μουσική του Ορφανοτροφείου. Ο επαρχιακός τύπος καυτηρίασε τη διαγωγή αυτών των νεαρών ταραξιών της Μυτιλήνης.

Η ηθογραφία του Χριστόφα Κανιμά παρουσιάστηκε επίσης στις 6 Αυγούστου 1939, από τη σκηνή του Κήπου της Παναγίας, κι αργότερα στις 20 Αυγούστου. Σε μια παράσταση ο τότε φιλόλογος καθηγητής και τώρα γυμνασιάρχης Μήτσος Σκλεπάρης έκανε ενδιαφέρουσα ανάλυση του έργου. Εκτός των άλλων, ανέφερε ότι η παράσταση δίνεται για ψυχαγωγία και για εξεύρεση των απαραιτήτων για την έκδοση του έργου χρημάτων. «Το Αναγνωστήριο, σαν πνευματικός οργανισμός, φιλοδοξεί να χαρίσει στον κόσμο των γραμμάτων ένα κείμενο του γλωσσικού ιδιώματος του χωριού μας, σ' όσους θέλουν να το μελετήσουν γλωσσολογικά. Και είναι το πιο πλούσιο, το πιο εκφραστικό, το πιο παραστατικό ιδίωμα του νησιού μας.

ΟΙ ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΕΣ ΜΑΣ

Ευστρ. Ηρακλ. Αναστασέλλης, Ευτ. Χατζηπαυλή, Μήτσος Σκλεπάρης, Π. Πολυπάθου

Σκίτσα Πάνου Ρούμελη. Λινόλεουμ Πάνου Παγωτέλλη

(Από την εφημερίδα «Νέα της Αγιάσου» 27-8-1939)

Δείχνει μια ψυχή πλούσια, πολύτροπη, πολυσύνθετη, μεστωμένη στις κακίες της, στις μικρότητές της και στις αρετές της. Και θέλει ακόμα να το Χαρίση και σαν έργο τέχνης σ' όσους μπορούν να το χαρούν σαν τέτοιο, γιατί το αξίζει». Δυστυχώς το έργο αυτό δεν τυπώθηκε σε βιβλίο. Ας σημειωθεί ότι το έκρινε ευμενέστατα κι ο Φώτος Πολίτης. Όπως μάς πληροφορεί η τοπική εφημερίδα «Νέα της Αγιάσου», λυπήθηκε που το γλωσσικό ιδίωμά του ήταν τέτοιο, ώστε να μην μπορεί να το ανεβάσει στη σκηνή του «Βασιλικού Θεάτρου». Αξίζει ακόμα να σημειωθεί ότι αποφασίστηκε να κινηματογραφηθεί η τρίτη πράξη του και να γίνει απαρχή συλλογής εγχρώμων φωτογραφιών, σχετικών με τη ζωή και τα ήθη της Αγιάσου.

Στις παραστάσεις αυτές πήραν μέρος οι ερασιτέχνες Μιλτ. Σουσαμλής, Πάν. Παγωτέλλης, Ευστρ. Πολυδ. Αναστασέλλης, Πάν. Πολυπάθου, Ευστρ. Ηρακλ. Αναστασέλλης, Μύρτα Νιγδέλλη, Ευστρ. Νιγδέλλη και Ευτυχία Χατζηπαυλή.

Η ηθογραφία του Χριστόφα Κανιμά παρουσιάστηκε και στις 25 Ιουλίου 1954 στο θερινό κινηματοθέατρο «Όασις», κοντά στον Κήπο της Παναγίας, κατά σκηνοθεσία Χριστόφα Χατζηπαναγιώτη. Η παράσταση επαναλήφθηκε στις 13 Αυγούστου στην Αγιάσο και στις 21 και 22 του ιδίου στη Μυτιλήνη, με την ευκαιρία της Γ' Εμποροπανηγύρεως (Εκθέσεως), μέσα στον ανοιχτό χώρο του Γυμνασίου. Πήραν μέρος οι ερασιτέχνες Ευστρ. Χατζηχρυσάφης, Ιωάν. Πουδαράς, Ανανίας Καραμανλής, Προκ. Κουτσκουδής, Παν. Τζιτζίνας, Μιχ. Κορομηλάς, Χρυσώ Αβαγιανού, Βάνα Κανιμά, Ειρ. Συναδινού, Μαριάνθη Κολομόνδου, Ρούλα Στεφανή, Τούλα Ευαγγελινού, Τούλα Παπάνη, Σοφ. Παπάνη, Γιαννούλα Αναστασέλλη, Ντίνα Τακιδέλλη και Μαρ. Κουτσκουδή.

Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ευκαιριακά, πως για όλες τις εκδηλώσεις της Αγιάσου στη Μυτιλήνη κι ιδιαίτερα του Αναγνωστηρίου εργάζεται αθόρυβα ο συμπαθής Λεσβολάτρης Μήτσος Τσέγκος, εγκατεστημένος από πολλά χρόνια στη Μυτιλήνη. Με ιερό πάθος αγωνίζεται για την προβολή της Λέσβου κι Ιδιαίτερα της γενέτειράς του Αγιάσου, του Προσκυνήματος της και του Αναγνωστηρίου της.

Στις 8 και 9 Αυγούστου 1965 παρουσιάστηκε πάλι η ηθογραφία του Χριστόφα Κανιμά, από τη σκηνή του νέου κτηρίου του Αναγνωστηρίου. Τη σκηνοθεσία είχε αναλάβει ο Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης, τα σκηνικά ο Χαρ. Πανταζής και τη μουσική η λαϊκή ορχήστρα Χαριλ. Ρόδανου - Ευστρ. Ψύρρα. Πήραν μέρος οι ερασιτέχνες Ιωάν. Πουδαράς, Μαριάνθη Αϊβαλιώτου, Βασ. Χατζηπαναγιώτης, Άννα Κουμλέλλη, Ιάκ. Μουτζουρέλλης, Βάνα Κανιμά, Μαριάνθη Χατζηγιάννη, Μαρ. Χατζηχρυσάφη, Γεώργ. Λιάκατος, Μιχ. Κάναρος και Στέλιος Πασχαλίδης. Η παράσταση επαναλήφθηκε στο Σανατόριο Αγιάσου «η Υγεία», καθώς επίσης και στη Μυτιλήνη, στο πάρκο του Δήμου, στις 18 Αυγούστου, στα πλαίσια των τουριστικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων του 1965. Όλες οι παραστάσεις ήταν αφιερωμένες στο μεγάλο ευεργέτη του Αναγνωστηρίου Ξενοφ. Καραπαναγιώτη. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι η τελευταία πράξη του έργου επαναλήφθηκε, στην αίθουσα του νέου κτηρίου του Αναγνωστηρίου, στις 28 Αυγούστου, προς τιμήν αυτών που πήραν μέρος στο εορταστικό διήμερο, με την ευκαιρία των εγκαινίων του μουσείου των έργων του λαϊκού ζωγράφου Θεοφίλου.

Αναμνηστική φωτογραφία μετά την παράσταση της 28-8-1965.

Μεταξύ των εικονιζόμενων ο συγγραφέας, ο Γεώργιος Σεφέρης και ο Ηλίας Βενέζης

Η ηθογραφία του Χριστόφα Κανιμά παρουσιάστηκε για τελευταία φορά το 1969, στα πλαίσια των εκδηλώσεων του «Αιολικού Μαΐου». Η παράσταση δόθηκε στις 12 και 18 Μαΐου στην αίθουσα των πνευματικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων του Αναγνωστηρίου και στις 19 Μαΐου στην αίθουσα του Δημοτικού Θεάτρου Μυτιλήνης. Τη σκηνοθεσία είχε αναλάβει ο συγγραφέας, τα σκηνικά ο Χαρ. Πανταζής και τη μουσική η λαϊκή ορχήστρα Γιάννη και Στρατή Σουσαμλή. Πήραν μέρος οι ερασιτέχνες Ιωάν. Πουδαράς, Χρυσώ Ψαριανού, Βασ. Π. Χατζηπαναγιώτης, Μαριάνθη Πουδαρά, Κατίνα Μαγλογιάννη, Μιχ. Καμπουρέλλης, Μαρ. Β. Μαϊστρέλλη, Μαρ. Χατζηχρυσάφη, Ελευθ. Καμπιρέλλης, Παν. Πατσέλλης, Ειρ. Καβαδέλλη κι Ιωάν. Σκλεπάρης. Η παράσταση του έργου επαναλήφθηκε την 1 Ιουνίου 1969 στο Δημοτικό Θέατρο Μυτιλήνης, για την ενίσχυση του προσκοπισμού Αγιάσου.

Μια σκηνή από την παράσταση της ηθογραφίας «Τι να τα κάνω τα καλά»

β'

ΣΤΡΑΤΗΣ ΠΟΛΥΔ. ΑΝΑΣΤΑΣΕΛΛΗΣ

Ο Στρατής Αναστασέλλης από νωρίς μπήκε στο στίβο της πνευματικής δημιουργίας. Από το 1931 άρχισε να μελετά τους λαογραφικούς θησαυρούς της Λέσβου και περισσότερο της ιδιαίτερης πατρίδας του, της Αγιάσου. Δεν έχει να παρουσιάσει τίτλους σπουδών. Ξεκίνησε με τα πνευματικά εφόδια του Δημοτικού και με τη βαθιά πίστη στο λαϊκό μας πολιτισμό. Φιλολογικός πατέρας του στάθηκε ο Στρατής Παπανικόλας. Βήμα της πνευματικής του παρουσιάσεως πρωταρχικά ο «Τρίβολος», που άρχισε να βγαίνει από το 1931.

Στάθηκε αγωνιστής της ζωής και του πνεύματος. Άνθρωπος της σκληρής βιομέριμνας και των πνευματικών αναζητήσεων. Άνθρωπος με ξέχειλη μανία ζωής, με

πηγαία καλλιτεχνική διάθεση, με λεπτό σατιρικό πνεύμα, με ξεκάθαρη κοσμοαντίληψη. Αγωνίστηκε κι εξακολουθεί ν' αγωνίζεται, να πρωτοστατεί, να πρωτεύει. Έταξε τον εαυτό του στο ιερό της λεσβιακής προκοπής και το υπηρετεί με σεβασμό, με αγάπη, με πάθος.

Το ανήσυχο πνεύμα του τον έφερε κοντά στο Αναγνωστήριο Αγιάσου «η Ανάπτυξις». Το ερασιτεχνικό θέατρο τον βρήκε λαμπρό υπηρέτη του. Ο στενός δεσμός του μ' αυτό ήταν πολύ φυσικό να τον στρέψη στη θεατρική δημιουργία. Ακόμα το αγιασώτικο καρναβάλι βρήκε στο πρόσωπό του τον εμπνευσμένο σατιρικό ποιητή και τον ιστορικό του.

Το μεγαλύτερο μέρος της πνευματικής του παραγωγής είναι σκορπισμένο σε διάφορες τοπικές εφημερίδες, καθώς και περιοδικά της Λέσβου και των Αθηνών («ο Τρίβολος», «Ταχυδρόμος», «Δημοκράτης», «Αγιάσος», «Λόγος», «Λεσβιακόν Ημερολόγιον» (Π. Σαμάρα), «Νεοελληνικά Γράμματα», «Επιθεώρηση Τέχνης», «Αιολικά Γράμματα» κ. α.).

Τώρα τελευταία ο Στρατής Αναστασέλλης άρχισε να συγκεντρώνει το σκορπισμένο εδώ κι εκεί λογοτεχνικό του έργο, διηγηματογραφικό και σατιρικό. Κάνοντας μια επιλογή των σατιρικών του ποιημάτων, που δημοσίευσε από το 1942 μέχρι το Δεκέμβριο του 1974, μάς παρουσίασε το βιβλίο του «Βλουτίνα Γιαπρακάδινα» (Μυτιλήνη 1975). Πρέπει να σημειωθεί πως το Βλουτίνα Γιαπρακάδινα είναι ψευδώνυμό του.

ΣΤΡΑΤΗΣ ΠΟΛΥΔ. ΑΝΑΣΤΑΣΕΛΛΗΣ

Αντιπρόεδρος του Αναγνωστηρίου (1936 - 1937)

Τα θεατρογραφήματα του Στρατή Αναστασέλλη δοκιμάστηκαν στη σκηνή και σημείωσαν μεγάλη επιτυχία, παρουσιασμένα από τη Χορωδία Μυτιλήνης, από τον Ε.Φ.Ο. «το Μπουρίνι» και το Αναγνωστήριο Αγιάσου. Ιδιαίτερη σημασία παρουσιάζουν η τρίπρακτη ηθογραφία «Γοι ψόφ» και το ωραιότατο σκετς «Ζαμπνιές».

Το πρώτο έργο παρουσιάστηκε από Αγιασώτες στις 18 Σεπτεμβρίου του 1944, στον Κήπο της Παναγίας της Αγιάσου, και από τις 20 μέχρι 30 Σεπτεμβρίου, στον «Ορφέα» Μυτιλήνης, σε 9 παραστάσεις, με εξαιρετική επιτυχία. Οι 7. 000 οκάδες λάδι, που αντιπροσώπευαν τις εισπράξεις, διατέθηκαν για τους σεισμόπληκτους της Κλειους. Πήραν μέρος οι ερασιτέχνες Στρ. Βέτσικας, Χρυσώ Αβαγιανού, Σαπφώ Ευαγγελινέλλη, Πάνος Κουτσκουδής, Πάνος Παγωτέλλης, Βασ. Ιακώβου, Καλλιόπη Βέτσικα, Βασιλική Συκή, Μαρ. Αλκ. Χατζηπροκοπίου, Μυρσίνη Σκλέπου, Μαριάνθη Συναδινού, Σωτ. Χαντράλη, Βασ. Γρημανέλλη κι ο συγγραφέας, που ανέλαβε και τη διδασκαλία του

έργου. Σπουδαία στάθηκε και η συμμετοχή της λαϊκής ορχήστρας αδελφών Ρόδανου.

Η υπόθεση της ηθογραφίας αυτής μάς φέρνει στο μυαλό τα έργα του Γρ. Ξενοπούλου, όπου υπάρχουν οι ευγενείς και οι ποπολάροι, που μεταξύ τους υπάρχει άβυσσος. Ο Χατζηραλιάς, χωρίς να ζητήσει τη συγκατάθεση της κόρης του, την αρραβωνιάζει με τον πλούσιο χήρο Πέτακα, ο οποίος είναι περασμένης ηλικίας. Θυσιάζει έτσι τη μονάκριβη κόρη του Ριτώ, επειδή δε θέλει να χάση την ευκαιρία, μια και ο γαμπρός είναι από σόι. Στο μεταξύ ο Πέτακας αρραβωνιάζεται μ' άλλη, επειδή του έδωσαν περισσότερη προίκα. Ο γιος του Χατζηραλιά, ο Κουστής, εξαγριώνεται και ζητά εκδίκηση. Σε λίγο όμως μαθεύεται πως κι αυτός ξεγέλασε κι αγγάστρωσε το Θυμίγ(ι), που ήταν ένα δεκαπεντάχρονο φτωχό κορίτσι. Ο πατέρας δε συμφωνεί να πάρει ο γιος του μια φτωχιά κι η μάννα του δεν το έχει σε καλό να πει «σ'μπιθέρ τς ψοφ», δηλαδή τους φτωχούς. Ο αδελφός της κοπέλας Μπάνους Αντάρας αρχίζει ν' απειλεί κι ο Κουστής φεύγει στην Αθήνα, για να ξεχαστεί η υπόθεση. Στη δεύτερη πράξη ο Μπάνους Αντάρας με την παρέα του πηγαίνει στο σπίτι του Χατζηραλιά κι απάγει την κόρη του, το Ριτώ, για ν' ανταποδώσει τα ίσα. Με τον καιρό το Ριτώ ερωτεύεται τον απαγωγέα της κι ο πατέρας της αναγκάζεται να υποκύψει και να τους δώσει την ευχή του. Σε λίγο καταφθάνει από την Αθήνα κι ο Κουστής, παντρεμένος με μια φτωχιά κοπέλα. Έτσι τα σόια ανακατεύονται και οι άνθρωποι συμφιλιώνονται.

Εδώ θα πρέπει να κάνουμε λόγο και για το σκετς «Ζαμπνιές», που ο Στρατής Αναστασέλλης έγραψε σε αγιασώτικη, πλωμαρίτικη και μυτιληνιά ντοπιολαλιά, για το ιατρικό συνέδριο, που έγινε στη Μυτιλήνη το 1957. Παίχτηκε στη Μυτιλήνη, στη σκηνή του Ε.Φ.Ο. «το Μπουρίνι» στις 23 Απριλίου, με συμμετοχή των ερασιτεχνών Ευστρ. Χατζηχρυσάφη, Ελ. Συναδινού, Παν. Σουσαμλή, Μυρσίνης Καμαρού, Βενιζέλου Αναστασέλλη, Ιωάν. Αλεντά, Γρηγ. Χαδεμένου και Μαρ. Μουτζουρέλλη. Τη σκηνοθεσία είχαν αναλάβει ο Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης και ο Χριστόφας Κανιμάς.

Στο σκετς αυτό διακωμωδούνται δυο αντρόγυνα, το ένα από το Πλωμάρι και το άλλο από την Αγιάσο, που με την ευκαιρία του ιατροσυνεδρίου κατεβαίνουν στη Μυτιλήνη να εξετασθούν από ένα διαπρεπή καθηγητή της ιατρικής, ο οποίος δεν μπορεί να καταλάβει τη διάλεκτό τους και έχει ως διερμηνείς ένα Μυτιληνιό γιατρό και μια Ασωματιανή νοσοκόμα.

Ιστορικά αναφέρουμε πως το σκετς αυτό παρουσιάστηκε λίγα χρόνια αργότερα, στις 19-2-1966, από μαθητές του Λυκείου Αγιάσου, με διδασκαλία του φιλολόγου καθηγητή Μιχαήλ Γαλετσέλλη.

γ'

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΟΥΤΖΟΥΡΕΛΛΗ «Ο ΑΝΑΠΟΔΟΣ ΠΟΥ ΕΓΙΝΕ ΑΡΝΙ»

Στις 30 και 31 Ιουλίου και 1 Αυγούστου 1972 παρουσιάστηκε η αγιασώτικη ηθογραφία του Γεωργ. Μουτζουρέλλη «Ο ανάποδος που έγινε αρνί». Ο συγγραφέας φιλοδοξεί να παρουσιάσει την παλιά Αγιάσο, να ξεθάψει τους ανεκτίμητους λαογραφικούς θησαυρούς της, που μέρα με τη μέρα χάνονται στη χοάνη του τεχνοκρατούμενου πολιτισμού μας, και ν' αξιοποιήσει το πλούσιο αγιασώτικο γλωσσικό Ιδίωμα.

Η υπόθεση της ηθογραφίας αυτής είναι απλή. Ήρωάς της είναι ένας φιλάργυρος, ιδιότροπος κι ανάποδος γέρος. Διαφέρει από το μολιερικό φιλάργυρο, γιατί το πάθος του θεραπεύεται. Σπρώχνεται για λίγο στην υπερβολή, αλλ' αυτό δεν αρκεί για να τον κατατάξουμε στους ανθρώπινους χαρακτήρες. Όπως ο έρωτας κάνει την Κατερίνα να γίνει αρνάκι στο «Ημέρωμα της Στρίγγλας», έτσι και τα λόγια του γιατρού κάνουν τον ετοιμοθάνατο ανάποδο ν' αλλάξει τακτική και να βρει τον παλιό του εαυτό, που τον είχε φαρμακώσει η φιλοχρηματία.

Μια σκηνή από την παράσταση της ηθογραφίας «Ο ανάποδος που έγινε αρνί»

Τη σκηνοθεσία του έργου είχε αναλάβει ο Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης, τα σκηνικά ο Χαρ. Πανταζής και τη μουσική επιμέλεια και διδασκαλία ο Πάνος Πράτσος. Πήραν μέρος ο Ιωάν. Πουδαράς, η Βασιλική Γ. Μαλακέλλη, η Ελ. Παπάνη, η Ευγενία Καλαλέ, ο Παν. Σουσαμλής, η Καλλιόπη Ψύρρα, η Ελ. Ανδρικού, ο Ευστρ. Παπαπορφυρίου, ο Μιχ. Βίγλατζης, ο Παν. Κορομηλάς και ο Μιχ. Πράτσος. Πρέπει να σημειωθεί πως η παράσταση πλαισιώθηκε με το έθιμο του κλήδονα και του μαντικού αυγού και με παλιά αγιασώτικα τραγούδια από τη χορωδία του Αναγνωστηρίου. Πήραν μέρος οι μουσικοί Γιάννης Σουσαμλής (σαντούρι), Βασίλειος Σουσαμλής (βιολί), Ευριπίδης Ζαφειρίου (κλαρίνο) και Ραφαήλ Σουσαμλής (μπάσο). Η παράσταση επαναλήφθηκε στη Μυτιλήνη στις 22 Οκτωβρίου.

δ'

ΑΝΤΩΝΗ ΜΗΝΑ «ΣΑ ΔΕΝ ΤΙΡΓΙΑΖ(Ι) Ε ΣΜΠΙΘΙΡΓΙΑΖ(Ι)»

Στις 3 Νοεμβρίου 1974 το Αναγνωστήριο παρουσίασε την πεντάπρακτη ηθογραφία, γραμμένη στο αγιασώτικο διαλεκτικό ιδίωμα, του εμπορορράπτη Αντώνη Μηνά «Σα δεν τιργιάζ(ι) ε σμπιθιργιάζ(ι)», για την ενίσχυση των προσφύγων της Κύπρου. Η παράσταση επαναλήφθηκε στις 8 Νοεμβρίου στο Δημοτικό Θέατρο Μυτιλήνης και στις 29 Δεκεμβρίου 1975 στην Αγιάσο. Τη σκηνοθεσία του έργου είχε αναλάβει ο Ηλίας Ψυρκούδης, τη μουσική επιμέλεια ο Πάνος Πράτσος και τις σκηνογραφίες ο Χαρ. Πανταζής. Για τη μουσική συνέπραξε η λαϊκή ορχήστρα Ε. και Κ. Ζαφειρίου — Ρ. και Β. Σουσαμλή. Πήραν μέρος οι ερασιτέχνες Παν. Σουσαμλής, Μιχ. Καμπουρέλλης, Ρούλα Σωσώνη, Ηλέκτρα Κορομηλά, Ιωάν. Πουδαράς, Βασιλική Σουσαμλή, Παν. Κορομηλάς, Μιχ. Πράτσος, Βασιλική Μαλακέλλη, Μιχ. Βίγλατζης, Αντ. Μηνάς και Δημ. Γλεζέλλης.

Το έργο αυτό παρουσιάστηκε με τα ίδια σχεδόν πρόσωπα στην αίθουσα του Δημοτικού Θεάτρου Μυτιλήνης και στις 23 και 24 Μαΐου 1975, στα πλαίσια των εκδηλώσεων της «Λεσβιακής εβδομάδας Λόγου και Τέχνης» (18-25 Μαΐου 1975).

Ζ'

Η ΟΠΕΡΕΤΤΑ

Η μουσική και η καλλιέργειά της ήταν και είναι πρωταρχικοί στόχοι του Αναγνωστηρίου. Εξάλλου το θέατρο από τ' αρχαία χρόνια μέχρι σήμερα είναι αναπόσπαστα δεμένο με τη μουσική. Τούτο έφερε τους ερασιτέχνες πολύ κοντά στη μουσική. Με πρωτοπόρο το θερμουργό Πάνο Πράτσο, ο οποίος τυχαίνει να είναι ερασιτέχνης μουσικός, βάλθηκαν να πραγματώσουν υψηλούς στόχους και το πέτυχαν.

Η οπερέτα, το μικρό αυτό κωμικό μελόδραμα, παρουσιάζει αρκετές δυσκολίες, γιατί εκτός από την πρόζα υπάρχει η μουσική, ο χορός και το τραγούδι, που απαιτούν συντονισμό. Ο ηθοποιός πρέπει να είναι ταλαντούχος, για να μπορέσει ν' ανταποκριθεί στις απαιτήσεις αυτού του θεατρικού είδους. Στην Αγιάσο, χάρη στις φιλότιμες προσπάθειες του προέδρου Πάνου Πράτσου, το ερασιτεχνικό καλλιτεχνικό τμήμα του Αναγνωστηρίου έχει παρουσιάσει μέχρι σήμερα αρκετές οπερέτες. Για τις παραστάσεις αυτές πρέπει να μνημονεύσουμε και το μακαρίτη Χριστόφα Χατζηπαναγιώτη, που εργάστηκε ως σκηνοθέτης, και τον κεραμιστή Χαράλαμπο Πανταζή. Ο δεύτερος φοίτησε για ένα διάστημα(1930-1931) στη Σχολή Καλών Τεχνών, παρακολούθησε σεμινάριο κεραμικής στην Ιταλία ως υπότροφος του Εθνικού Οργανισμού Ελληνικής Χειροτεχνίας (1962), πήρε μέρος σε εκθέσεις καλλιτεχνικής κεραμικής και ασχολείται εκτός των άλλων και με τη ζωγραφική και ιδιαίτερα την αγιογραφία. Κοντά στον Πανταζή αξίζει ν' αναφέρουμε κι έναν άλλο κεραμιστή, τον Νίκο Κουρτζή, ο οποίος πολλές φορές προσφέρει τις υπηρεσίες του στο Αναγνωστήριο.

ΠΑΝΟΣ ΠΡΑΤΣΟΣ

Πρόεδρος του Αναγνωστηρίου (1954 - 55, 1957 μέχρι σήμερα)

α'

ΚΑΤΡΙΒΑΝΟΥ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ «ΤΟ ΑΝΘΟΣ ΤΟΥ ΓΙΑΛΟΥ»

Για πρώτη φορά καταπιάστηκε σοβαρά το Αναγνωστήριο με την οπερέτα το Μάρτιο του 1958. Σημείωσε εξαιρετική επιτυχία με τη δίπρακτη οπερέτα Κατριβάνου - Οικονομίδη «Το άνθος του γιαλού», η οποία, εκτός από την Αγιάσο, παρουσιάστηκε και στον Πολιχνίτο στις 23 Μαρτίου, για την προικοδότηση άπορων κορασίδων της Βασιλικής Χωροφυλακής. Τη σκηνοθεσία είχε αναλάβει ο Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης, τα σκηνικά ο Χαρ. Πανταζής και τη μουσική η λαϊκή ορχήστρα Χαριλ. Ρόδανου - Ευστρ. Ψύρρα. Πήραν μέρος οι ερασιτέχνες Βενιζέλος Αναστασέλλης, Γιαννούλα Αναστασέλλη, Παν. Οικονόμου, Άννα Γλεζέλλη, Μυρσίνη Καμαρού, Γρηγ. Χαδεμένος, Προκ. Κουτσκουδής, Ευστρ. Χατζηχρυσάφης, Παν. Σουσαμλής, Χαρίκλεια Ζαλπαρίνη, Ευγενία Καμάτσου, Γρηγ. Αναστασιάδης, Βασ. Σουσαμλής, Χρ. Γλεζέλλης, Ειρ. Καζαντζή, Ελ. Καριτέλλη, Μαρ. Γελαγώτη και Ελ. Ιατρού.

β'

ΑΘΗΝΑΣ ΣΗΜΗΡΙΩΤΗ - Γ. ΠΟΜΟΝΗ «ΘΑΛΑΣΣΙΝΕΣ ΑΓΑΠΕΣ»

Ιδιαίτερη επιτυχία σημείωσε και η δραματική οπερέτα «Θαλασσινές αγάπες» της Αθηνάς Σημηριώτη (στίχοι Πατρινού - μουσική Γ. Πομόνη). Τη διδασκαλία της μουσικής είχε αναλάβει ο Πάνος Πράτσος, τη διδασκαλία της πρόζας ο Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης και τα σκηνικά ο Χαρ. Πανταζής. Μετέσχε το μουσικό συγκρότημα των αδελφών Σουσαμλή.

Το έργο παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στην Αγιάσο στις 7 Μαΐου 1961. Αργότερα παρουσιάστηκε στον Πολιχνίτο, στις 14-5 - 1961, και στη Θερμή, στις 27-8-1961, για την ενίσχυση της Ιεράς Μονής των νεοφανών Αγίων Ραφαήλ και Νικολάου. Πήραν μέρος οι ερασιτέχνες Ομ. Σουσαμλής, Αμερισούδα Παπάνη, Γεώργ. Παπάνης, Γιαννούλα Αναστασέλλη, Ευστρ. Χατζηεμμανουήλ, Παν. Σουσαμλής, Αθανασία Ψύρρα, Παν. Γραμμέλλης, Μαρ. Ευαγγελινού, Αντ. Μηνάς, Προκ. Κουτσκουδής, Θ. Κυπριωτέλλης, Αντ. Λαμπρινός και Ιωάν. Ευαγγελινός.

γ'

ΝΙΚ. ΧΑΤΖΗΑΠΟΣΤΟΛΟΥ «ΟΙ ΑΠΑΧΗΔΕΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ»

Στις 28, 29 και 30 Δεκεμβρίου 1962 παρουσιάστηκε, από τη σκηνή του κινηματοθεάτρου «Όλυμπος», η οπερέτα του Νικ. Χατζηαποστόλου «Οι Απάχηδες των Αθηνών», για τη στέγη του Αναγνωστηρίου. Στις 13 Ιανουαρίου 1963 επαναλήφθηκε στον Πολιχνίτο για την προικοδότηση άπορων κορασίδων, όπου επίσης σημείωσε μεγάλη επιτυχία. Τη σκηνοθεσία είχε αναλάβει ο Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης, τη μουσική επιμέλειά ο Πάνος Πράτσος και τα σκηνικά ο Ευστρ. Τζανής. Για τη μουσική χρησιμοποιήθηκε η ορχήστρα Ρόδανου - Σουσαμλή. Πήραν μέρος οι ερασιτέχνες Γεώργ. Παπάνης, Ανδρονίκη Βέτσικα, Χαρίκλεια Σαρέλλη, Ευστρ. Κουταλέλλης, Μιχ. Καμπουρέλλης, Ομ. Σουσαμλής, Μιχ. Πράτσος, Παν. Σουσαμλής, Προκ. Παπάνης, Αθανασία Ψύρρα, Ευστρ. Τζανής, Παν. Γραμμέλλης, Άννα Κουμλέλλη, Ευαγγελία Χατζηαποστόλου, Ελ. Χατζηφώτη και Ηλέκτρα Κορομηλά.

δ'

ΝΙΚ. ΧΑΤΖΗΑΠΟΣΤΟΛΟΥ «ΤΟ ΚΟΡΙΤΣΙ ΤΗΣ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ»

Στις 31 Μαρτίου, 1 και 2 Απριλίου 1963 παρουσιάστηκε η οπερέτα του Νικ. Χατζηαποστόλου «Το κορίτσι της γειτονιάς», για τη στέγη του Αναγνωστηρίου. Σημείωσε μεγάλη επιτυχία κι επαναλήφθηκε η παράσταση στο Σανατόριο Αγιάσου «η Υγεία» στις 6 Απριλίου 1963 και στον Πολιχνίτο στις 21 Απριλίου 1963, για την ενίσχυση των μαθητικών συσσιτίων. Τη σκηνοθεσία του έργου είχε αναλάβει ο Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης, τη μουσική επιμέλεια ο Πάνος Πράτσος και τα σκηνικά ο Χαρ. Πανταζής. Για τη μουσική χρησιμοποιήθηκε η ορχήστρα Ρόδανου - Σουσαμλή. Πήραν μέρος οι ερασιτέχνες Βενιζέλος Αναστασέλλης, Ελ. Λαλαδέλλη, Ευστρ. Χατζηεμμανουήλ, Μιχ. Πράτσος, Χαρίκλεια Σαρέλλη, Ομ. Σουσαμλής, Άννα Κουμλέλλη, Γεώργ. Παπάνης, Παν. Σουσαμλής, Ευστρατία Παπασταματίου, Ηλέκτρα Κορομηλά, Ευστρ. Τζανής και Προκ. Παπάνης.

ε'

ΝΙΚ. ΧΑΤΖΗΑΠΟΣΤΟΛΟΥ «Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ»

Στις 19, 20 και 30 Δεκεμβρίου 1965 παρουσιάστηκε η δραματική οπερέτα του Νικ. Χατζηαποστόλου «Η καρδιά του πατέρα». Η παράσταση, η οποία ήταν αφιερωμένη στο

μεγάλο ευεργέτη του Αναγνωστηρίου Ξενοφώντα Καραπαναγιώτη, επαναλήφθηκε και στον Παλαιόκηπο στις 26 Δεκεμβρίου, ύστερα από πρόσκληση του τότε προέδρου οδοντιάτρου Εμμ. Περρή. Τη σκηνοθεσία είχε αναλάβει ο Ηλίας Ψυρκούδης, τη μουσική επιμέλεια ο Πάνος Πράτσος και τα σκηνικά ο Χαρ. Πανταζής. Για τη μουσική χρησιμοποιήθηκε η λαϊκή ορχήστρα Ψύρρα - Σουσαμλή. Πήραν μέρος οι ερασιτέχνες Γεώργ. Παπάνης, Ηλέκτρα Κορομηλά, Γεώργ. Σεβαστέλλης, Αντ. Μηνάς, Παν. Ραφ. Σουσαμλής, Μιχ. Πράτσος, Μιχ. Καμπουρέλλης, Ευστρατία Παπασταματίου, Άννα Κουμλέλλη, Μυρσίνη Κακαλιού και Ρούλα Σωσώνη.

Μια σκηνή από την παράσταση του έργου «Η καρδιά του πατέρα»

στ'

ΝΙΚ. ΧΑΤΖΗΑΠΟΣΤΟΛΟΥ «Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ»

Στις 15 και 16 Φεβρουαρίου 1970 παρουσιάστηκε και σημείωσε μεγάλη επιτυχία η δραματική οπερέτα του Νικ. Χατζηαποστόλου «Η γυναίκα του δρόμου», αφιερωμένη κι αυτή στο μεγάλο ευεργέτη Ξενοφώντα Καραπαναγιώτη. Μεγάλη επιτυχία σημείωσε η οπερέτα κι έξω από την Αγιάσο κι έγραψε ο τύπος πολύ κολακευτικά σχόλια. Παίχτηκε στον Παλαιόκηπο στις 22 Φεβρουαρίου, στον Πολιχνίτο στις 25 Φεβρουαρίου και στο Σκόπελο στις 28 Μαρτίου, σε συνεργασία με το καλλιτεχνικό τμήμα της Παιδαγωγικής Ακαδημίας Μυτιλήνης, που παρουσίασε τη «Μαντώ Μαυρογένους». Οι παραστάσεις και των δύο καλλιτεχνικών συγκροτημάτων έγιναν στις 28 και 29 Μαρτίου και άφησαν εποχή. Τη σκηνοθεσία είχε αναλάβει ο Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης, τη μουσική επιμέλεια ο Πάνος Πράτσος, τα σκηνικά ο Χαρ. Πανταζής. Για τη μουσική χρησιμοποιήθηκε η ορχήστρα Γιάννη και Ευστρατίου Σουσαμλή. Πήραν μέρος οι ερασιτέχνες Παν. Κουνής, Αντ. Μηνάς, Παν. Σουσαμλής, Μιχ. Καμπουρέλλης, Βασ. Χατζηπαναγιώτης, Ιωάν. Πουδαράς, Υβ. Μουτζουρέλλη (Η γυναίκα του δρόμου), Κατίνα Μαγλογιάννη, Μυρσίνη Κουτσκουδή, Ευστρ. Παπαπορφυρίου, Δέσποινα Τζαναβάρη, Μαρ. Χρυσάφη, Καίτη Καζαντζή, Μιχ. Ευαγγελινός, Παν. Δελόγγος, Προκ. Σουσαμλής και Ηρακλής Πουδαράς.

Μια σκηνή από την παράσταση του έργου «Η γυναίκα του δρόμου»

ζ'

ΝΙΚ. ΧΑΤΖΗΑΠΟΣΤΟΛΟΥ «ΠΩΣ ΠΕΡΝΟΥΝ ΟΙ ΠΑΝΤΡΕΜΕΝΟΙ»

Στις 12, 13, 14, 18 Μαρτίου και 9 Αυγούστου 1972 παρουσιάστηκε η οπερέτα του Νικ. Χατζηαποστόλου «Πώς περνούν οι παντρεμένοι». Τη σκηνοθεσία είχε αναλάβει ο Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης, τη μουσική επιμέλεια ο Πάνος Πράτσος και τα σκηνικά ο Χαρ. Πανταζής και ο Γρηγ. Κουρβανιός. Για τη μουσική χρησιμοποιήθηκε η ορχήστρα Ιωάν. Π. Σουσαμλή, Ευριπίδη Ζαφειρίου και Ευστρ. Σουσαμλή. Πήραν μέρος οι ερασιτέχνες Βενιζέλος Αναστασέλλης, Ηλέκτρα Κορομηλά, Μιχ. Καμπουρέλλης, Ρούλα Σωσώνη, Μιχ. Πράτσος, Καλλιόπη Ψύρρα, Αντ. Μηνάς, Ελ. Ε. Παπάνη, Παν. Ρ. Σουσαμλής και Καίτη Καζαντζή. Στις 19 Μαρτίου παρουσιάστηκε στον Παλαιόκηπο, στις 18 Απριλίου στο Σανατόριο και στις 12 και 19 Νοεμβρίου 1972 στο Δημοτικό Θέατρο Μυτιλήνης.

Μια σκηνή από την παράσταση του έργου «Πώς περνούν οι παντρεμένοι»

η'

ΝΙΚ. ΧΑΤΖΗΑΠΟΣΤΟΛΟΥ «ΟΙ ΕΡΩΤΕΥΜΕΝΟΙ ΜΥΛΩΝΑΔΕΣ»

Στις 25, 26 και 30 Δεκεμβρίου 1973 και στις 14 Απριλίου 1974 παρουσιάστηκε η οπερέτα του Νικ. Χατζηαποστόλου «Οι ερωτευμένοι μυλωνάδες». Τη σκηνοθεσία είχαν αναλάβει ο Δημήτριος Πράτσος, ο Σωτήρης Βουνάτσος κι ο Γρηγ. Μαλακέλλης, τη μουσική επιμέλεια ο Πάνος Πράτσος και τα σκηνικά ο Χαρ. Πανταζής. Για τη μουσική χρησιμοποιήθηκε η ορχήστρα Χαριλ. Ρόδανου - Ε. Σουσαμλή. Πήραν μέρος οι ερασιτέχνες Παν. Σουσαμλής, Μιχ. Πράτσος, Βενιζέλος Αναστασέλλης, Ηλέκτρα

Κορομηλά, Ρούλα Σωσώνη, Χρυσούλα Γρημανέλλη, Μιχ. Καμπουρέλλης και Θεόφρ. Γέρου. Στις 2 Ιανουαρίου 1974 η οπερέτα παρουσιάστηκε στο Δημοτικό Θέατρο Μυτιλήνης, στις 6 Μαρτίου στο Πλωμάρι και στις 23 Μαρτίου στον Παπάδο.

Η'
ΕΠΙΔΟΣΗ ΣΤΗΝ ΚΩΜΩΔΙΑ

Τα τελευταία χρόνια το Αναγνωστήριο ανέβασε στη σκηνή αρκετές κωμωδίες και σημείωσε μεγάλη επιτυχία και σ' αυτό το είδος.

α'
ΣΠ. ΜΕΛΑ «Ο ΜΠΑΜΠΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΕΤΑΙ»

Στις 17 Μαρτίου 1957, με σκηνοθεσία Χριστόφα Χατζηπαναγιώτη και Ιωάν. Αλεντά, παρουσιάστηκε η κωμωδία του Σπ. Μελά «Ο μπαμπάς εκπαιδεύεται». Στις 24 του ιδίου δόθηκε παράσταση στο Σανατόριο «η Υγεία», όπως καθιερώθηκε, και στις 4 Αυγούστου στο υπαίθριο κινηματοθέατρο «Όασις», δίπλα στον Κήπο της Παναγίας, κατόπιν παρακλήσεως της Επιτροπής ανεγέρσεως ναϋδρίου των Λεσβίων νεομαρτύρων αγίου Δημητρίου (Βεγιάζη) και Αγίου Αναστασίου (Πανέρα) στη θέση «Βρυσούδες». Πήραν μέρος οι ερασιτέχνες Ευστρ. Χατζηχρυσάφης, Γρηγ. Χαδεμένος, Παν. Ρ. Σουσαμλής, Ευστρ. Μουτζουρέλλης, Προκ. Κουτσκουδής, Βασ. Σκλεπάρης, Προκ. Παπάνης, Βασ. Σουσαμλής, Βενιζέλος Αναστασέλλης, Ευστρ. Π. Χατζηπαναγιώτης - Γεώργ. Λιάκατος, Ευστρ. Πανανής, Ασημάκης Μακρέλλης, Ομ. Σουσαμλής, Χριστόφας Γλεζέλλης, Ευστρ. Καμνέλλης - Νίκος Αλτιπαρμάκης, Μαρ. Μουτζουρέλλη, Μυρσίνη Καμαρού, Ελ. Συναδινού, Μ. Πετεινέλλη - Τούλα Παπάνη, Εριφύλη Αργύρα, Μαρ. Ευαγγελινού - Γιαννούλα Αναστασέλλη, Μαρ. Δεμιργκέλλη και Ειρ. Καζαντζή.

Μια σκηνή από την παράσταση του έργου «Οι ερωτευμένοι μυλωνάδες»

β'
ΔΗΜ. ΨΑΘΑ «ΜΙΚΡΟΙ ΦΑΡΙΣΑΙΟΙ»

Στις 9 Αυγούστου 1964 παρουσιάστηκε η τρίπρακτη κωμωδία του Δημ. Ψαθά «Μικροί Φαρισαίοι». Το έργο αυτό, εκτός από την Αγιάσο, παίχτηκε στη Μυτιλήνη στις 28 Αυγούστου, για τα θύματα των τουρκικών βομβαρδισμών στην Κύπρο. Τη σκηνοθεσία είχε αναλάβει ο Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης και τα σκηνικά ο Χαρ. Πανταζής. Τα πρόσωπα υποδύθηκαν οι ερασιτέχνες Γεώργ. Χουτζαίος, Ηλέκτρα Κορομηλά, Γεώργ. Λιάκατος, Ευστρ. Λιακατέλλης, Αντιγόνη Μαλακέλλη, Ιάκ. Μουτζουρέλλης, Μαρ. Πράτσου, Ασπ. Αριστ. Τζανετή, Ευαγγ. Καράβολα, Γεώργ. Σεβαστέλλης, Μιχ. Κορομηλάς και Ελ. Ιατρού.

γ'

ΑΛ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ - ΧΡ. ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ «ΕΝΑ ΒΟΤΣΑΛΟ ΣΤΗ ΛΙΜΝΗ»

Στις 21 Αυγούστου 1966 παρουσιάστηκε η κωμωδία των Αλ. Σακελλάριου - Χρ. Γιαννακοπούλου «Ένα βότσαλο στη λίμνη», με σκηνοθεσία Χριστόφα Χατζηπαναγιώτη και σκηνογραφίες Χαρ. Πανταζή. Έλαβαν μέρος οι ερασιτέχνες Ιάκ. Μουτζουρέλλης, Ευστρ. Λιακατέλλης, Ολυμπία Ταλέλλη, Αγγ. Αναστασέλλη, Καλλιόπη Ευαγγελινού, Ηλέκτρα Κορομηλά, Νίτσα Χατζηβασιλείου, Μιχ. Πράτσος, Παν. Γραμμέλλης, Ρούλα Σωσώνη και Ρούλα Κουρβανιού.

δ'

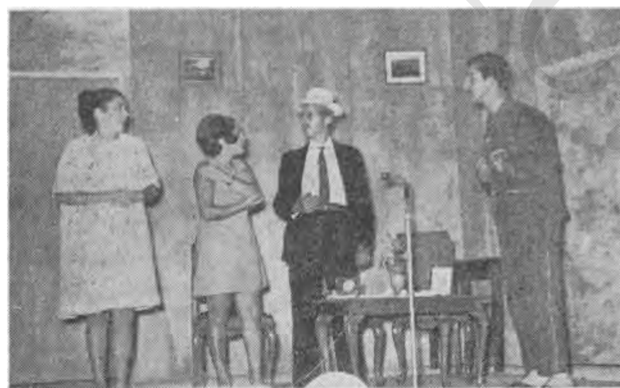
ΔΗΜ. ΨΑΘΑ «ΕΞΟΧΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ "Ο ΕΡΩΣ"»

Στις 4 Αυγούστου 1968 παρουσιάστηκε η τρίπρακτη κωμωδία του Δημ. Ψαθά «Εξοχικόν Κέντρον "ο έρως"», για τους σεισμοπαθείς Λήμνου και Αγίου Ευστρατίου. Τη σκηνοθεσία είχε αναλάβει ο Ιωάν. Αλεντάς και τα σκηνικά ο Χαρ. Πανταζής. Τα πρόσωπα του έργου υποδύθηκαν οι ερασιτέχνες Ιάκ. Μουτζουρέλλης, Γεώργ. Σεβαστέλλης, Ηλέκτρα Κορομηλά, Ρούλα Σωσώνη, Ευστρ. Λιακατέλλης, Στ. Πλωμαριτέλλης, Νίτσα Χατζηβασιλείου, Μιλτ. Βέτσικας, Βασ. Χατζηβασιλείου, Ρούλα Κουρβανιού, Παράσχος Λιακατέλλης, Φιλίτσα Σκλεπάρη και Ειρ. Καβαδέλλη.

ε'

ΑΣΗΜ. ΓΙΑΛΑΜΑ - Κ. ΠΡΕΤΕΝΤΕΡΗ «ΜΙΑΣ ΠΕΝΤΑΡΑΣ ΝΙΑΤΑ»

Στις 6, 7 και 20 Αυγούστου 1969 παρουσιάστηκε η κωμωδία των Ασημ. Γιαλαμά - Κ. Πρετεντέρη «Μιας πεντάρας νιάτα». Η κωμωδία αυτή σκηνοθετήθηκε από τρεις ερασιτέχνες, τον Γεώργ. Σεβαστέλλη, τον Ευστρ. Λιακατέλλη και τη Στρατούλα Μουτζουρέλλη. Πήραν μέρος οι ερασιτέχνες Μαρ. Καραδούκα, Μιχ. Καμπουρέλλης, Γεώργ. Σεβαστέλλης, Ολυμπία Ταλέλλη, Παν. Κουνής, Ιάκ. Μουτζουρέλλης, Μιχ. Κουμλέλλης, Στρ. Μουτζουρέλλη, Κούλα Αναστασέλλη, Ευστρ. Λιακατέλλης - Μιχαήλ Πράτσος, Κλεάνθης Κορομηλάς, Παράσχος Λιακάτου και Χαρίκλεια Χαϊδεμένου.

Μια σκηνή από την παράσταση της κωμωδίας «Μιας πεντάρας νιάτα»

στ'

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ «Ο ΠΕΙΡΑΣΜΟΣ»

Στις 11 και 12 Αυγούστου 1971 παρουσιάστηκε η κωμωδία του Γρηγ. Ξενοπούλου

«ο Πειρασμός», με σκηνοθεσία Γεωργ. Σεβαστέλλη και Ιακ. Μουτζουρέλλη, ο όποιος συγχρόνως ανέλαβε και τη σκηνογραφία, και σκηνικά Παναγιώτη Σουσαμλή. Πήραν μέρος ο Γεώργ. Σεβαστέλλης, η Ηλέκτρα Κορομηλά, η Ρούλα Σωσώνη, ο Ιάκ. Μουτζουρέλλης, η Ειρ. Καραφύλλη, ο Χριστόφας Μαϊστρέλλης, ο Δημ. Πράτσος, η Μαρ. Καραδούκα, ο Στ. Πλωμαριτέλλης, ο Παν. Σουσαμλής και η Κούλα Αναστασέλλη.

ΤΟ ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣΟΥ

Οι Λέσβιοι, που από τη φύση τους είναι ευτράπελοι και θυμόσοφοι, βρίσκουν την ευκαιρία, κατά τις Αποκριές, να ξεχάσουν για λίγο τις πίκρες και τα βάσανα και να δουν τη ζωή από την εύθυμή της πλευρά. Αποβάλλουν για λίγο χρονικό διάστημα τη σεμνότητα, ευθυμούν κι αποχαλινώνονται πολλές φορές. Με τα διάφορα πειραχτικά, ελευθερόστομα κι άσεμνα τραγούδια, με τα πειράγματα, με τα σκώμματα, τις χαριτολογίες, τους χορούς και τα ποιήματα των λαϊκών ποιητών-στιχοπλόκων, απομακρύνονται από την πεζή καθημερινότητα.

Ιδιαίτερη σημασία έχει το καρναβάλι της Αγιάσου, που συνδυάζει σατιρικό λόγο και θέαμα. Παλιότερα μάλιστα προείχε σε μεγάλο βαθμό ο λόγος, που είναι έμμετρος και ιδιωματικός. Οι λαϊκοί στιχοπλόκοι μαζί με τους ομίλους-συγκροτήματά τους, που απαρτίζονται κυρίως από μεταμφιεσμένους άνδρες (ιμτσούνις), βρίσκουν την ευκαιρία να θίξουν, με μεγάλη ελευθεροστομία, διάφορα ζητήματα, πολιτικοκοινωνικά, τοπικά και ατομικά. Η εκτόξευση σκωμμάτων εναντίον ατόμων, μ' άλλα λόγια, θα μπορούσαμε να πούμε, «το ονομαστί κωμωδείν» δε θέτει τον καρνάβαλο, την Κυριακή και την Καθαρή Δευτέρα, σχεδόν σε κανένα κίνδυνο. Είναι οι μέρες, κατά τις οποίες αμβλύνεται η ευθιξία των Αγιασωτών.

Παλιότερα οι αποκριάτικες εκδηλώσεις της Αγιάσου είχαν περισσότερο λαϊκό χρώμα. Οι όμιλοι πήγαιναν σε διάφορα μέρη του χωριού (Πουτζαλιά, Σταυρί κ. ά.) κι έλεγαν ό, τι είχαν να πουν στον κόσμο, που περίμενε με ανυπομονησία. Τελευταία όμως, επειδή το καρναβάλι της Αγιάσου πήρε παλλεσβιακό χαρακτήρα κι οι επισκέπτες δεν είναι δυνατό να τρέχουν στις διάφορες συνοικίες, οι εκδηλώσεις γίνονται κυρίως στην πλατεία του σταθμού των αυτοκινήτων, στην Καρυά.

Το Αναγνωστήριο Αγιάσου από πολύ παλιά ενδιαφέρθηκε για το καρναβάλι. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που μάς δίνει το με αρ. πρωτ. 56)27-2-1902 Πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου, Επιτροπή του Αναγνωστηρίου, την οποία αποτελούσαν ο πρόεδρος αυτού Ιωάννης Μ. Τζανετής, οι σύμβουλοι Παναγιώτης Σκλεπάρης και Μιχαήλος Σουσαμλής κι ο γεν. γραμματέας Μιχαήλ Σκλεπάρης, θέλοντας να γιορτασθούν επίσημα οι Αποκριές και να λείψουν οι ασχημοσύνες, προκήρυξε διαγωνισμό με τρία βραβεία, από τα όποια όμως απονεμήθηκε μόνο το τρίτο, σ' αυτούς που υποκρίθηκαν τους «άγριους». Τα χρήματα του βραβείου αυτού, 30 γρόσια, συγκεντρώθηκαν από έρανο που έγινε μεταξύ των μελών της επιτροπής.

Από το 1902 μέχρι το 1937 το Αρχείο του Αναγνωστηρίου δε μάς παρέχει πληροφορίες, αλλ' αυτό δε σημαίνει πως το Σωματείο και τα μέλη του αδιαφόρησαν για τις καρναβαλικές εκδηλώσεις. Το Αναγνωστήριο ανέκαθεν φρόντιζε κι εξακολουθεί να φροντίζει για τους λεσβιακούς λαογραφικούς θησαυρούς.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΓΕΩΡΓ. ΚΟΥΚΟΥΒΑΛΑΣ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΟΥΚΟΥΒΑΛΑΣ

Μεγάλος ευεργέτης του Αναγνωστηρίου

Ένα από τα πρώτα μέλη του Αναγνωστηρίου υπήρξε κι ο υποδηματοποιός Θεόδωρος Γεωργ. Κουκουβάλας ή Ντουγραματζής. Μνημονεύεται ως μέλος για πρώτη φορά το 1905. Προτού αναχωρήσει στην Αμερική, έπαιρνε μέρος στις καρναβαλικές εκδηλώσεις. Μια χρονιά, σύμφωνα με πληροφορία που μάς δίνει ο ιστορικός της Αγιάσου Στρατής Κολαξιζέλλης, «*υπεκρίθη τον Διογένην περιφερόμενος ημίγυμνος, κρατών φανάρι αναμμένο και ζητών να βρει τον άνθρωπον, ο οποίος θα οδηγήσει εις τον δρόμον της Αρετής την κοινωνίαν*». Ο Στρατής Αναστασέλλης τον αναφέρει ανάμεσα στους «αρχινιστάδες», που είχαν ωραία φωνή και μπορούσαν να σέρνουν το χορό και να καλαναρχούν τα παλιά τραγούδια.

Το 1937 ο Θεόδωρος Κουκουβάλας δώρισε στο Αναγνωστήριο 1/2 εξ αδιαιρέτου μιας μονώροφης οικίας στη συνοικία «Αγία Βαρβάρα» και 1/2 εξ αδιαιρέτου ενός ελαιοκτήματος 10 περίπου στρεμμάτων, που βρίσκεται στη θέση «Πασπαλάς», περιφερείας Λάμπου Μύλων. Για τη δωρεά αυτή το Αναγνωστήριο αποφάσισε να προκηρύσσει κάθε χρόνο, κατά τις Αποκριές, Διαγωνισμό και να βραβεύει τον καλύτερο καρνάβαλο, με έπαθλο που θα ονομαζόταν Βάλειο. Σκοπός του Αναγνωστηρίου ήταν να διατηρηθεί ένα παλιό έθιμο. Συνιστούσε, η σάτιρα, η οποία καυτηρίαζε η αναφερόταν σε πρόσωπα, τύπους και γεγονότα επίκαιρα, να μένη ανεπιτήδευτη και να μη λένε οι καρνάβαλοι «ελληνικούρες». Συνιστούσε να τα λένε όλα αγιασώτικα, ν' αποβλέπουν στις ομαδικές προσπάθειες, να φροντίζουν για την ενδυμασία (γυναικεία φορέματα, περικεφαλαίες, φουστανέλες) και να τραγουδούν τη «Σούσα» και άλλα παλιά τραγούδια.

ΒΑΛΕΙΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ (1938- 1975)

Ο Α' Βάλειος Διαγωνισμός προκηρύχθηκε το Ι938. Τα έπαθλα ήταν τρία: Α' 500, Β' 300 και Γ' 200 δραχμών. Την ελλανόδικο επιτροπή απετέλεσαν ο Ευστράτιος Καβαδέλλης, ο Δημήτριος Σκλεπάρης, ο Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης, ο Ευστράτιος Π. Αναστασέλλης, ο Ευστράτιος Ηρακλ. Αναστασέλλης και ο Πάνος Παγωτέλλης. Ιδιαίτερα φρόντισε για τον πρώτο αυτό Διαγωνισμό κι ο πρόεδρος της Κοινότητας Αγιάσου Ιωάννης Χατζηλεωνίδας, ο όποιος ήταν πρόεδρος του Αναγνωστηρίου μέχρι τις 24-1-1938, οπότε παραιτήθηκε κι ανέλαβε την προεδρία του Σωματείου ο Ευστράτιος Καβαδέλλης.

Στις 9 Μαρτίου 1938 η ελλανόδικος επιτροπή, αφού μελέτησε και τα αντίγραφα των σατιρών των καρναβάλων, έκρινε άξιους βραβείου, με σειρά επιτυχίας τους παρακάτω:

1) Το συγκρότημα «Σταυριού» Στρατή Δελόγγου - Βασιλείου Βαγιάνα, Νικολάου Γεωργαλά (Διουλί) κτλ., το οποίο ήταν σύμφωνο με το πνεύμα του Διαγωνισμού. «*Ο Δελόγγος ως καρνάβαλος είναι άφθαστος. Η κωμική εμφάνισίς του, η παροιμιώδης αφέλειά του, είναι τα απαραίτητα στοιχεία, τα οποία του εξασφαλίζουν τα πρωτεία*». 2) Το συγκρότημα Νικολάου Στεφανή - Ευστρατίου Περγάμαλη κτλ., το οποίο αναπαρέστησε με πολύ μεγάλη επιτυχία τη «γέννα». 3) Τούς κωφάλαλους Γραμμέλλη και Γούση και τον παλαίμαχο Παναγιώτη Ψυρκούδη. Από το Διαγωνισμό αποκλείστηκε ο καρνάβαλος Μιχαήλ Πασχαλιάς, ο οποίος εμφανίστηκε τότε για πρώτη φορά, αν και από φιλολογική άποψη η σάτιρά του θεωρήθηκε ανώτερη, ασυναγώνιστη και υποδειγματική για όσους επρόκειτο ν' ασχοληθούν στο μέλλον με το Διαγωνισμό. Οι λόγοι της αποκλείσεως ήταν οι εξής: α) η σάτιρά του είχε γραφεί από το μέλος της ελλανοδίκου επιτροπής Ευστράτιο Πολυδ. Αναστασέλλη, και β) δεν πληρούσε τους όρους του Διαγωνισμού, ο οποίος δεν ήταν καθαρά φιλολογικός, αλλ' απέβλεπε συγχρόνως στην ομαδική σάτιρα και στον τρόπο αμφιέσεως.

Τα βραβεία του β' Βαλείου Διαγωνισμού του 1939 απονεμήθηκαν, με σειρά επιτυχίας, στους παρακάτω: 1) Στον καρνάβαλο Μιχαήλ Πασχαλιά, ο οποίος με την καλοδουλεμένη κι αβίαστη σάτιρα κι ηθοποιία του σκόρπισε την εύθυμα. 2) Στον καρνάβαλο (αεροπόρο) Έκτορα Γεωργαλά, αδελφό του Νικολάου Γεωργαλά, που αναφέραμε παραπάνω. 3) Στο συγκρότημα του Πάνου Κουμλέλλη, για την προσπάθειά του ν' αναβιώσει το έθιμο των μεταμφιεσμένων με περικεφαλαίες και γυναικεία φορέματα. Ως δώρο η επιτροπή προσέφερε 100 δρχ. και στον παλαίμαχο καρνάβαλο Παναγιώτη Ψυρκούδη.

Επειδή οι καρνάβαλοι είχαν εκτραπεί, περισσότερο από ό, τι έπρεπε,, η ελλανόδικος επιτροπή έκανε σύσταση, ώστε στο μέλλον η σάτιρα, χωρίς να χάση το αυθόρμητο και το πηγαίο της λαϊκής μούσας, να γίνει πιο λεπτή κι οι αισχρολογίες να λέγονται με τέτοια τέχνη, ώστε να μην προκαλούν αηδία.

Το αυτό έτος τυπώθηκε και η παρακάτω ανακοίνωση του Αναγνωστηρίου, με σκοπό να δοθούν οδηγίες και να συστηματοποιηθούν περισσότερο οι καρναβαλικές εκδηλώσεις.

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΝ
ΑΓΙΑΣΟΥ
«Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ»
Έτος ιδρύσεως
1894

ΒΑΛΛΕΙΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

Το Αναγνωστήριον η «Ανάπτυξις» προκηρύσσει δια την τελευταίαν Κυριακήν της Αποκριάς και Καθαρής Δευτέρας 19 και 20 Φεβρουαρίου ε.ε. τα καθιερωθέντα ΒΡΑΒΕΙΑ για τη καλύτερη σάτιρα, είτε με λόγια είτε με την εξυπνότερη αναπαράσταση και διακωμώδηση ηθών και εθίμων.

ΒΡΑΒΕΙΑ Α Δρχ. 500

Β	»	300
Γ	»	200

Τα βραβεία αυτά προκηρύσσονται προς τιμήν του Μεγάλου Ευεργέτου του Αναγνωστηρίου μας κ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΚΟΥΚΟΥΒΑΛΑ, που άφησε όλη τη πατρική του περιουσία στο Αναγνωστήριο.

Σκοπός της προσπάθειας αυτής του Αναγν. είναι να διατηρηθεί ένα πολύ παλαιό έθιμο, που μάς συνδέει με τα χρόνια των Ρωμαίων και ακόμα μάς πηγαίνει πολύ πίσω, στα χρόνια των αρχαίων Ελλήνων. Το έθιμο είναι διαδεδομένο στις περισσότερες σχεδόν χώρες. Με τη μεταμφίεση και την ελευθεροστομία που δίνεται τις μέρες αυτές, ο λαός βρίσκει την ευκαιρία να σατιρίσει, να κοροϊδέψει πρόσωπα και πράγματα και γεγονότα, να ξεχάσει για λίγο τα βάσανά του και να διασκεδάσει.

Πολύ περισσότερο μάς ενδιαφέρει εμάς να διατηρηθεί το έθιμο αυτό εδώ, γιατί έχει ένα τοπικό χαρακτήρα, σατιρίζει πρόσωπα, τύπους, γεγονότα επίκαιρα και επαγγέλματα, αυτό ακριβώς που είναι το χαρακτηριστικό της Νέας και Μέσης Αττικής Κωμωδίας.

Όσοι θα πάρουν μέρος στο διαγωνισμό, πρέπει να έχουν υπ’ όψιν τους τα εξής:

Δεν θέλουμε να τα πουν ελληνικούρες και περί διαγραμμάτων. Τότες χαλούν, μπασταρδεύουν το έθιμο. Τα θέλουμε αγιασώτικα. Να μη γίνουν όλοι καρνάβαλοι ως συνέβη πέρυσι, αλλά να προσπαθήσουν να σχηματίσουν ομάδες και απ' αυτούς άλλοι να ντυθούν με γυναικεία φορέματα, άλλοι με φουστανέλες και έτσι ντυμένοι να τραγουδούν τη Σούσα και άλλα παλιά τραγούδια.

Όσοι θα βγάλουν λόγους, την επομένη του διαγωνισμού, την Καθαρή Τρίτη, πρέπει να φέρουν στο γραφείο του Αναγν. αντίγραφο του λόγου τους. Τα βραβεία θα δοθούν μετά τρεις ημέρας.

Ο διαγωνισμός θα γίνεται από το Αναγνωστήριο κάθε χρόνο τις Αποκριές και θα λέγεται ΒΑΛΛΕΙΟΣ (SIC).

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Σημείωσις: Μεγάλη σημασία θα αποδοθεί υπό της επιτροπής εις την αμφίεσιν (ντύσιμο με φορέματα γυναικεία, περικεφαλαίες, φουστανέλες κ.λπ.).

Παρακαλούνται, όσοι θα πάρουν μέρος στο διαγωνισμό, να υποβάλουν τα χειρόγραφά των εις τον κ. Αστ. Διοικητήν προς λογοκρισίαν.

Τα βραβεία του Γ' Βαλείου Διαγωνισμού του 1940 απονεμήθηκαν, με σειρά επιτυχίας, στους παρακάτω: 1) Στο συγκρότημα «Σταυριού» για την ομαδική προσπάθεια της αναβιώσεως του παλιού εθίμου των μεταμφιεσμένων με περικεφαλαίες και γυναικεία φορέματα. 2) Στους καρνάβαλους Γεώργιο Ι. Σκλεπάρη (Θείο), Στρατή Δελόγγο, Βασίλειο Βαγιάνα και Μιχαήλ Πασχαλιά, που κρίθηκαν Ισάξιοι. Μικρό ποσό ως δώρο προσφέρθηκε και πάλι στο γέρο Παναγιώτη Μ. Ψυρκούδη, ο οποίος με μεγάλη επιτυχία μεταμφιεζόταν σε Γιουρούκη (ταχτατζή).

Για την κατοχική περίοδο το Αρχείο του Αναγνωστηρίου δε μάς παρέχει αρκετές πληροφορίες. Αυτό όμως δε σημαίνει πως σταμάτησαν τελείως οι καρναβαλικές εκδηλώσεις. Αξιόλογη η σάτιρα του Καρναβάλου Βασιλείου Χατζηπαναγιώτη (Σκανταλιάρη) του 1944, φύλλα της οποίας βρίσκονται στο Αρχείο του Αναγνωστηρίου.

Μετά την επανίδρυση του Αναγνωστηρίου έγινε προσπάθεια αναβιώσεως του εθίμου της «περικεφαλαίας» κι άρχισε πάλι να προκηρύσσεται ο Βάλειος Διαγωνισμός. Για πρώτη φορά προκηρύχθηκε το 1955. Τα βραβεία απονεμήθηκαν, κατά σειρά επιτυχίας, στα παρακάτω συγκροτήματα: 1) Στο συγκρότημα Ανανία Καραμανλή, για την άρτια εξωτερική εμφάνιση και για τη σάτιρα, η οποία όμως δεν πλησίασε απόλυτα το πνεύμα του Διαγωνισμού. 2) Στο συγκρότημα Μιχαήλ Πασχαλιά και 3) Στον παλαίμαχο Γεώργιο Σκλεπάρη.

Πρέπει να σημειωθεί πως το καρναβάλι της Αγιάσου από την εποχή αυτή άρχισε ν’ αποβλέπει όχι μόνο στη σάτιρα, αλλά και στην εμφάνιση, στη θεαματικότητα.

Από τα Βραβεία του Βαλείου Διαγωνισμού του 1956 απονεμήθηκε μόνο το πρώτο στο συγκρότημα Ανανία Καραμανλή - Παναγιώτη Ταμβάκη, για την άρτια εμφάνιση,

την ομαδική προσπάθεια και τη λεπτότητα της σάτιρας. Το συγκρότημα αυτό παρουσίασε «το Καραβάνι». Επίσης πήραν μέρος, αλλά δε βραβεύτηκαν, τα συγκροτήματα του Παναγιώτη Ξαφέλλη και του Παναγιώτη Ακαμάτη-Σεβαστού.

Τα βραβεία του Βαλείου Διαγωνισμού του I957, ενισχυμένα κι από το Δήμο Αγιάσου, απονεμήθηκαν στα δυο συγκροτήματα που πήραν μέρος στο Διαγωνισμό, στο συγκρότημα Ανανία Καραμανλή, το οποίο παρουσίασε ένα «πολεμικό πλοίο» και στο συγκρότημα Ομήρου Σουσαμλή.

Στο Βάλειο Διαγωνισμό του 1958 πήρε μέρος μονάχα το συγκρότημα του Ανανία Καραμανλή, που πήρε και το α' βραβείο. Παρουσίασε ένα πελώριο πύραυλο, αστροναύτες και φανταστικούς κατοίκους της σελήνης. Από το έτος αυτό τα Βάλεια άρχισαν να οργανώνονται καλύτερα και να παίρνουν παλλεσβιακό χαρακτήρα.

Τα βραβεία του Βαλείου Διαγωνισμού του 1959 ήταν πέντε κι απονεμήθηκαν στα παρακάτω συγκροτήματα: 1) Στο συγκρότημα Ανανία Καραμανλή, που παρουσίασε «ανατολίτικο χαρέμι». 2) Στον Βασίλειο Χατζηπαναγιώτη (Σκανταλιάρη), που παρουσίασε τη «χαρτορίχτρα». 3) Στο συγκρότημα |Γεωργίου Παπάνη, που παρουσίασε «Ιπτάμενο δίσκο». 4) Στο συγκρότημα [Μιχαήλ Πασχαλιά - Φωτίου Παπάνη, που παρουσίασε «υποψήφιο Δήμαρχο» και 5) Στο συγκρότημα Παναγιώτη και Ομήρου Σουσαμλή.

Τα βραβεία του Βαλείου Διαγωνισμού του 1960 ήταν τέσσερα κι απονεμήθηκαν στα παρακάτω συγκροτήματα: 1) Στο συγκρότημα Φ. Π. (Μιχαήλ Πασχαλιά, Γεωργίου Πλωμαριτέλλη (Πασχαλιά), Βασιλείου Χατζηπαναγιώτη, Χαριλάου Κορομηλά και Φωτίου Παπάνη), του οποίου η σάτιρα είχε ως θέματα, τους ομοφυλόφιλους της Μυτιλήνης με την επωνυμία «αλυσίδα», τον πύραυλο, τη μετατροπή των σταθμών και την υποψηφιότητα του Φ. Π. (Φωτίου Παπάνη) ως βουλευτή. 2) Στο συγκρότημα Ανανία Καραμανλή, που είχε ως θέμα τη μετανάστευση των κατοίκων στην Αφρική. 3) Στο μουσικό συγκρότημα των κωφαλάλων, κάτω από τη διεύθυνση του Παναγιώτη Ε. Μαϊστρέλλη, που σατίρισε την οικονομική κρίση της Αγιάσου και 4) Στο συγκρότημα Γεωργίου Παπάνη - Μ. Χριστοφαρή, του οποίου η σάτιρα είχε ως θέματα, τους ομοφυλόφιλους της Μυτιλήνης, τη μετατροπή των σταθμών, τις σκάλες της Ομόνοιας και τη μετανάστευση στην Αυστραλία.

Τα συγκροτήματα, που πήραν μέρος στο Βάλειο Διαγωνισμό του 1961 δεν παρουσίασαν ενδιαφέρον. Απονεμήθηκαν τυπικά δυο βραβεία, κι αυτά μειωμένα, στα συγκροτήματα Γεωργίου Παπάνη - Αντωνίου Μηνά και Γυμναστικού Συλλόγου Αγιάσου. Το πρώτο συγκρότημα παρουσίασε το «Δούρειο Ίππο».

Ο Βάλειος Διαγωνισμός, ύστερα από μια διακοπή, προκηρύχτηκε το 1966. Τα βραβεία του, ενισχυμένα από το Δήμο και τον Ελαιουργικό Συνεταιρισμό Αγιάσου, απονεμήθηκαν στα παρακάτω συγκροτήματα: 1) Δυο πρώτα, στα συγκροτήματα Φωτίου Παπάνη και Παναγιώτη Ξαφέλλη. 2) Δυο δεύτερα, στα συγκροτήματα Ευστρατίου Ψυρκούδη και Ευστρατίου Δελόγγου.

Τα βραβεία του Βαλείου Διαγωνισμού του I967, ενισχυμένα και πάλι από το Δήμο και τον Ελαιουργικό Συνεταιρισμό Αγιάσου, ήταν τρία κι απονεμήθηκαν στα παρακάτω συγκροτήματα: 1) Στο συγκρότημα Παναγιώτη Ταμβάκη - Γιάννη Χατζηγιάννη - Παναγιώτη Καλατζή, που παρουσίασε «το Μαντείο των Δελφών». 2) Στο συγκρότημα Κώστα Βουλβούλη - Ευστρατίου Δελόγγου - Γαβριήλ Περιβολαρέλλη και Παναγιώτη Σουσαμλή (Κατσαρού) και 3) Στο συγκρότημα του συλλόγου αχθοφόρων, με επικεφαλής τον Αντώνιο Ασβεστά, «καθηγητή της Γερμανικής». Επίσης απονεμήθηκε έπαινος στο συγκρότημα των τριών, με τον «τέως στρατηγό» Παναγιώτη Ξαφέλλη, για την προσπάθεια που κατέβαλαν. Το συγκρότημα του Αντωνίου Μηνά έμεινε εκτός διαγωνισμού, ένεκα παραβάσεως ρητής διατάξεως της προκηρύξεως των Βαλείων, αν και η εμφάνισή του ήταν αξιόλογη.

Το Μαντείο των Δελφών

Στο Βάλειο Διαγωνισμό του 1968 πήραν μέρος τα παρακάτω συγκροτήματα: 1) Το συγκρότημα Φωτίου Παπάνη (καρδιοχειρούργος Norman), με θέμα «μεταμόσχευση καρδιάς και γενικώς όλων των εφθαρμένων οργάνων του ανθρώπου». 2) Το συγκρότημα Αντωνίου Μηνά - Μιχαήλ Καμπουρέλλη, με θέμα «Οι Ολύμπιοι Θεοί». Τα δυο αυτά συγκροτήματα κρίθηκαν ισάξια και πήραν δυο πρώτα βραβεία. Το τρίτο βραβείο το πήρε το συγκρότημα Αντωνίου Ασβεστά - Παναγιώτη Ξαφέλλη, με θέμα «Το τραίνο από τις Ινδίες».

Οι Ολύμπιοι Θεοί

Στο Βάλειο Διαγωνισμό του 1969, τα βραβεία του οποίου ήταν και πάλι ενισχυμένα από το Δήμο και τον Ελαιουργικό Συνεταιρισμό Αγιάσου, πήραν μέρος τα παρακάτω συγκροτήματα: 1) Το συγκρότημα Αντωνίου Μηνά - Ελευθερίου Καμπιρέλλη, με θέμα «Απόλλων 9». 2) Το συγκρότημα Παναγιώτη Ταμβάκη - Γιάννη Χατζηγιάννη - Αντ. Ασβεστά, με θέμα το «Τρελοκομείο». 3) Το συγκρότημα Παναγιώτη Ξαφέλλη, με θέμα «Πιτράδ' μέσ' του τσιρβούλ(ι)». Από τα συγκροτήματα, το πρώτο και το δεύτερο κρίθηκαν ισάξια και πήραν δυο πρώτα βραβεία, ενώ το τρίτο πήρε το τρίτο βραβείο.

Απόλλων 9

Στο Βάλειο Διαγωνισμό του 1970, τα βραβεία του οποίου και πάλι ενισχύθηκαν από το Δήμο και τον Ελαιουργικό Συνεταιρισμό Αγιάσου, πήραν μέρος, κατά σειρά επιτυχίας, τα παρακάτω συγκροτήματα: 1) Το συγκρότημα Παναγιώτη Ταμβάκη - Χατζηγιάννη - Αντ. Ασβεστά - Παναγιώτη Καλατζή - Παναγιώτη Ζουμπουλή, με θέμα «Κόλασις και Παράδεισος». 2) Το συγκρότημα Αντωνίου Μηνά - Ελευθερίου Καμπιρέλλη - Ευστρατίου Αϊβαλιώτου, με θέμα «Κουρσάροι». 3) Το συγκρότημα Ευστρ. Δελόγγου - Παναγιώτη Ξαφέλλη - Παναγιώτη Σουσαμλή, με θέμα «Αεροπειρατεία».

Από το 1971 - 1974 την οργάνωση των καρναβαλικών εκδηλώσεων ανέλαβε ο Δήμος Αγιάσου. Ιδιαίτερες προσπάθειες στο διάστημα αυτό κατέβαλε, εκτός των άλλων, και ο Ευστράτιος Τζίνης, δήμαρχος Αγιάσου.

Θέλοντας να δώσουμε μια κάπως ολοκληρωμένη εργασία για το αγιασώτικο καρναβάλι, θα αναφέρουμε στη συνέχεια και τις εκδηλώσεις της τετραετίας (1971 - 1974), την οργάνωση των οποίων είχε αναλάβει ο Δήμος Αγιάσου, ο οποίος από το 1938 μέχρι σήμερα εξακολουθεί να συνεργάζεται με το Αναγνωστήριο για την επιτυχία του Βαλείου Διαγωνισμού.

Κόλασις και Παράδεισος

Κουρσάροι

Το 1971 πήραν μέρος τα παρακάτω συγκροτήματα: 1) Το συγκρότημα των κωφαλάλων, με θέμα «Φιλαρμονική». 2) Το συγκρότημα Παναγιώτη Ξαφέλλη - Μιχαήλ Βίγλατζη, με θέμα «Ιπτάμενος δίσκος». 3) Το συγκρότημα Αντωνίου Μηνά - Ελευθερίου Καμπιρέλλη - Ευστρατίου Αϊβαλιώτη - Δημητρίου Καμαρού, με θέμα «ο Ινδός φακίρης» (πρώτο βραβείο). 4) Το συγκρότημα Παναγιώτη Ταμβάκη - Αντωνίου Ασβεστά, με θέμα «Τσίρκο Άφρικα» και 5) Το συγκρότημα Π. Ανεμέλλη, με θέμα «Πανεπιστήμιον».

Το 1972 πήραν μέρος τα παρακάτω συγκροτήματα: 1) Το συγκρότημα του Β. Τηνέλλη, με θέμα «Ο γιατρός». 2) Το συγκρότημα Αντωνίου Ασβεστά - Παναγιώτη Ζουμπουλή - Π. Βαμβαλέλλη, με θέμα «Οι τρεις κουτσομπόλες και η καφετζού». 3) Το συγκρότημα Παναγιώτη Ξαφέλλη - Θ. Γλεζέλλη - Χ. Ανεμέλλη, με θέμα «Τα σκαλοπάτια της ζωής» και 4) Το συγκρότημα Αντωνίου Μηνά - Ευστρατίου Αϊβαλιώτη - Δημητρίου Καμαρού - Κώστα Βουλβούλη, με θέμα «Μέγας Αλέξανδρος και Διογένης», που πήρε το δεύτερο βραβείο.

Το 1973 πήραν μέρος στις καρναβαλικές εκδηλώσεις της Αγιάσου τα παρακάτω συγκροτήματα: 1) Το συγκρότημα Αντωνίου Ασβεστά, με θέμα «Προξενήτρα - Γραφείο συνοικεσίων». 2) Το συγκρότημα Ευστρατίου Αϊβαλιώτη - Μιχαήλ Βίγλατζη, με θέμα «Καζαμίας 1973». 3) Το συγκρότημα Παναγιώτη Ξαφέλλη και υιού, με θέμα «Γραφείο παραπόνων» και 4) Το συγκρότημα Φωτίου Παπάνη, με θέμα «Διάσκεψις των τριών μεγάλων».

Καζαμίας 1973

Το 1973 μέλη του Αναγνωστηρίου οργάνωσαν στη Βαρυμπόμπη Αθηνών, την Καθαρή Δευτέρα, μια αγιασώτικη καρναβαλική εκδήλωση, στιγμιότυπα της οποίας παρουσίασε και το Ε.Ι.Ρ.Τ. στην εκπομπή «Σήμερα», την ίδια μέρα. Το συγκρότημα αυτό, που το αποτελούσαν ο Αντώνιος Μηνάς, ο Γεώργιος Παπάνης, ο γνωστός Αγιασώτης λαϊκός ποιητής Δούκας Κουφέλλης, ο Ευστράτιος Παπουτσέλλης, ο Πλάτωνας Αξιομάκαρος, ο Αντώνιος Βουνάτσος, ο Γρηγόριος Σαρίκης κι ο Κώστας Βουλβούλης, παρουσίασε μια πελωρίων διαστάσεων τηλεόραση, που τη φιλοτέχνησε ο Παναγιώτης Μακαρώνης.

Το 1974 πήραν μέρος, με σειρά επιτυχίας, τα παρακάτω συγκροτήματα: 1) Το συγκρότημα Αντωνίου Μηνά - Ευστρατίου Αϊβαλιώτη, με θέμα «Χειρομαντεία». 2) Το συγκρότημα Γεωργίου Παπάνη - Ευστρατίου Παπουτσέλλη, με θέμα «Αγιασογκάζ Πρίνους 1 - Βάτους 2». 3) Το συγκρότημα Χρυσοστόμου Χρυσάφη η Ξαφέλλη, με θέμα «Διεθνές Δίκτυο Τηλεοράσεως» και 4) Το συγκρότημα που παρουσίασε «Το κόμμα των βαρελοφρόνων».

Από το 1975 άρχισε πάλι να προκηρύσσεται ο Βάλειος Διαγωνισμός. Το Αναγνωστήριο, με πρόεδρο τον Πάνο Πράτσο, ανέλαβε την οργάνωση των καρναβαλικών εκδηλώσεων της Αγιάσου. Για την επιτυχία, εκτός των άλλων, βοήθησε και ο αφανής εργάτης της προκοπής του Αναγνωστηρίου και της Αγιάσου Δημήτριος Τσέγκος.

Η ματωμένη βίβλος

Στο Βάλειο Διαγωνισμό του 1975 πήραν μέρος, κατά σειρά εμφανίσεως, τα παρακάτω συγκροτήματα:

1) Το συγκρότημα Αντωνίου Μηνά - Ελευθερίου Καμπιρέλλη - Θρασ. Γλεζέλλη - Ευστρ. Αϊβαλιώτη, με θέμα «Χειρομαντεία». Ένας μάντις έρχεται από τον όμιλο προσφύγων της Κύπρου, που κάθονται σ' ένα κάρο, και αρχίζει να προλέγει όσα πρόκειται να συμβούν.

2) Το συγκρότημα Χρυσοστόμου Ξαφέλλη - Χριστ. Γεωργαντή, με θέμα «*Είμαστι μπλιμέν(ι) σι βάτου, μηδ' απάνου μηδί κάτου*». Πήρε το τέταρτο βραβείο.

3) Το συγκρότημα Μιχ. Βίγλατζη - Παν. Καλατζή - Παν. Ζουμπουλή, με θέμα «Ματωμένη Βίβλος». Πήρε το πρώτο βραβείο.

4) Το συγκρότημα Αντωνίου Ασβεστά - Παν. Ξαφέλλη, με θέμα «Διεθνές ραντάρ». Πήρε το τρίτο βραβείο.

Ιδιαίτερη εντύπωση έκαναν και τα σχέδια του Αγιασώτη αυτοδίδακτου ζωγράφου Γιάννη Τηνέλλη.

ΤΟ ΚΑΣΤΕΛΙ ΤΟ ΞΩΚΛΗΣΙ ΤΟΥ ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΥ ΜΙΧΑΗΛ

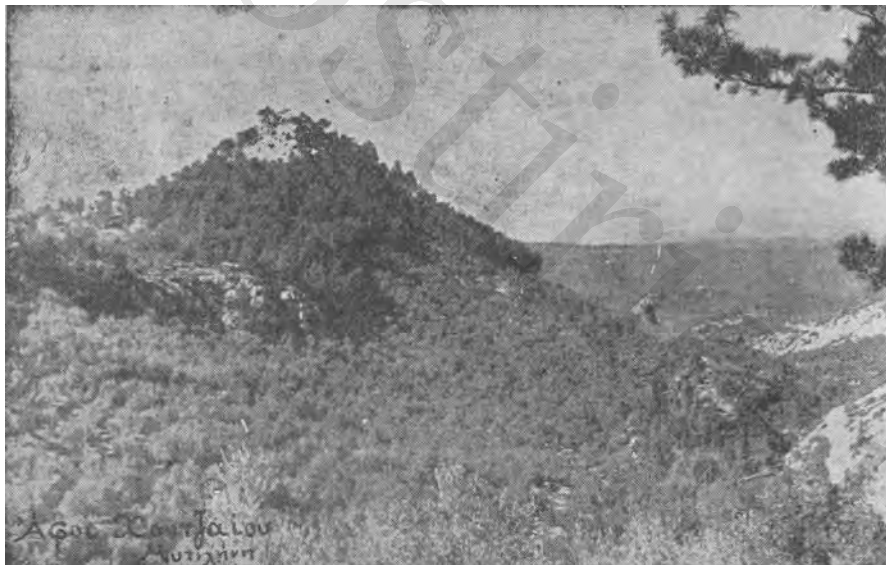
Σε μικρή απόσταση από την Αγιάσο βρίσκεται ο βραχώδης και κατάφυτος με πεύκα λόφος «Καστέλι» με το ξωκλήσι, το αφιερωμένο στον αρχάγγελο Μιχαήλ. Στο λόφο αυτό υπάρχουν μέχρι σήμερα ερείπια μεσαιωνικού κάστρου.

Η Φιλόπτωχος Αδελφότης (1879 - 1888) είχε ως προστάτη τον Αρχάγγελο Μιχαήλ, τον «Αστράτηγο» (αρχιστράτηγο των επουρανίων δυνάμεων) και γιόρταζε την Κυριακή των Μυροφόρων. Από τη Φιλόπτωχο Αδελφότητα παρέλαβε το ξωκλήσι η Φιλεκπαιδευτική Αδελφότης (1888 - Ι894) κι απ' αυτή αργότερα το Αναγνωστήριο Αγιάσου «η Ανάπτυξις» (1894).

Το 1902 διορίστηκε ιδιαίτερη επιτροπή, που την απετέλεσαν ο Αλκιβιάδης Χατζηπροκοπίου (πρόεδρος), ο Σοφοκλής Πολιτάκης (γραμματέας) και οι Νικόλαος Δεμιργκέλλης, Σταύρος Βύτινας και Παναγιώτης Χατζηπαναγιώτου (σύμβουλοι), με σκοπό να φροντίσει για τη γιορτή. Αυτή είναι η πρώτη πληροφορία, η οποία υπάρχει στο Αρχείο του Αναγνωστηρίου. Πρέπει να σημειωθεί πως η επιτροπή, που διαχειριζόταν τα οικονομικά και φρόντιζε για την καλύτερη οργάνωση της γιορτής, καθώς και για τη δεξίωση των μελών μετά τη γιορτή στην αίθουσα του Αναγνωστηρίου, άλλαζε τακτικά.

Το Αναγνωστήριο πάντοτε διέθετε χρηματικά ποσά για τη συντήρηση του ναΐσκου και για την αξιοποίηση του λόφου. Γι' αυτό υπάρχουν αρκετές πληροφορίες στο Αρχείο του Σωματείου. Ενδιαφέρον ακόμα παρουσιάζει και η επιγραφή, που είναι γραμμένη στο μαρμάρινο χείλος παλιάς υπόγειας ομβροδεξαμενής του λόφου, γνωστής με το όνομα «Π'γαδέλ(ι)», που σώζεται μέχρι σήμερα, και λέει:

ΔΑΠΑΝΗ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΥ «Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ» 1904 ΜΑΪΟΥ 1.

Ο γραφικός λόφος της Αγιάσου «Καστέλι»

Το 1959 το Διοικητικό Συμβούλιο του Αναγνωστηρίου αποφάσισε με την ενίσχυση όλων των Αγιασωτών, ν' ανεγείρει νέο ναΐσκο στο Καστέλι. Για το σκοπό αυτό δάνεισε την Επιτροπή Ανακαινίσεως Ναΐσκου Αρχαγγέλου Καστέλι, η οποία συγκροτήθηκε από τον πρωθιερέα Νικόλαο Παπουτσέλλη (πρόεδρο), τον Ευστράτιο Χριστοφαρή, τον Πάνο Πράτσο, τον Ιωάννη Χατζηλεωνίδα, τον Χαρίλαο Κορομηλά, τον Χριστόφα Χατζηπαναγιώτη, τον Ιωάννη Αλεντά και την Ανδρονίκη Λαδιέλλη, με το ποσό των 10. 000 δραχμών, για να γίνει έναρξη των εργασιών. Εδώ πρέπει ν' αναφέρουμε πως ο Ευστράτιος Γεωργ. Γραμμέλλης, μαρμαρογλύπτης κι εμπειροτέχνης από την Αγιάσο, χωρίς καμιά επιβάρυνση της Επιτροπής, ανέλαβε την εκπόνηση του σχεδίου του ναΐσκου, της διαμορφώσεως των γύρω χώρων, της συντηρήσεως των παλαιών τειχών και της επισκευής του δρόμου για την άνετη ανάβαση των προσκυνητών.

Οι εργασίες που εκτελέστηκαν στο λόφο είναι οι εξής: 1) Ανακαίνιση του παλαιού ναΐσκου. Πάνω στους τοίχους του και σε ύψος 1,40 εκ. από το δάπεδό του κατασκευάστηκε οπλισμένη σιδηροπαγής πλάκα από σκυρόδεμα, πάνω στην οποία χτίστηκε ο νέος ναΐσκος του Αρχαγγέλου Μιχαήλ, έχοντας στις τέσσερεις γωνίες του κολώνες τετραγωνικές από γωνιόλιθους, τους οποίους δώρισε το Σχολείο Αγιάσου, με κιονόκρανα δωρικού ρυθμού, αγρίας λαξεύσεως, η οποία άλλωστε ανταποκρίνεται στο απόκρημνο και άγριο περιβάλλον. Στο κάτω μέρος του ναΐσκου υπάρχει βάση και στο άνω ζωφόρος, πάνω από την οποία υπάρχει στεγανό αυλάκι υδρορροής, που διοχετεύει τα βρόχινα νερά της ημικυκλικής σκεπής, από τη νότια πλευρά στο «Πηγαδάκι» (Π'γαδέλ(ι)) και από τη βόρεια στη «στέρνα», η οποία επίσης υπήρχε από παλιά. Ο ρυθμός του ναΐσκου είναι βυζαντινός δίλοβος, έχει από δυο παράθυρα στους πλάγιους τοίχους και αχιβάδα ημικυκλική στην ανατολική πλευρά. Η σκεπή του είναι ημικυκλική από σιδηροπαγές σκυρόδεμα και φέρει στο μέσον τρούλλο, πάνω στον οποίο υπάρχει μαρμάρινος στυλοβάτης, σχήματος σφαίρας, με μαρμάρινο σταυρό. Αντικειμενικός σκοπός της κατασκευής ήταν η στερεότητα, γι' αυτό η όλη εξωτερική επιφάνεια του ναΐσκου είναι από πέτρα της Αγιάσου, οικοδομικό υλικό που πλεονεκτεί σε σύγκριση με όλα τα άλλα. Εδώ πρέπει να σημειωθεί πως κατασκευάστηκε και ξυλόγλυπτο τέμπλο Βυζαντινής τέχνης, καθώς και καλλιτεχνικές εικόνες. 2) Ισοπέδωση του λόφου με εκβραχισμούς. 3) Ανέγερση ισογείου περιπτέρου για την εξυπηρέτηση των προσκυνητών. 4) Λιθόστρωτο μήκους 500 μέτρων περίπου. 5) Πέτρινο κωδωνοστάσιο. 6) Είδος προκαθιστηρίου, στεγασμένου με τρούλο από σιδηροπαγές σκυρόδεμα, στο ισόγειο του οποίου υπάρχει η εικόνα, φυσικού μεγέθους, του Αρχαγγέλου, που περιβάλλεται με μαρμάρινο πλαίσιο, που αποτελείται από δυο βάσεις, κολώνες και κιονόκρανα ρυθμού παλιού ιωνικού (αντίκες). Τη δαπάνη του μαρμάρινου πλαισίου ανέλαβε η Αθηνούλα Ευστρ. Κουκουσά, τιμώντας τη μνήμη του συζύγου της Ευστρατίου Β. Κουκουσά. Το όλο έργο του πλαισίου κατασκευάσθηκε από τον Ευστράτιο Γεωργ. Γραμμέλλη. Στο άνω μέρος του κωδωνοστασίου υπάρχει μικρή καμπάνα και πάνω από τη θύρα εντοιχισμένη μαρμάρινη πλάκα με την επιγραφή «*Το Αναγνωστήριον Αγιάσου ευγνωμόνως ευχαριστεί τους τε εντοπίους και ξένους χορηγούς τούδε του Ιερού τεμένους*».

Όλοι οι Αγιασώτες ανταποκρίθηκαν με προθυμία στην έκκληση του Αναγνωστηρίου. Χάρη στις εισφορές των, χάρη στην προσωπική εργασία των, χάρη στο συντονισμό των προσπαθειών όλων των φιλοπροόδων παραγόντων, το έργο σύντομα περατώθηκε. Στις 11 Αυγούστου 1960 έγινε με κάθε επισημότητα αγιασμός από το σεβασμιότατο μητροπολίτη Μυτιλήνης κ. Ιάκωβο, με συμμετοχή του κλήρου, των αρχών και πλήθους κόσμου. Από τότε μάλιστα καθιερώθηκε να γίνεται γιορτή, εκτός από την Κυριακή των Μυροφόρων, και στις 6 Σεπτεμβρίου κάθε χρόνο, γιατί κατά τη μέρα αυτή γιορτάζει η εκκλησία μας την ανάμνηση του θαύματος του Αρχαγγέλου Μιχαήλ στις Χώνες της Φρυγίας.

Το Αναγνωστήριο Αγιάσου, θέλοντας ν' αξιοποιήσει ακόμα περισσότερο το Καστέλι, άρχισε να καταβάλλει νέες προσπάθειες. Το 1972 συγκροτήθηκε για το σκοπό αυτό «Επιτροπή αξιοποιήσεως ιερού λόφου «Καστέλι» 1972». Το ίδιο έτος η Ένωσις Συνεταιρισμών Λέσβου δώρισε στο Καστέλι μια γεννήτρια για την ηλεκτροφώτισή του, η οποία όμως δε χρησιμοποιήθηκε, αλλά πουλήθηκε αργότερα.

Τα μέλη της παραπάνω επιτροπής, ο Πάνος Πράτσος, ο Παναγιώτης Παπάνης, ο Ευστράτιος Ηρ. Αναστασέλλης, ο Πάνος Ευαγγελινός, ο Δημήτριος Τσέγκος, ο Ιωάννης Χατζηλεωνίδας, ο Παναγιώτης Τζαναβάρης και η Ευθυμία Κολαξιζέλλη, με πρόεδρο τον πανοσιολογιότατο αρχιμανδρίτη Ιάκωβο Φραντζή, αρχιερατικό επίτροπο Αγιάσου και πρόεδρο της Διοικούσης Επιτροπής του Ιερού Προσκυνήματος Αγιάσου, στο οποίο, σύμφωνα με το νόμο, υπάγεται διαχειριστικά και διοικητικά το ξωκλήσι του Αρχαγγέλου Μιχαήλ, διορισμένα επίσημα από την Ιερά Μητρόπολη Μυτιλήνης, εργάστηκαν με ζήλο κι έφεραν σε πέρας το έργο που ανέλαβαν.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΤΣΕΓΚΟΣ

Ακάματος εργάτης της προβολής του Αναγνωστηρίου

Με αίτησή τους, στις 11-7-1973, ζήτησαν από το Δήμο Αγιάσου — δήμαρχος ήταν ο Ευστράτιος Τζίνης — παραχώρηση μέρους υδάτων της πηγής «Χαρακόπετρα», η οποία βρίσκεται στο δημοτικό αγρόκτημα «Καμπιά - Πλάκες». Το Δημοτικό Συμβούλιο, θέλοντας να βοηθήσει την επιτροπή, με απόφασή του (αρ. 171/1973) παραχώρησε μέρος των υδάτων της πηγής, η οποία, πρέπει να σημειωθεί, απέχει από το Καστέλι περίπου 2. 400 μέτρα.

Και για την ύδρευση του λόφου δεν έλειψαν οι εισφορές των ευσεβών χριστιανών, Αγιασωτών και μη. Οι αδελφοί Κοντέλλη, από τον Ασώματο, δώρισαν 1. 100 μέτρα πλαστικών σωλήνων, με τους οποίους μεταφέρθηκε το νερό στο λόφο. Το έργο αυτό της υδρεύσεως περατώθηκε στις 19 Μαρτίου 1974.

Σήμερα ο λόφος Καστέλι έχει άφθονο νερό. Η παλιά μαρμάρινη βρύση, δωρεά Παναγιώτη Τσοκάρου, Καλλιόπης Βαμβουρέλλη και Βασιλείου Πιπερίτη, ενσωματωμένη σε καινούργιο ενεπίγραφο πλαίσιο, χύνει αφειδώλευτα το υγρό κρύο στοιχείο, που ξεδιψά τους επισκέπτες και μετατρέπει το λόφο σ' ένα μικρό κήπο, με δέντρα, με λουλούδια, με κηπευτικά. Ο επιστάτης του Αναγνωστηρίου Γρηγόριος Κουρβανιός μόχθησε πολύ για την ύδρευση του λόφου κι εξακολουθεί με ζήλο να φροντίζει για το Καστέλι, το μαγευτικό αυτό λόφο της Αγιάσου, που δέχεται αναρίθμητους προσκυνητές κι επισκέπτες.

Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ευκαιριακά πως το Αναγνωστήριο είναι από τους πιο βασικούς συντελεστές της προβολής και της τουριστικής αξιοποιήσεως της Λέσβου κι Ιδιαίτερα της Αγιάσου. Με την αξιοποίηση του λόφου Καστέλι, δημιούργησε ακόμα ένα πόλο έλξεως ξένων.

ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ ΤΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΥ

Το Αναγνωστήριο είναι ένας χώρος πνευματικού προσκυνήματος. Καθ' όλη τη διάρκεια του έτους δέχεται πολλούς ξένους, πολλές φορές μάλιστα πανηγυρικά, οργανώνοντας και διάφορες εκδηλώσεις. Πολλοί απ' αυτούς έχουν γράψει κολακευτικά λόγια για το Σωματείο στα βιβλία επισκεπτών (Λευκώματα), στον τύπο και αλλού.

ΤΙΜΗΤΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

Το Αναγνωστήριο Αγιάσου «η Ανάπτυξις» έχει αναγνωρισθεί για το εκπολιτιστικό του έργο και για την εθνική του δράση. Η φήμη του έχει ξεπεράσει τα όρια της Λέσβου από πολλά χρόνια. Έχουν γραφεί αναρίθμητα άρθρα από ανθρώπους των γραμμάτων για τη δράση του.

Το 1939 απονεμήθηκε στο Αναγνωστήριο από το Πανεπιστήμιο Αθηνών το «Μετάλλιον της εκατονταετηρίδος» (1837 - 1937). Το ίδιο έτος, στις 18 Ιανουαρίου, απονεμήθηκε στο Αναγνωστήριο και το αναμνηστικό μετάλλιο από την «Επιτροπή Εορτών 100ρίδος Δ. Ν. Βερναρδάκη».

ΤΟ ΑΡΧΕΙΑΚΟ ΥΛΙΚΟ ΤΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΥ

1. Βιβλίον Πρακτικών του Αναγνωστηρίου (18-9-1894 μέχρι 3-9-1917).
2. Βιβλίον εξόδων και εσόδων (23-9-1894 μέχρι το Σεπτέμβριο του 1911).
3. Επίσημος Αλληλογραφία (1905 - 1938).
4. Βιβλίον Πρακτικών Δ. Συμβουλίου (6-9-1917 μέχρι 2-6-1926).
5. Λεύκωμα επισκεπτών (5-6-1926 μέχρι 26-8-1973).
6. Βιβλίον Πρακτικών των Γενικών Συνελεύσεων (12-9-1926 μέχρι 21-7- 1929).
7. Βιβλίον Πρακτικών Δ. Συμβουλίου (10-10-1926 μέχρι 20-7-1929).
8. Πρακτικά Διοικ. Συμβουλίου (25-7-1929 μέχρι 6-6-1935).
9. Καταστατικόν Φιλοτεχνικού Ομίλου Αγιάσου (7 Φεβρουαρίου 1935).
10. Βιβλίον Πρακτικών Δ. Συμβουλίου (21-3-1935 μέχρι 30-6-1936).
11. Βιβλίον Πρακτικών Δ. Συμβουλίου (6-7-1936 μέχρι 21-7-1943).
12. Βιβλίον Πρακτικών Γεν. Συνελεύσεων (21-7-1935 μέχρι 19-11-1944). Ελλιπές.
13. Βιβλίον Πρακτικών Δ. Συμβουλίου Ερασιτεχνικού Ομίλου Αγιάσου (30-6-1945 μέχρι 18-8-1945).
14. Καταστατικόν Σωματείου «Αναγνωστήριον Αγιάσου η Ανάπτυξις» (19-4-1952).
15. Βιβλίον Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου Αναγνωστηρίου η Ανάπτυξις (1-7-1952 μέχρι 30-1-1957).
16. Β' Πρακτικόν Συνεδριάσεων Δ. Συμβουλίου Αναγνωστηρίου Αγιάσου «η Ανάπτυξις» (28-2-1957 μέχρι 24-1 -1963).
17. Β' Βιβλίον Ταμείου Αναγνωστηρίου Αγιάσου «η Ανάπτυξις» (14-7- 1957 μέχρι 31-12-1971).
18. Γενικαί Συνελεύσεις (21-7-1957 μέχρι 15-1 -1969).
19. Πρωτόκολλον αλληλογραφίας (19-4-1961, συνεχίζεται).
20. Βιβλίον Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου Αναγνωστηρίου «η Ανάπτυξις» (2-2-1963 μέχρι 31-12-1971).
21. Γενικαί Συνελεύσεις (15-1-1970, συνεχίζεται).
22. Βιβλίον Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου Αναγνωστηρίου Αγιάσου «η Ανάπτυξις» (5-1-1972, συνεχίζεται).
23. Καταστατικόν του εν Αγιάσω εδρεύοντος Συλλόγου υπό την επωνυμίαν Αναγνωστήριον «η Ανάπτυξις» (ως τούτο ετροποποιήθη υπό της ειδικής προς τούτο συγκληθείσης Γενικής Συνελεύσεως των μελών του την 25-11-1971 (130/72 απόφασις του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Μυτιλήνης).
24. Πρόχειρον ημερολόγιον κινήσεως εν γένει Αναγνωστηρίου (6-9-1972 μέχρι 16-3-1973).
25. Ημερολόγιον του Αναγνωστηρίου Αγιάσου (17-3-1973 μέχρι 26-8- 1973).
26. Ημερολόγιον Αναγνωστηρίου (27-8-1973 μέχρι 24-12-1973).
27. Ημερολόγιον Αναγνωστηρίου (25-12-1973 μέχρι 22-2-1974).
28. Λεύκωμα επισκεπτών (3-2-1974, συνεχίζεται).
29. Ημερολόγιον (23-2-1974 μέχρι 23-4-1974).
30. Ημερολόγιον του Αναγνωστηρίου Αγιάσου (24-4-1974 —).
31. Βιβλίον περιουσίας Αναγνωστηρίου «η Ανάπτυξις» Αγιάσου.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΡΧΕΙΟΥ

ΠΔΣΑ (Πρακτικό Διοικητικού Συμβουλίου Αναγνωστηρίου)
ΠΓΣΑ (Πρακτικό Γενικής Συνελεύσεως Αναγνωστηρίου)
ΗΜΑ (Ημερολόγιο Αναγνωστηρίου)

ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΓΙΑΣΟΥ

Το Αναγνωστήριο Αγιάσου φρόντιζε Ιδιαίτερα και για τον αθλητισμό. Το 1925 ιδρύθηκε ο Γυμναστικός Σύλλογος Αγιάσου, ο οποίος αρχικά λειτούργησε ως παράρτημα του Αναγνωστηρίου κι αργότερα ως αυτοτελής οργανισμός. Ο Στρατής Κολαξιζέλλης γράφει ότι ιδρύθηκε το 1928 κι έρχεται σ' αντίθεση με τα έγγραφα που υπάρχουν.

Την ίδια χρονιά που ιδρύθηκε, δηλαδή το 1925, όταν πρόεδρος ήταν ο Παναγιώτης Πανανής, ζήτησε με έγγραφό του από το Διοικητικό Συμβούλιο του Αναγνωστηρίου να του χορηγηθούν 600 δρχ., το μισό της αξίας σκηνικού, για την παράσταση που επρόκειτο να δώσει, με τον όρο το σκηνικό μετά την παράσταση να περιέλθει στην περιουσία του Αναγνωστηρίου. Το Διοικητικό Συμβούλιο του Αναγνωστηρίου ενέκρινε το ποσό. Το έργο που ανεβάστηκε στη σκηνή δεν αναφέρεται. Η μόνη συγκεκριμένη πληροφορία είναι ότι το σκηνικό του κατασκευάστηκε, ύστερα από πολυήμερη εργασία, από το ζωγράφο Σπύρο Παπαλουκά, που καταγόταν από τους Δελφούς, και κρίθηκε «μεγίστης αξίας». Πρέπει να σημειωθεί πως ο Σπύρος Παπαλουκάς ανακηρύχθηκε επίτιμο μέλος του Αναγνωστηρίου και πως αποφασίστηκε να του απονεμηθεί ο τίτλος του μεγάλου ευεργέτη·

Ο Γυμναστικός Σύλλογος Αγιάσου, επειδή δεν είχε οικονομικούς πόρους και δεν μπορούσε να πραγματώσει τους σκοπούς του, αναγκάστηκε να συγχωνευθεί με το Αναγνωστήριο ένα χρόνο μετά την ίδρυσή του και ν' αποτελέσει ιδιαίτερο τμήμα τούτου με την επωνυμία «Γυμναστικόν Τμήμα Αναγνωστηρίου». Φαίνεται όμως ότι και μετά το 1926 προσπάθησε να ορθοποδήσει μόνος του χωρίς να το επιτύχει. Στις 8 Φεβρουαρίου 1930 μάλιστα ζήτησε πάλι να συγχωνευθεί με το Αναγνωστήριο και ν' αποτελέσει τμήμα αυτού. Το Αναγνωστήριο αποδέχθηκε τη συγχώνευση αυτή, αφού ο Γυμναστικός Σύλλογος δεν μπόρεσε ν' αναγνωρισθεί από το Πρωτοδικείο Μυτιλήνης ως αυτοτελές Σωματείο και βρισκόταν σε διάλυση.

Λίγο αργότερα άρχισε τη δράση του ως επίσημο πια Σωματείο με την επωνυμία Γυμναστικός Σύλλογος Αγιάσου «Όλυμπος». Ανέβασε στη σκηνή και θεατρικά έργα, με σκηνοθεσία κυρίως του Ηλία Μακρέλλη η Ψυρκούδη. Απ' αυτά αναφέρουμε το δράμα του Σπ. Μελά «Μια νύχτα μια ζωή... » (1930 και 1931), το δράμα του Ριχάρδου Φος (Voss) «ο Ένοχος» (1952), την κωμωδία του Δημ. Ψαθά «Φον Δημητράκης» (1954), το δράμα του Ευαγγέλου Παπασταματίου (Βέγγελη) «Κρυφή πίστις» (1955), το τρίπρακτο κωμειδύλλιο του Δημ. Κόκκου «η Λύρα του γερο - Νικόλα» (1956), το έργο του Ευαγγέλου Παπασταματίου (Βέγγελη) «Χριστίνα Καρδερίνα» (1957) και το έμμετρο τρίπρακτο έργο του Πολυβίου Δημητρακοπούλου «ο Κουρσάρος» (1958).

Στις παραστάσεις του Γυμναστικού Συλλόγου έπαιρναν μέρος και ερασιτέχνες του Αναγνωστηρίου, πράγμα που δείχνει τους στενούς δεσμούς του νέου Σωματείου με το Αναγνωστήριο. Ευκαιριακά αναφέρουμε πως το 1936 το Αναγνωστήριο οργάνωσε και αθλητική ομάδα με αρχηγό το δάσκαλο Ευστράτιο Σκλεπάρη και βοηθό στο έργο του τον Όμηρο Κοντούλη.

Ακόμα αναφέρουμε πως το Αναγνωστήριο βοήθησε και ένα άλλο Σωματείο, τον «Κυνηγετικό Σύλλογο Αγιάσου», ο οποίος μάλιστα το 1929 ανέβασε στη σκηνή και το τρίπρακτο ονειρόδραμα του Μ. Μπελομόριτς «Ατλαντίς».

«ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΑΓΙΑΣΟΥ»

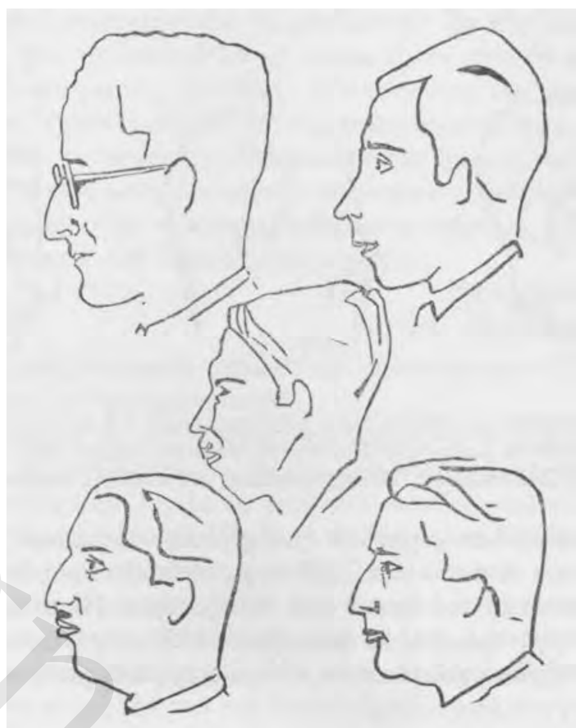
Το 1926 ιδρύθηκε ο «Ερασιτεχνικός όμιλος Αγιάσου». Ο Στρατής Κολαξιζέλλης γράφει ότι ιδρύθηκε το 1928. Σκοπός του ομίλου ήταν η απασχόληση των νέων με το θέατρο, τις διαλέξεις κτλ., η διαπαιδαγώγηση του κοινού, ως και η ίδρυση λαογραφικού μουσείου, σύμφωνα με το πρώτο άρθρο του σωζομένου Καταστατικού. Είχε δυο τμήματα: α) το θεατρικό-καλλιτεχνικό και β) το επιστημονικό-φιλολογικό. Διευθυνόταν από πενταμελές διοικητικό συμβούλιο, αποτελούμενο από τον πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο, το γενικό γραμματέα, τον ταμία και τον έφορο. Είχε δική του σφραγίδα, η οποία σώζεται στο Αρχείο του Αναγνωστηρίου. Εδώ πρέπει να σημειωθεί πως στο Καταστατικό αντί «Ερασιτεχνικός» αναγράφεται «Φιλοτεχνικός Όμιλος Αγιάσου»[5] και στο Πρακτικό Γενικής Συνελεύσεως της 3-1-1926, κατά την οποία ψηφίστηκε το Καταστατικό, εγκρίθηκε η παραίτηση της προσωρινής επιτροπής και έγινε εκλογή νέου οριστικού συμβουλίου, «Σύλλογος Ερασιτεχνών Αγιάσου».

Σφραγίδα του Ερασιτεχνικού Ομίλου Αγιάσου.

Ο «Ερασιτεχνικός Όμιλος Αγιάσου» δεν μπόρεσε να διατηρηθεί για πολύ χρονικό διάστημα. Λίγο μετά την ίδρυσή του διαλύθηκε και συγχωνεύθηκε με το Αναγνωστήριο.

Το 1931 ο «Ερασιτεχνικός Όμιλος Αγιάσου», ύστερα από ολιγόχρονη νάρκη, μπόρεσε ν' ανασυσταθεί και ν' αρχίσει ν' ανεβάζει πάλι θεατρικά έργα. Το Διοικητικό Συμβούλιό του απαρτίστηκε από τον Ευστράτιο Καβαδέλλη, ο οποίος τότε ήταν φοιτητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, τον Μιλτιάδη Σκλεπάρη, τον Σταύρο Σταυρακέλλη, τον Χριστόφα Μούχαλο και την Μύρτα Αμμανίτου. Σύμφωνα με συγκεκριμένες πληροφορίες διδάχτηκαν δυο έργα, το έργο του Γρηγ. Ξενοπούλου «Ραχήλ» και το πεντάπρακτο δράμα του Γάλλου θεατρικού συγγραφέα Αλεξάνδρου Μπισσόν (1848 - 1912) «η Άγνωστος», με σκηνοθεσία Χριστόφα Χατζηπαναγιώτη. Χαρακτηριστικό είναι ότι το έργο του Αλεξάνδρου Μπισσόν διαφημίστηκε από τον επαρχιακό τύπο. Ο κεραμιστής-ζωγράφος Χαρ. Πανταζής έκανε σκίτσα μερικών ερασιτεχνών κι ο Πάνος Κολαξιζέλλης τα σκάλισε σε λινόλεουμ. Για την εκκαθάριση των εσόδων και εξόδων της παραστάσεως του έργου αυτού υπάρχουν πληροφορίες στην εφημερίδα «Αγιάσος».

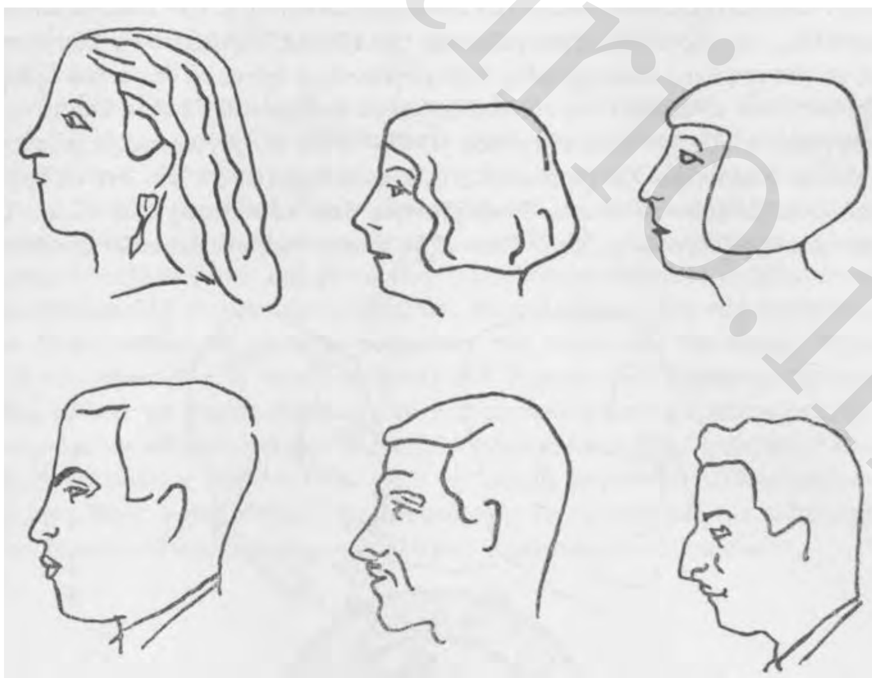

Σκίτσα ερασιτεχνών που πήραν μέρος στην παράσταση του έργου «η Άγνωστος»

Άνω: Γιάννης Χατζηνικολάου και Ευστράτιος Καβαδέλλης.

Μέσον: Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης.

Κάτω: Μιλτιάδης Σκλεπάρης και Ευστράτιος Σκλεπάρης.

Σκίτσα ερασιτεχνών που πήραν μέρος στην παράσταση του έργου «η Άγνωστος».

Άνω: Μύρτα Αμμανίτου, Παρασκευή Ψυρούκη, Μαρία Στόικου.

Κάτω: Σταύρος Σταυρακέλλης, Ηλίας Μακρέλλης (Ψυρκούδης), Παναγιώτης Τσόκαρος

Εδώ πρέπει να σημειωθεί πως η δράση του «Ερασιτεχνικού Ομίλου Αγιάσου» δεν περιορίστηκε μονάχα στις καλλιτεχνικές εκδηλώσεις. Με πρωτοβουλία του έγινε δυνατή η εξεύρεση των χρημάτων, τα οποία ήταν απαραίτητα για τη διατήρηση του ημιγυμνασίου Αγιάσου. Ο ίδιος μάλιστα προσέφερε το ποσό των 2200 δρχ., το οποίο προέκυψε ως έσοδο από την παράσταση του έργου του Αλεξάνδρου Μπισσόν «η Άγνωστος». Λίγο αργότερα, στις 25 Δεκεμβρίου 1931, οργάνωσε στην Καφενταρία χοροεσπερίδα και διέθεσε τις εισπράξεις για τα μαθητικά συσσίτια.

Ακόμα ενδιαφέρθηκε να ιδρυθεί στην Αγιάσο καλλιτεχνικό παράρτημα της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών, σύμφωνα με ένα νομοσχέδιο της εποχής εκείνης. Η Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών απάντησε στον Ερασιτεχνικό Όμιλο με το παρακάτω έγγραφο:

Η Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών Εν Αθήναις τη 24-3-1932
Αριθμ. πρωτ. 2397

Προς
τον κ. Πρόεδρον του Ερασιτεχνικού Ομίλου Αγιάσου.

Κύριε Πρόεδρε,
ο καθηγητής της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών κ. Επαμεινώνδας Θωμόπουλος κατά την προ ημερών επιστροφήν του είχε την καλωσύνην ν' ανακοινώση εις την Διεύθυνσιν αυτής το υπ' αριθμ. 13 έγγραφον υμών, το όποιον τω απευθύνατε και το οποίον ανέγνωσε μετ' ιδιαιτέρας χαράς. Θα ήτο ευχής έργον η πραγματοποίησις εις την νήσον σας, η ίδρυσις καλλιτεχνικού παραρτήματος της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών, το οποίον θα ήτο προωρισμένον να καταστή ένα από τα καλλιτεχνικά και πνευματικά κέντρα της Ελλάδος. Η Διεύθυνσις της Ανωτάτης Σχολής των Καλών Τεχνών ανέθεσεν εις τον καθηγητήν αυτής κ. Επαμεινώνδαν Θωμόπουλον, ο οποίος πρόκειται κατά τας ημέρας του Πάσχα να επιχειρήση μετά των μαθητών αυτού καλλιτεχνικήν εκδρομήν εις την νήσον σας, την διεξαγωγήν των περαιτέρω συνεννοήσεων μεθ' υμών δια την πραγματοποίησιν του ωραίου σας σχεδίου.

Μετά πάσης τιμής
ο Γεν. Γραμματεύς Σ. Σκίπης

Δυστυχώς, το ωραίο σχέδιο του Ερασιτεχνικού Ομίλου Αγιάσου δεν μπόρεσε να πραγματοποιηθεί.

Σύμφωνα με τις πληροφορίες που μάς δίνει το με αρ. πρ. 1/18-2-1932 Πρακτικό, το Διοικητικό Συμβούλιο του Αναγνωστηρίου παραχώρησε στον Ερασιτεχνικό Όμιλο το υπόλοιπο ταμείου του κατά το 1926 υφισταμένου Ερασιτεχνικού Ομίλου Αγιάσου, τα θεατρικά είδη και τα σκηνικά του Αναγνωστηρίου, καθώς και τη σκηνή του που βρισκόταν στον Κήπο της Παναγίας, με τον όρο όμως να δοθεί θεατρική ευεργετική για το Αναγνωστήριο παράσταση, κατά την ήμερα του Πάσχα.

Το ίδιο έτος, δηλαδή το 1932, ο Ερασιτεχνικός Όμιλος Αγιάσου ανέβασε στη σκηνή το έργο του Γάλλου δραματικού συγγραφέα Αδόλφου Ντεννερύ (D' Ennery) «Αι δύο ορφαναί», καθώς επίσης και το τρίπρακτο δράμα των N. Fournier και A. Meyer «Ιωσίας ο ακτοφύλαξ». Με τα έσοδα από την παράσταση του δευτέρου έργου ήθελε να βοηθήσει τον Κυνηγετικό Όμιλο Αγιάσου. Τα πρόσωπα του δευτέρου έργου υποδύθηκαν οι ερασιτέχνες Έλλη Κοντούλη, Κλεονίκη Τσέγκου, Χριστόφας Μούχαλος, Παναγιώτης Τσόκαρος, Δημήτριος Μουτζουρέλλης, Ιωάννης Χατζηνικολάου και Στρατής Πολυδ. Αναστασέλλης, «παίξας επιτυχέστατα το πρόσωπον του μαύρου υπηρέτου».

Ο Ερασιτεχνικός Όμιλος Αγιάσου εξακολούθησε να υφίσταται και αργότερα. Το 1935 μάλιστα το Διοικητικό Συμβούλιό του αποτελέστηκε από τον Ευστράτιο Καβαδέλλη (πρόεδρο), τον Δημήτριο Μουτζουρέλλη (γραμματέα) και τα μέλη Σταύρο

Σταυρακέλλη, Πάνο Πολυπάθου και Στρατή Αναστασέλλη.

Το 1945 ο Ερασιτεχνικός Όμιλος Αγιάσου, ο οποίος στεγαζόταν προσωρινά στην αίθουσα του Αναγνωστηρίου, άρχισε ν' αναπτύσσει κάποια δράση, σύμφωνα με τις πληροφορίες που μάς δίνει ένα βιβλίο Πρακτικών του Διοικητικού του συμβουλίου. Το με αρ. πρωτ. 1/30-6-45 Πρακτικό αναφέρει πως το Διοικητικό Συμβούλιο του Ομίλου καταρτίστηκε σε σώμα, με πρόεδρο τον Βασ. Ιακώβου, αντιπρόεδρο τον Μιχ. Κονδανέλλη, γραμματέα την Κορνηλία Νιγδέλλη, ταμία τον Μιχ. Γ. Σκλεπάρη κι έφορο τον Παν. Καραγιάννη. Από το με αρ. πρωτ. 2)4-7-1945 Πρακτικό μαθαίνουμε πως διορίστηκε διευθυντής της σκηνής ο Ηλίας Μακρέλλης η Ψυρκούδης, πως αποφασίστηκε η δημιουργία χορωδίας, η οργάνωση διαλέξεων σχετικών με το θέατρο, καθώς και η οργάνωση θεατρικών παραστάσεων.

Στις 24 Ιουνίου 1945 παρουσίασε το έργο του Νικ. Λάσκαρη «Το καινούργιο σπίτι» και την 1 Ιουλίου την τρίπρακτη δραματική κωμωδία του Δημ. Μπόγρη «Το μπουρίνι». Από το με αρ. πρωτ. 4/24-7-1945 Πρακτικό του Ομίλου μαθαίνουμε πως είχε προγραμματισθεί η παρουσίαση των έργων «Το ματωμένο χρήμα», «Μονομαχία» (Σκρίβ και Λεγκουβέ) και «Αλλού χτυπάει το νερό» (Νικ. Λάσκαρη). Όπως φαίνεται τα έργα αυτά δεν παρουσιάστηκαν, γιατί διάφοροι παράγοντες της Αγιάσου αντιδρούσαν. Το Σεπτέμβριο του 1945 η Ομάς Ελλήνων Προσκόπων Αγιάσου, με τη συνδρομή του Ερασιτεχνικού Ομίλου ανέβασε στη σκηνή το έργο του Δημ. Ψαθά «ο Εαυτούλης μου», με σκηνοθεσία Ηλία Μακρέλλη.

Ο Ερασιτεχνικός Όμιλος Αγιάσου, όπως ήταν φυσικό, το 1946 ακολούθησε την τύχη του Αναγνωστηρίου κι έπαυσε να υφίσταται.

ΕΠΙΤΙΜΟΙ ΠΡΟΕΔΡΟΙ

Από το έτος της συστάσεως μέχρι σήμερα ανακηρύχτηκαν επίτιμοι πρόεδροι του Σωματείου, με χρονολογική σειρά, οι παρακάτω:

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΜΑΡΑΣΛΗΣ

Ο Μυτιλήνης ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΜΟΥΜΤΖΗΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΧΑΤΖΗΣΠΥΡΟΥ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΧΡΙΣΤΟΦΑΡΗΣ

ΕΠΙΤΙΜΑ ΜΕΛΗ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΣΚΟΡΔΑΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΔΟΥΚΑΡΟΣ

Ο Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ ο από Δυρραχίου

ΘΙΑΚΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΘΩΜΑΣ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ή ΒΙΝΙΚΙΟΣ

ΜΑΡΙΑ ΙΓΓΛΕΣΗ

ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗΣ

+ Ο Οικ. Πατριάρχης ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ Α'

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΚΟΛΑΞΙΖΕΛΛΗΣ

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΠΑΛΟΥΚΑΣ

ΧΡΙΣΤΟΦΑΣ ΧΑΤΖΗΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ, Πρωτοπρεσβύτερος

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΧΡΙΣΤΟΦΑΡΗΣ

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΚΟΥΚΟΥΣΑΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΧΑΜΧΟΥΜΗΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΧΑΤΖΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΡΑΪΚΟΣ

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΧΑΤΖΗΛΕΩΝΙΔΑΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΥΓΕΡΑΚΗΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΛΙΠΡΑΝΤΗΣ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΣΟΛΟΜΩΝΙΔΗΣ

ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΜΗΤΡΕΛΙΑΣ

ΞΕΝΟΦΩΝ ΚΑΡΑΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

ΜΕΓΑΛΟΙ ΕΥΕΡΓΕΤΕΣ

ΒΑΣΙΛΙΚΗ Π. ΒΑΛΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΧΑΤΖΗΣΠΥΡΟΥ

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΔΟΥΚΑΡΟΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΥΠΡΙΟΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΟΛΑΞΙΖΕΛΛΗΣ

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΑΛΑΜΑΝΕΛΛΗΣ

ΜΑΡΙΑ ΑΛΕΝΤΑ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΟΥΚΟΥΒΑΛΑΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΚΟΥΝΙΟΓΛΟΥ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΒΑΛΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΖΑΝΟΣ ΓΟΥΓΟΥΤΑΣ

ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΣΟΥΣΑΜΛΗΣ ή ΧΡΟΝΗΣ

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΚΟΛΑΞΙΖΕΛΛΗΣ

ΚΩΣΤΑΣ ΑΝΤ. ΓΡΑΜΜΕΛΛΗΣ

ΞΕΝΟΦΩΝ ΚΑΡΑΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗΣ

ΕΥΕΡΓΕΤΕΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΜΑΡΑΣΛΗΣ

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΜΙΧ. ΤΖΑΝΕΤΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣ. ΝΟΥΛΕΛΛΗΣ

ΘΩΜΑΣ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ή ΒΙΝΙΚΙΟΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΒΑΔΑΣ

ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗΣ

ΒΑΝΑ ΑΛΑΜΑΝΕΛΛΗ, το γένος Ευστρατίου Δουκάρου

ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ ΤΖΑΝΕΤΗ

ΠΑΝΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΝΟΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΟΥΤΖΟΥΡΕΛΛΗΣ

ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΖΑΝΟΣ ΚΟΝΤΗΣ

ΣΟΦΙΑ ΣΠΑΝΕΛΛΗ

ΑΜΕΡΙΣΟΥΔΑ ΙΩΣΗΦ ΚΑΜΑΡΟΥ

ΠΑΝΟΣ ΚΟΛΑΞΙΖΕΛΛΗΣ

ΓΑΛΑΤΕΙΑ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ ΧΡΙΣΤΟΦΑΡΗ

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΧΡΙΣΤΟΦΑΡΗΣ

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΝΟΥΛΕΛΛΗΣ

ΠΑΝΟΣ ΠΑΠΑΣΤΑΥΡΟΥ

ΔΩΡΗΤΕΣ

ΜΑΡΙΑΝΘΗ ΠΡΑΤΣΟΥ

ΣΟΦΟΥΛΑ ΠΑΣΙΟΥΡΑ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΟΥΡΤΖΕΛΛΗΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΓΥΜΝΑΓΟΣ

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ ΧΑΤΖΗΚΟΜΝΗΝΟΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΣΑΡΑΝΤΟΣ

ΣΤΑΥΡΟΣ ΜΑΛΟΥΚΗΣ

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΑΛΛΟΝΤΖΟΓΛΟΥ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΖΑΧΑΡΕΛΛΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΞΕΝΑΚΗΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΝΟΥΛΕΛΛΗΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΥΠΡΙΩΤΕΛΛΗΣ

ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΔΟΥΚΑΡΟΥ

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΣΤΕΦ. ΧΑΤΖΗΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΚΑΜΑΤΣΟΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΙΠΕΡΙΤΗΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΠΙΠΕΡΙΤΗΣ

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΔΕΜΙΡΓΚΕΛΛΗΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΧΑΤΖΗΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ

ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΤΑΚΙΔΕΛΛΗ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΧΑΤΖΕΛΛΗΣ

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΧΑΤΖΗΛΕΩΝΙΔΑΣ

ΧΑΡΙΚΛΕΙΑ ΑΘ. ΑΛΕΝΤΑ

ΠΑΝΟΣ Β. ΤΖΑΝΕΤΗΣ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ ΤΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΥ ΑΓΙΑΣΟΥ «Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ»

	Πρόεδροι	Αντιπρόεδροι	Γεν. Γραμματείς	Ταμίες	Σύμβουλοι
18-9- 1894 μέχρι 20-3-1895	Μιχαήλ Σουσαμλής	Θεόφιλος Νουλέλλης	Ιωάννης Καραφύλλης Βασ. Τραγέλλης	Ηρακλής Νταρέλλης	--------------
20-3-1895 μέχρι 17-3-1896	Μιχαήλ Πρ. Χατζηπροκοπίου	Παναγιώτης Σκλεπάρης	Βασίλειος Τραγέλλης	Ηρακλής Νταρέλλης	Θεόφιλος Νουλέλλης, Θεόφιλος Παπάνης, Αλκιβιάδης Χατζηπροκοπίου, Μιχαήλ Σουσαμλής, Σταύρος Νουλέλλης, Μιχαήλ Ντιμιρτζής, Ευστράτιος Δ. Ταμβάκης
17-3-1896 μέχρι 29-9 - 1896	Μιχαήλ Πρ. Χατζηπροκοπίου	Σταύρος Νουλέλλης	Βασίλειος Τραγέλλης	Ηρακλής Νταρέλλης	Θεόφιλος Νουλέλλης, Ευστράτιος Δ. Ταμβάκης, Ευστράτιος Γρ. Ταμβάκης, Σωκράτης Πάλεσης, Νικόλαος Ντεμιργκέλλης
29-9-1896 μέχρι 23-3 - 1897	Βασίλειος Γαλετσέλλης	Ιωάννης Αμμανίτης	Παναγιώτης Νουλέλλης	Ηρακλής Νταρέλλης	Σταύρος Νουλέλλης, Θεόφιλος Παπάνης, Ευστράτιος Ηλιογραμμένος, Περικλής Χατζηπροκοπίου, Δημοσθένης Σπανέλλης
23-3-1897 μέχρι 21 -9-1897	Ευστράτιος Ευαγγελινού	Βασίλειος Γαλετσέλλης	Νικόλαος Καραγιαννέλλης	Ηρακλής Νταρέλλης	Μιχαήλ Πρ. Χατζηπροκοπίου, Παναγιώτης Νουλέλλης, Νικόλαος Ντεμιργκέλλης, Θεόφιλος Παπάνης Γρηγόριος Πάλιου

21 -9-1897 μέχρι 1 -4- 1898	Βασίλειος Γαλετσέλλης	Μιχαήλ Πρ. Χατζηπροκοπίου	Βασίλειος Γαλετσέλλης	Ηρακλής Νταρέλλης	Περικλής Χατζηπροκοπίου, Σταύρος Νουλέλλης, Ευστράτιος Δ. Ταμβάκης, Ιωάννης Μ. Τζανετής, Ιωάννης Αμμανίτης, Ιωάννης Γιαννακόπουλος
1 -4-1898 μέχρι 18- 10- 1898	------	Ιωάννης Τζανετής	Ιωάννης Καραφύλλης	Ηρακλής Νταρέλλης	Ιωάννης Δ. Καραφύλλης, Παναγιώτης Νουλέλλης, Περικλής Χατζηπροκοπίου, Σταύρος Νουλέλλης, Βασίλειος Γαλετσέλλης
18-10-1898 μέχρι 11 -4-1899	Περικλής Χατζηπροκοπίου	Σοφοκλής Πολιτάκης	Παναγιώτης Νουλέλλης	Ηρακλής Νταρέλλης	Ευστράτιος Ηλιογραμμένος, Μιχαήλ Πρ. Χατζηπροκοπίου, Βασίλειος Γαλετσέλλης, Ευστράτιος Δ. Ταμβάκης, Νικόλαος Δεμιργκέλλης
11-4-1899 μέχρι 20-9 -1899	Παναγιώτης Σκλεπάρης	Περικλής Χατζηπροκοπίου	Παναγιώτης Νουλέλλης	Ηρακλής Νταρέλλης	Μιχαήλ Χατζηπροκοπίου, Θεμιστοκλής Μαριγλής, Σοφοκλής Πολιτάκης, Βασίλειος Γαλετσέλλης, Ευστράτιος Δ. Ταμβάκης, Νικόλαος Δεμιργκέλλης
20-9- 1899 μέχρι 17-5-1900	Περικλής Χατζηπροκοπίου	Χριστόφας Μ. Στεφάνου	Σοφοκλής Πολιτάκης	Ηρακλής Νταρέλλης	Παναγιώτης Νουλέλλης, Σωκράτης Πάλεσης, Ευστράτιος Δ. Ταμβάκης, Ευστράτιος Κολαξιζέλλης, Ιωάννης Βασιλάκης

17-5-1900 μέχρι 16-9-1900	Χριστόφας Μ. Στεφάνου	Π. Κοντανέλλης	Ευστράτιος Κολαξιζέλλης	Ηρακλής Νταρέλλης	Παναγιώτης Νουλέλλης, Ευστράτιος Δ. Ταμβάκης, Σωκράτης Πάλεσης
16-9-1900 μέχρι 7-10- 1901	Χριστόφας Μ. Στεφάνου	Ευστράτιος Κολαξιζέλλης	Π. Κοντανέλλης	Ηρακλής Νταρέλλης	Μιχαήλος Σουσαμλής, Ιωάννης Τζανετής, Δ. Βαμβουρέλλης
7-10-1901 μέχρι 10-3-1902	Ιωάννης Τζανετής	Χριστόφας Μ. Στεφάνου	Μιχαήλ Σκλεπάρης	Ηρακλής Νταρέλλης	Δημήτριος Κύπριος, Μιχαήλος Σουσαμλής, Παναγιώτης Σκλεπάρης
10-3-1902 μέχρι 7-10-1902	Ιωάννης Αμμανίτης	Δημήτριος Κύπριος	Παναγιώτης Νουλέλλης	Ηρακλής Νταρέλλης	Βασίλειος Τζανετής, Χριστόφας Μ. Στεφάνου, Μιχαήλος Σουσαμλής
7-10-1902 μέχρι 25-8-1903	Ευστράτιος Ευαγγελινού	Βασίλειος Τζανετής	Νικόλαος Τσαμούνδαλης	Ηρακλής Νταρέλλης	Νικόλαος Δεμιργκέλλης, Ευστράτιος Δ. Ταμβάκης, Μιχαήλ Σκλεπάρης
25-8-1903 μέχρι 19-9-1904	Ιωάννης Αμμανίτης	-	Νικόλαος Τσαμούνδαλης	Ηρακλής Νταρέλλης	Μιχαήλ Πρ. Χατζηπροκοπίου, Μιχαήλ Σκλεπάρης, Ευστράτιος Δ. Ταμβάκης
19-9-1904 μέχρι 14-4-1905	Ευστράτιος Ευαγγελινού	Χριστόφας Μ. Στεφάνου	Νικόλαος Πατσέλλης	Ηρακλής Νταρέλλης	Αντώνιος Ψυρούκης, Νικόλαος Δεμιργκέλλης, Ευστράτιος Τσάτσος
14-4-1905 μέχρι 25-9- 1905	Ιωάννης Αμμανίτης	Νικόλαος Τσαμούνδαλης	Ευστράτιος Τσάτσος	Ηρακλής Νταρέλλης	Παναγιώτης Λίβανος, Μιχαήλ Σκλεπάρης, Μιχαήλ Πρ. Χατζηπροκοπίου, Ευστράτιος Δ. Ταμβάκης
25-9-1905 μέχρι 30-9 - 1906	Νικόλαος Δεμιργκέλλης	Μιχαήλ Πρ. Χατζηπροκοπίου	Ευστράτιος Τσάτσος	Ηρακλής Νταρέλλης	Νικόλαος Τσαμούνδαλης, Γρηγόριος Πάλιου, Ευστράτιος Δ. Ταμβάκης

30-9- 1906 μέχρι 14-10-1907	Ευστράτιος Κολαξιζέλλης	Νικόλαος Δεμιργκέλλης	Μιλτιάδης Χριστοφίδης, Ιωάννης Ιακωβίδης	Ηρακλής Νταρέλλης	Ευστράτιος Δ. Ταμβάκης, Σταύρος Νουλέλλης, Γρηγόριος Πάλιου
14-10-1907 μέχρι 22-9- 1908	Νικόλαος Δεμιργκέλλης	Παναγιώτης Σκλεπάρης	Παναγιώτης Νουλέλλης	Ευστράτιος Κολαξιζέλλης	Σοφοκλής Πολιτάκης, Μιχαήλ Σκλεπάρης, Ηρακλής Νταρέλλης
22 - 9-1908 μέχρι 17-9-1909	Νικόλαος Δεμιργκέλλης	Ευριπίδης Μαριγλής	Θεόφιλος Νουλέλλης	Ηρακλής Νταρέλλης	Ιωάννης Ηλιογραμμένος, Μιχαήλ Πρ. Χατζηπροκοπίου, Δημήτριος Δουκάρου
17-9-1909 μέχρι 7-10-1910	Παναγιώτης Σκλεπάρης	Προκόπιος Τζανετής	Πάνος Χατζηπαναγιώτου	Ηρακλής Νταρέλλης	Μιχαήλ Παν. Χατζηπροκοπίου, Ευστράτιος Δ. Ταμβάκης, Γρηγόριος Πάλιου
7-10-1910 μέχρι 11-9-1911	Νικόλαος Δεμιργκέλλης	Μιχαήλ Παν. Χατζηπροκοπίου	Ευστράτιος Λιακάτου	Ευστράτιος Χατζηπαναγιώτης	Παναγιώτης Νουλέλλης, Γρηγόριος Πάλιου, Ηρακλής Νταρέλλης
11-9-1911 μέχρι 3-4-1912	Ευστράτιος Κολαξιζέλλης - Ευστράτιος Χατζηπαναγιώτου	Ευστράτιος Λιακάτου	Ευστράτιος Παπασταύρου	Γαβριήλ Γαβές	Γρηγόριος Αλεντάς, Νικόλαος Δεμιργκέλλης, Μιλτιάδης Βαμβουρέλλης
3-4-1912 μέχρι 19-9- 1912	Μιχαήλ Σκλεπάρης	Ευστράτιος Χατζηπαναγιώτου	Μιλτιάδης Βαμβουρέλλης	Γαβριήλ Γαβές	Νικόλαος Δεμιργκέλλης, Μιχαήλ Παν. Χατζηπροκοπίου, Γρηγόριος Αλεντάς
19-9-1912 μέχρι 10-1 -1913	Δημήτριος Χατζησπύρου	Νικόλαος Δεμιργκέλλης	Θεόδωρος Τσάτσος	Μιχαήλ Παν. Χατζηπροκοπίου	Μιχαήλ Παν. Χατζηπροκοπίου, Ιωάννης Ηλιογραμμένος, Ευστράτιος Δούκα Ταμβάκης
10-1 -1913 μέχρι 18 -11 - 1913	Δημήτριος Χατζησπύρου	Μιχαήλ Παν. Χατζηπροκοπίου	Θεόδωρος Τσάτσος	Γαβριήλ Γαβές	Ηρακλής Νταρέλλης, Μιχαήλ Πρ. Χατζηπροκοπίου, Παναγιώτης Κ. Νουλέλλης

18-11-1913 μέχρι 4-12-1916	Μιχαήλ Παν. Χατζηπροκοπίου	Θεόφιλος Νουλέλλης	Ευστράτιος Λιακάτου	Ηρακλής Νταρέλλης	Δημήτριος Χατζησπύρου, Θεόδωρος Τσάτσος, Μιλτιάδης Τζάνος
5-3-1917 μέχρι 12-4-1917	Ιωάννης Αμμανίτης	-	-	Νικόλαος Δεμιργκέλλης	Ιωάννης Τζανετής, Δημήτριος Χατζησπύρου. Προσωρινή Επιτροπή
12-4-1917 μέχρι 21 -1 -1918	Ιωάννης Αμμανίτης	Δημήτριος Χατζησπύρου	Βασίλειος Τζανετής	Νικόλαος Δεμιργκέλλης	Ιωάννης Ηλιογραμμένος, Ευριπίδης Μαριγλής, Ευστράτιος Δ. Ταμβάκης, Ευστράτιος Ηλιογραμμένος
21 -1 -1918 μέχρι 26-4-1920	Ιωάννης Αμμανίτης	Βασίλειος Τζανετής	Ευστράτιος Καραφύλλης	Νικόλαος Δεμιργκέλλης	Παν. Σκλεπάρης, Σοφοκλής Πολιτάκης
26-4-1920 μέχρι 20-5-1921	Μιχαήλ Σκλεπάρης	Ευστράτιος Καραφύλλης	Ευστράτιος Φωτεινέλλης	Ηρακλής Νταρέλλης	Ευριπίδης Μαριγλής, Γεώργιος Βέτσικας
20-5-1921 μέχρι 10-8-1924	Μιχαήλ Σκλεπάρης	Δημήτριος Χατζησπύρου	Ευστράτιος Κολαξιζέλλης	Ηρακλής Νταρέλλης	Νικόλαος Δεμιργκέλλης, Ευστράτιος Ταμβάκης
10-8-1924 μέχρι 21 - 5-1925	Αλκιβιάδης Μαριγλής	Νικόλαος Δεμιργκέλλης	Θεόδωρος Τσάτσος	Ευριπίδης Μαριγλής	Ηλίας Κουφέλλης, Ιωάννης Χατζηνικολάου, Παναγιώτης Ηλιογραμμένος
21-5-1925 μέχρι 30-5-1926	Αλκιβιάδης Μαριγλής	Νικόλαος Δεμιργκέλλης	Θεόδωρος Τσάτσος	Νικόλαος Παπουτσέλλης	Αλκιβιάδης Χατζηπροκοπίου, Ευριπίδης Μαριγλής, Ηλίας Κουφέλλης
30-5 - 1926 μέχρι 23-9- 1927	Πάνος Ευαγγελινός	Πάνος Γαλετσέλλης	Θεόδωρος Τσάτσος	Νικόλαος Παπουτσέλλης	Αλκιβιάδης Χατζηπροκοπίου, Ευριπίδης Μαριγλής, Νικόλαος Δεμιργκέλλης
23-9-1927 μέχρι 14-3- 1928	Πάνος Ευαγγελινός	Αλκιβιάδης Χατζηπροκοπίου	Δημήτριος Μουτζουρέλλης	Νικόλαος Παπουτσέλλης	Πάνος Γαλετσέλλης, Αντώνιος Αναστασέλλης
14-3-1928 μέχρι 21 -7-1928	Αλκιβιάδης Χατζηπροκοπίου	Αντώνιος Αναστασέλλης	Δημήτριος Μουτζουρέλλης	Νικόλαος Παπουτσέλλης	Παναγιώτης Πολυπάθου, Πάνος Γαλετσέλλης
21 -7-1928 μέχρι 13-9- 1928	Ευστράτιος Χατζηπροκοπίου	Πάνος Ευαγγελινός	Χριστόφας Μούχαλος	Πάνος Πολυπάθου	Νικόλαος Παπουτσέλλης, Αντώνιος Αναστασέλλης

13-9- 1928 μέχρι 25-7- 1929	Αλκιβιάδης Χατζηπροκοπίου	Νικόλαος Παπουτσέλλης	Ευστράτιος Χατζηπροκοπίου	Πάνος Πολυπάθου	Κομνηνός Τσοκαρέλλης, Αντώνιος Αναστασέλλης
25-7-1929 μέχρι 3-8 -1930	Ιωάννης Χατζηλεωνίδας	Αντώνιος Πάλιου	Χριστόφας Μούχαλος	Πάνος Πολυπάθου	Αλκιβιάδης Χατζηπροκοπίου, Ευστράτιος Φωτεινέλης
3-8-1930 μέχρι 10-9- 1931	Ιωάννης Χατζηλεωνίδας	Αντώνιος Πάλιου	Χριστόφας Μούχαλος	Ευστράτιος Φωτεινέλης	Αντώνιος Αναστασέλλης, Δημήτριος Μουτζουρέλλης
10-9-1931 μέχρι 3-5-1932	Προκόπιος Χατζηευστρατίου	Λεωνίδας Χατζηκωνσταντίνου	Παναγιώτης Καβαδάς	Νικόλαος Παπουτσέλλης	Πάνος Ευαγγελινός
3-5-1932 μέχρι 21 -3-1935	Λεωνίδας Χατζηκωνσταντίνου	Πάνος Ευαγγελινός	Αντώνιος Αναστασέλλης	Νικόλαος Παπουτσέλλης	Προκόπιος Χατζηευστρατίου, Παναγιώτης Καβαδάς
21 -3-1935 μέχρι 28-7-1935	Ιωάννης Χατζηλεωνίδας	Προκόπιος Στεφάνου	Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης, Προκόπιος Χατζηγιάννης	Σταύρος Σταυρακέλλης	Ευστράτιος Κολαξιζέλλης, Πάνος Ευαγγελινός
28-7- 1935 μέχρι 26-7-1936	Ηλίας Κουφέλλης, Ιωάννης Χατζηλεωνίδας	Θεόφραστος Γέρου, Ευστράτιος Π. Αναστασέλλης	Ευστράτιος Π. Αναστασέλλης	Σταύρος Σταυρακέλλης	Όμηρος Κοντούλης, Προκόπιος Χατζηγιάννης
26-7- 1936 μέχρι 25-7- 1937	Ιωάννης Χατζηλεωνίδας	Ευστράτιος Π. Αναστασέλλης	Ευστράτιος Ηρ. Αναστασέλλης	Σταύρος Σταυρακέλλης	Ευστράτιος Καβαδέλλης, Ευστράτιος Βαμβουρέλλης
25-7-1937 μέχρι 24-1 -1938	Ιωάννης Χατζηλεωνίδας	Πάνος Πράτσος	Ευστράτιος Ηρ. Αναστασέλλης	Σταύρος Σταυρακέλλης	-
24- 1 -1938 μέχρι 25-7-1938	Ευστράτιος Καβαδέλλης	Πάνος Πράτσος	Ευστράτιος Ηρ. Αναστασέλλης	Σταύρος Σταυρακέλλης	Ιωάννης Χατζηλεωνίδας
25-7-1938 μέχρι 31 -3-1941	Ευστράτιος Καβαδέλλης	Πάνος Πράτσος	Ευστράτιος Ηρ. Αναστασέλλης	Σταύρος Σταυρακέλλης	Δημήτριος Μουτζουρέλλης
31-3-1941 μέχρι 21-5-1941	Χριστόφας Κανιμάς	-	Παναγιώτης Κ. Νουλέλλης	Ευστράτιος Κολαξιζέλλης	Εξαιτίας της στρατεύσεως μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, η διοίκηση του Σωματείου είχε ανατεθεί προσωρινά σε τριμελή επιτροπή
22-5-1941 μέχρι 5-10-1942	Ευστράτιος Καβαδέλλης	Πάνος Πράτσος	Ευστράτιος Αναστασέλλης	Σταύρος Σταυρακέλλης	Μιλτιάδης Σκλεπάρης
5-10-1942 μέχρι 1-8-1943	Ευστράτιος Καβαδέλλης	Χριστόφας Κανιμάς	Ευστράτιος Ηρ. Αναστασέλλης	Σταύρος Σταυρακέλλης	Δημήτριος Στ. Σπηλιαδής

Για την κατοχική και μεταπολεμική περίοδο και κυρίως για το χρονικό διάστημα από την 1 Αυγούστου 1943 μέχρι το 1946, οπότε διαλύθηκε το Σωματείο, οι πληροφορίες που μάς παρέχει το Αρχείο του Αναγνωστηρίου είναι περιορισμένες. Τα Πρακτικά που σώζονται φτάνουν μέχρι τις 19 Νοεμβρίου 1944.

Την 1-8-1943 έγιναν εκλογές για ανάδειξη Διοικητικού Συμβουλίου. Τ' αποτελέσματα, κατά σειρά επιτυχίας, ήταν: Ευστράτιος Καβαδέλλης, Βασίλειος Αϊβαλιώτης, Ευστράτιος Ηρ. Αναστασέλλης, Ιωάννης Βέτσικας, Δημήτριος Παπάνης, Όμηρος Κοντούλης, Μιχαήλ Συναδινός. Επιλαχόντες: Σταύρος Σταυρακέλλης, Μιχαήλ Κοντανέλλης, Χριστόφας Κανιμάς, Ευστράτιος Στεφάνου. Εξελεγκτική επιτροπή: Παναγιώτης Καβαδάς, Δημήτριος Καραμάνης, Ηλίας Λίβανος.

Στις 16-7-1944 έγιναν εκλογές για ανάδειξη Διοικητικού Συμβουλίου. Τ' αποτελέσματα, κατά σειρά επιτυχίας, ήταν: Μιχαήλ Κοντανέλλης, Βασίλειος Τσιβγουλέλης, Γεώργιος Μαλακέλλης, Σταύρος Σταυρακέλλης, Παναγιώτης Κουτσκουδής, Πίνδαρος Καμάτσος, Μιχαήλ Γαλετσέλλης. Επιλαχόντες: Βασίλειος Αϊβαλιώτης, Πάνος Παγωτέλλης, Ευστράτιος Π. Αναστασέλλης. Εξελεγκτική Επιτροπή: Δημήτριος Καραμάνης, Κορνηλία Νιγδέλλη, Δημήτριος Σκλεπάρης.

Σε μεμονωμένο πρακτικό Γενικής Συνελεύσεως με χρονολογία 25 Φεβρουαρίου 1945, που σώζεται στο Αρχείο του Αναγνωστηρίου, αναγράφονται η Μαρίκα Κοντούλη ως πρόεδρος, ο Παναγιώτης Χατζηευστρατίου ως γενικός γραμματέας, ο Χαρίλαος Ρόδανος, ο Μιχαήλ Σκλεπάρης, ο Παναγιώτης Καραγιάννης κι ο Παναγιώτης Παγωτέλλης ως μέλη. Αυτό δείχνει ότι μετά τις εκλογές της 16-7-1944 έγιναν κι άλλες, από τις οποίες προήλθε το παραπάνω Διοικητικό Συμβούλιο.

	Πρόεδροι	Αντιπρόεδροι	Γεν. Γραμματείς	Ταμίες	Σύμβουλοι
	(προσωρινό Διοικητικό Συμβούλιο)				
14-2-1946 μέχρι 1-3-1946	Μιλτιάδης Σκλεπάρης	Γρηγόριος Κουνέλλης	Μαρίκα Κοντούλη	Παναγιώτης Τσόκαρος	Βασίλειος Νουλέλλης, Ευστράτιος Ξενέλλης, Ιωάννης Βέτσικας
(Προσωρινή Διοικούσα Επιτροπή)					
19-4-1952 μέχρι 16-12-1952	Ευστράτιος Γρηγ. Χατζησταύρος	-	Μιλτιάδης Σκλεπάρης	Παναγιώτης Κ. Νουλέλλης	Ευστράτιος Ιωάν. Χατζηβασιλείου, Ιωάννης Σταμ. Ευαγγελινός, Σταύρος Σταυρακέλλης, Ευστράτιος Ιω. Παρρής
16-12-1952 μέχρι 29-3-1953	Παναγιώτης Δόγκας	Ιωάννης Ευαγγελινός	Ευστράτιος Χρ. Χατζηπαναγιώτης	Μιλτιάδης Σκλεπάρης	Χαρίλαος Κορομηλάς
29-3-1953 μέχρι 28-7- 1953	Παναγιώτης Δόγκας	Προκόπιος Στεφάνου	Μιλτιάδης Σκλεπάρης	Ιωάννης Ευαγγελινός	Βασίλειος Κεραμιδάς
28-7-1953 μέχρι 21 -7- 1954	Μιλτιάδης Σκλεπάρης	Πάνος Πράτσος	Ιωάννης Αλεντάς	Βασίλειος Μαλακέλλης	Χαρίλαος Κορομηλάς

21 -7-1954 μέχρι 9-8- 1955	Πάνος Πράτσος	Μιλτιάδης Σκλεπάρης	Ιωάννης Αλεντάς	Βασίλειος Μαλακέλλης	Προκόπιος Στεφάνου, Χαρίλαος Κορομηλάς
9-8-1955 μέχρι 18-7-1956	Μιλτιάδης Σκλεπάρης	Πάνος Πράτσος	Ιωάννης Αλεντάς	Βασίλειος Μαλακέλλης	Προκόπιος Στεφάνου, Χαρίλαος Κορομηλάς
18-7- 1956 μέχρι 22-7- 1957	Μιλτιάδης Σκλεπάρης	Πάνος Πράτσος	Ευστράτιος Πανανής	Βασίλειος Μαλακέλλης	Ιωάννης Αλεντάς, Ευστράτιος Χατζηπαναγιώτης
22-7-1957 μέχρι 10-11-1957	Πάνος Πράτσος	Προκόπιος Στεφάνου	Γεώργιος Λιάκατος	Μιλτιάδης Σκλεπάρης	Προκόπιος Κουτσκουδής, Βενιζέλος Αναστασέλλης
10-11-1957 μέχρι 21 -7-1958	Πάνος Πράτσος	Προκόπιος Στεφάνου	Μιλτιάδης Σκλεπάρης	Προκόπιος Κουτσκουδής	Χαρίλαος Κορομηλάς, Κωνσταντίνος Παν. Βαμβουρέλλης, Βενιζέλος Αναστασέλλης
21 -7-1958 μέχρι 17-8-1959	Πάνος Πράτσος	Πάνος Ευαγγελινός	Μιλτιάδης Σκλεπάρης Βενιζέλος Αναστασέλλης	Προκόπιος Κουτσκουδής	Προκόπιος Στεφάνου, Ιωάννης Βέτσικας, Χαρίλαος Κορομηλάς
17-8-1959 μέχρι 6-8- 1962	Πάνος Πράτσος	Πάνος Ευαγγελινός	Γιαννούλα Αναστασέλλη	Ιωάννης Αλεντάς	Ευστράτιος Ξενέλλης, Προκόπιος Στεφάνου, Ιωάννης Χατζηλεωνίδας
6-8-1962 μέχρι 24-1-1963	Πάνος Πράτσος	Πάνος Ευαγγελινός	Ευστράτιος Χατζηβασιλείου, Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης	Ιωάννης Αλεντάς	Προκόπιος Στεφάνου, Ιωάννης Χατζηλεωνίδας, Ευστράτιος Ξενέλλης
24- 1 - 1963 μέχρι 2-8- 1965	Πάνος Πράτσος	Ιωάννης Χατζηλεωνίδας	Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης	Πάνος Ευαγγελινός	Προκόπιος Στεφάνου, Ευστράτιος Ξενέλλης, Ευστράτιος Κουρβανιός
2-8 - 1965 μέχρι 25-8- 1968	Πάνος Πράτσος	Ιωάννης Χατζηλεωνίδας	Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης	Πάνος Ευαγγελινός	Προκόπιος Στεφάνου, Ευστράτιος Ξενέλλης, Ευστράτιος Κουρβανιός
25-8-1968 μέχρι 1 -8- 1971	Πάνος Πράτσος	Ιωάννης Χατζηλεωνίδας	Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης	Πάνος Ευαγγελινός	Ιωάννης Αλεντάς, Ευστράτιος Ξενέλλης, Προκόπιος Στεφάνου
1 -8- 1971 μέχρι 8-9- 1974	Πάνος Πράτσος	Ιωάννης Χατζηλεωνίδας	Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης	Πάνος Ευαγγελινός	Ευστράτιος Ξενέλλης, Προκόπιος Στεφάνου
8 -9- 1974	Πάνος Πράτσος	Ιωάννης Χατζηλεωνίδας	Ευστράτιος Ηρ. Αναστασέλλης	Πάνος Ευαγγελινός	(Χριστόφας Χατζηπαναγιώτης), Προκόπιος Στεφάνου, Παναγιώτης Δόγκας

ΕΦΟΡΟΙ

Θεόφιλος Παπάνης

Νικόλαος Ντεμιργκέλλης

Ευστράτιος Τραγέλλης

Προκόπιος Ευαγγελινέλλης

Δημήτριος Χατζησπύρου

Παναγιώτης Κ. Νουλέλλης

Θεόφιλος Νουλέλλης

Θεόδωρος Τσάτσος

Πάνος Πανανής

Παναγιώτης Πολυπάθου

Χριστόφας Μούχαλος

Δημήτριος Μουτζουρέλλης

Νικόλαος Παπουτσέλλης

Θεμιστοκλής Μακαρώνης

Κωνσταντίνος Π. Νουλέλλης

Θεόφραστος Γέρου

Χαρίλαος Κορομηλάς

Παναγιώτης Παγωτέλλης

Ευστράτιος Χρ. Στεφάνου

Βενιζέλος Αναστασέλλης

Παναγιώτης Βλαστάρης

Πάνος Πασχαλιάς

Νίκος Κουρτζής

Πάνος Ευαγγελινός

Ευστράτιος Ξενέλλης

ΕΠΙΜΕΛΗΤΕΣ ΕΥΤΑΞΙΑΣ

Χαρίλαος Κορομηλάς	1938-1943, 1953
Προκόπιος Στεφάνου	1952- 1954